

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 1 Φεβρουαρίου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 910

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΗΛΙΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Να εξεταστεί η μαρτυρία της Annie Alexui

Ο Ηλίας Στεφάνου μιλάει για το οργανωμένο έγκλημα, την υπόθεση της «Annie», για την απαίτηση της Φιλίππας Καρσερά από τη Νικολέττα Τσοκλίνη να διαγράψει αναρτήσεις από το διαδίκτυο. Σελ. 8

ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ

Σηκώνουν παντιέρα αντιπαράθεσης

Ο υπ. Εργασίας Μαρίνος Μουσιούτσας, ο γεν. διευθυντής της ΟΕΒ Μιχάλης Αντωνίου και η γ.γ. της ΠΕΟ Σωτηρούλα Χαραλάμπους, αναλύουν στην «Κ» τον τρόπο που θα μπορούσε να διαμορφωθεί η συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση. Σελ. 9

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Προς το παρόν στασιμότητα

Χωρίς από αποτέλεσμα η συνάντηση Χριστοδουλίδου, Ερχιουρμαν και Ολγκίν, η οποία φαίνεται να δυσανασχετεί από την έλλειψη προόδου. Δύσκολο για διαπραγματεύσεις πριν από το τέλος της Κυπριακής Προεδρίας. Σελ. 5

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

NUROFEN EXPRESS

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΜΕΝΑ ΤΗΝ ΟΜΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΤΗΣ ΣΥΝΕΤΑΓΜΕΝΗΣ ΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΩΝ 142

ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΣΤΗ ΣΚΙΑ ΣΥΚΑ ΚΑΙ ΕΛΑΜ

Οι λεπτές ισορροπίες της Αννίτας Δημητρίου

Ανοίγματα προς «Χριστοδουλιδικούς», διεύρυνση οπτικής με νέες παρουσίες στον πρωινό καφέ, εκμυδενισμός αποστάσεων με εκφραστές της «πατριωτικής πτέρυγας»

Εν αναμονή των αποτελεσμάτων εσωτερικής δημοσκοπήσης, ως ενός ακόμα εργαλείου στη διαμόρφωση της στρατηγικής που θα ακολουθηθεί μέχρι τον Μάιο, η ηγεσία του ΔΗΣΥ επιχειρεί με κινήσεις τακτικής να ενισχύσει τη συνεκτικότητα του εσωκομματικού μετώπου και να δια-

ΤΡΙΠΛΟΣ Ο ΣΤΟΧΟΣ

1. Συσπείρωση συναγερμικών
2. Αναχαίτιση των διαρροών
3. Προσέλκυση αναποφάσιστων

σφαλίσει ευθυγράμμιση ρητορικής, ώστε το κόμμα να δώσει την εκλογική μάχη ως συμπαγές σύνολο. «Σ' αυτή την προσπάθεια δεν περισσεύει κανείς», επισημαίνει προς όλους. Ο μόνος (φαινομενικά τουλάχιστον) που αντιστρατεύεται τις επιδιώξεις της, η έλλειψη συντονισμού. Σελ. 6

Το τυποποιημένο σκήμα του εξαγώνιμου κυπριακού χαλκού στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού ήταν το τάλατο, στη μορφή τετρωμένης δοράς βοδιού. Το βάρος τους κυμαίνεται μεταξύ 23 και 39 κιλών.

ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Αναβαθμισμένη η Μόνιμη Συλλογή του

Μέρος της αναβάθμισης της συλλογής του Κυπριακού Μουσείου είναι και η έκθεση στην Αίθουσα 7 δύο ταλάντων χαλκού από την Έγκωμη, που χρονολο-

γούνται στην Ύστερη Εποχή του Χαλκού. Τρία ακέραια τάλατα βρέθηκαν στο νησί (δύο από τα οποία βρίσκονται στην Κύπρο και εκτίθενται εδώ).

Το ένα εκ των δύο επαναπατρίστηκε πρόσφατα (τον Δεκέμβριο 2024) από τις ΗΠΑ (πρώην συλλογή Harvey Mudd College). Τέχνες, σελ. 4

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ

Τα αγκάθια πριν από το ραντεβού

Να θολώσει τον ορίζοντα στο Αιγαίο επιχειρεί η Τουρκία, οκτώ ημέρες πριν από το προγραμματισμένο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας. Πώς «διαβάζουν» τις κινήσεις της Αγκυρας ανώτατες πηγές στην Αθήνα. Τι προσδοκούν οι Τούρκοι από το ραντεβού Μπτσότακν - Ερντογάν. Σελ. 16

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Τρέχει πίσω από το «τρένο Τραμπ»

Εξι κράτη-μέλη της Ε.Ε., περιλαμβανομένων της Γερμανίας, της Ιταλίας και της Γαλλίας, συνέστησαν αντιθεσμικό διευθυντήριο εντός της Ε.Ε., εξαγγέλλοντας μια «Ευρώπη δύο ταχυτήτων», με πρόσχημα την ευελιξία στη λήψη αποφάσεων και με ρίσκο την αποσύνθεση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Σελ. 4

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Εγρήγορση

Οι εξελίξεις στο Κυπριακό... σπεύδουν βραδέως και αυτό μόνο επιβαρυντικός παράγοντας μπορεί να είναι για το τι μέλλει γενέσθαι στο εθνικό μας πρόβλημα. Μετά δε και τη δεύτερη Τριμερή που δεν καρποφόρησε και την απογοήτευση της προσωπικής απεσταλμένης του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών για την αργή πορεία των ΜΟΕ, οι διαπραγματεύσεις κινδυνεύουν να μπουκ για ακόμη μία φορά στον πάγο. Η δική μας θέση οφείλει να είναι σταθερή.

ΑΝΟΙΧΤΕΣ ΟΙ ΣΤΡΟΦΙΓΓΕΣ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ

Αμετάβλητα τα επιτόκια από την ΕΚΤ

Η σταθεροποίηση των επιτοκίων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και η έντονη αποκλιμάκωση των δανειστικών επιτοκίων στην Κύπρο ενισχύουν τον δανεισμό επι-

χειρήσεων και νοικοκυριών. Η πιστωτική επέκταση επιταχύνεται, ο πληθωρισμός παραμένει χαμηλά και κερδίζουν έδαφος τα δάνεια σταθερού επιτοκίου. Οικονομική, σελ. 3

Ο ΔΙΧΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΗΠΑ

Οι φωνές από τη Μινεάπολη

Σε μπουμερανγκ για τον Ντόναλντ Τραμπ εξελίσσεται η σύγκρουση του γύρω από το μεταναστευτικό, μετά τις εκτελέσεις δύο πολιτών από ομοσπονδιακούς πράκτορες. Ένας γεροισιαστής και μία γιατρός από τη Μινεάπολη περιγράφουν μια πόλη στον κλοιό του τρόμου. Σελ. 20-21

Κρατάμε
τη μια όψη
του νομίσματος.

Αυτή που μας φέρνει
πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

BIG BANG
ORIGINAL
UNICO

Vassos Hublot Accessories Ltd
Nicosia - Cyprus 142, 22 007 301

HUBLOT

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Όποιος σπέρνει ανέμους θερίζει θύελλες

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, δεν πρόλαβε να στεγνώσει το μελάνι και ο Αβραάμ Λίνκολν δικαιώθηκε ξανά: «Μπορείς να τους ξεγελάς όλους για λίγο καιρό, λίγους όλο τον καιρό, αλλά όχι όλους όλο τον καιρό». Τουτέστιν, το τρελόπαιδο ο Φειδίας χαρακτηρίζοντας «πελλούς» τους αθλητές με νοπητική αναπηρία υπενθύμισε και στους πλέον καλόπιστους ότι το νεαρό της ηλικίας δεν αποτελεί άλλοθι για τη χυδαιότητα. Γιατί τι άλλο από χυδαιότητα είναι η παντελής έλλειψη παιδείας και ενσυναίσθησης;

«**Εμουντάραν** ούλλοι να με φάνε» δήλωσε έπειτα από τρεις ημέρες ένοχης σιωπής. Και ψέλλισε μισή συγγνώμη, την οποία συνόδευσε με υπονοούμενα για τα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων, αποδεικνύοντας ότι παρά την κατακραυγή δεν κατάλαβε τίποτα. Γιατί ούτε η Κυριακή Παραολυμπιακή Επιτροπή, ούτε ο αθλητής Μάριος Φίλιππου που θίχτηκε προσωπικά, ούτε οι κοινωνικοί φορείς, τραβούν κανένα πολιτικό ζόρι για να τον αποδομήσουν. Όσο για τις αιτιάσεις του, ότι δεν υπάρχουν οι σωστές λέξεις (για τους... «πελλούς»), δείχνουν πως το παιδί εκτός από θρασύτατο είναι και βαθιά νυκτωμένο. Ότι θα μετατρέπαμε πάντως τις βουλευτικές εκλογές σε σεμινάριο αυτοβελτίωσης δεν το φανταζόμουν ποτέ, αγαπημένο μου ημερολόγιο.

Δεν πρόλαβε να καταλαγιάσει ο κουρνιαχτός και κυκλοφόρησε βίντεο με κάποιο ζηλωτή, ο οποίος ισχυρίζεται πως είδε το φως το αληθινό. «Έτσι όπως μιλούσαμε τον έβλεπα στα μάτια και έλαμπε το δωμάτιο... έλαμπε το πρόσωπό του...». Κι αφού ξεκαθαρίζει πως δεν ισχυρίζεται ότι ο Φειδίας είναι Άγιος (πάλι καλά) συνεχίζει ακάθεκτος: «Ο άνθρωπος τούτος έχει μια αγαθότητα μέσα του και μια ειλικρίνεια και η καρδιά του είναι κρυστάλλινη από την αλήθεια που έχει μέσα του». Αναρωτιέμαι, αγαπημένο μου ημερολόγιο, μόνο

Στη Μόσχα κύριοι, στη Μόσχα. Εκεί όπου μαινεται ο νέος υβριδικός πόλεμος με το υπερόπλο Annie Alexui.

εγώ αντιλαμβάνομαι το γελοίο του πράγματος;

Όποιος σπέρνει ανέμους θερίζει θύελλες, αυτό ξέρω εγώ. Τα δε μασκαράλκια του Φειδία δεν είναι οι μοναδικοί άνεμοι που μαινονται στο μέτωπο των social media. Οι αποκαλύψεις της Annie Alexui, ο τυφώνας Νικολέττα Τσιγκίνη και οι συγκρούσεις στα μαρμαρένια αλώνια της Ακροδεξιάς διαμορφώνουν την «ατζέντα». Τα θέματα δηλαδή που μονοπωλούν τις συζητήσεις των καθημερινών ανθρώπων. Μήπως ενδιαφέρεται κανείς για το Κυπριακό και μου διαφεύγει; Ουδείς, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Το τελευταίο

ναυαγίο δεν φαίνεται να αγγίζει καν τους Χριστοδουλίδη και Ερχιουρμαν. Για να μην πούμε για την Ολγκίν που δείχνει να μας βαρέθηκε η ψυχή της.

Annie Alexui και Ξερό ψωμί. Παλιά μαζεμόμαστε και παίζαμε καμιά μπιρρο. Τον τελευταίο καιρό συναντιόμαστε στα σπίτια και παρακολουθούμε (άνταδες!) τα βίντεο της Άννυ. «Δεν έχω τη δύναμη, τις διασυνδέσεις και τα λεφτά σας. Μπορώ όμως να σας διαπομπέσω» λέει σε ένα από αυτά. Εξηγώντας ότι αυτό τους πονάει περισσότερο κι ότι δεν πρόκειται να τους ληπθεί. Ποιους; Νόμιμους και παράνομους! Κάθε φορά

που τελειώνει ένα βίντεό της είναι σαν να ακούγεται η Σαφίω Νοτάρ με τη σπηλαιώδη φωνή της: «Μπουρλότο!». Κάποιοι μάλλον δεν κοιμούνται πια ήσυχοι τα βράδια...

Είναι οι κατηγορίες για κακοποιοτική συμπεριφορά του Φαίδωνα Φαίδωνος μια παράπλευρη απώλεια ή πρόκειται για θύελλα που θα προκαλέσει σοβαρή πολιτική ζημιά; Κάτι μου λέει πως τα επιχειρήματα περί ανθρωποφιλίας του διαδίκτυου δεν θα κλείσουν εύκολα αυτή την υπόθεση. Και γιατί αυτό συμφέρει τους πολιτικούς αντιπάλους του Φαίδωνα, αλλά κυρίως επειδή αυτό ευνοεί κάποιους εσωκομματικούς του «φίλους». Νέος

άνεμος πνέει στην οδό Πινδάρου και δεν είναι ούριος.

«Αντάν αρτζέψαν οι κρυφοί ανέμοι τζι εφουσούσαν...» μουρμούρισε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. «Τουτέστιν;», αναρωτήθηκε η Ευγενία η Καλαμαρού. «Τουτέστιν ο τυφώνας Νικολέττα Τσιγκίνη Ξανακτύπησε». Μετά την απάντηση στην Πρώτη Κυρία μέσω δικηγόρου, κατηγορώντας την ευθέως για εκφοβισμό και παρεμπόδιση του δικαιώματος έκφρασης, απευθύνθηκε η ίδια στον κυβερνητικό εκπρόσωπο βάζοντάς του δύσκολα. Σε ανάρτηση που συνόδευε φωτογραφία του Προέδρου με πρόσωπο που

συνελήφθη πρόσφατα, θέτει κάποια εύλογα ερωτήματα:

«Πού υποδέχθηκε και φιλοξένησε τον εν λόγω gentleman ο συνταξιούχος από 45 χρονών; Θεσμικά στο Προεδρικό ή ιδιωτικά μέσα στο σπίτι του, την προεδρική κατοικία δηλαδή η οποία βρίσκεται στον πρώτο όροφο; Διότι αν η συνάντηση έγινε στο ισόγειο, μιλάμε για θεσμική πράξη που καταγράφεται και ελέγχεται. Αν η συνάντηση ήταν θεσμική, περιλήφθηκε στο πρόγραμμα του Προέδρου που ανακοινώνεται στο ΚΥΠΕ; Με ποια ιδιότητα είδε τον Πρόεδρο ο συγκεκριμένος gentleman; Αν όμως έγινε στον πρώτο όροφο, τότε το πράγμα αλλάζει και γίνεται πολύ πιο σοβαρό. Είναι προσωπικοί φίλοι;».

Για το ίδιο πρόσωπο κλήθηκε, από δημοσιογράφο, να απαντήσει και η Ξανθή Αγαπημένη Παναγιά. Συγκεκριμένα, εάν ο εν λόγω χρηματοδότης και τζέντλεμαν ενίσχυσε οικονομικά τον ΔΗΣΥ. Κάπως μπερδεμένη μου ακούστηκε η απάντηση αγαπημένου μου ημερολόγιο, με επισκομομπτικές ασάφειες (sic), για να το θέσω όσο πιο κομψά μπορώ. Στο κάτω-κάτω έχει τόσα η Αννίτα να διαχειριστεί, κυρίως εκ δεξιών της. Εδώ μιλάμε για μάχη μέχρι τελικής πτώσεως στα κράσπεδα της Ακροδεξιάς!

«Το ΕΛΑΜ δεν υπήρχε όταν πήγαινε ο ΔΗΣΥ σε αυτά τα μνημόσυνα» είναι η ατάκα που ο ιστορικός του μέλλοντος θα καταγράψει στις υποσημειώσεις του με αφορμή τον καργά πάνω από το μνήμα του Γρίβα. Αντί άλλου σχολίου, αντιγράψω (και προσυνογράψω) το σκόλιο του συμβόλου επικοινωνίας Πάμπου Κασκάνη: «Υστερα από 51 χρόνια, ο καργάς δεν είναι μεταξύ των Μακαριακών και των Γριβικών, αλλά των Γριβικών μεταξύ τους... Μπορείς να το πεις και πρόδο».

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

1-2-1936

Κονδύλης: Όλως απροόπτως απεβίωσε χθες την 12.20' μεσημβρινή εις την εν Κολωνακίω οικίαν του ο Γεώργιος Κονδύλης, αντιστρατήγος εν αποστρατεία και αρχηγός του Εθνικού Ριζοσπαστικού Κόμματος. Ο θάνατος επήλθε συνεπεία εμβολής, προκαλεσάσης καρδιακήν συμφορήσιν. Ως γνωστόν ένεκα των κακοκαιριών του πολέμου και της κοπιώδους ζωής την οποίαν έζη ο Γ. Κονδύλης, από ετών υπέφεραν εξ' άσθματος.

Επέτειος: Εις την εφετεινήν Διεθνή Εκθεση Αυτοκινήτων και Μοτοσυκλετών του Βερολίνου, που θα λάβη χώραν από της 15 Φεβρουαρίου μέχρι της 1 Μαρτίου, θα πανηγυρισθή ιδιαίτέρως και η πεντηκονταετηρίς από της εφευρέσεως του αυτοκινήτου. Την 29η Ιανουαρίου 1886 είχαν απονεμηθή το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας εις τον Γερμανόν τεχνίτην Καρλ Μπεντς από το Μάνχαϊμ διά το πρώτον αυτοκίνητον του κόσμου που είχαν εφεύρη.

Επιμονή: Εκ των τεσσάρων υιών του αποθανόντος Βασιλέως της Αγγλίας, ο τέως Πρίγκιψ της Ουαλλίας και νυν Διάδοχός του, Εδουάρδος 8ος, είναι ο μόνος άγαμος. Κατά το παρελθόν έτος, όταν έγιναν συνοικεία του δουκός του Κεντ και του δουκός του Γκλόστερ, εγένετο πολλή συζήτησις επί της επιμονής του Εδουάρδου να παραμείνη άγαμος.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Σκιές, σκιώδεις και Γιουροβίζιον

Η ατάκα «όταν πηγαίναμε στα μνημόσυνα του Γρίβα το ΕΛΑΜ δεν υπήρχε» δεν θεωρήθηκε ιδιαίτερα πνευματώδης και έτσι στον ΔΗΣΥ επεξεργάζονται νέες στρατηγικές και σλόγκαν για να επαναφέρουν απολωλότα πρόβατα στη βοσκοπούλα Αννίτα. Στο κόμμα πάντως επικρατεί αισιοδοξία και η Ξανθιά αγαπημένη Παναγιά ετοιμάζεται να βγάλει άσους από το μανίκι και να παίξει τα ρέστα της, έχοντας παρά το πλευρό της μέχρι και την αλεπού της Αργάκας (not).

Διαβάζοντας προχθές τον υρωσκόπο μου συνειδητοποίησα πως τα άστρα -μη με μαλώνετε- αυτή την εποχή δεν είναι καθόλου ευνοϊκά για δημάρχους. Μετά τις κατηγορίες κατά του Φαίδωνος μαθαίνουμε πως σκιάς υπάρχουν και για ακόμη ένα δήμαρχο. Σκιές παντού κι αν προσθέσουμε και τους σκιώδεις του ΔΗΣΥ τότε γινόμαστε μια ωραία ατμόσφαιρα με στοιχεία θεάτρου σκιών.

Σε συναγερμό (κανονικό, όχι τον δημοκρατικό, πρέμισε Αννίτα μου) υπογράφω Άρμυνας και Αστυνομία και δεν αναφέρομαι στην αναστάτωση που προξένησε η Άννη Αλεξού. Κατά τη διάρκεια άσκησης της Εθνικής Φρουράς χάθηκαν 13 κιλά της εκρηκτικής ύλης TNT. Το 13 είναι σίγουρα ένα γρουσουζικό νούμερο (από τον καιρό της Αγίας Ελένης μέχρι και τον Μακάριο) αλλά όταν μιλάμε για τέτοια μεγάλα ποσότητα εκρηκτικής ενέργειας είναι δεδομένο πως ένα σύγκρουσμά μας πιάνει. Υπάρχουν λέει δύο ενδεχόμενα και πραγματικά δεν ξέρω ποιο είναι το χειρότερο: το

Όταν στέλναμε τη Βίση στη Γιουροβίζιον το ΕΛΑΜ δεν υπήρχε.

ένα είναι να έγινε δευτέρα παράλληλη έκρηξη με εκείνη της άσκησης και να μην το πήρε κανένας είδηση (say what?) και το άλλο να μας τα έκλεψαν! Βάλετε 13 θαυμαστικά, όσα και τα κιλά που χάθηκαν. Στη δεύτερη περίπτωση δεν ξέρουμε πού και πότε θα εκραγούν. Oh my God, not again.

Αστυνομικός έδωσε κινητό τηλεφώνω σε κρατούμενο των κεντρικών φυλακών. Μοιάζουμε όλο και περισσότερο με μια χαμπλού προύπολογισμού κυπριακή εκδοχή του Police Academy, όπου αντί για σωφρονισμό παρέχουμε πακέτα τηλεφωνίας με απεριόριστα λεπτά ομιλίας.

Με την όχι και τόσο αιγνιωματική ανάρτησή της η Ειρήνη Χαραλαμπίδου αποκαλύπτει τις προθέσεις της γράφοντας πως είναι συνθησισμένη στα άλματα κω-

ρίς δίχτυ ασφαλείας. Μα όταν το άλμα είναι στο κενό, αγαπημένη Ειρήνη, τότε το δίχτυ ασφαλείας είναι αχρησίαστο.

Έβαψα τα μαλλιά και με καμιά δεκαριά πλαστικές θα γίνω σαν τη Σίντι Κρόφορντ. Ανάρτηση από την πολιτικό και γιατρό της καρδιάς μας Ελένη Θεοκάρου, η οποία, εκτός από την ιδιαίτερη συμπάθεια που τρέφει για τον λαό της Αρμενίας, είναι επίσης γνωστή για το χιούμορ και τον αυτοσαρκασμό της. Είναι αδιαμφισβήτητο, ασχέτως αν κάποιος διαφωνούσε μαζί της, πως ο λόγος της λείπει από την πολιτική σκηνή του τόπου μας.

Κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος για το τι θα γίνει τον Μάιο, αλλά το ΔΗΚΟ ήδη πέτυχε κάτι που θεωρείται φαινόμενο σπάνιο και ανεπανάληπτο. Συγκεκριμένα, με τις προσθήκες Αποστόλου και

Γιακουμή, αύξησε κατά δύο τις έδρες του πριν καν έρθουν οι εκλογές! Στο ΔΗΚΟ ανήκει αυτή η μεγάλη νίκη! Και ας προήλθε «κλέβοντας», σε εισαγωγικά, βουλευτές αδελφών κυβερνητικών κομμάτων. Εντάξει, χαλαρά, μια οικογένεια είμαστε όλοι. Και στο κάτω-κάτω της γραφής, αν δεν έχουμε αρκετούς βουλευτές θα πρέπει να τους εφεύρουμε.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω για την προβολή και την προώθηση της στήλης το περασμένο Σαββατοκύριακο. Έχω δε εντολές από τη σύζυγό μου να κρατήσω το μομέντομ με τον όσολο μίντια μανάτζερ μας με το codename «anagimostos». Όπως μου ανέφερε η καλή μου, πρέπει να συνεχίσει την προώθηση για να ζητήσω αύξηση για να πάρει εκείνη την Kelly bag που πάντα ήθελε. Here you go then: Ξέρει κάποιος να μας πει πώς έγινε «μονοπόλιο» η Cyfield στα ασφατικά με αποτέλεσμα να εξαρτάται ολόκληρη χώρα για να φτιάξει δρόμους από μία εταιρεία (χωρίς βέβαια να τις κάνει κανείς ελεγκτής της Δημοκρατίας «έκθεση»!). Ο πρώην γενικός ελεγκτής σίγουρα ξέρει. Οι συνεχείες θα είναι κάθε βδομάδα μέχρι να πάρω την αύξηση.

Χθσινή κουβεντούλα με συνάδελφο: -Περιμένω με μεγάλη αγωνία τον Μάιο. -Ναι, ε; Θα ψηφίσεις; -Πάντοτε ψηφίζω. -Τόσο νέος και να ενδιαφέρεσαι για τα κοινά. Μπράβο σου. -Μιλώ για τη Γιουροβίζιον! Cyprus, 12 points. Young Nicos το ΟΗΕ, 5 points!

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία

«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλικού: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αελέι: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

★
ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING
16[★]
YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

Η Ε.Ε. τρέχει πίσω από το «τρένο Τραμπ»

Προειδοποίηση Μελόνι για αποκλεισμό της Ευρώπης και σύσταση διευθυντηρίου έξι χωρών – Σοκ Κύπρου για Κόσοβο

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Το Συμβούλιο Ειρήνης του Ντόναλντ Τραμπ αποτελεί τη σταγόνα που ξεχειλίζει το ποτήρι της πολιτικής δυσλειτουργίας της Ε.Ε. και απειλεί να συνθλίψει τα τελευταία ίχνη ενότητας του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, το οποίο εμφανίζεται για ακόμη μία φορά κατώτερο των περιστάσεων και αμήχανο μπροστά στα δεδομένα, που προκαλεί το νέο εγχείρημα του Αμερικανού προέδρου. Όπως διαπιστώνεται από αρμόδιους κύκλους στην έδρα της Ε.Ε., ο κ. Τραμπ δεν επιχειρεί απλώς να υποκαταστήσει τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, αλλά επιδιώκει να αμφισβητήσει συνολικά το διεθνές σύστημα που εγκαθιδρύθηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στο πλαίσιο αυτό, όπως επισμαίνονται, οι κινήσεις του Αμερικανού προέδρου, πέραν της κατάργησης κάθε έννοιας διεθνούς νομιμότητας, δημιουργούν μια «αμυντική τρύπα» στην Ε.Ε., μέσω της αποστασιοποίησης των ΗΠΑ από την ευρωπαϊκή ομπρέλα ασφάλειας, ενώ τείνουν να αποδυναμώσουν περαιτέρω την Ευρώπη με τη «συνταγή των δασμών». Συνθέτοντας σε όλα τα επίπεδα ένα μείγμα, το οποίο η ευρωπαϊκή οικογένεια δείχνει ανήμπορη να αντιμετωπίσει, χωρίς ουσιαστικές απώλειες, οι οποίες τείνουν να αγγίζουν την ίδια την υπόσταση και τη συνοχή, της κατά τα λοιπά, «ευρωπαϊκής οικογένειας».

Μπροστά στα δεδομένα αυτά, η Γερμανία σε συντονισμό με την Ιταλία, που φέρεται να αναλαμβάνει ουσιαστικό ρόλο στις εξελίξεις, προχώρησε σε μια αντιθεσμική, δικαστική κίνηση, συστήνοντας διευθυντήριο, έξι κρατών-μελών, «Ε6». Με τον Γερμανό αντικαγκελάριο Λαρς Κλίνγκμπεϊλ να δηλώνει ότι «έφθασε η ώρα μιας Ευρώπης δύο ταχυτήτων», θέση που επιβεβαιώθηκε και στην πρώτη τηλεδιάσκεψη της ομάδας «Ε6». Με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το μέλλον της Ε.Ε., που εμφανίζεται «ώριμη» να χωριστεί και επισήμως σε κομμάτια. Και τους «Ε6» αντί να λειτουργήσουν ως «μηχανή της Ευρώπης», όπως φέρονται να επιδιώκουν, να δημιουργήσουν εν τέλει συνθήκες περαιτέρω δικασμού, «υπονομεύοντας την ενότητα» της Ε.Ε., όπως προειδοποίησε η πρωθυπουργός της Λιθουανίας, Ινγκα Ρουγκιενιέ, η μόνη Ευρωπαία επίσημη που είχε εκδηλώσει αντίδραση ενόσω γράφονταν αυτές οι γραμμές. Αρκετοί άλλοι πάντως επέλεξαν να αντιδράσουν διά του ψήφου, υποστηρίζοντας το αυτονόητο, ότι δηλαδή η κίνηση των «Ε6», ενδέχεται να οδηγήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση σε αποσύνθεση. Με όλες αυτές τις εξελίξεις να καταγράφονται εν μέ-

Η Ιταλίδα πρωθυπουργός Τζόρτζια Μελόνι, που θεωρείται συνδετικός κρίκος μεταξύ Ε.Ε. και ΗΠΑ, έθεσε τους εταίρους της ενόπιον διλημάτων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, προτάσσοντας το ενδεχόμενο «αυτο-αποκλεισμού» της Ε.Ε. από το τρένο του Ντόναλντ Τραμπ.

σω της άσκησης της Προεδρίας του Συμβουλίου από την Κύπρο.

Σε κάθε περίπτωση, η κίνηση των «Ε6», της Γερμανίας, της Ιταλίας, της Γαλλίας, της Πολωνίας, της Ισπανίας και της Ολλανδίας, δεν είναι άσχετη με «αυστηρές προειδοποιήσεις» που, όπως πληροφορείται η «Κ», απήχθησε η Τζόρτζια Μελόνι στην πρόσφατη Σύνοδο Κορυφής, κατόπιν συνεννόησης με τον καγκελάριο της Γερμανίας Φρίντριχ Μερτς. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, η Τζόρτζια Μελόνι, που θεωρείται συνδετικός κρίκος μεταξύ Ε.Ε. και ΗΠΑ, έθεσε τους εταίρους της ενόπιον διλημάτων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, προτάσσοντας το ενδεχόμενο «αυτο-αποκλεισμού» της Ε.Ε. από το τρένο του Ντόναλντ Τραμπ, κάτι που σύμφωνα με την ίδια θα έχει ολέθριες συνέπειες για το ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Σύμφωνα μάλιστα με σημείωμα της Ε.Ε., του οποίου έλαβε γνώση η «Κ», η ηγέτιδα της Ιταλίας ανέφερε τα εξής:

• «Εάν όλες οι αραβικές χώρες και το Ισραήλ ενταχθούν στο Συμβούλιο Ειρήνης, η Ε.Ε. θα αποκλειστεί από τη Γάζα».

• «Ομοίως, εάν η Ουκρανία ενταχθεί στο Συμβούλιο Ειρήνης, υπάρχει κίνδυνος η Ε.Ε. να αποκλειστεί από την Ουκρανία».

Παράλληλα με το μαστίγιο, η κα Μελόνι επιστράτευσε και κα-

Το Καταστατικό του Συμβουλίου Ειρήνης παρέχει στον Ντόναλντ Τραμπ πρωτοφανή προνόμια και ισχύ, που δεν συνάδουν με τον ρόλο που επιθυμεί να διαδραματίσει το Συμβούλιο, ως «διεθνής οργανισμός».

ρότο, διατυπώνοντας τον ισχυρισμό ότι «η Ε.Ε. θα μπορούσε να ασκήσει πιέσεις για αλλαγές στον Καταστατικό Χάρτη (σ.σ. του Συμβουλίου Ειρήνης Τραμπ), ή εναλλακτικά, να ενταχθεί στο Συμβούλιο Ειρήνης, υπό την επιφύλαξη ότι θα πρέπει να επεκταθεί στην ανοικοδόμηση της Γάζας». Σε όλες τις περιπτώσεις, κεντρικό νόημα της τοποθέτησής της κας Μελόνι, ήταν ο κοινός βηματισμός και η συμπίεση με τον Αμερικανό πρόεδρο, ανεξαρτήτως του πλαισίου μέσα στο οποίο θα επιδιωχθεί. Ενδεχομένως, και ανεξαρτήτως των εκπλάσεων που θα αναγκαστεί να κάνει η Ε.Ε.

Υπό ηγεμονία Τραμπ;

Οι δύο «δυνατότητες» που προέταξε πάντως η κα Μελόνι για να κρυσώσει το χάπι της Ε.Ε., προκειμένου να συμπορευτεί με τον Ντόναλντ Τραμπ, με φόντο το Συμβούλιο Ειρήνης, δεν φέρονται να είναι διαθέσιμες, όπως προκύπτει από την ανάγνωση αρμόδιων νομικών κύκλων των Βρυξελλών, που έθεσαν το Καταστατικό του Συμβουλίου του Αμερικανού προέδρου, υπό εξέταση. Όπως ανέφεραν στην «Κ», το Καταστατικό του Συμβουλίου Ειρήνης του προέδρου των ΗΠΑ δεν αναφέρεται πουθενά στη Γάζα, αλλά αντίθετα, υποστηρίζει

ότι αποτελεί ένα «διεθνής οργανισμό», ο οποίος στοχεύει να προωθήσει τη διεθνή ειρήνη, γενικώς. Επιπλέον, το Καταστατικό δεν παρέχει ουσιαστική δυνατότητα τροποποίησης, ώστε δηλαδή να τεθεί σε διαδικασία διαβούλευσης μεταξύ της Ε.Ε. και των ΗΠΑ, με τον τρόπο που θέτει η κα Μελόνι, η οποία καλεί ουσιαστικά την ευρωπαϊκή οικογένεια να σκεφτεί το ενδεχόμενο προσχώρησης στο Συμβούλιο Ειρήνης του Ντόναλντ Τραμπ.

Τα πράγματα καθίστανται ακόμη πιο ζοφερά για την Ε.Ε., καθώς σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ο διευθυντής του γραφείου του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ανέφερε ενόπιον της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων, Coreper, ότι η πλειοψηφία των κρατών-μελών στη Σύνοδο Κορυφής, διαπίστωσε ότι το Συμβούλιο Ειρήνης του Ντόναλντ Τραμπ παραβιάζει όχι μόνο τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, αλλά και τις ίδιες τις Συνθήκες της Ε.Ε.

Οι διαπιστώσεις αυτές δεν είχαν σταθεί πάντως εμπόδιο στην Ουγγαρία και τη Βουλγαρία, οι οποίες συμμετείχαν στην εγκαθίδρυση του Συμβουλίου Ειρήνης του Ντόναλντ Τραμπ, υπέγραψαν τη Συνθήκη Προσχώρησης και δημιούργησαν εκ των πραγμάτων ένα ακόμη ρήγμα στη συνοχή και

κατά συνέπεια στην ενότητα της Ε.Ε., η οποία εμφανίζεται για μια ακόμη φορά αδύναμη να αντιδράσει και να βρει λύσεις.

Προσωποπαγές Συμβούλιο

Όπως προκύπτει από την ανάγνωση αρμόδιων νομικών κύκλων των Βρυξελλών, το Συμβούλιο Ειρήνης είναι προσωποπαγές και στερείται βασικών δημοκρατικών χαρακτηριστικών. Όπως επισμαίνεται, το Καταστατικό παρέχει στον Ντόναλντ Τραμπ πρωτοφανή προνόμια και ισχύ, που δεν συνάδουν με τον ρόλο που επιθυμεί να διαδραματίσει το Συμβούλιο, ως «διεθνής οργανισμός» που φέρεται να στοχεύει στην εγκαθίδρυση της ειρήνης και στην επίλυση διεθνών διενέξεων. Κάτι που δεν συυπολογιστεί με τη θεώρηση του κ. Τραμπ για το διεθνές δίκαιο και τη διεθνή νομιμότητα, υπό το φως του σχεδίου λύσης που υπέβαλε για την Ουκρανία –αδιαφορώντας για την εδαφική ακεραιότητα και την κυριαρχία της χώρας– αποκτά ακόμη μεγαλύτερο ενδιαφέρον και συνιστά ακόμη μεγαλύτερο κίνδυνο για τις αρχές και τις αξίες της Ε.Ε.

Οι ίδιοι νομικοί κύκλοι διαπιστώνουν ότι το Συμβούλιο Ειρήνης Τραμπ, έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

• Παρέχει απόλυτη ισχύ στον Ντόναλντ Τραμπ με τρόπο που δημιουργεί την εντύπωση ότι δεν συνάδει καν με βασικές δημοκρατικές αρχές.

• Ο κ. Τραμπ αυτο-διορίζεται πρόεδρος του Συμβουλίου Ειρήνης, ρόλο που αποκτά εκ της ιδιότητάς του ως Αμερικανού προέδρου.

• Θα αποφασίζει τα μέλη του Εκτελεστικού Συμβουλίου, κατά το δοκούν.

• Ο ίδιος μπορεί να συστήσει επιτροπές ή άλλα όργανα του Συμβουλίου Ειρήνης.

• Καθίσταται απόλυτος κυρίαρχος των αποφάσεων που θα λαμβάνονται. Όπως διαπιστώνεται, ακόμη και σε περίπτωση πλειοψηφίας των κρατών για τη λήψη μιας απόφασης, προϋποτίθεται η εξασφάλιση έγκριστος από τον πρόεδρο, δηλαδή τον κ. Τραμπ (subject to the approval of the president).

• Μπορεί να τερματίσει ή να ανανεώσει τη συμμετοχή εκάστου κράτους-μέλους στο Συμβούλιο.

• Τα κράτη που θα καταβάλουν ένα δισεκατομμύριο δολάρια για τη συμμετοχή τους, θα υπερβαίνουν την τριετή θητεία, που προβλέπεται για τα απλά μέλη (για τα οποία, όπως προαναφέραμε ο κ. Τραμπ θα μπορεί να ανανεώσει ή να τερματίσει τη συμμετοχή τους).

• Όπως συνάγεται από το Καταστατικό, τα κράτη δεν θα έχουν λόγο στον τρόπο διάθεσης/αξιοποίησης των κεφαλαίων του Συμβουλίου Ειρήνης.

Ασκήσεις ισορροπίας από τη Λευκωσία

Η κίνηση Τραμπ να προσκαλέσει στο Συμβούλιο Ειρήνης το Κόσοβο, μια οντότητα που δεν αναγνωρίζεται ούτε από τον ΟΗΕ, ούτε από την Κυπριακή Δημοκρατία, προσφωνώντας την με κάθε επισιμότητα «Δημοκρατία του Κοσόβου», προκαλεί πονοκέφαλο στη Λευκωσία. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, ο οποίος μέχρι την τελευταία στιγμή αμφιταλαντευόταν να συμμετάσχει στην Πράξη Προσχώρησης του Συμβουλίου Ειρήνης, έχει πλέον κάθε λόγο να ανησυχεί, καθώς η παρουσία και συμμετοχή του Κοσόβου στον «διεθνής οργανισμό» που συνέστησε ο Ντόναλντ Τραμπ «ενισχύει την κυριαρχία και τη διεθνή θέση» της εν λόγω μη αναγνωρισμένης από τον ΟΗΕ οντότητας. Κάτι που φρόντισε να διακηρύξει η «πρόεδρός» του, Βίονα Οσμάνι,

μετά την τελετή εγκαθίδρυσης του Συμβουλίου Ειρήνης στο Νταβός.

Αν και η Λευκωσία φαίνεται να αντιλαμβάνεται ότι η εξέλιξη αυτή τείνει να συνδράμει το αφήγημα της Άγκυρας, που επιστρατεύει το «μοντέλο του Κοσόβου», διεκδικώντας ανάλογο καθεστώς και για την αυτοαποκαλούμενη «ΤΑΒΚ» στην Κύπρο, εντούτοις αποφεύγει να τοποθετηθεί κάθεται κατά του Συμβουλίου Ειρήνης του Ντόναλντ Τραμπ. Είναι άλλωστε προφανές ότι η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη επιδιέχεται σε «ασκήσεις ισορροπίας» και επιδιώκει να διασφαλίσει τη συνέχιση της θετικής πορείας στις σχέσεις Λευκωσίας-Ουάσιγκτον, παρά τους σοβαρούς κινδύνους που εγκυμονεί για τη διεθνή νομιμότητα το μόρφωμα που εγκαθίδρυσε ο Ντόναλντ Τραμπ, επι-

Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη επιδιέχεται σε «ασκήσεις ισορροπίας» και επιδιώκει να διασφαλίσει τη συνέχιση της θετικής πορείας στις σχέσεις Λευκωσίας-Ουάσιγκτον, παρά τους σοβαρούς κινδύνους που εγκυμονεί για τη διεθνή νομιμότητα το μόρφωμα που εγκαθίδρυσε ο Ντόναλντ Τραμπ.

χειρώντας να υποκαταστήσει τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, στον οποίο βασίζεται η Λευκωσία, προσβλέποντας ότι τα Ηνωμένα Έθνη είναι σε θέση να οδηγήσουν το Κυπριακό σε δίκαιη λύση, με βάση τα ψηφίσματα του

Συμβουλίου Ασφαλείας. Ψηφίσματα, τα οποία δεν υπολογίζονται καν στο πλαίσιο του Συμβουλίου Ειρήνης του Ντόναλντ Τραμπ, όπως άλλωστε δεν υπολογίζεται ούτε ο διεθνής Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. Ενώ,

αντίθετα, υπολογίζονται, προσκαλούνται και συμμετέχουν μη αναγνωρισμένες οντότητες, όπως το Κόσοβο.

Σε ανάλογες ασκήσεις ισορροπίας επιδιέχεται η Κύπρος και στο ζήτημα του δικαστικού δι-

ευθυντηρίου που συνέστησε η ομάδα των «Ε6», δημιουργώντας συνθήκες μιας Ευρώπης δύο ταχυτήτων, εν μέσω της άσκησης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε., από την Κυπριακή Δημοκρατία.

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Όταν η προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. του ΟΗΕ, Μαρία-Άνχελα Ολγκίν προέβαινε σε δηλώσεις προς τα ΜΜΕ την περασμένη εβδομάδα μετά τις συναντήσεις της στην Κύπρο στο πλαίσιο της αποστολής της για επανέναρξη του διαλόγου στο Κυπριακό, ο εκνευρισμός της ήταν έμμεσος αλλά εμφανής. Η Κολομβιανή πολύπειρη διπλωμάτης προΐδεάσε ήδη από την Τρίτη, όταν είδε τους δύο διαπραγματευτές πριν από την Τριμερή της επόμενης ημέρας με τους δύο ηγέτες, πως χωρίς πρόοδο στα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης δεν θα έχει διεθνή διάσκηψη. Και αυτό διότι είχε αναγνώσει το «τερν» της Τριμερούς, το αποτέλεσμα του οποίου «αποκλιμάκωσε», αρκούμενη να πει, χωρίς να κηρύξει κανένα αδιέξοδο, πως «απλά κάποιες διαδικασίες αργούν περισσότερο». Αυτό που πλέον καθίσταται σαφές είναι πως δεν θα έχει διαπραγματευθείς έως το τέλος του πρώτου εξαμήνου του έτους, που συμπίπτει με την Προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου από την Κύπρο, για λόγους που, αυτή τη φορά, εδράζονται βαθύτερα όχι μόνο στη μεγάλη εικόνα της περιοχής και των προθέσεων της Τουρκίας, αλλά και στους επιμέρους τακτικισμούς του προέδρου Χριστοδουλίδη αλλά και του Τουρκοκύπριου ηγέτη, Τουφάν Ερχιουρμαν, αμφότεροι υπό πίεση αλλά για διαφορετικούς λόγους.

Δεν έδωσε πράσινο φως

Για τη σχέση Άγκυρας-Τουρκοκυπρίων καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ» αναφέρουν πως αυτή παραμένει σε ένα πεδίο πολυπλοκότητας. Για την Τουρκία του Ερντογάν το Κυπριακό δεν έχει ξεκαθαρίσει ακόμη ως ζήτημα επαναφοράς στη βάση λύσης της Ομοσπονδίας. Το ζήτημα των «δύο κρατών», σημαία του Ερσίν Τατάρ, παραμένει επιλογή για την Άγκυρα, αλλά και ένα σημείο από το οποίο ο νέος Τουρκοκύπριος ηγέτης, που απέρριπτε ως σημαία του προεκλογικού του για να διαφοροποιηθεί, δεν μπορεί να ξεφύγει πλήρως. Ο Ερχιουρμαν γνωρίζει πως δεν μπορεί να αναφερθεί σε λύση δύο κρατών, ωστόσο θέτοντας, εξ αρχής, τέσσερα προαπαιτούμενα και αποφεύγοντας επιμελώς να αναφερθεί ονομαστικά σε βάση λύσης «διζωνικής, δικινοτικής ομοσπονδίας» αναφέρεται στην πολιτική ισότητα προκειμένου να διασφαλίσει την εκ περιτροπής Προεδρία, πτυχή που θα άνοιγε τον δρόμο

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Χριστοδουλίδης και ο Τ/κ ηγέτης Τουφάν Ερχιουρμαν είναι μέσα σε ένα μήνα δύο τριμερείς συναντήσεις με την προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. Μαρία Ολγκίν, χωρίς ωστόσο αυτές να καταστούν αρκετές ακόμη και για τη διάνοιξη ενός σημείου διέλευσης.

Από Σεπτέμβριο και βλέπουμε για το Κυπριακό

Τακτικισμοί των πλευρών, αγορά χρόνου, χωρίς ακόμη να έχει κηρυχθεί αδιέξοδο

αν η Τουρκία αποφασίσει να δώσει πράσινο φως για επιστροφή σε κορύφωση της διαδικασίας και να μη δημιουργήσει προϋποθέσεις πολιτικής κρίσης και ρήξης με την Άγκυρα, δεδομένου πως σε πολλά άλλα θέματα που αφορούν άμεσα την τουρκοκυπριακή κοινότητα πέραν του Κυπριακού, διαφοροποιείται σημαντικά από τον προκάτοχό του.

Τα... διπλά

Παρά το γεγονός πως και στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό της Κύπρου ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης βρίσκεται υπό πίεση τόσο κομματικά (ΕΔΕΚ, ΔΗΚΟ) όσο και λόγω της κρίσης, στην αρχή της Προεδρίας, λόγω της διαρροής του βίντεο που οδήγησε σε παραιτήσεις του στενού του περιβάλλοντος, ο τακτικισμός του στο Κυπριακό έρχεται ως «πλήρως

Ο Ερχιουρμαν γνωρίζει πως δεν μπορεί να αναφερθεί σε λύση δύο κρατών, ωστόσο θέτει, εξ αρχής, τέσσερα προαπαιτούμενα αποφεύγοντας επιμελώς να αναφερθεί ονομαστικά σε βάση λύσης «διζωνικής, δικινοτικής ομοσπονδίας,

ανάγνωσης» αυτού του Ερχιουρμαν, δεδομένου ότι η Λευκωσία αντιλαμβάνεται πως η Τουρκία, επιμελώς, δεν θα προχωρήσει σε συναίνεση για κορύφωση της διαδικασίας του Κυπριακού εν μέσω άσκησης της Προεδρίας της Ε.Ε.

από τη Λευκωσία –πτυχή που διαχρονικά εφαρμόζει στη διπλωματία της στο Κυπριακό, λόγω της ιδιότητας της Κ.Δ. ως κράτους-μέλους και πως στις προϋποθέσεις (4 στο σύνολο) που θέτει η τουρκοκυπριακή πλευρά για επανέναρξη του διαλόγου, η Λευκωσία αντιπαραβάλλει «4+1» προκειμένου να ισοφαρίσει ως προς την εμπέδωση της πολιτικής ισότητας (βλέπε ρητή αναφορά στη λύση στη βάση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ) και να ρίξει το μπαλάκι στο γήπεδο των συγκλίσεων που άπτονται όμως του σημαντικού, διαχρονικά, κεφαλαίου της ασφάλειας και των εγγυήσεων που αφορά άμεσα την ελληνοκυπριακή κοινότητα.

Με αυτό τον τρόπο το επιχείρημα της Λευκωσίας πως το αυστηρό χρονοδιάγραμμα που θέτει η τουρκοκυπριακή πλευρά «απαντάται», ενισχύεται και, επιπλέον,

στη μεγάλη εικόνα το προκαταρκτικό παιχνίδι επιρρίψης ευθύνων τοποθετεί, σε πρώτο πλάνο, την Άγκυρα.

Πού βρισκόμαστε

Παρά τον εμφανή εκνευρισμό της κας Ολγκίν, τον τακτικισμό των εμπλεκόμενων στο Κυπριακό μερών τον γνωρίζει, καλύτερα από αυτή, ο ίδιος ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, που στο τέλος του 2026 παίρνει σύνταξη και αποχωρεί με το πέρας της θητείας του. Τι σημαίνει αυτό πρακτικά;

Πως οι τακτικισμοί των δύο ηγετών θα μπορούσαν, συνδυαστικά με τη συζήτηση για τα ΜΟΕ και οργανική πρόοδο, να οδηγήσουν σταδιακά μετά τον Σεπτέμβριο στη σύγκληση μιας διάσκεψης που δεν θα λύσει, μεν, το Κυπριακό αλλά θα ανοίξει, επί του πεδίου, απτά ΜΟΕ που θα επιτρέψουν στον... επόμενο γενικό γραμματέα να προχωρήσει τη διαδικασία χωρίς ο Πορτογάλος πρώην πολιτικός να χρεωθεί μια αποτυχία επί θητείας του. Σε αυτό το πλαίσιο η συνείδηση των συναντήσεων των διαπραγματευτών (Μενελάου/Ντανά) για τα ΜΟΕ, αλλά και μια συνάντηση, χωρίς Ολγκίν, των δύο ηγετών ενώπιον του ειδικού αντιπροσώπου του γ.γ. του ΟΗΕ στην Κύπρο, Χασίμ Ντάν, είναι σενάρια που θα δούμε τους επόμενους μήνες. Εξάλλου τυχαία δεν ήταν και η δηλωθείσα πρόθεση των δύο ηγετών, σε ξεχωριστούς χρόνους μετά την Τριμερή, για μια τέτοια συνάντηση. Η εξίσωση πάντως της συντήρησης της διαδικασίας δείχνει στην παρούσα φάση να εξυπηρετεί τους δύο ηγέτες, δεδομένου πως το 2027 είναι προεκλογικό έτος στην Κυπριακή Δημοκρατία αλλά και χρονιά που θα διαφανεί το μέλλον της σχέσης Ε.Ε.-Τουρκίας.

Ο ελέφαντας στο δωμάτιο

Η μεγάλη εικόνα των εξελίξεων στο Κυπριακό πάντως δείχνει προς την κατεύθυνση του κλεισίματος του, όπως ιστορικά το γνωρίσαμε, στο βάθος των επόμενων ετών. Κι αυτό διότι στην περιοχή παραμένει ρευστό το γεωπολιτικό σκηνικό, γιατί η σχέση Δύσης-Ε.Ε.-Τουρκίας παραμένει υπό διαμόρφωση, γιατί ο χρόνος εξ ορισμού πιέζει τους πάντες, με πρώτους τους Τουρκοκύπριους αλλά και το ίδιο το μέλλον της Κύπρου, αλλά και γιατί στην εποχή του Τραμπ τα κακώς εννοούμενα νομικά προηγούμενα αρχίζουν και τελειώνουν ακόμη και σε μια δόλωση.

ΑΡΘΡΟ

Ιμια: μαθήματα και απόνερα

Του ΑΓΓΕΛΟΥ Μ. ΣΥΡΙΓΟΥ

Με αφορμή τη συμπλήρωση 30 χρόνων από την κρίση των Ιμίων, το 1996, ετέθη στον δημόσιο διάλογο το ερώτημα εάν αποκομίσαμε κάποια μαθήματα. Η απάντηση εμπιρεύεται στον τρόπο αντιμετώπισης των πολλών μικρών εκτάσεως επεισοδίων που σημειώθηκαν έκτοτε, αλλά και στη στάση μας κατά τις δύο μειζονες κρίσεις που είχαμε με την Τουρκία μετά το 1996. Πρόκειται για την υβριδική επίθεση στον Εβρο (28 Φεβρουαρίου - 28 Μαρτίου 2020) και την έξοδο του σεισμογραφικού σκάφους «Ορούτς Ρέις» στην Ανατολική Μεσόγειο (Αύγουστος - Νοέμβριος 2020).

Η αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας στα Ιμια ξεκίνησε με ανταλλαγή διπλωματικών διακοινώσεων. Απέκτιψε πολιτική διάσταση όταν ο τότε δήμαρχος Καλύμνου, πληροφορούμενος την αμφισβήτηση, τοποθέτησε μία ελληνική σημαία στο ένα από τα δύο νησιά. Δύο ημέρες μετά, την αντικατέστησαν με τουρκική σημαία οι δημοσιογράφοι ενός τουρκικού καναλιού. Από εκεί και πέρα όμως, η στρατιωτική κλιμάκωση υπήρξε αποκλειστική επιλογή της ελληνικής πλευράς. Ενα κατ' ουσίαν διπλωματικό και νομικό θέμα με συμβολικής σημασίας πολιτικές προεκτάσεις συνοδεύθηκε από

τεράστια κινητοποίηση των ελληνικών δυνάμεων. Στρατιωτική φρουρά εγκαταστάθηκε στο ένα από τα δύο νησιά, ενώ αποφασίστηκε η πλήρης ανάπτυξη του ελληνικού στόλου στο Αιγαίο. Η έξοδος από τον ναύσταθμο έγινε ενώπιον τηλεοπτικών φακών, που για ώρες κατέγραφαν τις κινήσεις των πλοίων. Εκ του αποτελέσματος συνειδητοποιήσαμε ότι είναι λανθασμένη η από πλευράς μας στρατιωτική κλιμάκωση κρίσεων. Απέναντί μας έχουμε ένα κράτος που επιδιώκει τέτοιες εξελίξεις. Εκτοτε, όταν έχουμε τέτοια επεισόδια τα αντιμετωπίζουμε με σκάφη του λιμενικού, ενώ τα πολεμικά πλοία παρακολουθούν από κάποια απόσταση τα τεκταινόμενα.

Ενα δεύτερο μάθημα έχει να κάνει με τις διπλωματικές προσπάθειες τρίτων να φέρουν καταλλαγή. Το 1996 το θέμα είχε εναποτεθεί αποκλειστικά και μόνον στην αμερικανική μεσολάβηση. Κατά την κρίση του «Ορούτς Ρέις», το 2020, ο νυν Αμερικανός πρόεδρος διήγε την πρώτη του θητεία. Η Ελλάδα, καλού κακού, ζήτησε τη διπλωματική βοήθεια και της Γερμανίας, αν και με περιορισμένα αποτελέσματα. Εκτοτε τα πράγματα έχουν γίνει χειρότερα. Τον Ιανουάριο του 2026 η Δανία, απολύτως πιστή σύμμαχος των ΗΠΑ, και οι Κούρδοι της Συρίας, η μόνη αξιόπιστη δύναμη

Η ανάσυρση του ελικοπτερού της φρεγάτας «Ναυαρίνο», το οποίο κατέπεσε τη νύχτα της κρίσης των Ιμίων, παρασύροντας στον θάνατο τρία στελέχη του Πολεμικού Ναυτικού.

της περιοχής στον πόλεμο κατά του Ισλαμικού Κράτους, εγκαταλείφθηκαν από την υπερδύναμη. Ούτε και τα ευρωπαϊκά κράτη διαθέτουν το κύρος για μία τέτοια

μεσολάβηση. Οι ισχυρές ελληνικές ένοπλες δυνάμεις συνιστούν τη μοναδική αξιόπιστη αποτροπή σε τέτοιες κρίσεις. Ευτυχώς, τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σε

αυτών τον τομέα άλματα.

Ενα τρίτο μάθημα αφορά την επιλογή των Τούρκων να ωθούν τα πράγματα στα άκρα, αλλά και να μη θέλουν να φανούν ότι θα ρίξουν εκείνοι την πρώτη σφαίρα. Η ελληνική πλευρά τη γνωρίζει. Κατά καιρούς, όμως, έχει θέσει και όρια στις συνεχιζόμενες προκλήσεις. Χαρακτηριστική υπήρξε η φράση του αρχηγού ΓΕΕΘΑ το 2020 για την πιθανότητα να επιχειρήσουν Τούρκοι στρατιώτες να ανέβουν σε βραχονησίδα. Είχε αναφέρει ότι «πρώτα θα κάψουμε και μετά θα ρωτήσουμε ποιο είναι». Καλό είναι να υπάρχουν σε όλες τις πιθανές εστίες εντάσεως με την Τουρκία τέτοιες σαφείς κόκκινες γραμμές. Λειτουργούν αποτρεπτικά.

Υπάρχουν ωστόσο και απόνερα. Από το 1996 έχει γίνει συνήθεια να «ανακαλύπτουν» οι γείτονες μας κατά καιρούς διάφορα. Οι περισσότερες «ανακαλύψεις» τους μένουν στο διπλωματικό επίπεδο. Σε κάποιες περιπτώσεις αναφέρονται εν τοις πράγμασι από την ίδια την Τουρκία. Επί παραδείγματι, το 2020-21 είχαμε την αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας σε μεγάλα και ρητώς κατονομαζόμενα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου λόγω του ότι τα έχουμε στρατιωτικοποιήσει. Ακολούθησε όμως, το 2023, η συμφωνία να εισέρχονται Τούρκοι πολίτες σε αυτά ακριβώς τα νησιά, με

ειδικά προξενικά θεώρηση (βίζα) ταχείας εκδόσεως. Σε άλλες περιπτώσεις ξεχνιούνται. Ετσι φαίνεται να έχει γίνει με την αμφισβήτηση του ελληνοτουρκικού πρωτοκόλλου του 1926, βάσει του οποίου έγινε η χάραξη της συνοριακής γραμμής στον Εβρο. Αυτές οι παλινδρομήσεις δεν αναιρούν το γεγονός ότι οι Τούρκοι μετά τα Ιμια έχουν πραγματικά αφανίσει αμφισβητώντας τα πάντα με στόχο να δημιουργήσουν διεθνώς την εντύπωση ότι στο Αιγαίο δεν υπάρχει ένα σαφές νομικό καθεστώς.

Το δεύτερο πρόβλημα είναι πιο σοβαρό. Η αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας σε απροσδιόριστο αριθμό νησιών έχει δυναμιτίσει τη θέση της Αθήνας περί προσφυγής στη Χάγη για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Για να συναινέσει η Άγκυρα σε δικαστική προσφυγή για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας, θα απαιτηθεί να θεθεί παράλληλα και το θέμα της κυριαρχίας επί των νησιών. Προφανώς δεν υπάρχει ελληνική κυβέρνηση που θα δεχθεί κάτι τέτοιο. Συνεπώς, το Διεθνές Δικαστήριο μετά το 1996 έχει πρακτικώς τεθεί εκτός συζητήσεως.

Ο κ. Αγγελος Μ. Συρίγος είναι καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, βουλευτής Ν.Δ. στην Α' Αθηνών.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Σε μία προσπάθεια να διατηρήσει την πρωτιά στις προσεχείς βουλευτικές εκλογές ο ΔΗΣΥ προχωρά με κινήσεις που, όπως πιστεύεται, θα βοηθήσουν στην περαιτέρω συσπείρωση, ενώ ταυτόχρονα θα προσελκύσουν μερίδα αναποφάσιστων ψηφοφόρων. Στόχος είναι μεν η πρωτιά, όμως όλοι αντιλαμβάνονται πως ποσοστά που θα επιφέρουν και μείωση της βουλευτικής δύναμης δεν θα μπορούν παρά να χαρακτηριστούν Πύρρειος νίκη.

Στα μετέπειτα βήματα λαμβάνονται υπόψη και οι χριστοδουλιδικό Συναγερμικοί όπως και στελέχη που θεωρούν πως το κόμμα κάνει εκπτώσεις στον πατριωτισμό του. Προσπάθεια για εμπλοκή και των παλαιότερων στελεχών, αν και δεν είναι καλοδεχόμενοι από το σύνολο, όπως και μία εντονότερη παρουσία θέσεων του κόμματος σε θέματα καθημερινότητας. Μάλιστα τα αποτελέσματα εσωτερικής δημοσκοπήσης που βρίσκεται σε εξέλιξη αναμένεται να παρουσιαστούν στην ηγεσία του ΔΗΣΥ την ερχόμενη εβδομάδα, προσφέροντας ακόμα ένα εργαλείο για διαμόρφωση της στρατηγικής που θα ακολουθηθεί μέχρι και τον Μάιο, με στόχο την πρωτιά στις βουλευτικές εκλογές. Στη δημοσκοπήση περιλαμβάνονται και καιρία ερωτήματα σε σχέση με πολιτικές που ακολουθούνται, ώστε να σταθμιστεί η γνώμη των πολιτών όπως και η εικόνα που έχουν διαμορφώσει για τους χειρισμούς που ακολουθεί το κόμμα.

Σε αυτή την προσπάθεια δεν περισσεύει κανείς, όπως συνήθιζει να επισμαίνει η ηγεσία του ΔΗΣΥ, ωστόσο μέχρι αυτή την ώρα φαίνεται να απουσιάζει η έλλειψη συντονισμού σε σχέση με το πόστο και τη δράση που θα μπορούσε να αναλάβει το κάθε κομματικό μέλος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα μέλη του προεδρικού συμβουλίου που βρέθηκαν το προηγούμενο διάστημα στην Πινδάρου μετά το κάλεσμα –και του Νίκου Αναστασιάδη– ώστε να συζητήσουν τρόπους εμπλοκής τους στην προεκλογική. Από εκείνη τη συνεδρίαση, που έμοιαζε με εκείνες του πραγματικού υπουργικού συμβουλίου, μέχρι και σήμερα δεν υπήρξε οποιαδήποτε επικοινωνία ή και αναφορά σε σχέση με τον τρόπο που πρώην υπουργοί θα εμπλακούν ενεργά στον προεκλογικό.

Ορισμένοι μάλιστα δεν κρύβουν και τη δυσαρέσκειά τους για τον τρόπο που η πρόεδρος του κόμματος Αννίτα Δημητρίου τους αντιμετωπίζει, επιλέγοντας, όπως σημειώνουν, για ακόμη μία φορά να ζητεί χρόνο εμπιστοσύνης στη νέα ηγεσία και να επισμαίνει πως ανέλαβε ένα κόμμα με τεράστια οικονομικά και όχι μόνο προβλήματα. Φαίνεται, μάλιστα, πως μέλη της ηγετικής πυραμίδας αντιλαμβάνονται τόσο τη δυσαρέσκεια που υπάρχει, αλλά και το κενό στην εμπλοκή των με-

λών του προεδρικού συμβουλίου και αναμένεται τις επόμενες μέρες να φέρουν στον πρωινό καφέ συγκεκριμένες προτάσεις με προμετωπίδα τα επιτεύγματα της προηγούμενης κυβέρνησης που βελτίωσαν τη ζωή των πολιτών, όπως λ.χ. το ΓεΣΥ.

Στην όλη προσπάθεια φαίνεται να αντιλαμβάνονται και την ανάγκη να υπάρχει κοινό αφήγημα σε σχέση με τα θέματα διαφθοράς και πιθανών λαθών που έγιναν από την προηγούμενη κυβέρνηση. Κι αυτό γιατί η τακτική που ακολουθήθηκε μέχρι τώρα για απογαλακτισμό δεν φαίνεται να αποδίδει, αν και η Αννίτα Δημητρίου θέλησε να το κάνει ξεκάθαρο τόσο με τη στάση της όσο και τα λεγόμενά της στο πρόγραμμα εργασίας με τους Νίκο Αναστασιάδη και Αβέρωφ Νεοφύτου, αλλά και στη συνεδρία του προεδρικού συμβουλίου.

Μάλιστα, η ίδια επανέλαβε το αφήγημα ότι την άφησαν μόνη της να διαχειρίζεται τα πάντα, που μπορεί να ισχύει σε κάποιες των περιπτώσεων, μιας και οι

αρχόδοιο κινούνται με ρυθμούς χαλάρωσης, ωστόσο η πλειοψηφία φαίνεται να δυσαρεστείται αφού αυτό που επισμαίνεται είναι πως δεν υπάρχει ο απαιτούμενος συντονισμός και αλληλοϋποστήριξη για να γίνεται συλλογική δουλειά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο καθένας να κινείται βάσει προσωπικών ατζέντας και όχι για το καλό του κόμματος.

Το κεφάλαιο Νίκος Σύκας

Ακόμη και σε σχέση με τους χειρισμούς για την απομάκρυνση του βουλευτή Νίκου Σύκα από το ψηφοδέλτιο μετά την καταγγελία της συντρόφου του για ξυλοδαρμό, αν και αυτή αργότερα αποσύρθηκε, στην πορεία φαίνεται να υπάρχει διγλωσσία που μοιάζει με χειρισμό ώστε να μείνουν όλοι ευχαριστημένοι. Η πρόεδρος στήριξε την αρχική της θέση για απομάκρυνση μέχρι τέλους και μαζί της τα συλλογικά όργανα του κόμματος, ωστόσο η επαρχιακή Λεμεσόυ –αρκετές μέρες αργότερα– αποφάσισε να προχωρήσει σε ανακοίνωση που κάνει

λόγο για «κατανόηση των πολιτικών λόγων που αποφάσισαν την απομάκρυνση Νίκου Σύκα από το ψηφοδέλτιο», αλλά την ίδια ώρα «αναγνωρίζει τη μέχρι σήμερα πορεία του βουλευτή, τη δουλειά και τη σχέση εμπιστοσύνης που έχει χτίσει με την τοπική κοινωνία», σημειώνοντας ότι «αρνείται να γίνει μέρος της οποιασδήποτε προσπάθειας καταρράκωσης της αξιοπρέπειας του ίδιου και της οικογένειάς του».

Μία ανακοίνωση που φαίνεται να μην εξόργισε την Πινδάρου, μιας και η κάθε ψήφος μετράει και θέλοντας τους κομματικούς ψήφους, το μεγαλύτερο κοινό του κ. Σύκα, να επιλέξουν το κόμμα στις βουλευτικές του Μαΐου. Μάλιστα, ορισμένα στελέχη σημειώνουν πως η Αννίτα Δημητρίου δεν χειρίστηκε ορθά το θέμα στην κατ' ιδίαν συζήτηση που είχε με τον βουλευτή –προηγήθηκε της απόφασης του κόμματος– ώστε ο ίδιος να αποχωρήσει οικειοθελώς, σημειώνοντας πως ένας ηγέτης πρέπει να βρίσκει τον τρόπο να ελίσσεται.

ΔΗΣΥωνα τα σημάδια

Κινήσεις τακτικής από Πινδάρου
στη σκιά Σύκα και ΕΛΑΜ

Τα αποτελέσματα εσωτερικής δημοσκοπήσης που βρίσκεται σε εξέλιξη αναμένεται να παρουσιαστούν στην ηγεσία του ΔΗΣΥ την ερχόμενη εβδομάδα, προσφέροντας ακόμα ένα εργαλείο για διαμόρφωση της στρατηγικής που θα ακολουθηθεί μέχρι και τον Μάιο.

Πάντως, στη Λεμεσό η συγκεκριμένη εξέλιξη πιθανώς και να διαφοροποιήσει το σκηνικό, μιας και πλέον ρίχτηκαν στη μάχη περισσότεροι εν δυνάμει βουλευτές με αποτέλεσμα την πόλωση, αν συνυπολογίσει κανείς και το γεγονός πως το ποιοι θα επικρατήσουν, ίσως να δείξει και τις τάσεις εντός του κόμματος για τη δυναμική πρωτοκλασάτων στελεχών την επόμενη μέρα.

Πρωινός καφές

Κινήσεις βελτίωσης φέρεται να γίνονται και στο επικοινωνιακό κομμάτι, αφού εντοπίστηκαν καθυστερήσεις στα αντανακλαστικά του κόμματος. Στα συρτάκια, όπως λέχθηκε, παραμένουν ανακοινώσεις που αποφασίστηκαν στον πρωινό καφέ, μιας και μέχρι να προχωρήσει η διαδικασία τους πρόλαβαν οι εξελίξεις. Η παρουσία του δημοσιογράφου Παναγιώτη Τσαγκάρη, ο οποίος εντάχθηκε στην ομάδα επικοινωνίας, όπως και η συμβολή του πρώην συμβούλου του Νίκου Αναστασιάδη στο Προεδρικό, Λοΐζου Αντωνίου, στον πρωινό καφέ φέρεται να συγκαταλέγονται στα συν από την πλειοψηφία, μιας και όπως σημειώνεται, διευρύνεται η οπτική με την οποία εξετάζονται τα θέματα, ενώ την ίδια ώρα υπάρχει και καλός γνώστης των όσων εξελίσσονται επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη – ο Αντωνίου ήταν το πρόσωπο που έγραφε τα talking points στα συναγερμικά στελέχη.

Βέβαια, υπάρχουν και στελέχη της ηγετικής πυραμίδας που δεν άνοιξαν ακριβώς και την αγκαλιά τους για να υποδεχτούν τον κ. Τσαγκάρη, κάνοντας λόγο και για διαφορετικές απόψεις –τον θεωρούν πιο κοντά στον Νίκο Χριστοδουλίδη– χωρίς ωστόσο αυτό να επηρεάζει την απόφαση της Αννίτας Δημητρίου.

Την ίδια ώρα, διγλωσσία υπάρχει και σε σχέση με τους χειρισμούς για το ΕΛΑΜ. Κάποιοι θεωρούν πως δεν θα έπρεπε να μπαίνει σε δημόσια αντιπαράθεση μαζί τους, με τους πλείστους να σημειώνουν πως είναι καθαρά επιλογή της ίδιας της προέδρου και των ανθρώπων από τον στενό της κύκλο που κρίνουν πως με αυτό τον τρόπο θα σταματήσουν οι ροές προς την Ακροδεξιά. Μάλιστα, δεν παραβλέπουν το γεγονός ότι το μνημόσυνο του Γρίβα πάει να καθιερωθεί πλέον ως «πατριωτικό βαρόμετρο» και αυτό πιθανώς να κάνει τους μετριοπαθείς πολίτες να γυρνάνε την πλάτη σε τέτοιου είδους συμπεριφορές.

Πάντως, δυσαρέσκεια σε σχέση με ορισμένους χειρισμούς στο επικοινωνιακό κομμάτι φέρεται να εξέφρασε και ο εκπρόσωπος Τύπου του κόμματος Ονούφριος Κουλλά, από τους στενότερους συνεργάτες της προέδρου, που όπως σημειώνεται τις τελευταίες μέρες η σχέση τους δεν θυμίζει τίποτα από την αναστροφή συνεργασία και συνεννόηση των προηγούμενων μηνών.

ΑΡΘΡΟ

Η στεγαστική κρίση δεν λύνεται με επιδόματα

Του **ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΠΕΤΡΙΔΗ***

Η **στεγαστική** κρίση στην Κύπρο αποτελεί το προβλέψιμο αποτέλεσμα μιας αγοράς που αφέθηκε να λειτουργεί χωρίς κανόνες και ενός κράτους που περιορίστηκε στον ρόλο του θεατή. Για χρόνια, η στέγαση αντιμετωπίστηκε ως ιδιωτική υπόθεση και όχι ως βασική κοινωνική υποδομή. Σήμερα πληρώνουμε το κόστος αυτών της επιλογής.

Το πρόβλημα πλέον είναι ότι η ίδια η αγορά ακινήτων έχει αποσυνδεθεί από την πραγματική οικονομία και τα εισοδήματα, με αποτέλεσμα οι πολίτες να μην μπορούν να αντέξουν το κόστος στέγασης. Όταν οι τιμές κατοικιών αυξάνονται ταχύτερα από τους μισθούς, τότε δεν μιλάμε για ανάπτυξη, αλλά για αποκλεισμό.

Η Κύπρος διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά μιας αγοράς που πιέζεται ταυτόχρονα από τρεις

πλευρές. Χαμηλή προσφορά, αυξημένη εξωτερική ζήτηση και απουσία ενεργού δημόσιας παρέμβασης. Σε αυτό το περιβάλλον, τα νέα ζευγάρια, οι φοιτητές και οι εργαζόμενοι χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος είναι ωσάν να εκτοπίζονται. Η συζήτηση συχνά εξαντλείται στο αν πρέπει να δοθούν περισσότερα επιδόματα ή χαμηλότοκα δάνεια.

Αυτά είναι αναγκαία, αλλά δεν αρκούν. Όσο η προσφορά παραμένει περιορισμένη και η γη αντιμετωπίζεται αποκλειστικά ως αντικείμενο μεγιστοποίησης κέρδους, καμία επιδότηση δεν θα φτάνει. Γι' αυτό η άφιξη των εμπειρογνομώνων του ΟΟΣΑ στην Κύπρο έχει ιδιαίτερη σημασία. Όχι επειδή «θα μας πουν τι να κάνουμε», αλλά επειδή εισάγουν κάτι που λείπει διαχρονικά από τη στεγαστική πολιτική. Δηλαδή, στρατηγικό σχεδιασμό βασισμένο σε δεδομένα. Και η

Η **στεγαστική** κρίση θα λυθεί όταν το κράτος αποφασίσει ότι η στέγη δεν είναι απλώς εμπόρευμα, αλλά ο όρος κοινωνικής σταθερότητας, δημογραφικής ισορροπίας και οικονομικής συνοχής.

στεγαστική πολιτική χρειάζεται στόχο, μηχανισμό και διάρκεια. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, το κράτος δεν ρυθμίζει απλώς την αγορά, αλλά ενεργεί σε αυτήν. Αξιοποιεί δημόσια γη, συμπράτ-

τει με τον ιδιωτικό τομέα, θέτει κοινωνικούς όρους στην ανάπτυξη. Τα μοντέλα συμπτύξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (PPP) αποτελούν πρακτικό εργαλείο. Μειώνουν το κόστος γης, αυξάνουν την προσφορά και επιτρέ-

πουν την παραγωγή κατοικιών σε ελεγχόμενες τιμές.

Η Κύπρος διαθέτει κρατική γη. Διαθέτει πολεοδομικά εργαλεία. Διαθέτει τον ΚΟΑΓ, ο οποίος μπορεί, αν ενισχυθεί ουσιαστικά, να λειτουργήσει ως φορέας ανάπτυξης και διαχείρισης προσιτών στέγης και όχι απλώς ως διαχειριστής επιδομάτων. Διαθέτει ευρωπαϊκούς πόρους που σήμερα λιμνάζουν ή αξιοποιούνται αποσπασματικά.

Λύσεις υπάρχουν. Το ερώτημα είναι αν υπάρχει πολιτική απόφαση να μετατοπιστεί το βάρος από την παθητική ρύθμιση στην ενεργή παρέμβαση. Η πρόσφατη συζήτηση για φοιτητικές εστίες και η προοπτική ευρωπαϊκής χρηματοδότησης για προσιτή στέγη δείχνουν ότι όταν το ζήτημα τεθεί σωστά, υπάρχουν απαντήσεις. Η δημιουργία νέων εστιών δεν αφορά μόνο τους φοιτητές. Απο-

σμπέζει συνολικά την αγορά ενοικίων. Το ίδιο ισχύει για την αξιοποίηση κλειστών ακινήτων και την ενεργειακή αναβάθμιση παλαιών κατοικιών με υποχρέωση μακροχρόνιας ενοικίασης. Η στεγαστική κρίση θα λυθεί όταν το κράτος αποφασίσει ότι η στέγη δεν είναι απλώς εμπόρευμα, αλλά ο όρος κοινωνικής σταθερότητας, δημογραφικής ισορροπίας και οικονομικής συνοχής. Αν δεν δράσουμε τώρα, το κόστος δεν θα είναι μόνο οικονομικό. Θα είναι κοινωνικό και πολιτικό. Και τότε, η κρίση δεν θα αφορά μόνο τα ενοίκια και το κόστος ιδιόκτητης κατοικίας. Θα αφορά την ίδια την εμπιστοσύνη των πολιτών στο κράτος.

*Ο κ. Χαράλαμπος Πετρίδης είναι πρώην υπουργός Άμυνας, εκτιμητής/σύμβουλος Ακινήτων, υποψήφιος βουλευτής ΔΗΣΥ στην επαρχία Λευκωσίας.

“
Από εκείνη τη συνεδρίαση, που έμοιαζε με εκείνες του πραγματικού υπουργικού συμβουλίου, μέχρι και σήμερα δεν υπήρξε οποιαδήποτε επικοινωνία ή και αναφορά σε σχέση με τον τρόπο που πρώην υπουργοί θα εμπλακούν ενεργά στον προεκλογικό.”

“
Ορισμένα στελέχη σημειώνουν πως η Αννίτα Δημητρίου δεν χειρίστηκε ορθά το θέμα στην κατ' ιδίαν συζήτηση που είχε με τον βουλευτή –προηγήθηκε της απόφασης του κόμματος– ώστε ο ίδιος να αποχωρήσει οικειοθελώς, σημειώνοντας πως ένας ηγέτης πρέπει να βρίσκει τον τρόπο να ελίσσεται.”

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Στην προεκλογική περίοδο για τις βουλευτικές εκλογές του 2021, στο πάνελ μιας τηλεοπτικής συζήτησης, ο εκπρόσωπος του Κινήματος Οικολόγων - Συνεργασία Πολιτών είχε υποπέσει σ' ένα επικοινωνιακό ατόπημα, εξωτερικεύοντας προφορικά και με άσολο πολιτικό τρόπο, μια μύχια σκέψη. Ποια ήταν αυτή; «Τώρα, που τέλειωσε το Κυπριακό, οι Οικολόγοι θα πάρουν ακόμα περισσότερο τα πάνω τους»!

Την Κυριακή 30 Μαΐου, το βράδυ των εκλογών, η διάψευση των προσδοκιών των Οικολόγων για αυξημένα ποσοστά, ήταν ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της εικόνας του εκλογικού αποτελέσματος. Παρότι για πρώτη φορά στην ιστορία του το Κίνημα κατάφερε να κερδίσει τρεις έδρες στη Βουλή - δύο στη Λευκωσία, με τους Χαράλαμπο Θεοπέμπτου (4.512 ψήφους) και Αλεξάνδρα Ατταλίδου (2.197 ψήφους) και μία στη Λεμεσό, με τον Σταύρο Παπαδόπου (491 ψήφους) - το ποσοστό στην κάλπη ήταν κατά 0,4% μειωμένο σε σύγκριση με το ποσοστό των βουλευτικών του 2016, που μεταφράζεται σε 1.147 ψήφους λιγότερες.

Σε εκτός Βουλής τροχιά

Σ' ένα ρευστό πολιτικό περιβάλλον, εν μέσω μιας «πρωτοφανούς αναδιάρθρωσης» του πολιτικού χάρτη, με έντονο το στοιχείο μετακίνησης **ψηφοφόρων** και νεοφανείς σχηματισμούς που παρουσιάζονται αντιπροσωπικοί να καταγράφουν σημαντικά ποσοστά, τα ευρήματα των μέχρι τώρα ερευνών, ενόψει των βουλευτικών εκλογών του Μαΐου, δείχνουν για το Κίνημα Οικολόγων - Συνεργασία Πολιτών μια εικόνα που κάθε άλλο παρά αισιόδοξη μπορεί να χαρακτηριστεί. Το Κίνημα φαίνεται να διαθέτει μια σταθερή μνη, αλλά πολύ μικρή βάση, με το ποσοστό του, σύμφωνα πάντα με τις μετρήσεις, να κυμαίνεται στο 2,5-3%. Αν και το τελευταίο διάστημα παρουσιάζει μια σταθεροποίηση, εντούτοις το γεγονός ότι σε όλες τις έρευνες κυμαίνεται κάτω από το 3% και δεδομένου ότι το όριο εκπροσώπησης στη Βουλή είναι στο 3,6%, το φέρει να κινείται σε τροχιά εκτός της νέας Βουλής. Γιατί όμως, σε μια εποχή που το «Πράσινο αύριο» αποτελεί κεντρικό πυλώνα της πολιτικής και κοινωνικής ρητορικής, ένα Οικολογικό Κίνημα με πολύχρονη και αξιόλογη ακτιβιστική περιβαλλοντική δράση, χωρίς (εμφανή τουλάχιστον) βαρίδια διαφθοράς και με συμβολή στην ανάδειξη σκανδάλων, δεν επωφελείται από την «κατρακύλα» του παραδοσιακού ενδιάμεσου χώρου; Γιατί η επιβιωσή του να θεωρείται αμφίβολη; Γιατί απορροφούν άλλοι τη δυσχερατισμένη ψήφο;

Ίδρυση, εδραίωση, στασιμότητα

Το σωστό και το δίκαιο επιβάλλει μια παραδοχή: Η Κύπρος οφείλει πολλά στο Κίνημα Οικολόγων. Στους διαχρονικούς αγώνες και στη δράση του, μα κυρίως για το γεγονός ότι η παρουσία του στην πολιτική ζωή του τόπου και προπαντός εντός του κοινοβουλίου, ανάγκασε τα υπόλοιπα κόμματα, τις κυβερνήσεις, αλλά και εμάς, τους πολίτες, να ενδιαφερθούμε και να εγκύψουμε σε ζητήματα που αφορούν το περιβάλλον και την ποιότητα της ζωής μας, με τα οποία δεν ασχολούμασταν προηγουμένως ούτε και κανέναν άλλος θα ασχολείτο.

Το Κίνημα Οικολόγων Περιβαλλοντιστών ιδρύθηκε το 1996 από ανθρώπους που μέχρι τότε ανήκαν σε ομάδες στο πρότερο του 1996 περιβαλλοντικό κίνημα, με εμβληματικές δράσεις που έθεσαν τις βάσεις για την ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα προστασίας της φύσης, σε μια εποχή που η κρατική νομοθεσία ήταν ακόμα ελλιπής. Το 2001, με πρόεδρο την Εύη Θεοπέμπτου, πέτυχε είσοδο στη Βουλή έχοντας συγκεντρώσει 8.128 ψήφους. Οι αριθμοί αυτοί διατηρήθηκαν με μικρές αυξομειώσεις τόσο στις βουλευτικές εκλογές του 2006 - με πρόεδρο τον Γιώργο Περδίκη - όσο και σ'

Αμφίβολη η βιωσιμότητα των Οικολόγων

Κάποιος λόγος θα υπάρχει που ένα Κίνημα με αξιόλογη περιβαλλοντική δράση, χωρίς βαρίδια διαφθοράς, με συμβολή στην ανάδειξη σκανδάλων, κινδυνεύει να μην μπει στη Βουλή

εκείνες του 2011, με πρόεδρο την Ιωάννα Παναγιώτου. Στις εκλογές του 2016, με πρόεδρο εκ νέου τον Γιώργο Περδίκη, σε μια **κομβική στιγμή** πολιτικής απονομιμοποίησης των μεγάλων κομμάτων μετά την κρίση του 2013, με έντονη την αίσθηση στην κοινωνία ότι «οι μεγάλοι είναι ίδιοι», το Κίνημα Οικολόγων διπλασίασε τα ποσοστά του, οι 8.000 ψηφοφόροι έγιναν 16.000 και για πρώτη φορά στην ιστορία του, πέτυχε να εκλέξει δύο βουλευτές.

Το καλοκαίρι του 2017, το Κίνημα Οικολόγων Περιβαλλοντιστών μετονομάστηκε σε Κίνημα Οικολόγων - Συνεργασία Πολιτών. Η αλλαγή αυτή είχε ως στόχο να αντικατοπτρίζει τη διεύρυνση και το άνοιγμα του κινήματος προς ανεξάρτητες προσωπικότητες και ευρύτερες ομάδες πολιτών που μοιράζονταν τις ίδιες οικολογικές και κοινωνικές ανησυχίες. Βεβαίως, υπό την προεδρία του Γιώργου Περδίκη, το άνοιγμα αυτό, η επιδιωκόμενη διεύρυνση, δεν είχε πολλά περιθώρια επιτυχίας.

Εις και μόνος

Αν και είναι κατά σειρά ο δεύτερος γενικός γραμματέας, γεγονός είναι ότι ο Γιώργος Περδίκης υπήρξε η κυρίαρχη φιγούρα του Κινήματος για δεκαετίες. Δεν θα ήταν υπερβολή εάν λέγαμε ότι αποτέλεσε για το Κίνημα Οικολόγων Περιβαλλοντιστών ό,τι και το δελτίο ταυτότητας - δηλαδή αποδεκτικό στοιχείο ταυτοπροσωπίας. Ενδεχομένως για πολλούς να αποτελεί ακόμα και σήμερα το «σήμα κατατεθέν» του. Εργατικός, ακούρατος και πανταχού

παρών, κατάφερε να το «περάσει» στην κοινωνία, να του δώσει αναγνωρισιμότητα, υπόσταση και να αποκτήσει, σε κάποιο βαθμό, πολιτική επιρροή. Παράλληλα, όμως, άφησε έντονο αρνητικό αποτύπωμα. Και ποικιλοτρόπως. Καθότι το Κίνημα δεν άργησε να προσλάβει χαρακτήρα προσωποπαγούς κόμματος, παρά τις συλλογικές διαδικασίες που υπάρχουν, κάτι που ξενίζει πρόσωπα που παλαιότερα συμμετείχαν και δρούσαν συλλογικά σε ακτιβιστικές ομάδες. Επί της ηγεμονίας (και εν πολλοίς κηδεμονίας) του Γιώργου Περδίκη, κανά στελέχη απομακρύνθηκαν - κάποια αποστασιοποιήθηκαν από μόνα τους, άλλα πάλι «εξουδετερώθηκαν». Αναμφισβήτητα, ρόλο σ' αυτή την εξέλιξη διαδραμάτισε (και) η σκληρή γραμμή που τήρησε στο Κυπριακό, η οποία εκφραζόταν με απόψεις που εμφορούνται από εθνικισμό και δογματισμό. Η δε τεταμένη περίοδος του δημοψηφίσματος αποδείχτηκε για το Κίνημα καταλυτική ως προς τον καθορισμό «γνώριμων χαρακτηριστικών». Καθώς το Κυπριακό, ως θέμα, θέση και στάση, επικρατεί από ένα σημείο και μετά την όποια άλλη αποστολή του Κινήματος, μη αφήνοντας ζωτικό χώρο σε στελέχη και υποστηρικτές είτε αριστερών καταβολών ή φιλελεύθερης δεξιάς φιλοσοφίας.

Στοιχεία ασοβαρότητας

Η αδυναμία υπό τον Περδίκη να διευρύνει το Κίνημα την εκλογική του βάση, δεν οφειλόταν μόνο στη σκληρή γραμμή στο Κυπριακό. Ανάλογο ρόλο έπαιξε η

«πιστή υπηρεσία» που ο Γιώργος Περδίκης επέδειξε σε μια από τις μεγαλύτερες παθολογίες του τόπου: τον λαϊκισμό. Υιοθετώντας μια τύπου «τα λέω έξω από τα δόντια» πολιτική στάση και έκφραση, εκδηλώνοντας στοιχεία ασοβαρότητας ουκ ολίγες φορές. Όπως το 2010, όταν είχε καλέσει τους πολίτες να αρνηθούν να πληρώσουν το αυξημένο ΦΠΑ. Δεν έλειψαν ούτε οι περιπτώσεις εκείνες κατά τις οποίες φλέτρωσε με τα όρια της γραφικότητας. Ενδεικτική επί τούτου η σταυροφορία που είχε εξαπολύσει για τη διάσωση και κατοχύρωση δύο ειδών... γάτας, της «Αγίας Ελένης» και της «Αφροδίτης» ως κυπριακών, καθότι κινδύνευαν, έλεγε, από τους Τούρκους οι οποίοι ήθελαν να τις διαστραφύσουν με δικές τους ράτσες και κατά συνέπεια η «καθαρότητα της ράτσας» απειλείτο. Και οι διαστάσεις αυτού του θέματος, έλεγε, «δεν είναι μόνο φιλοζωικές», υπήρχε και «πολιτική πρόεκταση». Προσθέστε στο παζλ τον ανεδαφικό ισχυρισμό ότι «οι Αγγλοαμερικανοί θα δολοφονούσαν, αν μπορούσαν, τον Τάσσο Παπαδόπουλο», αλλά και την εμμονή του με τους ύποπτους αεροψεκασμούς (για κάποιο χρονικό διάστημα καυχήμασαν πως ήμασταν το μοναδικό κοινοβούλιο στον κόσμο που ασχολήθηκε με το θέμα) και θα έχετε την εικόνα μιας ιδιαίτερης πολιτικής παρουσίας.

Ήταν όμως και το θέμα της οικολογικής συνέπειας, για την οποία αποτέλεσαν χαρακτηριστική περίπτωση οι μεγάλες διαφημιστικές πινακίδες στους δρόμους. Που «όχι μόνο είναι παράνομες»,

έλεγε, «επιπλέον ασελγούν επί του φυσικού και κτιστού περιβάλλοντος». Εναντίον των οποίων πάλευε νύχτα και μέρα, επί μήνες. Και μετά, τοποθέτησε σ' αυτές τις αφίσες του 5ου συνεδρίου του Κινήματος. Στις «παράνομες». Που «ασελγούσαν επί του φυσικού και κτιστού περιβάλλοντος». Για ένα συνεδριο που έφερε, κατά ειρωνικό τρόπο, τον τίτλο: «Με συνέπεια και ευθύνη για οικολογική αλλαγή». Και όταν, θυμάμαι, τον επικρίναμε τότε, χαρακτήρισε τη χρησιμοποίηση των πινακίδων από το Κίνημα... «φυσική αυτοάμυνα». Που κακώς αναγάγαμε, είχε πει, σε «έγκλημα». Οπότε με τέτοια «συνέπεια» και «ευθύνη», ποια διεύρυνση της εκλογικής βάσης μπορούσε να επιτευχθεί; Και βεβαίως δεν μπορώ να αγνοήσω - χαρακτηριστικό παράδειγμα πολιτικής ασοβαρότητας - την επιλογή που έκανε το Κίνημα επί της παρενθετικής προεδρικής θητείας του, για τη δημαρχία του νέου (διευρυμένου) Δήμου Λευκωσίας, στις πρόσφατες εκλογές που σηματοδοτούσαν την απαρχή της πολυσυζητημένης μεταρρύθμισης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Κι αυτό, εγ' ουδενί αποτελεί μομφή για τον φίλιτο Παναγιώτη Μέντζη.

«Επιχείρηση αναμόρφωση»

Η διάδοχος κατάσταση του Γιώργου Περδίκη, ήταν ένας άνθρωπος που χαιρεί της εκτίμησης όλου του πολιτικού συστήματος και πολιτών από όλους τους κομματικούς και ιδεολογικούς χώρους. Ο Χαράλαμπος Θεοπέμπτου μπήκε στο Κοινοβούλιο ως βουλευτής στα 60 του, το 2016, ύστερα από μια μακρά πορεία 25 χρόνων στην περιβαλλοντική δράση και μιας μακράς παρουσίας στη θέση του Επιτρόπου Περιβάλλοντος (από το 2006, επί Τάσσου Παπαδόπουλου μέχρι το τέλος της θητείας του Δημήτρη Χριστόφια, το 2013), κατά την οποία δήλωνε «πέρα πολύ απογοητευμένος από τον τρόπο που σκάνονται πολιτικοί και κόμματα». Ως προσωπικότητα, ο ίδιος περιέγραφε τον εαυτό του «ακατάστατο, ήρεμο, υπομονετικό, παθιασμένο και κοινωνικό». Θα ήθελε, έλεγε, να ζει μια Κύπρο χωρίς διαφθορά, φτώχεια και δυστυχία. Και «αν αυτό είναι αδύνατο, τότε στην Κόστα Ρίκα». Επίσης, ότι θα προτιμούσε να παίξει κιθάρα, να γράφει δικά του τραγούδια και να είναι διάσημος τραγουδιστής της ροκ.

Ο Θεοπέμπτου, λοιπόν, ανέλαβε τα νήια του Κινήματος σε μια περίοδο έντονων κοινωνικών δυσχερειών, πολυδιάσπασης του Κέντρου και μια καταφανή πια την αδυναμία του ΑΚΕΛ να προσελκύσει μεγάλη μερίδα του ευρύτερου αριστερού χώρου. Επομένως, είχε ενώπιόν του καθαρό το πεδίο κεφαλαιοποιήσιμων κερδών από την ψήφο διαμαρτυρίας και μεγάλη ευχέρεια στην προσέλευση ατόμων του ευρύτερου προοδευτικού χώρου, με έντονες περιβαλλοντικές ανησυχίες και ακτιβιστικές δράσεις. Έτσι, στις βουλευτικές του 2021 - θυμίζω, «ώρα που το Κυπριακό έχει τελειώσει» όπως είχε πει το στέλεχος - επιχείρησε την πολυπόθητη ανανέωση, επιδιώκοντας μια πιο πλουραλιστική σύνθεση στον καταρτισμό του ψηφοδελτίου. Τέτοια που μόνο ο Δημοκρατικός Συναγερμός πετυχαίνει. Μάλιστα, στην προσπάθεια να κινήσει σε επίπεδο ποικιλίας ΔΗΣΥ, ορισμένες εκ των επιλογών του ξεπερνούσαν τον όποιον ανταγωνισμό. Και όπως ήταν αναμενόμενο, με περιπτώσεις όπως ομοφοβικού (και όχι μόνο) Πανίκου Σταυριανού, του Πάρη Πιτάκα που ήθελε τα κομάντα να καθαρίσουν τους πρόσφυγες και αποκαλούσε ψυχικά διαταραγμένο και ανώμαλο τον καθηγητή και ζωγράφο Γαβριήλ και, ως κερσάρικη στην τούρτα, ο εκτροχιασμός του Μιχάλη Παρασκευά με τις δημόσιες αναρτήσεις «μιλούν όλοι, μιλούν και οι κ@λοι», αναφερόμενος στην Έμιλυ Γκολίτη, ο Χαράλαμπος Θεοπέμπτου έκανε μια τρύπα στο νερό και οι όποιες καλές προθέσεις, θα πνίγονταν στα απόνερα της खुδαιότητας. Και το ερώτημα «Πού το πάνε οι Οικολόγοι;», που τόσο πολύ είχε απασχολήσει τον δημόσιο διάλογο εκείνη την περίοδο, απαντήθηκε σύντομα: Πουθενά.

Φταιμε κι εμείς, μα πιο πολύ ο Χατζηπετρής

Θα ήταν ψέμα, εάν έλεγα ότι ενόψει του Μαΐου, έχω ενδείξεις που με κάνουν να αισιοδοξώ ότι ο Σταύρος Παπαδόπουλος, νέος πρόεδρος του Κινήματος από τον Απρίλιο του 2025, θα καταφέρει αναστροφή της προδιαγραφόμενης πορείας. Μακάρι. Αυτή μου την εκτίμηση ενίσχυσε η πρόσφατη παρουσία του στα podcast του ΡΙΚ και η συνέντευξη του στον Αντρέα Κημήτρη. Ο Σταύρος Παπαδόπουλος συνέθεσε μια τριλογία ευθυνών για την κατάσταση στην οποία βρίσκεται σήμερα το Κίνημα Οικολόγων - Συνεργασία Πολιτών. Για την οποία - αν κατάλαβα καλά - την κύ-

ρια ευθύνη έχει η κοινωνία, το εκλογικό σώμα. Εκεί τη μεταβίβασε.

1. Εξέφρασε αμφιβολία κατά πόσο έχει ωριμάσει ο κόσμος ώστε να μπορεί να μελετήσει και να διαπιστώσει το σπουδαίο έργο των οικολόγων βουλευτών.

2. Αναρωτήθηκε εάν εξακολουθούμε να ψηφίζουμε σύμφωνα με την «οικογενειακή παράδοση», που έχει τις ρίζες της στη δεκαετία του '60.

3. Έθιξε την παραδοξότητα των ημερών, πολίτες να εκφράζονται υποστηρικτικά για νεοφανείς κινήσεις, των οποίων δεν έχουμε δει ακόμα ούτε το

πρόγραμμα, ούτε τους υποψήφιους.

Ακόμα κι όταν προχώρησε σε παραδοχή ευθύνης, το έπραξε με ύφος «των οικίων μμών εμπιραμένων, υμείς άδετε...». Καθότι, ενώ είπε «Δεν επικοινωνήσαμε σωστά το έργο του Κινήματος, αποτύχαμε να μπου- με στα σπίτια του κόσμου, να ενημερώσουμε και να πείσουμε για το έργο μας», δεν έδειξε να το ενστερνίζεται στην πραγματικότητα, αφού η καταληκτική πρότασή του ήταν: «Είτε εμείς αποτύχαμε, είτε ο κόσμος επιλέγει να διαβάζει τίτλους περιμένοντας σωτήρες να του λύσουν τα προβλήματα».

“

Ο Γιώργος Περδίκης υπήρξε η κυρίαρχη φιγούρα του Κινήματος για δεκαετίες. Εργατικός, ακούρατος και πανταχού παρών, του έδωσε αναγνωρισιμότητα, υπόσταση, επιρροή. Αφισε όμως αρνητικό αποτύπωμα.

“

Ο Χαράλαμπος Θεοπέμπτου επιχείρησε την πολυπόθητη ανανέωση επιδιώκοντας μια πιο πλουραλιστική σύνθεση στον καταρτισμό του ψηφοδελτίου. Τέτοια που μόνο ο Δημοκρατικός Συναγερμός πετυχαίνει. Μάλιστα ορισμένες επιλογές ήταν εκτός συναγωνισμού.

“

Ο Σταύρος Παπαδόπουλος σε πρόσφατη συνέντευξή του συνέθεσε μια τριλογία ευθυνών για την κατάσταση στην οποία βρίσκεται σήμερα το Κίνημα Οικολόγων - Συνεργασία Πολιτών. Βάσει της οποίας, την κύρια ευθύνη έχει η κοινωνία.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

Διάφορα θέματα με σαφείς νομικές προεκτάσεις απασχολούν έντονα τον δημόσιο διάλογο το τελευταίο διάστημα, με αρκετά ερωτήματα να αναζητούν απαντήσεις. Οι ισχυρισμοί της Ιωάννας Φωτίου, γνωστής ως Annie Alexui, το οργανωμένο έγκλημα, η υπόθεση του δημάρχου Πάφου Φαίδωνα Φαίδωνος, η απαίτηση της κας Καρσερά από την κα Τσιγκλίνη να διαγράψει αναρτήσεις από το διαδίκτυο, το επίμαχο βίντεο και η μη κατάθεση στοιχείων από τον Φορέα στη Βουλή είναι τα ζητήματα που συζητήσαμε με τον δικηγόρο Ηλία Στεφάνου.

—**Η Αστυνομία ανακοίνωσε ότι καταζητείται η Ιωάννα Φωτίου, γνωστή ως Annie Alexui στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, για αδικήματα που αφορούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, ψευδείς ειδήσεις και παρενόχληση. Τιθενται ερωτήματα που έχουν να κάνουν με το χρονικό σημείο της ανακοίνωσης, ενώ η δράση της και τα εντάλματα χρονολογούνται κι αν ειθίσαι να εκδίδονται ευρωπαϊκά ή/και διεθνή εντάλματα σύλληψης για αυτά τα αδικήματα.**

—Φαίνεται ότι αρκετά πρόσωπα προέβησαν σε καταγγελίες κατά της κας Φωτίου και προέκυψε ένας μεγάλος αριθμός υποθέσεων για τα συγκεκριμένα κατ'ισχυρισμό διαπραχθέντα αδικήματα. Οι παραπονούμενοι ισχυρίζονται ότι οι αναφορές της είναι ψευδείς. Το αδικήμα για ψευδείς ειδήσεις δεν είναι σοβαρό αφ'εαυτού, έχοντας υπόψη το μέγιστο της προβλεπόμενης ποινής, αλλά εδώ υπάρχει μεγάλος αριθμός παραπονουμένων. Για να εκδοθούν ευρωπαϊκά εντάλματα σύλληψης, η σοβαρότητα και το εύρος αυτών των υποθέσεων εξετάστηκαν, προφανώς και από τον γενικό εισαγγελέα και από το αρμόδιο δικαστήριο που τα εξέδωσε. Σχετικά με το χρονικό σημείο, είναι άγνωστο πότε τέθηκαν αυτά τα ζητήματα

είτε στον γενικό εισαγγελέα είτε στο δικαστήριο για να εκδοθούν εντάλματα. Μπορεί να ήταν μια συνεχής διαδικασία διερεύνησης των αδικημάτων, η οποία κατέληξε πρόσφατα ενώπιόν τους.

—**Η κα Φωτίου υποστηρίζει ότι υπήρξε θύμα ποινικών αδικημάτων, παρουσιάζοντας στοιχεία, που, κατά την ίδια, τεκμηριώνουν τα λεγόμενά της. Πώς θα έπρεπε να αντιδράσουν οι αρχές ενός σοβαρού ευρωπαϊκού κράτους; Έπρεπε η Αστυνομία να ξεκινήσει αυτεπάγγελτη έρευνα; Προβάλλει, επίσης, ισχυρισμούς για άλλα σοβαρά θέματα εμπλεκόμενα διάφορα άτομα. Πρέπει να διερευνηθούν όλα λέει;**

—Όσα αναφέρονται στα βίντεο έχουν να κάνουν με δύο ζητήματα. Το ένα αφορά ενδεχόμενη τέλεση ποινικών αδικημάτων με θύμα την ίδια, για τα οποία φαίνεται ότι προσπάθησε να προβεί σε καταγγελίες στις αρμόδιες αρχές, αλλά δεν εισακούστηκε. Αυτές οι καταγγελίες έπρεπε να εξεταστούν από τις αρμόδιες αρχές, άμεσα και πλήρως, και όχι να θεωρείται εκ προοιμίου ότι οι όποιες αναφορές της δεν έχουν υπόβα-

Για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος απαιτείται η νόμιμη παρακολούθηση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, όταν αυτές διενεργούνται. Ενώ έγινε η σχετική τροποποίηση του Συντάγματος, πριν από περίπου 15 χρόνια, αυτό το εργαλείο δεν μπορεί ακόμη να χρησιμοποιηθεί.

Ηλίας Στεφάνου, δικηγόρος

Να διερευνηθούν πλήρως οι ισχυρισμοί της Annie Alexui

Το κράτος δεν μπορεί να επιτρέψει τη λαοπλογία και τον διασυρμό ατόμων, ούτε τη μη διερεύνηση αναφορών για τέλεση σοβαρών αδικημάτων

Θα πρέπει να διερευνηθεί πλήρως το περιεχόμενο του βίντεο. Παρά το γεγονός ότι το κίνητρο των δημιουργών του, προφανώς, είναι κακόβουλο, δεν σημαίνει ότι δεν τελέστηκαν ποινικά αδικήματα.

ει και το κράτος αδυνατεί να την προστατεύσει;

—Δεν γνωρίζουμε το υπόβαθρο της παραχώρησης ασύλου από τη Ρωσία, ποιοι ήταν οι ισχυρισμοί που έθεσε, τι στοιχεία παρέθεσε, γιατί υποστήριξε ότι φοβάται, για να μπορώ να τοποθετηθώ αν όντως κριθίκαν από τις ρωσικές αρχές αυτές οι αναφορές με αντι-

κειμενικό τρόπο, ιδίως στη σημαντική πολιτική κατάσταση.

—**Το γεγονός ότι ισχυρίζεται πως κατέχει στοιχεία για το οργανωμένο έγκλημα, για την κατάσταση στις Κεντρικές Φυλακές, για στελέχη της Αστυνομίας και για άλλα θέματα, θα μπορούσε να αποτελέσει λόγο για τις αρχές να προσταθώσουν να την αξιοποιήσουν;**

—Ασφαλώς. Πρέπει να εξεταστεί η μαρτυρία της και τα στοιχεία που έχει, έτσι ώστε να είναι ξεκάθαρο κατά πόσο όσα αναφέρει έχουν υπόβαθρο ή όχι.

—**Αναφορικά με ισχυρισμούς που προβάλλει, η Αστυνομία κινήθηκε αυτεπάγγελτα σχετικά με την υπόθεση του δημάρχου Πάφου. Μπορεί να προχωρήσει μια κατ'ισχυρισμό υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας, όταν το φερόμενο θύμα δηλώνει ότι δεν έχει κάποιο παράπονο;**

—Πρόκειται για ζήτημα αποδεικτικού δικαίου, δηλαδή κατά πόσο υπάρχουν επαρκή στοιχεία, τα οποία στη βάση της νομοθεσίας μπορούν να γίνουν αποδεκτά ενώπιον του δικαστηρίου και να οδηγήσουν έναν δικαστή σε επιλογή, πέραν πάσης λογικής

αμφιβολίας, για την τέλεση του αδικήματος. Μπορεί να φαντάζει αναγκαία η ύπαρξη μαρτυρίας από μέρος του θύματος, αλλά δεν είναι απαραίτητη σε όλες τις περιπτώσεις. Αναφορικά με το αδικήμα της βίας στην οικογένεια υπάρχει υποχρέωση στη βάση της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης και της κείμενης νομοθεσίας για διερεύνηση, ακόμα κι αν δεν υπάρχει μαρτυρία από το φερόμενο θύμα, μπορεί να υπάρχει κάποιος άλλος μάρτυρας που είδε τι έγινε ή και ομολογία του δράστη είτε στην Αστυνομία είτε σε άλλο πρόσωπο.

—**Ο πρόην αρχηγός Αστυνομίας Κύπρου Μιχαηλίδης ανέφερε ότι υπήρξε και παλαιότερα σχετική καταγγελία, η οποία διερευνηθηκε, όμως δεν προχώρησε λόγω ελλιπούς μαρτυρίας. Τώρα, λέει, υπάρχουν έγγραφα με λεπτομέρειες που επιτρέπουν καλύτερη διερεύνηση. Αυτά τα έγγραφα, που φαίνεται να είναι ιατρικά πιστοποιητικά νοσοκομείου, δεν υπήρχαν τότε; Κι αν υπήρχαν, γιατί η Αστυνομία δεν τα βρήκε;**

—Δεν ξέρουμε ποιος μάρτυρας ήταν η διερεύνηση που έγινε. Όμως, εάν το φερόμενο θύμα δεν ήθελε να δώσει μαρτυρία, μπορεί να θεωρήθηκε ότι δεν θα μπορούσαν να προχωρήσουν. Η διαφορά είναι ότι σήμερα δημοσιοποιήθηκαν κάποια έγγραφα από τα οποία μπορεί να προκύψει το πρωτότυπο από τους ιατρικούς φακέλους και στη βάση αυτών και μάρτυρες που έζησαν τα γεγονότα.

—**Το οργανωμένο έγκλημα έχει αποθρασυνθεί. Πρόσφατα στη Βουλή παρουσιάστηκε από την Αστυνομία χαρτογράφηση για τις φατρίες που δρουν σε όλες τις επαρχίες. Άρα γνωρίζουν ποιοι είναι. Το θέμα είναι, τι κάνουν;**

—Με δεδομένο ότι κατά τη θέση των αρμοδίων έχει χαρτογραφηθεί το οργανωμένο έγκλημα, πρέπει να αλλάξει ο τρόπος διερεύνησης τέτοιων εγκληματικών πράξεων. Να ξεφύγουμε από την ανίχνευση εγκλήματος, δηλαδή να περιμένουμε να τελεστεί πρώτα το έγκλημα και μετά να διερευνησουμε και να περάσουμε στην παρατήρηση της τέλεσης ποινικών αδικημάτων από πρόσωπα που, σύμφωνα με πληροφορίες ή μαρτυρίες, συστηματικά τελούν ποινικά αδικήματα, διότι αυτό συνιστά το οργανωμένο έγκλημα. Αυτά τα πρόσωπα επιδιώκουν να έχουν διασυνδέσεις με πολιτικούς, με μέσα μαζικής ενημέρωσης, λαμβάνουν πληροφορίες από αστυνομικούς, διαθέτουν μεγάλους οικονομικούς πόρους, έχουν τη δυνατότητα διαστροφώματος των μελών τους έτσι ώστε η μαρτυρία να μην οδνηί στον αρχηγό, διότι εν τέλει οι πράξεις τελούνται από πρόσωπα σε χαμηλά επίπεδα στην ιεραρχία. Συνεπώς, χρειάζεται εξειδικευμένη και χρονοβόρα διερεύνηση και γι' αυτό απαιτείται η νόμιμη παρακολούθηση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων στον ουσιαστικό χρόνο, όταν αυτές διενεργούνται. Ενώ έγινε η σχετική τροποποίηση του Συντάγματος, πριν από περίπου 15 χρόνια, αυτό το εργαλείο δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τις αρχές είτε για τεχνικούς είτε για νομικούς λόγους, πράγμα που εν πάση περιπτώσει δεν δικαιολογείται.

“

Οι εγκληματίες θέλουν να έχουν διασυνδέσεις με πολιτικούς και με ΜΜΕ. Αυτό δεν είναι κυπριακό φαινόμενο. Συνιστά ένα από τα κριτήρια για να χαρακτηριστεί μια εγκληματική οργάνωση ως οργανωμένο έγκλημα.

“

Τα δημόσια πρόσωπα πρέπει να αποδέχονται την κριτική όσο σκληρή κι αν είναι, αλλά αν περιλαμβάνει ψέματα, τότε δικαιούνται να προστατεύσουν νόμιμα και νομικά τους εαυτούς τους. Άλλο ελευθερία λόγου και άλλο ψέματα.

“

Δεν υπάρχει σήμερα νομική βάση επί της οποίας η επιτροπή Θεσμών να νομιμοποιείται να ζητεί τα στοιχεία από τον Φορέα. Η Βουλή θα πρέπει να θεσπίσει πρόνοια, ως το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο της υπέδειξε, για να καταδείξει την κοινωνική ανάγκη για διαφάνεια και την αναλογικότητα του μέτρου.

Τα δημόσια πρόσωπα πρέπει να προσέχουν με ποιους συναγελάζονται

—**Είπατε ότι επιδιώκουν να έχουν διασυνδέσεις και με πολιτικούς και παρακολουθούμε τις τελευταίες μέρες να κυκλοφορούν διάφορες σχετικές φωτογραφίες στο διαδίκτυο.**

—Οι εγκληματίες θέλουν να έχουν διασυνδέσεις με πολιτικούς και ΜΜΕ. Δεν είναι κυπριακό φαινόμενο. Συνιστά ένα από τα κριτήρια για χαρακτηρισμό μιας εγκληματικής οργάνωσης ως οργανωμένο έγκλημα. Άρα, το ότι βλέπουμε τέτοια ενδεχόμενα εγκληματικά στοιχεία σε φωτογραφίες με πολιτικούς ή οικονομικούς παράγοντες ή δημοσιογράφους, αυτό από μέρος τους είναι αναμενόμενο. Αυτό δεν σημαίνει ότι ένας πολιτικός είναι διεφθαρμένος επειδή φωτογραφήθηκε με κάποιον, αλλά τα δημόσια πρόσωπα πρέπει να προσέχουν με ποιους συναναστρέφονται και συναγελάζονται.

—**Με αφορμή την υπόθεση της κας Καρσερά που ζητεί από την κα Τσιγκλίνη να διαγράψει αναρτήσεις σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την ίδια, τίθεται το ερώτημα πού τελειώνει η ελευθερία έκφρασης και αρχίζει η παραβίαση δικαιωμάτων;**

—Τέτοιες υποθέσεις έχουν να κάνουν με ψευδολογία ή με λίβελο. Τα άτομα που βρίσκονται στη δημόσια σφαίρα πρέπει να αποδέχονται την κριτική όσο σκληρή κι αν είναι, υπό αυτή την έννοια προστατεύεται η ελευθερία του λόγου, αλλά εάν η κριτική περιλαμβάνει ψέματα, τότε ανεξαρτήτως ποιο είναι το πρόσωπο που υφίσταται αυτή τη συμπεριφορά, δικαιούται νόμιμα και νομικά να προστατεύσει τον εαυτό του. Συνεπώς, άλλο η ελευθερία του λόγου και άλλο τα ψέματα, ειδικά όταν συγκεκριμένοι ισχυρισμοί

παρασιάζονται ως γεγονός.

—**Είναι σε εξέλιξη ποινική έρευνα σχετικά με το βίντεο που παρουσιάζει ισχυρισμούς για μαύρο πολιτικό χρήμα και έναν φερόμενο μηχανισμό διαπλοκής και διαφθοράς που φτάνει μέχρι και το Προεδρικό. Τι θεωρείτε ότι είναι αυτό που πρέπει να ξεκαθαρίσει σχετικά με την ποινική πτυχή;**

—Θα πρέπει να διερευνηθεί πλήρως το περιεχόμενο του βίντεο. Παρά το γεγονός ότι το κίνητρο αυτών που το δημιούργησαν, προφανώς, είναι κακόβουλο, δεν σημαίνει ότι δεν τελέστηκαν ποινικά αδικήματα, ειδικά εάν αποδειχθεί ότι συγκεκριμένες αναφορές όντως έγιναν με τον τρόπο που παρουσιάζονται. Θα πρέπει να διερευνηθούν ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη χρηματοδότηση των προεδρικών εκλογών και το ενδεχόμενο αδικήμα εμπόριας επηρεασμού, που βρίσκεται

στο άρθρο 12 της Σύμβασης κατά της Διαφθοράς και έχει να κάνει με πρόσωπα που προωθούν τους εαυτούς τους ως ικανά να επηρεάσουν αποφάσεις της εκτελεστικής ή της νομοθετικής εξουσίας.

—**Η επιτροπή Θεσμών ζήτησε τα ονόματα των κορνητών στον Ανεξάρτητο Φορέα Κοινωνικής Στήριξης για σκοπούς άσκησης κοινοβουλευτικού ελέγχου, όμως, δεν θα κατατεθούν στη βάση γνωμάτευσης της Νομικής Υπηρεσίας. Μπορεί να διαχωριστεί η νομική πτυχή από την πολιτική και κοινωνική απαίτηση για διαφάνεια;**

—Η πολιτική βούληση για διαφάνεια, που αποτελεί και απαίτηση της κοινωνίας, υπόκειται στη νομοθεσία. Στην Ε.Ε. ισχύει η Χάρτα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που προστατεύει τους Ευρωπαίους πολίτες, υπάρχει περαιτέρω Ευρωπαϊκός Κανονισμός αλλά και Οδηγία για την Προστασία

των Προσωπικών Δεδομένων, στη βάση των οποίων εισήχθη και σχετική νομοθεσία στην Κύπρο. Αυτή η νομοθεσία υπερισχύει οποιοδήποτε Κανονισμού της Βουλής, αλλά και του ίδιου του Κυπριακού Συντάγματος. Αυτό ψήφισε η Βουλή, τροποποιώντας το άρθρο 1Α του Συντάγματος. Για να μπορεί να αποκαλυφθεί οποιοδήποτε προσωπικό δεδομένο πρέπει να το επιτρέψει σχετική συνταγματική ή νομοθετική πρόνοια. Η Βουλή είχε ψηφίσει νομοθεσία για αποκάλυψη των φυσικών και νομικών προσώπων που δίνουν χρήματα στον Φορέα για σκοπούς ενίσχυσης της διαφάνειας και της λογοδοσίας σε σχέση με τους πόρους αυτού του ταμείου και προς την αναγκαία εμπιστοσύνη της κοινωνίας προς τους θεσμούς. Το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο έκρινε, πρώτον, ότι η αιτιολογική έκθε-

ση της Βουλής δεν δικαιολογούσε ποιοι ήταν οι λόγοι που επέβαλαν τη λογοδοσία σε σχέση με τον Φορέα και δεύτερον ότι δεν δικαιολογήθηκε γιατί θα έπρεπε να δημοσιεύονται σε όλους, μέσω ιστοσελίδας, τα φυσικά και νομικά πρόσωπα. Συνεπώς, δεν υπάρχει σήμερα νομική βάση επί της οποίας η επιτροπή Θεσμών να νομιμοποιείται να ζητεί τα στοιχεία. Άρα, η Βουλή, πριν να ζητεί τα στοιχεία, θα πρέπει να θεσπίσει πρόνοια στη νομοθεσία, ως το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο της υπέδειξε, για να καταδείξει την κοινωνική ανάγκη για διαφάνεια και την αναλογικότητα του μέτρου. Και θα μπορεί πλέον να επικαλεστεί και τη σχετική έκθεση του γενικού ελεγκτή. Και όταν ψηφιστεί η νέα νομοθεσία, τότε ορθά θα μπορεί να ζητεί από τον Φορέα τα στοιχεία για άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Της ΔΑΡΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Το συνταξιοδοτικό ζήτημα αναδεικνύεται σε ένα από τα πιο κρίσιμα και επίκαιρα εργασιακά θέματα, με την κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους να εισέρχονται σε ανοικτή συζήτηση και αντιπαράθεση. Ο υπουργός Εργασίας, Μαρίνος Μουσιούττας, παρουσιάζει τη στόχευση της κυβέρνησης για μια μεταρρύθμιση που θα καταστήσει το σύστημα πιο δίκαιο, ορθολογικό και απλό, με σκοπό τη μακροχρόνια κοινωνική βιωσιμότητα των συντάξεων.

Οι συντεχνίες εκφράζουν ανησυχία πως η προσπάθεια ενίσχυσης των χαμηλοσυνταξιούχων μπορεί να οδηγήσει σε «πολίτες δύο ταχυτήτων» και ζητούν ισονομία. Από την άλλη, οι εργοδότες δηλώνουν κατηγορηματικά ότι δεν υπάρχει περίπτωση να δεχτούν να αλλάξει η τριμερής μορφή των εισφορών μέσα στο σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων.

Το επόμενο Εργατικό Συμβουλευτικό Σώμα, που είναι προγραμματισμένο για τις 16 Φεβρουαρίου, αναμένεται να αποτελέσει κομβικό σημείο για τη διαμόρφωση της βάσης συζήτησης γύρω από τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση. Κοινωνικοί εταίροι και οργανωμένοι φορείς θα παρουσιάσουν τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες τους, ζητώντας από τον κ. Μουσιούττα σαφές πλαίσιο για τη στόχευση της κυβέρνησης. Παράλληλα, θα απαιτηθούν συγκεκριμένα στοιχεία από τον αναλογιστή της Δημοκρατίας σχετικά με τη βιωσιμότητα του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στο πλαίσιο της κυβερνητικής πρότασης.

Ο υπουργός Εργασίας, ο γενικός διευθυντής της ΟΕΒ Μιχάλης Αντωνίου και η γενική γραμματέας της ΠΕΟ Σωτηρούλα Χαραλάμπους αναλύουν στην «Κ» τις επιδιώξεις τους αναφορικά με τον τρόπο που θα μπορούσε να διαμορφωθεί η νέα συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση, θέτοντας παράλληλα επί τάπητος τις κόκκινες γραμμές τους.

Μιχάλης Αντωνίου
Γενικός διευθυντής ΟΕΒ

Καμία αύξηση εισφορών πέρα από τις ήδη νομοθετημένες

Είναι σαφές ότι οποιαδήποτε βελτίωση δεν μπορεί και δεν πρέπει να προκύψει μέσα από αύξηση των εισφορών εργοδοτών ή εργαζομένων, πέραν των αυξήσεων που ήδη προβλέπει η νομοθεσία του 2009, τόνισε ο κ. Αντωνίου. Αυτή είναι και η πρώτη κόκκινη γραμμή που θέτει η ΟΕΒ σε σχέση με την υπό συζήτηση μεταρρύθμιση. Υπενθυμίζεται ότι βάσει αυτής, οι μηνιαίες αυξήσεις είναι κατά 0,5% ανά πενταετία, αρχής γενομένης από το 2010, με τελευταία αύξηση το 2035. Συνεπώς, επεσήμανε, οφείλουμε να αναζητήσουμε τρόπους δημιουργίας ενός περιβάλλοντος που να ενισχύει τις συντάξεις χωρίς περαιτέρω επιβάρυνση των δύο μερών. Την ίδια ώρα, κεντρικό στόχο της ΟΕΒ αποτελεί η δημιουργία αξιολογού αποθεματικού μέσω συνετούς επενδυτικής πολιτικής, καθώς και η συνεχής παρακολούθηση της εξέλιξης του προσδόκιμου ζωής και των πραγματικών δημοσιονομικών δεδομένων.

Στο πλαίσιο αυτό, υποστήριξε, δεν μπορεί να αποκλείεται και το ενδεχόμενο αύξησης της συνταξιοδοτικής ηλικίας. Επιπλέον, η προωθούμενη μεταρρύθμιση εισάγει διαφοροποίηση που αφαιρεί τις κρατικές εισφορές από το συμπληρωματικό μέρος των συντάξεων και τις κατευθύνει στο βασικό μέρος, με στόχο την αύξηση των βασικών συντάξεων. Ωστόσο, για την ΟΕΒ, ανέφερε χαρακτηριστικά ο κ. Αντωνίου,

είναι ξεκάθαρο ότι δεν υπάρχει περίπτωση να γίνει δεκτή αλλαγή της τριμερούς φύσης του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων. Ταυτόχρονα, η ΟΕΒ δεν προκρίνει καμία «αναδιανομή» που μειώνει ψηλές συντάξεις για να αυξηθούν οι χαμηλές. Όπως τονίζει, προβλέπεται μια μικρή αλλά αισθητή μείωση στις υψηλές συντάξεις, με ανακατεύθυνση των σχετικών πόρων προς τους χαμηλοσυνταξιούχους. Με άλλα λόγια, οι χαμηλές συντάξεις θα ενισχυθούν τόσο μέσω της αποχώρησης της κρατικής εισφοράς από το συμπληρωματικό μέρος όσο και μέσω της αναδιανομής από τις υψηλότερες συντάξεις. Οι υψηλοσυνταξιοδοτικοί δεν μπορούν να χρηματοδοτούν τους χαμηλοσυνταξιοδοτικούς, τόνισε.

Τέλος, οποιοδήποτε αποθεματικό δημιουργηθεί κρίνεται επιτακτικό να έχει σαφές πλαίσιο και πλήρη αξιολόγηση δημοσιονομικών επιπτώσεων, επιστημονική. Οφείλουμε να είμαστε βέβαιοι για τον αντίκτυπο που θα έχει το πραγματικό αποθεματικό στα δημοσιονομικά και να διασφαλίσουμε ότι οι σχεδιασμοί δεν θα επιβαρύνουν το δημόσιο χρέος, σημείωσε. Όπως ανέφερε, οι μακροοικονομικές επιπτώσεις είναι καθοριστικής σημασίας. Αναφορικά με το «πένναλι» του 12%, που επιβάλλεται σε όσους επιλέγουν πρόωρη σύνταξη στο 63ο έτος της ηλικίας, ο κ. Αντωνίου υπογράμμισε ότι αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης μεταρρύθμισης και δεν μπορεί να εξετάζεται απομονωμένα. Οφείλουμε να δούμε τη συνολική εικόνα και όχι αποσπασματικά στοιχεία, υποστήριξε. Σε σχέση με τα χρονοδιαγράμματα που έχουν τεθεί από την κυβέρνηση για την κατάθεση των νομοσχεδίων στη Βουλή τον Ιούνιο, ο κ. Αντωνίου επεσήμανε ότι σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να υπάρξει βιασύνθη στη λήψη αποφάσεων για ένα τόσο κρίσιμο ζήτημα. Το συνταξιοδοτικό επηρεάζει πολλές γενιές στο μέλλον, το βιοτικό επίπεδο των πολιτών, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τη δημόσια οικονομικά και τα ζητήματα αυτά δεν μπορούν να ολοκληρωθούν σε δύο μήνες, χρειάζεται χρόνος, διάλογος και τεκμηρίωση, ώστε

να έχουμε τη βεβαιότητα ότι οι αποφάσεις που θα ληφθούν είναι οι σωστές, πρόσθεσε. Θεωρούμε εξαιρετικά δύσκολο, αν όχι ανέφικτο, να προωθηθεί σχετικό νομοσχέδιο στη Βουλή πριν από τις εκλογές, υπογράμμισε.

Σε σχέση με την απόφαση της κυβέρνησης να αφήσει εκτός του πλαισίου τον δεύτερο πυλώνα που αφορά τα ταμεία προνοίας, ο κ. Αντωνίου ξεκαθάρισε ότι το συνταξιοδοτικό σύστημα βασίζεται σε τρεις πυλώνες και κανέναν από αυτούς, μεμονωμένα, δεν επαρκεί για μια ολοκληρωμένη, και βιώσιμη μεταρρύθμιση. Το γεγονός ότι η κυβέρνηση επικαλείται περιορισμούς χρόνου και αφήνει εκτός τα ταμεία προνοίας δεν έχω λόγους να το αμφισβητήσω, σημείωσε.

Η Εκτελεστική Επιτροπή της ΟΕΒ θα συνεδριάσει τη Δευτέρα με αποκλειστικό θέμα το συνταξιοδοτικό, ενώ αναμένεται ότι προς τα τέλη Φεβρουαρίου θα είναι σε θέση να καταθέσει συγκεκριμένες απόψεις για το ζήτημα. Η βελτίωση των επιπέδων των συντάξεων ωφελεί όχι μόνο το βιοτικό επίπεδο των συνταξιούχων, αλλά συμβάλλει ουσιαστικά και στη σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών, τόνισε ο κ. Αντωνίου, επιστημονίζοντας ότι κρίνεται αναγκαίο όπως βελτιωθεί η κατάσταση των συντάξεων στην Κύπρο, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα, καθώς στον δημόσιο τομέα το ζήτημα βρίσκεται σε εντελώς διαφορετικό στάδιο.

Σωτηρούλα Χαραλάμπους
Γενική γραμματέας ΠΕΟ

Καμία ομάδα να μην μείνει εκτός διορθώσεων αδικιών

Η μεταρρύθμιση θα πρέπει να οδηγεί σε ουσιαστική βελτίωση των

Το πρώτο debate για τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση

Θέσεις μάχης λαμβάνουν οι κοινωνικοί εταίροι – Ο υπουργός Εργασίας αναλύει τη στόχευση της κυβέρνησης

Η συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση αποσκοπεί, μέσω ενός δίκαιότερου, ορθολογικότερου και απλούστερου τρόπου, στη μακροχρόνια κοινωνική βιωσιμότητα των συντάξεων, επισημαίνει η κυβέρνηση.

Ποιες είναι οι τέσσερις κρίσιμες παράμετροι που θεωρούν ως «κόκκινες γραμμές» οι εργοδότες και ποιες οι τέσσερις αντίστοιχες που προβάλλουν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις.

χρημάτων συντάξεων εξού και η κυβέρνηση οφείλει να παρουσιάσει όλα τα κομμάτια της μεταρρύθμισης, περιλαμβανομένου και του ταμείου προνοίας, ώστε να μπορεί να διαμορφωθεί μια συνολική εικόνα, τόνισε η γενική γραμματέας της ΠΕΟ, Σωτηρούλα Χαραλάμπους. Η κα Χαραλάμπους υποστήριξε ότι δεν πρόκειται να αυξηθούν όλες οι συντάξεις, όπως ανέφερε ο υπουργός Εργασίας και δεν θα πρέπει να δίνεται λανθασμένη εντύπωση στον κόσμο. Ο βασικός προβληματισμός της ΠΕΟ, επισήμανε, αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα επέλθει αυτή η αύξηση.

Η πρώτη κόκκινη γραμμή για την ΠΕΟ αποτελεί το ζήτημα των πένναλι του 12%, το οποίο θα πρέπει να επιλυθεί με ορθολογισμό και ισονομία. Δεν μπορεί το έτος συνταξιοδότησης να αποτελεί κριτήριο για το αν κάποιος θα ελαφρυνθεί ή όχι από το 12%, επισήμανε, τονίζοντας ότι με βάση την υφιστάμενη εισήγηση της κυβέρνησης, όσοι θα συνταξιοδοτηθούν μετά το 2031 δεν θα ελαφρυνθούν, ενώ όσοι συνταξιοδοτήθηκαν πριν θα ελαφρυνθούν. Επιπλέον, προτείνεται επιστροφή μόνο για όσους συνταξιοδοτηθούν την περίοδο 2027-2031. Ένα ακόμη ζήτημα αφορά τη διαστρέβλωση στη σύνταξη χρεώσεων των ανδρών, επεσήμανε η κα Χαραλάμπους, ξεκαθαρίζοντας ότι η μεταρρύθμιση δεν θα πρέπει να αφήνει τρύπες.

Καθοριστικής σημασίας για την ΠΕΟ είναι το ζήτημα του χρέους και του αποθεματικού. Όπως ανέφερε η κα Χαραλάμπους, η κυβέρνηση οφείλει να παρουσιάσει το περιεχόμενο της επενδυτικής πολιτικής, το πλαίσιο αξιοποίη-

σης και τον μηχανισμό που θα διαχειρίζεται το αποθεματικό. Μέχρι στιγμής δεν έχει δοθεί σαφής κατεύθυνση από την κυβέρνηση και για την ΠΕΟ αποτελεί κόκκινη γραμμή η ανάγκη να είναι ξεκάθαρες οι πολιτικές αποφάσεις και το περιεχόμενό τους, ώστε να υπάρχει συνολική εικόνα. Είναι καλό να ξέρουμε ποιες είναι οι ράγες πάνω στις οποίες βέβαιον το πλαίσιο συμφωνίας που να καθορίζει και τα επόμενα βήματα, είπε χαρακτηριστικά.

Αναφορικά με τον δεύτερο πυλώνα που αφορά τα ταμεία προνοίας και η κυβέρνηση αποφάσισε να αφήσει στο παρόν στάδιο εκτός της μεταρρύθμισης, η κα Χαραλάμπους υπογράμμισε ότι η επάρκεια του εισοδήματος μετά τη συνταξιοδότηση συνδέθηκε, επί της παρούσας κυβέρνησης, και με το ζήτημα των ταμείων προνοίας. Η ίδια η κυβέρνηση έχει δηλώσει ότι στόχος της μεταρρύθμισης είναι η ενίσχυση του δεύτερου πυλώνα, δηλαδή η αύξηση του αριθμού των εργαζομένων που καλύπτονται από τα ταμεία προνοίας, υποστήριξε. Από τη στιγμή που τίθεται αυτός ο στόχος πρέπει να ξεκαθαριστεί η πολιτική που θα ακολουθηθεί, είπε, ζητώντας να δοθεί ένα σαφές πλαίσιο.

Αυτό είναι σημαντικό, πρόσθεσε, καθώς με βάση αυτές τις αλλαγές θα αξιολογηθεί η στόχευση της κυβέρνησης, δηλαδή το ποσοστό αναπλήρωσης του εισοδήματος κάθε εργαζομένου από το γενικό σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων και κατά πόσο, σε βάθος χρόνου, θα διασφαλίζεται επάρκεια εισοδήματος έως και το 80%, ώστε ο συνταξιούχος να μπορεί να ζήσει αξιοπρεπώς.

Η ΠΕΟ επισημαίνει ότι υπάρχουν πολλές γκρίζες ζώνες μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και αναμένει την παρουσίαση πλαισίου στη συνεδρία του Εργατικού Συμβουλευτικού Σώματος στις 16 Φεβρουαρίου. Τονίζεται η ανάγκη να ληφθεί υπόψη όχι μόνο το σήμερα αλλά και το αύριο, καθώς πρόκειται για δομική μεταρρύθμιση. Πολλά ζητήματα παραμένουν αναπάντητα και το θέμα είναι ιδιαίτερα σύνθετο, υπογράμμισε η γενική γραμματέας της ΠΕΟ.

Μαρίνος Μουσιούττας
Υπουργός Εργασίας

Μέλημά μας η διασφάλιση επαρκών συντάξεων

Πρώτη στόχευση στη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος είναι η μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, που αποτελεί τον πρώτο ασφαλιστικό πυλώνα, υπογράμμισε ο υπουργός Εργασίας. Η μεταρρύθμιση αποσκοπεί, μέσω ενός δίκαιότερου, ορθολογικότερου και απλούστερου τρόπου, στην κοινωνική βιωσιμότητα των συντάξεων, που περιλαμβάνει την ενίσχυση της επάρκειάς τους, καθώς και της καλύτερης προστασίας των συνταξιούχων από τον κίνδυνο φτώχειας, είπε. Ταυτόχρονα, σημείωσε, αποσκοπεί στην αναβάθμιση της διακυβέρνησης των επενδύσεων του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΤΚΑ) και στον εξορθολογισμό της επενδυτικής πολιτικής του ΤΚΑ.

Σε σχέση με τις κόκκινες γραμμές της κυβέρνησης για την προτιμώμενη μεταρρύθμιση, ο κ. Μουσιούττας ξεκαθάρισε ότι δεν τίθεται θέμα κόκκινων γραμμών, αλλά ζήτημα στοχοπροσέλιξης στην ουσία της μεταρρύθμισης, που είναι η διασφάλιση επαρκών συντάξεων για όλους τους ασφαλισμένους στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Αναφορικά με την προσέγγιση της κυβέρνησης στα ζητήματα των ταμείων προνοίας και της ιδιωτικής ασφάλισης, ο κ. Μουσιούττας επισήμανε ότι οι πυλώνες αυτή είναι συμπληρωματικοί/ενισχυτικοί του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, που αποτελεί τον πρώτο ασφαλιστικό πυλώνα και έχουν διπλό σκοπό. Ειδικότερα, σκοπό έχουν να ενισχύουν το ύψος και την επάρκεια των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων, και να δώσουν τη δυνατότητα στους εργαζόμενους να συμμετάσχουν σε συνταξιοδοτικά σχέδια είτε σε επαγγελματική βάση είτε σε προσωπική βάση.

Ο αρμόδιος υπουργός πρόσθεσε ότι επί της Κυπριακής Προεδρίας, ξεκίνησε και η συζήτηση από τα κράτη-μέλη της Οδηγίας για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των συνταξιοδοτικών σχεδίων. Δύο βασικοί σκοποί είναι η αύξηση της συμμετοχής των εργαζομένων σε επαγγελματικά συνταξιοδοτικά σχέδια και η αύξηση των συνταξιοδοτικών ωφελημάτων, μέσω καλύτερων πολιτικών επενδύσεων και διαχείρισης κινδύνων.

Σε σχέση με τον δεύτερο ασφαλιστικό πυλώνα που είναι τα ταμεία επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών, η μεταρρύθμιση στοχεύει στην ουσιαστική συνεισφορά του στη διασφάλιση ενός επαρκούς συνταξιοδοτικού εισοδήματος, ξεκαθάρισε ο κ. Μουσιούττας. Αυτό, θα επιτευχθεί μέσω της υιοθέτησης κατάλληλων πολιτικών σχεδιασμού, καθώς και της αποτελεσματικής ενίσχυσης του ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου του πυλώνα, με την αναβάθμιση και ανεξαρτητοποίηση της εποπτικής αρχής, που αποτελεί προϋπόθεση, αλλά και απαίτηση της αρμόδιας Ευρωπαϊκής Αρχής, διευκρίνισε.

Τέλος, αναφορικά με την τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων ο αρμόδιος υπουργός είπε ότι η κυβέρνηση εργάζεται μεθοδικά προς αυτή την κατεύθυνση με την καθοδήγηση και την υποστήριξη της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Βρισκόμαστε σε εντατική διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και είμαστε βέβαιοι ότι με την παραγωγική συμβολή τους θα καταστεί εφικτή η έγκαιρη ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης προς όφελος όλων των συμπολιτών μας, είπε καταληκτικά.

Μετά το 2026, στο καλύτερο σενάριο, τοποθετείται η επανένταξη των εργασιών προς ολοκλήρωση των κατασκευαστικών έργων στο τερματικό Φ.Α. στο Βασιλικό. Το επόμενο δεκαήμερο η ΕΤΥΦΑ θα ενημερώσει το υπουργείο Ενέργειας για τη μελέτη των Γάλλων συμβούλων της.

Προς Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα για ολοκλήρωση του τερματικού

Δύσκολη έως απίθανη η λειτουργία του μέχρι το τέλος του 2026, στο ράφι το plan B για εισαγωγή Φ.Α. από ιδιώτες

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η αβεβαιότητα που έχει σκεπάσει τρία μεγάλα ενεργειακά έργα της Κυπριακής Δημοκρατίας θα συνεχίσει να υφίσταται και την επόμενη χρονιά. Τόσο η στασιμότητα η οποία παρατηρείται στην ολοκλήρωση των κατασκευαστικών έργων του τερματικού στο Βασιλικό, όσο και οι δαιδαλώδεις διαδικασίες του ηλεκτρικού καλωδίου, πολύ δύσκολα θα επαναφέρουν τα δύο μεγάλα έργα σε τροχιά υλοποίησης στο άμεσο μέλλον. Ακόμα και στο κυβερνητικό στρατόπεδο το καλάθι των προσδοκιών είναι μικρό εν αναμονή της αξιολόγησης της έκθεσης των Γάλλων συμβούλων της ΕΤΥΦΑ (Project Manager) για το τι μέλλει γενέσθαι με το μισοτελειωμένο τερματικό Φ.Α. στο Βασιλικό, το οποίο ακυρώνει στην πράξη τον στόχο για εφοδιασμό της εσωτερικής αγοράς μέσα στο 2026. Οι εκτιμήσεις που υπάρχουν στην κυβέρνηση όσο και στον ιδιοκτήτη του έργου, ΕΤΥΦΑ, είναι συγκρατημένες μιας και δύο χρόνια σχεδόν μετά τη φυγή της κινεζικής κοινοπραξίας CPP-METRON Consortium Ltd δεν υπάρχει σαφής προσανατολισμός για τα βήματα που πρέπει να γίνουν ούτως ώστε να ολοκληρωθεί το 50%, περίπου, των εργασιών που υπολείπονται.

Στην κυβέρνηση αναμένουν τις εισηγήσεις της ΕΤΥΦΑ για το Βασιλικό, στο δε ηλεκτρικό καλώδιο αναζητείται ο φορέας εκείνος που θα πραγματοποιήσει την επικαιροποίηση των οικονομικών παραμέτρων του έργου προκειμένου το καλώδιο να ξαναμπει στις ράγες. Με τα δεδομένα αυτά θεωρείται βέβαιο πως και το 2026 θα είναι μια χρονιά άγονη, με βασική επιδίωξη να ολοκληρωθούν οι προπαρασκευαστικές διαδικασίες που θα οδηγήσουν

τα δύο μεγάλα έργα υποδομής σε φάση κινητικότητας.

Η μελέτη των Γάλλων

Στις 19 Δεκεμβρίου 2025 η Technip Energies, σύμβουλος διαχείρισης έργου (Project Management Consultant), παρέδωσε στην ΕΤΥΦΑ τη μελέτη αξιολόγησης (Gap Analysis) στην οποία κατονομάζεται η κατάσταση στην οποία βρίσκεται το τερματικό στο Βασιλικό και προτείνονται τρόποι ολοκλήρωσης της προβλήτας και των κεραιών υποδομών. Σύμφωνα με πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της η «Κ», οι Γάλλοι στη μελέτη έχουν εντοπίσει κάποιες ελλείψεις στον σχεδιασμό και στην πιστοποίηση υλικών που είχε προμηθευτεί η κινεζική κοινοπραξία και τα οποία δεν έχουν χρησιμοποιηθεί. Τα υλικά αυτά έχουν να κάνουν με σωλήνες και βαλβίδες για τα οποία δεν υπάρχουν έγγραφα πιστοποίησής τους, με τους συμβούλους της ΕΤΥΦΑ να εισηγούνται πως τα υλικά αυτά δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν, εάν δεν εντοπιστούν τα έγγραφα πιστοποίησης ή δεν ελεγχθούν με κάποιον άλλο τρόπο. Ένα θέμα που σχετίζεται άμεσα με ζητήματα ασφαλείας των υποδομών. Το δεύτερο σημαντικό κομμάτι, το οποίο θίγει η μελέτη, είναι το πως θα ολοκληρωθούν τα κατασκευαστικά έργα. Δηλαδή, αν θα ακολουθηθεί η τετριμμένη μέθοδος των δημόσιων προσφορών ή θα επιλεγεί ένας άλλος τρόπος.

Αναζητείται εργολάβος

Το στοίχημα για την κυβέρνηση αλλά και την ΕΤΥΦΑ είναι οι επιλογές που πρέπει να γίνουν στο κατασκευαστικό κομμάτι, προκειμένου να μην επαναληφθούν φαινόμενα του παρελθόντος και, το κυριότερο, το έργο να ολοκληρωθεί χωρίς καθυστερήσεις και

με την ενδεχόμενη ασφάλεια των υποδομών. Στο κομμάτι αυτό υπάρχει μια ενδιαφέρουσα επιλογή, η οποία έχει απασχολήσει την κυβέρνηση και αφορά ενδεχόμενη εμπλοκή των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων στο Βασιλικό. Σύμφωνα με τον υπουργό Ενέργειας Μιχάλη Δαμιανό, το όλο ζήτημα βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο, έχει απασχολήσει στις επαφές που γίνονται κατά καιρούς με τα ΗΑΕ και την προοπτική να ολοκληρωθούν τα κατασκευαστικά έργα. Ωστόσο και εδώ αυτό το οποίο προκύπτει είναι πως η κυβέρνηση αναμένει από την ΕΤΥΦΑ με

Στην κυβέρνηση φαίνεται να κάνουν δεύτερες σκέψεις αναφορικά με την πιθανότητα να επιτραπεί σε ιδιώτες να εισάγουν Φ.Α., αγορά που έχει κηρυχθεί προστατευόμενη για περίοδο δέκα χρόνων.

ποια διαδικασία θα προχωρήσει το τερματικό στο Βασιλικό. Το ερωτηματικό που προκύπτει είναι εάν η κυβέρνηση θα στοιχηθεί πίσω από μια ενδεχόμενη επανάλληψη των δημόσιων προσφορών με ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται από πλευράς χρόνου ή θα επιλέξει μια πολιτική λύση που σαφέστατα θα οδηγήσει στα ΗΑΕ.

Τα χρονοδιαγράμματα

Τόσο στην κυβέρνηση όσο και στην ΕΤΥΦΑ ουδείς είναι σε θέση να προσδιορίσει τον χρόνο κατά τον οποίο ο νέος εργολάβος ή τα ΗΑΕ θα εισέλθουν στο μισοτελειωμένο τερματικό Φ.Α. Αυτό το οποίο λέγεται είναι ότι «πρέπει

μέσα στο 2026 να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες εντοπισμού νέου εργολάβου». Για να πάρει σάρκα και οστά το «πρέπει» σημαίνει πως η ΕΤΥΦΑ θα πρέπει να καταλήξει στις προδιαγραφές εκτέλεσης του έργου, καθώς και τα υλικά που παραμένουν χωρίς πιστοποίηση στο Βασιλικό. Ωστόσο, όπως παραδέχονται τόσο στην ΕΤΥΦΑ όσο και στην κυβέρνηση, η μέθοδος των δημόσιων προσφορών είναι χρονοβόρα. Αυτό που φαίνεται να προκαλεί προβληματισμό στους ιθύνοντες είναι το ότι και τόσο απίθανο σενάριο να εκδηλωθούν αντιδράσεις με νομικές προσφυγές στην περίπτωση που επιλεγεί το έργο να προχωρήσει με δημόσιες προσφορές. Σε μια τέτοια περίπτωση η καθυστέρηση θα είναι μεγάλη, εκτιμώντας πως ίσως χρειαστούν έως και τρία χρόνια περίπου μέχρι να τελεσιδικήσει μια προσφυγή.

Ο «Προμηθέας»

Υπό τις περιστάσεις, εάν υπάρχει αχτίδα φωτός στο έργο του τερματικού αυτή εντοπίζεται στο πλοίο «Προμηθέας», την πλωτή μονάδα αποθήκευσης και αεριοποίησης υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) που συνεχίζει να βρίσκεται αγκυροβολημένη στη Μαλαισία. Οι διαδικασίες λειτουργίας της πλωτής μονάδας έχουν ολοκληρωθεί, λένε πηγές στη Λευκωσία, και αυτό που απομένει προκειμένου να είναι πλήρως λειτουργική είναι η πιστοποίηση για μεταφορά φορτίου LNG και η μετατροπή του σε αεριοποιημένη μορφή. Πιστοποίηση που θα μπορούσε να γίνει στο Βασιλικό, εάν είχαν ολοκληρωθεί τα κατασκευαστικά έργα ή σε κάποιο άλλο τερματικό. Νοούμενου ότι τα κατασκευαστικά έργα στο Βασιλικό δεν αναμένεται να ολοκληρωθούν μέσα στο 2026, οι επιλογές που υπάρχουν είναι δύο. Το πλοίο

να αναχωρήσει από τη Μαλαισία και να λάβει την τελευταία πιστοποίηση σε κάποιο τερματικό γειτονικής χώρας, π.χ. του Αραβικού Κόλπου ή να παραμείνει αγκυροβολημένο στη Μαλαισία μέχρι να ολοκληρωθεί η κατασκευή του τερματικού στο Βασιλικό. Επί του προκειμένου δεν έχουν παρθεί αποφάσεις και αυτό το οποίο λέγεται είναι ότι το θέμα του πλοίου βρίσκεται υπό μελέτη.

Το καλώδιο

Το σκηνικό που έχει διαμορφωθεί και με το άλλο μεγάλο ενεργειακό έργο της ηλεκτρικής διασύνδεσης Κύπρου με την ηπειρωτική Ευρώπη μέσω Ελλάδας δεν βρίσκεται σε καλύτερη μοίρα. Εδώ και αρκετό διάστημα οι εργασίες έχουν παγώσει όπως και οι επί μέρους διαδικασίες του ΑΔΜΗΕ με τις θεσμικές αρχές Κύπρου και Ελλάδας. Ενδεικτικό της κατάστασης που έχει διαμορφωθεί είναι και η στάση της γαλλικής NEXANS, εταιρείας που κατασκευάζει το ηλεκτρικό καλώδιο που θα ποντιστεί και πραγματοποιεί τις έρευνες βυθού που θα πρέπει να ολοκληρωθούν. Την προηγούμενη εβδομάδα ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας της Ελλάδας Σταύρος Παπασταύρου ανέφερε πως η Ελλάδα προχωρά στην ανάθεση της μελέτης για επικαιροποίηση των οικονομικών δεδομένων του καλωδίου, εξέλιξη για την οποία δεν φαίνεται να ενημερώθηκε η Λευκωσία, σύμφωνα με πηγές της «Κ». Αυτό που έχει σημασία και αφορά την κυπριακή πλευρά είναι πως μέχρι να ολοκληρωθεί η επικαιροποίηση των οικονομικών δεδομένων του έργου, η Λευκωσία δεν θα καταβάλει τις όποιες οικονομικές διεκδικήσεις του ΑΔΜΗΕ όπως τα €25 εκατ. ετήσιες δαπάνες για το κόστος ανάκτησης εξόδων του καλωδίου.

Θύμα οι καταναλωτές

Το αβέβαιο σκηνικό με τα δύο ενεργειακά έργα πνοής θα διαιωνίσουν τη σημερινή κατάσταση, με την Κύπρο να παραμένει ως ένα κράτος μέλος της Ε.Ε. με τα υψηλότερα τιμολόγια ρεύματος. Όπως προκύπτει από πληροφορίες, τόσο στο υπουργείο Ενέργειας όσο και στην ΕΤΥΦΑ, φαίνεται να βάζουν στο ράφι το σενάριο άρσης του καθεστώτος της αναδυόμενης αγοράς Φ.Α. που καθιστά τη ΔΕΦΑ ως τον μοναδικό εισαγωγέα και προμηθευτή Φ.Α. για περίοδο 10 χρόνων. Στη ΔΕΦΑ και τη θυγατρική της ΕΤΥΦΑ η επικρατούσα άποψη είναι πως η εισαγωγή Φ.Α. στην Κύπρο για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας θα πρέπει να στηριχθεί αποκλειστικά στο τερματικό Φ.Α., όταν αυτό θα λειτουργήσει. Στη δε κυβέρνηση φαίνεται να εγκαταλείπονται οι σκέψεις να επιτραπεί σε ιδιώτες να εισάγουν Φ.Α., ως ενδιάμεση λύση, κάτι που θα ακύρωνε το προστατευτικό πλαίσιο που καθιστά μονοπώλιο τη ΔΕΦΑ. Εδώ πρέπει να υπενθυμίσουμε πως η ελλαδική εταιρεία Energean έχει υποβάλει πρόταση για εφοδιασμό της εσωτερικής αγοράς της Κύπρου με Φ.Α. από τα ισραηλινά κοιτάσματα τα οποία διαχειρίζεται. Πρόταση που, αν τελικά δεν αρθεί ο προστατευτικός χαρακτήρας της αγοράς Φ.Α., θα καταστεί άνευ ουσίας. Αποτέλεσμα της όλης κατάστασης θα είναι η διαιώνιση για άγνωστο χρονικό διάστημα των υψηλών τιμολογίων ηλεκτρικού ρεύματος και του απρόσκοπτου εφοδιασμού της αγοράς με ρεύμα σε περιόδους με υψηλή ζήτηση.

algofen®

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

ΠΤC MEDOCHEMIE

1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com

ΣΤΟ ΒΑΘΟΣ ΚΗΠΟΣ / Γράφει ο «ΚΗΠΟΥΡΟΣ»

Πολιτικές ιστορίες με φίδια, από μια άλλη εποχή

Στις «ειδικές» δυνάμεις, πριν από τις «νέες»

«Ο κόσμος το 'χει βούκινο κι αυτή κρυφό καμάρι». Με τη γνωστή παροιμία αντί άλλης απάντησης, επέλεξε να σχολιάσει παλαιό στέλεχος του ΑΚΕΛ την ανακίνηση προ ημερών των πληροφοριών προσχώρησης της Ειρήνης Χαραλαμπίδου στο κόμμα του Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Η παλαιάς κοπής πολιτική ομήγυρης, περιελάμβανε και άτομα δεξιόστροφων καταβολών, με ισχύ και επιρροή εσωκομματική τα παλιά, ένδοξα χρόνια των «μεγάλων αγώνων» του λαού, όπως τα μέλη της συνθηίζουν να ψελλίζουν κατά καιρούς. Χωρίς πια να υπεισέρχονται σε διευκρινίσεις σε ποιους ακριβώς αγώνες αναφέρεται έκαστος, ένεκα απροθυμίας πνεύματος και αδυναμίας σώματος για... χειροπιαστές εξηγήσεις. Αν με εννοείτε. Καθότι άπαντες μιας κάποιας ηλικίας, αλλά αρνούνται πεισματικά να δεχτούν τον χαρακτηρισμό «υπερήλικας».

Επειδή «πριν από μερικά χρόνια» – προ δεκαετίας σίγουρα δηλαδή – είχαν διαβάσει την έρευνα μιας βρετανικής («ας όψονται») ιστοσελίδας – Love to Learn, λεγόταν – σύμφωνα με την οποία οι Βρετανοί («βρε, ύπαγε οπίσω μου σατανά») δεν θεωρούν τους εαυτούς τους ηλικιωμένους, παρά μόνον αφότου περάσουν τα 70. «Χρειάζεται να περάσουν 70 χρόνια για να θεωρηθείς ηλικιωμένος και με 10 επιπλέον θεωρείσαι ξαφνικά υπερήλικας». Καθόλου τυχαίο, όπως αντιλαμβάνεστε που προτιμώ την ψυχία των κήπων, αν και οφείλω να παραδεχτώ πως μια κάποια βάση την έχει ο συλλογισμός τους.

Ενώ, λοιπόν, όλοι περίμεναν ότι στο άκουσμα της απάντησης που έδωσε η δυναμική βουλευτίνα όταν ρωτήθηκε σχετικά – «Άλματα και μάλιστα χωρίς δίκτυ προστασίας, είμαι συ-

Η παλαιάς κοπής πολιτική ομήγυρης δεν κάγχασε αυτή τη φορά, η αφήγηση δεν προκάλεσε γέλια, όπως στην περίπτωση της Ειρήνης των ειδικών δυνάμεων με τα κατατροπωμένα φίδια...

νηθισμένη τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια – θα συνέχιζε τον σχολιασμό με μια απ' τις πολυχρησιμοποιημένες ατάκες του, όπως ας πούμε «Ας τολμήσει το απονενοπημένο, να δούμε πόσα απίδια χωράει ο σάκος» ή έστω να επαναλάβει εκείνο το «εσύ, να σιωπήσεις» που της απήχυνε κάποτε στη Βουλή ο σύντροφος Άντρος, εκείνος αφού χαχάνισε δυνατά, βάλθηκε να τους υπενθυμίσει ότι η Ειρήνη Χαραλαμπίδου ήταν στις «ειδικές δυνάμεις» πολύ πριν ενταχθεί στις νέες δυνάμεις.

Ανασύροντας από το χρονοτούλαπο της μνήμης του μια αλήστου μνήμης συνέντευξη από την εποχή που «οι καναλάρχεις λίγο έλειψε να σφαχτούν στα πόδια της», όπως έγρα-

φον τα περιοδικά και εκείνη δήλωνε «Μια ζωή κάνω πρωταθλητισμό, δεν θα σταματήσω τώρα», ως προάγγελο του πρόσφατου «Είμαι πολιτικός στην πρώτη γραμμή και δεν πρόκειται να αυτοαπενεργοποιηθώ». Το ωραιότερο των αποφθεγμάτων της, όμως, ήταν άλλο. Ενδεικτικό της τόλμης και των διαθέσεών της. Το σημείο με τα φίδια, από τα οποία, έλεγε, ήταν περιτριγυρισμένη. Τα οποία, όμως, «πατώ στον λαιμό, προτού προλάβουν να δαγκώσουν. Τα πνίγω! Η κατατρόπωση γίνεται εξ επαφής, δεν κρατώ καν την απόσταση!»

«Το παλιόπαιδο»

Τα γέλια της παρέας, που σαν νωχελικές γάτες απολάμβαναν τον λι-

γοστό ήλιο στο μέσο μιας εσωτερικής αυλής, στο Καϊμακλί, πρέπει να ακούστηκαν μέχρι τη στοά που φιλοξενούσε το πάλι ποτέ Γυναικοπάζαρο. Ανακόπηκαν απότομα μόνο όταν ο ένας εκ των δεξιόστροφων ταχυτήτων της παρέας, θωήρωσε αστειό να πει «σε λίγο που θα τη γυρεύετε, μιλούμε ξανά». Σύντομα, όμως, επανήλθαν σε επίπεδα κανονικά για την εποχή, καθώς το παλαιό στέλεχος του ΑΚΕΛ, αφού αναθάρρηψε από την απόλαυση που πρόσφερε στην παρέα το ψυχαγωγικό διάλειμμα, αποφάσισε – μιλώντας χαμηλόφωνα, θαρρείς συνωμοτικά – να τους θυμίσει μια ακόμα ιστορία από τα παλιά. «Έχουν περάσει σχεδόν είκοσι μέρες που κηδέψαμε τον Βασιλείου, επομένως ας το πω» τους

είπε, κάνοντας πρώτα μείνεια στα καλά λόγια που είχε να πει ο Γιώργος Λιλλήκας, αμέσως μετά την είδηση του θανάτου του, που είχε να θυμάται ότι «ήμουν με μαλλιά μέχρι τους ώμους και γένια μέχρι τη μέση, κι όμως με έβαλε δίπλα του στο Προεδρικό», περιγράφοντάς τον ως «εργασιομανή, άνθρωπο που εμπιστευόταν τους νέους, του οποίου τα επιτεύγματα θα επηρεάζουν για πάρα πολλά χρόνια τη χώρα».

Και αφού είπε τούτα, τους θύμισε μια δημόσια επιστολή που κάποτε απήχυνε στον Γιώργο Λιλλήκα, ο Νιαζί. Όπου εξιστορούσε κατά κάποιον τρόπο το χρονικό της γνωριμίας τους, λέγοντας ανάμεσα σε πολλά άλλα: «Όταν πρωτογνωριστήκαμε

ήμασταν δυο νέοι γεμάτοι ιδέες και ενθουσιασμό για την επανένωση της πατρίδας μας. Ήμασταν κι δυο μεταπτυχιακοί φοιτητές. Εγώ επηρεασμένος και από το πνεύμα της εποχής – ο Γκορπασιώφ είχε ξεκινήσει την Περσεστρόικα και το Κλάσντοστ, στην Κύπρο είχε εκλεγεί πρόεδρος ο Γ. Βασιλείου – μπήκα στην αναζήτηση της “ολικής Κύπρου”, ενώ εσύ στο Προεδρικό δίπλα στον Βασιλείου εργαζόσουν – με ενθουσιασμό μάλιστα για την ομόσπονδη Κύπρο. Ήσουν από τους νεαρούς συμβούλους του προέδρου Βασιλείου και τον λάτρευες. Ήταν 1988. Εκείνες τις μέρες σε είχα γνωρίσει. Εσύ ο ίδιος με κάλεσες να γνωρίσω τον πρόεδρο Βασιλείου... Δεν θα μπορούσα ποτέ να ξεχάσω με πόσο ενθουσιασμό υποστήριζες τις ιδέες Γκάλι...

Το 1993 χάσατε τις εκλογές και εσύ και ο Βασιλείου εγκαταλείψατε το προεδρικό μέγαρο. Δεν βλεπόμασταν πολύ. Επικοινωνήσαμε μαζί μου όταν ο Βασιλείου αποφάσισε να ιδρύσει το Κίνημα των Ενωμένων Δημοκρατών και μας κάλεσε να συμμετέχουμε στην πρώτη συνάντησή που θα γινόταν στο Τρόδος. Στον δρόμο για το Τρόδος μου ανακοίνωσες ότι δεν θέλεις να συμμετέχεις στη Κίνηση του Βασιλείου και ότι προτιμάς να γίνεις βουλευτής του ΑΚΕΛ. Μου έλεγες μάλιστα πόσο “παλιόπαιδο” ήταν ο Βασιλείου και άλλα, που η κουκούρα μου δεν μου επιτρέπει να μεταφέρω εδώ...».

Η παλαιάς κοπής πολιτική ομήγυρης δεν κάγχασε αυτή τη φορά, η αφήγηση δεν προκάλεσε γέλια, όπως στην περίπτωση της Ειρήνης των ειδικών δυνάμεων με τα κατατροπωμένα φίδια. Σκώθηκαν, ανασκουμπώθηκαν, ένας τίνανε στο πόδι κάπως σπασμωδικά την τραγιάσκα του, «αύριο πάλι, Θεού θέλοντος», είπαν και κίνησαν να πάνε στα σπίτια τους.

THE CONCEPT

D

Στέφανου Κουμανούδη 1Ε
Πάροδος Στασιακρατους)
Λευκωσία

+357 22483848

Πάνω από όλα οι εκλογές

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Μέτρηση τα κομμάτια μας και – πλην κάποιων εξαίρεσεων – αποφάνθηκαν πως δεν τους συμφέρει να συντηρήσουν το σκάνδαλο του Videogate στις ατζέντες τους. Εκτός από το ΑΚΕΛ, που ακόμα κι αν το κίνητρό του ενέχει προεκλογικό συμφέρον, τουλάχιστον βρίσκεται στη σωστή πλευρά αυτής της υπόθεσης, όπως επίσης το Αλμα και το Βολτ. Οι υπόλοιποι «υπερασπιστές» των θεσμών και της διαφάνειας, αντί να παραμείνουν στο αίτημα για θεσμικές λύσεις και καθαρές τοποθετήσεις, μετακίνησαν με ιδιαίτερη ευκολία στον υπολογισμό κόστους-οφέλους.

Για να το κάνω πιο λιανά, τα περισσότερα κόμματα αποφάσισαν να ρίξουν τους τόνους, όχι βέβαια επειδή απαντήθηκαν τα ερωτήματα, ούτε γιατί ο Πρόεδρος και οι περίξοι του έδωσαν ξεκάθαρες εξηγήσεις ή γιατί δρομολογήθηκε μια συζήτηση για

θυσίες» για το θέμα και η ΕΔΕΚ προσπαθεί ακόμα να αρθρώσει κάτι. Ακόμα κι αν επιχειρήσουμε να προσπεράσουμε τη στάση των συγκυβερνώντων κομμάτων, βασισμένοι στο ότι έτσι κι αλλιώς δεν θα έπρεπε να έχουμε προσδοκίες «μαχητικότητας» από αυτά –αφού καθ' όλη τη διάρκεια της διακυβέρνησης η απροθυμία τους να περισώσουν την αξιοπρέπεια τους, αποδεχόμενα τον ρόλο του κομπάρσου, ήταν έκδηλη και θλιβερή– τι να πει ωστόσο κανείς για τη στάση του ΔΗΣΥ;

Γιατί το μεγάλο κόμμα της αντιπολίτευσης έριξε τόσο γρήγορα τους τόνους και ούτε κουβέντα για θεσμικές αλλαγές; (δεν αρκεί μόνο το θέμα Φορέα). Ή μήπως εκεί στην Πινδάρου θεωρούν ότι ο κόσμος τρώει κουτόχορτο και δεν αντιλαμβάνεται πως αυτή η στάση οφείλεται στην προσπάθειά τους να μη δυσχεραστήσουν τους Συναγερμικούς Χριστοδουλικούς από φόβο μήπως καταλήξουν στο ΕΛΑΜ; Ή επειδή ακόμα δεν βρήκαν τρόπο να διαχειριστούν το ότι, ενώ θα έπρεπε να είχαν από καιρού διαχωρίσει τη θέση τους από τα δικά τους φαινόμενα διαφθοράς –εμπράκτους και όχι στα λόγια ή στα σόσιαλ– δεν το έπραξαν ποτέ ευθαρώς και με τόλμη;

Σήμερα, λοιπόν, ο σκεπτόμενος ψηφοφόρος, ο οποίος παρακολούθησε αυτό το βίντεο που η κυβέρνηση των «νέων νοοτροπιών» περιόρισε, θυματοποιώντας εαυτών και αλλήλους στην εξήγηση του «υβριδικού πολέμου», βρίσκεται ενώπιον της πολιτικής δειλίας των κομμάτων να υπερβούν τον μικροσυμφεροντολογικό τους τρόπο σκέψης και να σταθούν στο ύψος του πολιτικού ήθους και της υπεράσπισης του πολίτη. Αντ' αυτού σχετικοποιούν το σκάνδαλο και η αναζήτηση πολιτικών ευθυνών μπαινει σε παρένθεση προκειμένου να μη χαθούν ψήφοι. Και τι μας λέει αυτό; Ότι τελικά το πρόβλημα δεν είναι μόνο το βίντεο. Είναι το πώς ολόκληρο το πολιτικό σύστημα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει τη λογοδοσία. Όχι επί της ουσίας, αλλά ως εργαλείο εντυπώσεων. Και ίσως τελικά το μόνο δικίο που είχε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ότι με τον τρόπο που αντιδρούν οι πολιτικές δυνάμεις θα τα βρουν στο αποτέλεσμα των εκλογών. Εκείνος βέβαια σε άλλη αντίδραση αναφερόταν, η πρόβλεψη ωστόσο παραμένει. Η πολιτική τους δειλία και η παραμονή τους στη μικροκομματική σκοπιμότητα, τους κοστίζει ήδη.

elenixenou11@gmail.com

Χρόνος, κόπος, έξοδα παραγωγής, συν οι δεκαπέντε χιλιάδες ευρώ αμοιβή που δόθηκε στον «υπουργό με τεχνοκρατικό προφίλ», για να σκάσει τέσσερις μέρες το «προδικαστικό πρωτόκολλο» εναντίον κάποιας Τσικκίνη το όνομα, και το επίμαχο να υποχωρήσει ταπεινωμένο που ούτε μια βδομάδα δεν κράτησε η παρουσία του.

Συμππτώσεις

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Τη διαρροή του κακόβουλου και μονταρισμένου βίντεο, το οποίο εμφανίζει μετά από επεξεργασία και συρραφή, έναν από τους πιο επιτυχημένους υπουργούς του Νίκου Αναστασιάδη, τον Γιώργο Λακκοτρύπη, ο οποίος στις δημοσκοπήσεις αναδεικνυόταν συχνά ως ο δημοφιλέστερος υπουργός, με ποσοστά αποδοχής που άγγιζαν το 71% το 2018, να αναφέρεται δήθεν στην προεκλογική καμπάνια του Νίκου Χριστοδουλίδη, παρουσιάζοντας τις δηλώσεις του με τέτοιο τρόπο ώστε να αφήνεται να νοηθεί ότι ο Πρόεδρος παρανόμησε, ξεπερνώντας το προκαθορισμένο από τον νόμο ποσό δαπανών του ενός εκατομμυρίου, γι' αυτό και επιστρέφει μετρητά σε φακέλους, ακολούθησε ένα μαπαράζ ειδήσεων που έκλεψαν τα βλέμματα και κέρδισαν το ενδιαφέρον της κοινωνίας.

Όπως εικάζεται, οι μυστικές υπηρεσίες της Ρωσίας –η βεβαίωτη για την εμπλοκή τους είναι διάχυτη από κάθε πλευρά– πατάλασαν έως και δέκα με δώδεκα μήνες για να οργανώσουν, να μεθοδεύσουν, να φέρουν εις πέρας το δόλιο σχέδιό τους, έχοντας στόχο να καταστρέψουν τον Νίκο Χριστοδουλίδη που, όντας αγνώμονας, τους γύρισε

την πλάτη, ενώ αυτοί, όπως υποστηρίχθηκε κι από επίσημα κείμενα, τον είχαν χρηματοδοτήσει προεκλογικά – αλλά δεν φρόντισαν να τον «δέσουν» τότε, οπότε μετά από δύο χρόνια διακυβέρνησης, χρειάστηκε να μπουν σε έξοδα. Χρόνος, κόπος, έξοδα παραγωγής, συν οι δεκαπέντε χιλιάδες ευρώ αμοιβή που δόθηκε στον «υπουργό με τεχνοκρατικό προφίλ», για να σκάσει τέσσερις μέρες το «προδικαστικό πρωτόκολλο» εναντίον κάποιας Τσικκίνη το όνομα, και το επίμαχο να υποχωρήσει ταπεινωμένο που ούτε μια βδομάδα δεν κράτησε η παρουσία του.

Στο μεσοδιάστημα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, έχοντας έγνοια από τη μια τον λαό του που αναστατώθηκε από τις ανέλπιδες εκθρικές ενέργειες του «ξανθού γένους», κι από την άλλη τη δημοκρατική ομαλότητα στη μικρή νήσο που κατέστη επί των ημερών του, ομφαλός της Ευρώπης, έσπευσε να, ως το πούμε, προβληματίσει τα πολιτικά κόμματα, ότι η αδικαιολόγητη και θορυβώδης αντίδρασή τους, θα γίνει αιτία να στραφούν περισσότεροι πολίτες προς άλλες κατευθύνσεις και η απαξίωση προς τα παραδοσιακά κόμματα θα αυξηθεί. Πολύ περισσότερο από τότε που ο ίδιος, ως ανεξάρτητος υποψήφιος, δεν έχανε την ευκαιρία να υπερτονίσει την κα-

θαρότητα και την υπεροχή του, εξαιτίας ακριβώς της ακομμάτιστης υποψηφιότητας και των αποστάσεων από το «κατεστημένο», καταφέροντας τελικά να εκλεγεί Πρόεδρος χωρίς να έχει τη στήριξη των δύο μεγάλων κομμάτων, γεγονός που – όπως αναφέρουν οι υποστηρικτές του στα σόσιαλ μίντια – δεν κώνεψαν ποτέ. Τα κόμματα, δεν λέω, αντέδρασαν στο άκουσμα των προεδρικών υποδείξεων. Για ένα ολόκληρο απόγευμα. Και μετά, έριξαν πάλι το άπαν των δυνάμεών τους στην προεκλογική μάχη των βουλευτικών εκλογών.

Δεν μπορεί, στους διαδρόμους του Κρεμλίνου ή όπου αλλού περιφέρεται η ρωσική μυστική υπηρεσία, θα υπήρξε μια αναστάτωση, ένα μουρμουρητό όταν συνειδητοποίησε πως, ναί μεν τα έξυπνα πουλιά πάνονται από τη μύτη, υπάρχουν όμως και τα εξυπνότερα για τα οποία δεν προνόση.

Εντελώς συμπαωματικά, και αφού είχε ήδη συγκεντρωθεί ένας μεγάλος αριθμός καταγγελλών από διάφορους παραπονομένους, εκδίδονται εντάγματα σύλληψης κατά μιας άλλης δικτυακής περσόνας, της Annie Alexui, η οποία στην πραγματικότητα τυγχάνει να φέρει ίδιο επίθετο με μένα, ωστόσο παρελθόν απ' εμού το ποτήριον τούτο, ουδεμία σχέση. Το αναφέρω

διότι δεν υπάρχουν επαρκή επισημονικά δεδομένα για τους συνεργισμούς που κάνει το μυαλό ενός εξυπνότερου πουλιού και πού μπορεί να οδηγήσει το νήμα τους. Ξεκάθαρα. Με τούτα και μ' εκείνα, για ποιο βίντεο, ποια διαρροή, γιατί παραιτήθηκε είπαμε ο διευθυντής του Γραφείου του Προέδρου και κουινιάδος του;

Η περίπτωση Alexui και το άφθονο περιεχόμενο που παράγει, μπορεί να μονοπωλεί την επικαιρότητα καθημερινά, μέχρι η θερμοκρασία να ανέβει στους 47 βαθμούς Κελσίου... Μα έλα που έχουμε και τα power games να μας απασχολούν, εξού και ο αρχηγός της αστυνομίας αποφάσισε να κινηθεί με αυτεπάγγελτη έρευνα εναντίον του δημάρχου της Πάφου, η οποία, εάν προκύπτουν νέα στοιχεία, βεβαίως και έπρεπε να γίνει. Μόνο που, να, συνέπεσαν τόσα μαζί, τι να πρωτοπρολάβουμε να παρακολουθήσουμε, πού να εστιάσουμε την προσοχή μας; Καλού κακού, ενημερώστε όταν θα βγει το πόρισμα της έρευνας για το κακόβουλο και μονταρισμένο βίντεο των μυστικών υπηρεσιών της Ρωσίας, που καταποντίστηκε από μια Τσικκίνη και μια Annie, μη χάσουμε εντελώς επαφή με την πραγματικότητα.

photiouth@kathimerini.com.cy

Και τι μας λέει αυτό; Ότι τελικά το πρόβλημα δεν είναι μόνο το βίντεο. Είναι το πώς ολόκληρο το πολιτικό σύστημα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει τη λογοδοσία.

τα θεσμικά κενά που μας αφήνουν ξέφραγο αμπέλι στον κάθε «ξένο δάκτυλο», αλλά επειδή η κάθε ψήφος μετράει. Οι δύο παραπτώσεις και η δικαιοσύνη ότι το θέμα πήρε τον δρόμο της δικαιοσύνης ήταν αρκετές για να θεωρηθεί λήξαν το πολιτικό σκάνδαλο, που εξακολουθεί να εκθέτει τη χώρα εντός και εκτός, πράγμα που ενισχύει την πεποίθηση ότι τα παραδοσιακά μας κόμματα δεν γνιιάζονται πρωτίστως για τον τόπο αλλά για την πάρτη τους. Κι αυτό εξώθει τους ψηφοφόρους να συνεχίσουν να επιλέγουν με βάση το θυμικό τους το οποίο, ωστόσο, όπως έχουμε διαπιστώσει, αφήνει πρόσφορο έδαφος στους κάθε λογής «ωσπύρες» να περιφέρουν την απουσία βάθους πολιτικής σκέψης και επάρκειας να υπερβούμε τις χρόνιες παθολογικές μας, σαν το νέο αντιπολιτευτικό μοντέλο.

Το ΔΗΚΟ βάλθηκε να μας πείσει πως δεν υπάρχει κανένας λόγος αποχώρησής του από τη συγκυβέρνηση, η ΔΗΠΑ μάς κούνησε κιόλας το δάκτυλο λέγοντας πως δεν πρέπει να υπάρχει «κανιβαλισμός και ανθρωπο-

τη βασική αρχή της πλειοψηφίας, όπως είθισται σε οργανισμούς που λειτουργούν δημοκρατικά, αλλά τελεί υπό την αίρεση έγκρισής του κ. Τραμπ (subject to the approval of the president), κάτι που παραπέμπει σε άλλες εποχές και καθεστώτα.

Το Συμβούλιο Τραμπ έπασε την Ε.Ε. κοιμώμενη. Μέχρι να καθορίσουν γραμμή οι «27», είχαν ήδη χωριστεί σε δύο στρατόπεδα, καθώς η Ουγγαρία και η Βουλγαρία συμμετείχαν με κάθε επισημότητα στην Πράξη Προσχώρησης. Οι υπόλοιποι συνέχισαν να λειτουργούν σε ρυθμούς γενικής αμχανίας. Και όπως αναμενόταν, η Σύνοδος Κορυφής της περασμένης εβδομάδας κατέληξε σε ασυμφωνία για το Συμβούλιο Ειρήνης του κ. Τραμπ. Εν μέσω υποδείξεων από τη νέα ισχυρή περσόνα της Ε.Ε., την πρωθυπουργό της Ιταλίας Τζόρτζια Μελόνι που όπως αποκαλύπτει σήμερα η «Κ» (σελ. 4) προειδοποίησε τους εταίρους ότι η Ε.Ε. κινδυνεύει να μείνει εκτός εξελίξεων τόσο στο Ουκρανικό, όσο και στη Γάζα, προτείνοντας εν πολλοίς συμμόρφωση με το Συμβούλιο του Τραμπ. Και μετά τις προειδοποιήσεις της κα-

Μελόνι, που προφανώς ήταν στοχευμένες, ήρθε ο γνωστός οδοστρωτήρας του Βερολίνου, εξαγγέλλοντας τη σύσταση της «Ε6». Μιας ομάδας έξι χωρών, (Γερμανίας, Ιταλίας, Γαλλίας, Πολωνίας, Ισπανίας και Ολλανδίας), που

Και αντί να καταστεί η ατμομηχανή της Ε.Ε., όπως υποστηρίζει ότι επιδιώκει, τείνει εν τέλει να οδηγήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση σε αποσύνθεση.

θα λειτουργεί ως ένα άτυπο αντιθεσμικό διευθυντήριο, υποκαθιστώντας την Ε.Ε., με πρόσχημα να δίνει λύσεις στα κενά που καταγράφονται στην Ένωση, ως αποτελεσματικό και των μεθοδεύσεων Τραμπ.

Ο Γερμανός αντικαγκελάριος Λαρς Κλίνγκμπεϊλ γνωστοποίησε μάλιστα με κάθε επισημότητα ότι «έφθασε η

ώρα μιας Ευρώπης δύο ταχυτήτων». Αυτό που απέφυγε να εξηγήσει ο Γερμανός αξιωματούχος είναι τις συνέπειες που θα επιφέρει η «Ευρώπη δύο ταχυτήτων» στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία θα παύσει εκ των πραγμάτων να λειτουργεί ως ένα ενιαίο σώμα και θα «κομματιαστεί» και επισήμως. Θα διαθέτει έναν «σκληρό πυρήνα», στον οποίο θα συμμετέχουν οι «Ε6» και όσοι άλλοι ενδεχομένως εξασφαλίσουν την εύνοιά τους. Ενώ θα διαθέτει κράτη-κομπάρσους, δεύτερης κατηγορίας, τα οποία εκ των πραγμάτων θα έχουν διακοσμητικό ρόλο στη χώρα πορείας και στη λήψη αποφάσεων.

Κι έτσι, το κλαμπ «Ε6», που εμφανίζεται να προωθεί λύσεις στις αδυναμίες της Ε.Ε., ώστε να αποκτήσει λόγο και να διαδραματίσει ρόλο στο νέο περιβάλλον που οικοδομεί βαθμίδων ο Ντόναλντ Τραμπ, αναλαμβάνει το μεγάλο ρίσκο του δικασμού και της κατάλυσης του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Και αντί να καταστεί η ατμομηχανή της Ε.Ε., όπως υποστηρίζει ότι επιδιώκει, τείνει εν τέλει να οδηγήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση σε αποσύνθεση. Περιορίζοντάς την σε

μια μορφή οικονομικής συνεργασίας, βάζοντας ταφόπλακα στο όραμα της πολιτικής εννοποίησης και δημιουργώντας συνθηκές διάλυσης της Ε.Ε., «εις τα εξών συνετέθη», με όχημα την «Ευρώπη δύο ταχυτήτων». Με τους ισχυρούς να αποφασίζουν και να καθορίζουν τη μοίρα των «μικρών», κατά το δοκούν, και τις έννοιες των ευρωπαϊκών «αρχών και αξιών» να προσαρμόζονται προοδευτικά στο μοντέλο και στα πρότυπα του Ντόναλντ Τραμπ.

Σημ. 1: Η Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε., παρά τον θεσμικό της ρόλο, ενόσω γράφονταν αυτές οι γραμμές δεν είχε αρθρώσει λόγο για την «Ευρώπη δύο ταχυτήτων» και το αντιθεσμικό διευθυντήριο που συνέστησε η ομάδα Ε6.

Σημ. 2: Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη δεν άρθωσε λόγο ούτε για την πρόκληση και συμμετοχή του Κοσόβου, μιας μη αναγνωρισμένης από τον ΟΗΕ οντότητας, στο Συμβούλιο Ειρήνης του Ντόναλντ Τραμπ. Μήπως αναμένει πρώτα να εκδηλώσει ενδιαφέρον και η «ΤΑΒΚ»;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Εις τα εξών συνετέθη

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Δεν είναι μυστικό ότι η Ε.Ε. αδυνατεί να βρει λύσεις στις μεθοδεύσεις του Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος δρομολογεί την κατάλυση του «διεθνούς συστήματος» που εγκαθιδρύθηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Οικοδομώντας βαθμίδων μια «πνευματική προοπτική» ραμμένη στα δικά του μέτρα, ο Αμερικανός πρόεδρος επέβαλε αρχικά δασμούς στην Ε.Ε. Παράλληλα, αποστασιοποιήθηκε από την ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας, δημιουργώντας προοδευτικά μια «τρύπα ανασφάλειας» στην Ε.Ε., κάτι που η «Κ» επεσήμανε από τον περασμένο Μάιο, ενώ επιδιώκει πλέον και την υποκατάσταση του ΟΗΕ και της έννοιας της διεθνούς νομιμότητας, από ένα δικό του προσωποπαγές Συμβούλιο Ειρήνης, το οποίο θα αποφασίζει για διεθνείς διενέξεις, θα χαραρσσει συνόρα και θα τροποποιεί τον παγκόσμιο χάρτη, κατά το δοκούν και αναλόγως των πολιτικών και οικονομικών του ορέξεων. Διότι όπως συνάγεται από το Καταστατικό του Συμβουλίου Ειρήνης, η λήψη αποφάσεων δεν εξαρτάται από

Διδάγματα από τα Ιμια

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Εχουμε άραγε μάθει κάτι από την υπόθεση των Ιμίων; Έχουν μπει τα διδάγματα στο DNA του ελληνικού κράτους, έτσι ώστε να είναι διαφορετική η διαχείριση της επόμενης κρίσης;

As δούμε ποιες ήταν οι βασικές παθογένειες και αν έχουν θεραπευθεί:

Το γεγονός ότι δεν υπήρξε έγκαιρη προειδοποίηση και δεν κάθισαν γύρω από ένα τραπέζι άμεσα υπηρεσιακοί στελέχη των αρμοδίων υπουργείων, για να επεξεργαστούν σενάρια και ένα σχέδιο. Εδώ, παρά τη δημιουργία του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας, η εμπειρία του επεισοδίου στην Κάσο έδειξε ότι απαιτείται καλύτερος συντονισμός μεταξύ υπουργείων και αρμοδίων υπηρεσιών, που θα βασίζεται σε μία θεσμική λειτουργία, όχι στο αν «ο Δημήτρης ξέρει τον Σταύρο και τον ενήμερωσε».

Το κομβικό σημείο στη γένεση του επεισοδίου ήταν η απόφαση να μπει μια επίσημη ελληνική σημαία στα Ιμια στη θέση μιας «ιδιωτικής» τουρκικής, που είχαν τοποθετήσει Τούρκοι δημοσιογράφοι. Η σχετική απόφαση ήταν κρίσιμη, αλλά δεν ήταν προϊόν ψύχραιμης και θεσμικής διαβούλευσης. Εδώ τα πράγματα έχουν αλλάξει αρκετά, καθώς τόσο η ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων όσο και οι κορυφαίοι πολιτικοί χειριστές φροντίζουν να έχουν τακτική εικόνα και να μην κάνουν κινήσεις κλιμάκωσης χωρίς να υπάρχει σχέδιο. Το τι αναλαμβάνει, π.χ., σαν αποστολή το Ναυτικό και τι το Λιμενικό είναι σημαντικό και το γνωρίζουν οι βασικοί παίκτες.

Η έλλειψη διακλαδικότητας ήταν μία ακόμη εμφανής παθογένεια. Παρά την πρόσφατη τραυματική παρένθεση, η σημερινή πολιτική και στρατιωτική ηγεσία

έχουν αποδώσει τεράστια σημασία σε αυτόν τον τομέα και η πρόοδος είναι εμφανής.

Η απουσία μόνιμης φρουράς σε μεγάλες βραχονησίδες που οι Τούρκοι θεωρούν γκρίζες ζώνες ήταν ένα μεγάλο μειονέκτημα το 1996. Αυτό έχει αλλάξει.

Η έλλειψη εξοικείωσης των πολιτικών με βασικά εργαλεία, όπως είναι οι κανόνες εμπλοκής, τα σενάρια πολέμου κ.λπ. Στο πλαίσιο της έρευνας για τα Ιμια, έμαθα ότι τον πρωθυπουργό στις σχετικές εθνικές ασκήσεις υποδύονταν ένας δημοσιογράφος της κρατικής τηλεόρασης. Αντιλαμβάνομαστε ότι τα πράγματα έχουν αλλάξει και ότι γίνονται προσομοιώσεις πίσω από κλειστές, προφανώς, πόρτες, μεταξύ πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας. Δεν έχουμε, πάντως, φτάσει στο σημείο όπου παρόμοιες ασκήσεις και ενημερώσεις συνιστούν «τυφλοσούρτη», που είναι βέβαιο ότι θα ακολουθήσουν η επόμενη και η μεθεπόμενη κυβέρνηση.

Στα Ιμια φάνηκε, επίσης, ότι κάτω από τον ΓΕΕΘΑ υπήρχαν ανώτατοι αξιωματικοί που όφειλαν τις θέσεις τους στο κόμμα, όχι στα προσόντα τους. Αυτό, με ελάχιστες εξαιρέσεις, άλλαξε από τότε. Σπανίως έχουμε πλέον τέτοιες περιπτώσεις, και τα Ιμια διαδραμάτισαν καταλυτικό ρόλο στο να σπάσει εκείνος ο μοιραίος φαύλος κύκλος των κομματικών τοποθετήσεων και των άδικων αποστρατειών.

Εχουμε μάθει, συνεπώς, αρκετά, όμως έχουμε δρόμο ακόμη. Δεν είμαστε μια χώρα που μας αρέσει να λειτουργούμε με διαδικασίες και απρόσωπους μηχανισμούς, αν και διαθέτουμε τους απαραίτητους επαγγελματίες που ξέρουν τι να κάνουν κατά την κρίσιμη στιγμή. Αρκεί να μπορούμε να λειτουργούν βάσει κανόνων και διαδικασιών, ασχέτως του ποιος κυβερνά τον τόπο.

Αρρυθμίες

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΥΡΑΝΙΔΗ**

Εάν η απειλή που πρέπει να αντιμετωπίσει η υπό διαιμόρφωση κοινή άμυνα των ευρωπαϊκών κρατών είναι η πυρηνική Ρωσία, τότε είχε δικαίο ο γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ Μαρκ Ρούτε, όταν σε ομιλία του την περασμένη Δευτέρα στο Ευρωκοινοβούλιο είπε πως «εάν κάποιος σκέπτονται εδώ ότι η Ε.Ε. ή η Ευρώπη στο σύνολό της μπορεί να αμυνθεί δίχως τις ΗΠΑ, ας συνεχίσουν να ονειρεύονται. Δεν είναι δυνατόν».

Οι αντιδράσεις ήταν έντονες. Πέρυσι, εκόντες άκοντες, οι Ευρωπαίοι είχαν αποφασίσει να αυξήσουν τις αμυντικές δαπάνες τους στο 5% του ΑΕΠ έως το 2035, σε μία περίοδο κρίσεως οικονομικής και γενικότερης αστάθειας. Και ως εκ τούτου κάποιο διεκδικούν την ηγεσία της «ευρωπαϊκής άμυνας» ώστε να μη θεωρηθούν από τους πολίτες τους απλώς εντολολήπτες της Ουάσιγκτον. Εκ παραλλήλου, είναι αλήθεια ότι η νέα Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας των ΗΠΑ φαίνεται να επιβεβαιώνει μία κρίσιμη αλλαγή ως προς τον κύριο στόχο δημιουργίας του ΝΑΤΟ, που ήταν η αντιμετώπιση της σοβιετικής Ρωσίας.

Ως αποτέλεσμα του ρωσο-ουκρανικού πολέμου, επισπαινεται στο κείμενο, «πολλοί Ευρωπαίοι θεωρούν τη Ρωσία ως υπαρκτή απειλή και η διαχείριση των ευρωπαϊκών σχέσεων με τη Μόσχα θα απαιτήσει σημαντική αμερικανική διπλωματική εμπλοκή για να αμβλυθεί ο κίνδυνος συγκρούσεως Ρωσίας και ευρωπαϊκών κρατών».

Χάσμα φαίνεται να χωρίζει τον πρόεδρο Τραμπ από κάποιες χώρες της Ευρώπης με ιστορικά εδραιωμένη αντιπαλότητα με τη Ρωσία ως προς τη θέση της στη Νέα Παγκόσμια Τάξη, που επι-

χειρεί να διαμορφώσει στις μέρες μας η Ουάσιγκτον.

Δεν είναι ασφαλώς πρώτη φορά που κάτι αντίστοιχο συμβαίνει στην Ιστορία της Ευρώπης. Πριν από έναν αιώνα, στις 10 Απριλίου 1922, πολυάριθμοι αντιπρόσωποι από τον κόσμο συναντήθηκαν στο Palazzo Reale, στη Γένοβα της Ιταλίας, να συζητήσουν την σταθεροποίηση της Ευρώπης μετά το τέλος του Μεγάλου Ευρωπαϊκού Πολέμου.

Ο αστέρας της διασκέψεως ήταν ο Βρετανός πρωθυπουργός Ντέιβιντ Λόιντ Τζορτζ, που εντυπωσιασθείς από την Νέα Πολιτική του Λένιν είχε την «ευγενή ιδέα» να προτείνει την οικονομική σταθεροποίηση της ΕΣΣΔ, ώστε διά του τρόπου αυτού να επιτύχει την επανένταξη της στο σύστημα της Δύσεως.

Η διοίκηση του Αμερικανού προέδρου Ουόρεν Χάρντινγκ ανέλαβε να πεισματικά σε οποιαδήποτε πολιτική μπορούσε να θέσει τέλος στην απομόνωση της Ρωσίας. Ουδείς εσθίριζε την πρόταση του Βρετανού πρωθυπουργού.

Εκείνος όμως που έκλεψε την παράσταση στην κυριολεξία ήταν ο επικεφαλής της σοβιετικής αποστολής Γκεόργκι Τσιτοέριν, αριστοκρατικής καταγωγής, που έπειτα από μυστικές διαπραγματεύσεις υπέγραψε στις 16 Απριλίου 1922 συμφωνία αποκαταστάσεως οικονομικών και διπλωματικών σχέσεων με τη Γερμανία. Προς δυσαρέσκεια γενικά των πάντων.

Κάτι ανάλογο δεν φαίνεται ότι θα επαναληφθεί στις μέρες μας. Απλώς κάποιιοι ηγέτες σημαντικών κρατών-μελών του ΝΑΤΟ σπεύδουν ο ένας μετά τον άλλον να επισκεφθούν τον πρόεδρο της Κίνας, με τον οποίο ο κ. Τραμπ τελεί σε διαρκή τηλεφωνική επαφή. Διανύουμε σαφώς περίοδο αρρυθμίας.

Η φαντασία στην εξουσία

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

ευρωπαϊκή δυστυχία στο πρώτο μισό του εικοστού αιώνα. Οι Ευρωπαίοι θυμούνται ότι υπήρξαν αποικιοκράτες. Υπήρξαν όμως και μετανάστες. Θα έλεγε κανείς εσωτερικοί μετανάστες στα πλαίσια του ίδιου πολιτισμού στον οποίο, παρά τις διαφορές της κουλτούρας τους, συμμετείχαν και οι ΗΠΑ οι οποίες υποδέχονταν όλη την ευρωπαϊκή δυστυχία για να φτιάξουν την ευημερία τους. Εσωτερικοί μετανάστες οι Ιταλοί του Νότου, που γίνονταν εργάτες στη «Φιάτα» στον Βορρά ή οι Έλληνες που έπαιρναν το τρένο για τη Γερμανία τη δεκαετία του '50.

Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός, και κατ'επέκταση η Δύση, είχε εμπιστοσύνη στον ορθολογισμό της. Ήξερε ότι διέθετε τη δύναμη να καταστρέψει τον κόσμο με το πυρηνικό της οπλοστάσιο, όμως το χρησιμοποιούσε για να τον σώσει απ'την καταστροφή. Αγαπούσε τον κόσμο του. Δεν χρειάζεται να διαβάσει τα Απομνημονεύματα του Ντε Γκωλ για να καταλάβει πόσο αγαπούσε τη Γαλλία. Αρκεί να σκεφτεί ότι αν έχεις σύζυγο την Τζάκι και ερωμένη τη Μονρόε, θα ήσουν τρελός να πατήσεις το κουμπί της καταστροφής. Αρκεί να σκεφτείς λογικά.

Το τελευταίο τέταρτο του εικοστού αιώνα ο Δυτικός Κόσμος άρχισε να κάνει την εμπιστοσύνη

του στον εαυτό του. Ο Μάιντ του '68, που ξεκίνησε από το Παρίσι –απλώθηκε όμως σε ολόκληρη την Ευρώπη– έφτιαξε μια γενιά ευρωγκρινιάρηδων. Μια γενιά που απολάμβανε τα αγαθά που της πρόσφερε η Δύση, όμως δεν αγαπούσε τη Δύση. Την αντιμετώπιζε ως αποικιοκρατική, φασιστική, φιλοπόλεμη και καταπιεστική. Βάλθηκε να καταστρέψει τα πολιτισμικά της κεκτημένα, χωρίς όμως να έχει να προτείνει άλλα στη θέση τους. Μετά τα οδοστρώματα χίμηξε στα χρηματιστήρια. Αν μιλάμε σήμερα για παρακμή του Δυτικού Κόσμου θα πρέπει να αναζητήσουμε την αρχή του νημάτος στον Μάιντ του '68. Ήταν η πρώτη επίθεση κατά του δυτικού πολιτισμού από τα παιδιά του. Εκτοτε ακολούθησαν κι άλλες, για να φτάσουμε στον σημερινό κόσμο όπου η Δύση, για πρώτη φορά, κινδυνεύει να χάσει τη συνοχή της.

Μπορείς να έχεις εμπιστοσύνη στον Τραμπ; Οση εμπιστοσύνη μπορείς να έχεις και στον Πούτιν. Κοινώς, καμία. Με τη διαφορά ότι ο Τραμπ απειλεί την ενόπλια της Δύσης. Και εδώ που τα λέμε, ο τρόπος τον οποίον πολιτεύεται μάλλον επιβεβαιώνει το σύνθημα του Μάιντ του '68 «Η φαντασία στην εξουσία». Πώς αλλιώς να χαρακτηρίσεις όσα σχεδιάζει για τη Γροιλανδία ή τον Καναδά,

μια χώρα που δεν είναι απλώς σύμμαχος των ΗΠΑ. Σκεφθείτε έναν κόσμο όπου η ρήξη ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Ευρώπη μονιμοποιθεί, η Ρωσία έχει κερδίσει τον πόλεμο στην Ουκρανία και ετοιμάζεται να «ανακτήσει» τις δημοκρατίες της Βαλτικής, ο δε Ερντογάν βρει τον τρόπο να τρυπώσει στο Αιγαίο. Εναν κόσμο όπου οι ηγεσίες ανταγωνίζονται στον στίβο του ανορθολογισμού, της επιβολής της δύναμης. Στο κάτω κάτω η άνοδος της ακροδεξιάς στις ευρωπαϊκές χώρες είναι μια απτή απόδειξη της επικράτησης του ανορθολογισμού. Εναν κόσμο όπου οι δυτικές κοινωνίες επιδιώκονται στο αγαπημένο τους σπορ, την γκρίνια. Εδώ που τα λέμε, αυτό που διακρίνει τον δυτικό άνθρωπο σήμερα από όλη την υπόλοιπη οικουμένη είναι το δικαίωμα στην γκρίνια. Και ως γκρίνια εννοούμε τη δυσαρέσκεια η οποία δεν έχει άλλο λόγο ύπαρξης εκτός από την έκφρασή της. Είναι η αρρώστια της Ευρώπης, η αρρώστια της Δύσης, η οποία εμφανίστηκε από τότε που ο Δυτικός Κόσμος έχασε την εμπιστοσύνη του στη δημιουργικότητά του. Κι όσο δεν υπάρχει δημιουργία τα πράγματα δεν θα πάνε καλά, σε πείσμα όσων εφησυχάζουν ότι η δημοκρατία είναι ανίκητη και η Ιστορία ξέρει να διορθώνει τα λάθη της.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Χωρίς καμιά επιμέλεια

Των **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΡΑΜΑΝΩΛΗ** και **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Σύμφωνα με τον **αστικό κώδικα του 2021**, ο **δικαστής επιλύει τις διαφορές των γονέων ως προς την ανατροφή των παιδιών τους**, ενώ η **επιμέλεια παραμένει κοινή**.

εισαγγελέα και κατά οριστικής αποφάσεως που ρυθμίζει ζητήματα επιμέλειας και επικοινωνίας τέκνου κατά τις οποίες έχει ασκηθεί έφεση. Η ισχύς της ως άνω απόφασης ισχύει μέχρι την έκδοση απόφασης επί του ενδίκου μέσου και εκδίδεται αποκλειστικά σε περιπτώσεις που το επιβάλλει το συμφέρον του τέκνου.

Το «επιλύει διαφορές» του 2021 η νέα διάταξη το έκανε «ρυθμίζει». Αντί να αναγκάζονται οι γονείς να συμφωνούν με χρήση διαμεσολάβησης, η νέα διάταξη βάζει και πάλι τον δικαστή να ρυθμίζει την επιμέλεια και με τον τρόπο αυτό η νέα διάταξη μάς επιστρέφει ουσιαστικά στον νόμο Παπανδρέου του 1983. Ακυρώνεται και ο πρωτότοπος ορισμός του Αστικού Κώδικα του 2021 για το «βέλτιστο συμφέρον του παιδιού». Η νέα διάταξη κάνει λόγο για «το συμφέ-

ρον του τέκνου». Η διαφορά δεν είναι λεκτική αλλά ουσιαστική. Το «βέλτιστο συμφέρον του παιδιού», όρος που εισήχθη και προσδιορίστηκε με τη διεθνή σύμβαση του παιδιού το 1989 (best interest of child), προβλέπει την ενεργό παρουσία των γονέων στη ζωή του ως τη σημαντικότερη σταθερή συνθήκη διαβίωσης του παιδιού. Αυτή την ιδέα ασπάστηκε ο αστικός κώδικας του 2021. Το τωρινό «συμφέρον του τέκνου» ρυθμίζεται από τον δικαστή με γνώμονα την κρίση του, και με τον τρόπο αυτό εισάγεται μια βασανιστική σχετικοποίηση των αποφάσεων των εν λόγω δικών. Με τη νέα διάταξη, κάθε γονέας που αισθάνεται ότι αδικείται από το δικαστήριο, ή απλώς για να γίνει το δικό του, και με το απολύτως αόριστο σκεπτικό της αλλαγής των συνθηκών του παιδιού, μπορεί να προσφύγει κατά της σχετικής δικαστικής απόφασης. Και το ραντεβού στα δικαστήρια θα συνεχίζεται επί αόριστον, ενάντια τόσο στο σαφώς ορισμένο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού όσο και στο συμφέρον των γονέων.

Γιατί η κυβέρνηση γκρεμίζει το ίδιο το δημιούργημά της, που αγκάλιασε η ελληνική κοινωνία και εφαρμόζουν πα οι δικαστές; Γιατί γκρεμίζει το όραμα που εκεί-

νη εισάγαγε, μέσω μιας προσεκτικής νομικής διατύπωσης, μιας Ελλάδας με παιδιά που χαιρόνται να τα μεγαλώνουν οι γονείς τους «από κοινού και εξίσου», με γονείς απελευθερωμένους από την κόλαση των δικαστηρίων; Η απάντηση φαίνεται να είναι τραγική. Μια υπουργός της κυβέρνησης αισθάνθηκε ότι αδικήθηκε από απόφαση δικαστηρίου, στο οποίο ζήτησε την αποκλειστική επιμέλεια των παιδιών της, δηλαδή τον αποκλεισμό του άλλου γονέα από την επιμέλεια, και έκανε τη γνώμη της, τη μειοψηφούσα στη Βουλή το 2021, νόμο το 2025. Συντάχθηκε ένα νομοθέτημα χωρίς καμιά επιμέλεια, με γνώμονα το ίδιο συμφέρον και ενάντια στο κοινό καλό, στο καλό παιδιών και γονέων, ένα νομοθέτημα που προβάλλει τη δημοκρατία μας.

Ο κ. Γιώργος Καραμανώλης είναι καθηγητής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης.

Ο κ. Γιάννης Παπαρρηγόπουλος είναι νομικός.

Είναι επιμελητές του βιβλίου «Από κοινού και εξίσου. Η κοινή ανατροφή των παιδιών μετά το διαζύγιο», εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 2022.

Έχει ο μισανθρωπισμός ανθρώπινο πρόσωπο;

Του ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Με τούτα και με εκείνα, έχουμε φτάσει στο σάπιο σημείο όπου ο αρχηγός του επίσημου ακροδεξιού μορφώματος της χώρας θα χαριεντίζεται απόψε, βράδυ Κυριακής, σε ψυχαγωγικό τηλεοπτικό talkshow, ενδεχομένως στο δημοφιλέστερο της συμβατικής τηλεόρασης. Αναφέρομαι, στο μεταξύ, στο ΕΛΑΜ ως το «επίσημο» ακροδεξιό μόρφωμα, αφού η Ακροδεξιά ως κοσμοθεωρία έχει δυστυχώς επεκταθεί πολύ πέραν αυτού: Εντοπίζεται πλέον ως νόρμα εντός του όχι και τόσο φιλελεύθερου πια ΔΗΣΥ, εντοπίζεται στα περισσότερα από τα νέα οπωσδήποτε γραφικά και σίγουρα όχι και τόσο αντισυστημικά με την καλώς εννοούμενη έννοια του όρου σχήματα, εντοπίζεται, δυστυχώς, κι αυτό είναι το πιο ανησυχητικό από όλα, ανάμεσα σε πλατιά στρώματα της μπουρδουκλωμένης και αποπροσανατολισμένης κοινωνίας μας.

Πίσω στη δήθεν αθάνατη lifestyle τηλεοπτική του εμφάνιση, ο επίσημος ακροδεξιός πρόεδρος θα μας φανερώσει, όπως μάθαμε από το τρέιλερ κι όπως απαιτείται και το κλισέ, το «ανθρώπινο του πρόσωπο». Θα μας μιλήσει για την ταπεινή αγροτική του καταγωγή, την οικογενειακή του κατάσταση, πώς γνώρισε, εικάζουμε, τη σύζυγό του, αν της λείπει κ.λπ. Σε αυτό το σημείο αξίζει στο μεταξύ να υπενθυμιστεί παρενθετικά πόσο επιλεκτική είναι η ευαισθητοποίηση γύρω από την εργαλειοποίηση της αγίας ελληνικής οικογένειας για τα πολιτικά πρόσωπα ανάλογα με την περίπτωση. Άλλο θέμα αυτό, όχι και τόσο άσχετο ωστόσο. Δεν αμφισβητώ πάντως ότι έχει ανθρώπινο πρόσωπο ο Χριστός Χρίστος. Αν δεν υιοθετείτε άλλωστε την ιδεολογία μίσους που εκπροσωπεί και προωθεί το κόμμα του οποίου ηγείται, είναι αυταπόδεικτο να πιστεύετε ότι ανθρώπινο πρόσωπο και ανθρώπινη πλευρά όλοι οι άνθρωποι έχουμε.

Το θέμα που δεν θα έπρεπε όμως ούτε καν να συζητάμε, αλλά επειδή έχουμε παρακμάσει και εκφυλιστεί ως κοινωνία τόσο πολύ, το συζητάμε, είναι η κανονικοποίηση της Ακροδεξιάς μέσω (και) του lifestyle ρεπορτάζ. Ως ηγέτης του συγκεκριμένου μισανθρωπικού κόμματος θα φιλοξενηθεί στο ψυχαγωγικό πλατό ο συγκεκριμένος κύριος και όχι ως οποιοσδήποτε τυχαίος πολιτικός διπλανός. Όσο κι αν μεμονωμένα και σε ατομικό επίπεδο όλοι έχουμε ανθρώπινη πλευρά, ο μισανθρωπισμός ως ιδεολογία δεν έχει. Ούτε θέση συναισθημάτων

έπρεπε να έχει, ούτε σε ψυχαγωγικά πλατό, ούτε πουθενά.

Το πρόβλημα ασφαλώς με την άνοδο της μισανθρωπικής ακροδεξιάς είναι γενικό, δεν αφορά μόνο την Κύπρο. Όσα σοκαριστικά και τρομακτικά εκτυλίχθηκαν την εβδομάδα που πέρασε στις Ηνωμένες Πολιτείες, με πολίτες να εκτελούνται εν ψυχρώ στους δρόμους της Μινεσότα, είναι ενδεικτικό του ζόφου στον οποίο έχουμε εισέλθει, μάλλον χωρίς επιστροφή, όπως όλα δείχνουν.

«Ναι, είναι φασισμός» δημοσίευσε σε ένα συγκλονιστικό κείμενό του το The Atlantic αναφερόμενο στη δεύτερη διακυβέρνηση Τραμπ και στον τυραννικό και δεσποτικό τρόπο με τον οποίο αυτή εξελίσσεται. Ο σημερινός τραμπικός φασισμός, έγραψε το έγκριτο αμερικανικό περιοδικό, προσομοιάζει μάλιστα με εκείνον του προηγούμενου αιώνα στην Ευρώπη και παραπέμπει στις ανατριχιαστικές τακτικές των Ναζι στη Γερμανία και των φασιστών του Μουσολίνι στην Ιταλία. Δεν είναι δηλαδή μια ακόμα περίπτωση όπου η ορολογία «φασισμός» χρησιμοποιείται ελαφρά τη καρδιά και χωρίς την ιστορική αντίληψη του φορτίου που κουβαλά, επισημαίνεται στο εν λόγω δημοσίευμα του The Atlantic, που θα μπορούσε πραγματικά να χαρακτηριστεί ιστορικό.

Όπως με την περίπτωση του Τραμπ, ο οποίος πρώτα ψυχαγόησε τους πολίτες του με το τάχα αντίθετο χιούμορ του και ύστερα άρχισε να τους δολοφονεί, αντιστοίχως κι εμάς εδώ αλλά και παντού όπου η Ακροδεξιά δρακιάζει, εκείνο που πρέπει να μας ταρακουνήσει δυνατά όλους όσοι διατηρούμε τα δημοκρατικά μας αντανάκλαστα, είναι ότι η κυριολεκτική βία προηγείται η κανονικοποίηση και η «λαϊφστανλοποίηση» της ιδέας της. Γι' αυτό είναι βαθιά παρακμαία και η επίσημη αρχηγία θα χαριεντίζεται απόψε στο ψυχαγωγικό πλατό. Όπως βαθιά ανησυχητικά είναι και τα ευρήματα των δημοσκοπήσεων που δείχνουν το ΕΛΑΜ να βγαίνει πανηγυρικά τρίτο κόμμα. Καλό είναι που ασχολούμαστε σχολαστικά με τις συνεχείς αρλούμπες του απαίδευτου και αναμφίβολα εντελώς ακατάλληλου για πολιτικό, Φειδία Παναγιώτου, να μην ξεχνάμε όμως τον παράγοντα ΕΛΑΜ. Είναι μια εύκολη απάντηση απέναντι στην οικονομική ανασφάλεια, στην ακρίβεια και στη θεσμική κρίση η πρώτη επιπέδου ακροδεξιά ανάγνωση. Δεν είναι όμως η απάντηση. Απεναντίας, είναι η μοναδική σίγουρη καταστροφή.

demetriadesp@sppmedia.com

Διαδηλωτές κατά τη διάρκεια συλλογικής πορείας που κήρυξαν τα συνδικάτα των σιδηροδρομικών υπαλλήλων και των εργαζομένων στις δημόσιες μεταφορές στο πλαίσιο της πενήνθήμερης εθνικής απεργίας των τομέων των δημόσιων μεταφορών για τις κυβερνητικές μεταρρυθμίσεις στις συνθήκες εργασίας και το εργασιακό καθεστώς, στη Ναμούρ του Βελγίου, στις 30 Ιανουαρίου 2026.

Άλμα στον εκτροχιασμό

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Η «Τριμερής» στις 28 Ιανουαρίου μπορεί να χαρακτηριστεί ως άλμα στον εκτροχιασμό

της διαδικασίας. Χωρίς άδεια, σκόρπιες εισηγήσεις με στόχο το ροκάνισμα του χρόνου, άγονες συζητήσεις μέχρι να φύγουν από τη μέση οι Γκουτέρες και Ολγκίν – κάτι που θα γίνει λίαν συντόμως, καθώς ο Οκτώβριος δεν είναι μακριά. Ν. Χριστοδουλίδης: «Να επαναβεβαιώσουμε τη βάση λύσης του Κυπριακού, σε συνεργασία και της ανακίνωσης και της σχετικής αναφοράς, η πολιτική ισότητα και στα ψηφίσματα στο κοινό Ανακοινωθέν της 11ης Δεκεμβρίου». Η βάση για την ολοκλήρωση της διαπραγμάτευσης βρίσκεται στο Πλαίσιο του γ.γ. Α. Γκουτέρες, θέτει τα θεμέλια για να διανυθεί το τελευταίο μίλι.

Πλαίσιο Γκουτέρες, Σημείο 1: «Σχετικά με την Ασφάλεια, χρειαζόμαστε τον τερματισμό του μονομερούς επεμβατικού δικαιώματος και της Συνθήκης Εγγυήσεως. Αυτή πρέπει να αντικατασταθεί από ένα δι-εθνές σχήμα με τη συμμετοχή αρκετών χωρών. Οι εγγυήτριες δυνάμεις δεν μπορούν να εφαρμόσουν και να εποπτεύουν τους εαυτούς τους».

Ν. Χριστοδουλίδης: «Τα Η.Ε. – μπορούμε να το κάνουμε εμείς – αλλά για ευνόητους λόγους, τα

Η.Ε. να ετοιμάσουν τις συγκλίσεις μέχρι και το Κραν Μοντανά». Δηλαδή ο ίδιος τι έκανε για οκτώ χρόνια; Γιατί η ε/κ ηγεσία δεν τις ζήτησε από το 2017 και ανέμενε το 2026;

Πλαίσιο Γκουτέρες, Σημείο 2: «Σχετικά με τα στρατεύματα, θα πρέπει να υπάρξει μια δραστηρική μείωση από την πρώτη ημέρα. Και μετά χρονοδιάγραμμα για να φτάσουμε τα επίπεδα των στρατευμάτων του 1960».

Ν. Χριστοδουλίδης: «Σε εκείνη τη συνάντηση να ανακοινώσουμε το άνοιγμα τεσσάρων οδοφραγμάτων: Κόκκινα, Λουρουτζίνα, Μία Μπλιά, Αθηνόπου-Αγλαντζιά, όπως το πρότειναν τα Ηνωμένα Έθνη στη διευρυμένη διάσκεψη του Ιουλίου».

Πλαίσιο Γκουτέρες, Σημείο 3: «Σχετικά με το εδαφικό, η τ/κ πλευρά πρέπει να τροποποιήσει τον χάρτη που παρουσίασε με τρόπο που να απαντά στις ανησυχίες που εκφράστηκαν από τους Ε/κ σε σχέση με ορισμένες τοπικές ευαισθησίες. Θα πρέπει να αναφέρεται η Μόρφου».

Ν. Χριστοδουλίδης: «Στη βάση αυτού του εγγράφου (των συγκλίσεων), ο γ.γ. να συγκαλέσει διευρυμένη διάσκεψη. Σε αυτή την επίσημη διάσκεψη, να ανακοινωθεί η επανέναρξη των συνομιλιών στη βάση και του εγγράφου των συγκλίσεων».

Ο Ν. Χριστοδουλίδης μιλούσε για «συνομιλίες από εκεί που μείνουμε στο Κραν Μοντανά», ωστόσο μετά τη συνάντηση

πρότεινε διάφορα άλλα, παραγνώνοντας το Πλαίσιο του γ.γ., στο οποίο «μείνουμε». Αυτό που πρότεινε, βρίσκεται κάπου στο 2016, και ασφαλώς πολύ πριν να κατατεθεί το Πλαίσιο Γκουτέρες (30/6/2017). Άρα, έξω το Σημείο 1 (κατάργηση επεμβατικών δικαιωμάτων), έξω το Σημείο 2 (αποχώρηση στρατευμάτων), έξω το Σημείο 3 (χάρτης). Ένα είναι βέβαιο: όσα κεφάλαια αφορούν τις ευθύνες της Τουρκίας, (κατοχή, κατάργηση επεμβατικών δικαιωμάτων, χάρτης για το εδαφικό), έμειναν έξω από τις προτάσεις Χριστοδουλίδη και ωθούν τα πράγματα πιο βαθιά στο μαγανοπιγάδο του status quo. Όλα είναι σαφή και η μπάλα στους ηγέτες, από αυτούς «εξαρτάται».

Η Μ.Α. Ολγκίν μάς ειπε μερικά λόγια πως «θέλω να σας πω ότι δεν έχει νόημα να προτείνω στον γ.γ. να συγκαλέσει πενταμερή». Ο γ.γ. αναμένει διακυβέρνηση που να πάρει αποφάσεις, αν δεν τα δει, όλα θα παραμείνουν έτσι. Τα ΜΟΕ διευκολύνουν την αλλαγή του κλίματος, ένα καλύτερο κλίμα διευκολύνει «τις ουσιαστικές συνομιλίες». Ένας ηγέτης που μιλάει για καταστρέψει τέτοιες σοβαρά και για τα δύο, αυτά τα δύο διαθέτουν μίαν σαμαία σχέση. Πιο απλά: αν δεν μπορείς τα στοιχειώδη, πείθεις ότι ενδιαφέρεσαι για τα ουσιαστικά; Η «επανάρξη» δεν είναι κάτι αφηρημένο, ούτε θέμα προτά-

σεων με το κιλό, 14, 8 ή 6 σπιντς κ.λπ. Οι γενικολογίες και οι φράσεις του τύπου «από εκεί που μείνουμε», δεν πείθουν τα Η.Ε., όπως έδειξαν και οι δηλώσεις της Μ.Α. Ολγκίν.

Το πλαίσιο για αναζήτηση λύσης υπάρχει: (Πλαίσιο Γκουτέρες, 2017) με ό,τι έχει διευκρινιστεί (Ντοκουμέντο του Βερολίνου, 2019). Τα δύο ντοκουμέντα με τη σφραγίδα του γ.γ. των Η.Ε., συνιστούν την «επιτομή» των πραγματικών συγκλίσεων! Η μεγάλη εικόνα. Ο γ.γ. του ΟΗΕ έγραψε: «Τα μέτρα έφτασαν κοντά στο να καταλήξουν σε στρατηγική κατανόηση στα βασικά στοιχεία μιας συνολικής διευθέτησης» (ΚΥΠΕ, 30/9/2017). Ο (τότε) ειδικός σύμβουλος του γ.γ., Έσπεν Μπαρθ Άιντε, εξήγησε σε όλους τους Κυπρίους που έφτασαν οι συνομιλίες στο Κραν Μοντανά (2017): «Από τις διάφορες διμερείς επαφές είδαμε τη δυνατότητα να φτάσουμε εκείνη τη νύχτα στο τελικό συνολικό πακέτο. Ένα συνολικό πακέτο με πολλά στοιχεία σε αυτό, ένα από τα οποία θα ήταν το τέλος των εγγυήσεων» (ΚΥΠΕ, 22/7/2017). Ξεκάθαρη η πορεία από το 2017 μέχρι σήμερα, ξεκάθαρο ποιοι ήταν οι πρωταγωνιστές της. Από το ένα βήμα πριν την επίλυση, στο ένα βήμα πριν από τον συνολικό εκτροχιασμό!

www.larkoularkou.org.cy

Θα πουλήσουμε την Κύπρο για ένα οδόφραγμα;

Του ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

«Καλά, εάν εσείς δεν μπορείτε να ανοίξετε ένα οδόφραγμα, πώς θα πείσετε ότι θέλετε λύση του Κυπριακού; Πού θα βρείτε αύριο το θάρρος να συμφωνήσετε πολιτική ισότητα και αποτελεσματική συμμετοχή; Εδώ δεν αφήνετε ομάδες μαθητών να παίζουν ποδόσφαιρο, ενώ παρεμποδίζετε διελύσεις και εμπόριο. Από τη μία ζητάτε συνομιλίες και από την άλλη δεν μπορείτε να ηγηθείτε. Εάν νομίζετε ότι θα μπορούμε σε διαπραγματεύσεις για χάρη των διαπραγματευόμενων, για να μας ρεζιλεύσετε και εμάς όπως όλους τους προηγούμενους, να ψαχτείτε αλλού».

Το πιο πάνω, δεν είναι ακριβώς αποκύμα φαντασίας. Είναι –περίπου– αυτό που ακούει ο οποιοσδήποτε συνομιλεί με τη διεθνή κοινότητα. Δίκαιο ή άδικο, δεν έχει σημασία. Αυτά ακούει ο Πρόεδρος, οι πολιτικοί αρχηγοί, οι διπλωμάτες, οι δημοσιογράφοι. Κανένας, βέβαια, δεν τα λέει στους πολίτες, γιατί στην Κύπρο πυροβολούμε τον αγγελιαφόρο, αντί να προβληματιζόμαστε για το μήνυμα. Με μια πρωτοφανή εξαίρεση τώρα τελευταία, την κα Μαρία Άνγκελα Ολγκίν

Κουεγιάρ που τα λέει έμμεσα, αλλά, και πάλι, δεν ιδρώνει το αφτί μας.

Καλά, θα ρωτήσει κάποιος, φταίμε εμείς που δεν λύνεται το Κυπριακό; Ασφαλώς όχι. Το Κυπριακό δεν θα μπορεί να λυθεί με ειρηνικό τρόπο, χωρίς τη συγκατάθεση της Τουρκίας. Αυτό, όμως, στο οποίο σίγουρα φταίμε, είναι ότι, δεν φτάνει που το 2004 δώσαμε την ευκαιρία στην Τουρκία να αποενοχοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη θέση του εισβολέα (η ηγεσία, όχι ο λαός που είχε δικαίωμα να ψηφίσει ό,τι θέλει), πλέον δεν την φέρνουμε καν στο σημείο να πρέπει να τοποθετείται για το Κυπριακό. Έχει από το 2017 να γίνονται διαπραγματεύσεις για το Κυπριακό. Έχουν περάσει σχεδόν 9 άγονα χρόνια.

Κακά τα ψέματα, αν και συμμερίζομαι ότι η Τουρκία δεν υποχώρησε στην ασφάλεια στο Κραν Μοντανά, η εντύπωση που εμπεδώθηκε είναι ότι εμείς προκαλέσαμε την κρίση στο δείπνο και τα μαζέψαμε και φύγαμε. «Γιατί δεν αφήσατε Ερντογάν και Τσίπρα να έρθουν να μας πουν οι ίδιοι τις θέσεις τους;» μας ρωτούν, χωρίς να έχουμε πειστικές απαντήσεις. Όπως και «γιατί τορπιλίσατε, μετά, την αντίληψη της πολιτικής

ισότητας από το βήμα των Ηνωμένων Εθνών;» Στοιχεία που βαρύνουν τον πρόεδρο Αναστασιάδη, αλλά και τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, ο οποίος και το δεξί του χέρι ήταν τότε και οι θέσεις του

Κακά τα ψέματα, αν και συμμερίζομαι ότι η Τουρκία δεν υποχώρησε στην ασφάλεια στο Κραν Μοντανά, η εντύπωση που εμπεδώθηκε είναι ότι εμείς προκαλέσαμε την κρίση στο δείπνο και τα μαζέψαμε και φύγαμε.

ήταν γνωστές και παρών ήταν σε όλες τις κρίσιμες στιγμές.

Ως απάντηση εμείς μετερχόμαστε το whataboutism, η Τουρκία και οι Τουρκοκύπριοι τα κάνουν σωστά και φταίμε εμείς;», λέμε. Δεν είναι αυτοί που θέτουν τα δύο κράτη; Μα αυτά είναι ανόητες αιτιάσεις. Η Τουρκία, θέλει το Κυπριακό

κεφάλαιο εξυπηρέτησης των γεωπολιτικών επιδιώξεων. Οι Τουρκοκύπριοι, είναι εξαρτώμενο πόνι της, ειδικά όταν ούτε εμείς κάνουμε κάτι να τους φέρουμε πιο κοντά. Εάν, όπως εγώ πιστεύω, η επιδιώξη μας θα έπρεπε να είναι να πιέζεται σκληρά η Τουρκία για την Κύπρο, το μόνο που πετυχαίνουμε σήμερα είναι να τη διευκολύνουμε.

Έχω αναφερθεί εκτεταμένα στις συνθήκες που διαμορφώνονται στον κόσμο και την περιοχή μας, που –πολύ πιθανόν– να αφήσουν το Κυπριακό ως το μόνο αγκάθι για την ενεργειακή και εμπορική αυτονομία της Ευρώπης. Η συμφωνία Ευρώπης - Ινδίας, είναι ακόμη ένα βήμα προς αυτή την κατεύθυνση μετά την εκκενρία στη Γάζα. Και εδώ έγκειται το κορυφαίο ερώτημα: θα έχουμε καρέκλα στο τραπέζι, ή θα είμαστε στο μενού της υλοποίησης αυτών των σχεδιασμών; Διότι κανείς δεν θα επιτρέψει το Κυπριακό να καταστρέψει τέτοιες πρωτοβουλίες. Αν δεν το λύσουμε εμείς, θα μας το λύσουν άλλοι.

Τις επόμενες 2-3 εβδομάδες έχουμε την κρίσιμη συνάντηση Μπιστοτάκη - Ερντογάν. Θα προχωρήσουν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις χωρίς την Κύπρο;

Έχουμε συντονιστεί με καθαρότητα με τον Έλληνα πρωθυπουργό, ή παραμένουμε στο στάδιο όπου τον εκθέσαμε απεπανόρθωτα με τον GSI, για τα συμφέροντα των «φίλων» μας;

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έχει δύο επείγοντα θέματα να διαχειριστεί. Το πρώτο, να αποδείξει ότι έχει τη βούληση για συνομιλίες που να φέρουν αποτέλεσμα. Το δεύτερο, να ξεπεράσει τη μικροπολιτική φοβία για απώλειες ψήφων. Η ιστορία, όχι μόνο δεν θα τον περιμένει, αλλά θα τον καταδικάσει στα πιο μαύρα κατάστακα, αν συνεχίσει με τα φθηνά τεχνάσματα, που μόνο κενερίζουν αντί να δίνουν λύσεις.

Θα μπορούσε, σήμερα κιόλας, να τα ξεπεράσει εύκολα, ανοίγοντας το οδόφραγμα της Μίας Μπλιάς, συνδέοντάς το με την επανέναρξη των συνομιλιών και την επίλυση του αρθευτικού. Δεν το κάνει όμως. Δίνοντας την εντύπωση ενός πολύ μικρού ηγέτη, που κινδυνεύει να χάσει οριστικά την πατρίδα του, γιατί δεν τολμά να ανοίξει έστω ένα «διαβόλεμένο» οδόφραγμα, λες και θα πάθουμε κάτι αν το κάνει...

michalis@michalis.com

Από τους «πελλούς» στα γκαλά δείπνα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«Ένας πελλός, ο Φειδίας Παναγιώτου, είπε πελλούς τους ασθενείς με νοσητική αναπηρία... αυτά έλεγαν στους καφενέδες και γελούσαν με το γλωσσικό ατόπημα, με την έλλειψη ενσυναίσθησης, την «αφελή» απουσία και τη «χωρκατοσύνη» του ανεξάρτητου ευρωβουλευτή. Η αντίδραση ήταν καταγιστική από κόμμα και οι οργανώσεις, γιατί πρόκειται για πολιτικό αξιωματούχο και ο λόγος του έχει πολύ μεγαλύτερη βαρύτητα, από τις κουβέντες του καφενέ. Ο νεαρός ευρωβουλευτής, σίγουρα «καβάλισε το καλάμι» και είναι πολύ φυσικό, αφού είναι τόσο νεαρός, απολαμβάνει δόξα και λεφτά και έχει δίπλα του μια «αιθέρια ύπαρξη», τη μελλοντική γυναίκα του. Από την άλλη, αν οι δημοσκοπήσεις δεν κατέγραφαν τόσο ψηλά ποσοστά στην «Άμεση Δημοκρατία», σίγουρα όλοι θα γελούσαν με την «αυθάδεια» του Φειδία Παναγιώτου, ο οποίος έτρωγε τη σαλάτα του, μπροστά στις κάμερες, λες και ήταν σε «μιαρικό της χώρας». Η βιωτή του Φειδία Παναγιώτου, παραπέμπει σε αμέτρητες ιστορίες κυρίως νεαρών, οι οποίοι για κάποιους παράξενους λόγους, μέθυσαν από τη δόξα και το χρήμα και άρχισαν τις «πελλάρες» και «πέλλαναν». Τα τραγικότερα παραδείγματα εντοπίζονται σε όσους κέρδισαν αμύθητα ποσά σε τυχερά παιχνίδια. Εδώ έρχονται οι εφτά σοφές υποδείξεις του Μακάτμα Γκάντι, τις οποίες δεν πρέπει να έχεις: «Πλούτο χωρίς μόχθο, Γνώση χωρίς χαρακτήρα, Πολιτική χωρίς αρχές, Απόλαυση χωρίς συναισθήματα, Εμπόριο χωρίς ήθος, Επιστήμη χωρίς ανθρωπιά, Αγάπη χωρίς θυσία...». Πέραν από όλα αυτά, έρχεται πάντα το πλήρωμα του χρόνου, ο πνευματικός νόμος και «ό,τι κάνεις βρίσκεις...».

Μία κυπριακή παροιμία λέει: «Από μωρό και από πελλόν να μάθεις την αλήθεια...» και ο Φειδίας Παναγιώτου, από την πρώτη μέρα, που υπέβαλε υποψηφιότητα για ευρωβουλευτής, λέει πικρές αλήθειες, με έναν άτσαλο και «αφιλτράριστο» τρόπο, προκαλώντας και σαγηνεύοντας τα πλήθη, τα οποία υποφέρουν από τις οικονομικές στερήσεις και οργίζονται από την υποκρισία, όσο αν δεν το παραδέχονται οι άνθρωποι της πολιτικής και οικονομικής ελίτ. Οι απελπισμένοι στέλνουν μηνύματα, με την ψήφο τους, το μόνο όπλο το οποίο έχουν, αλλά φαίνεται ότι «πετούν αβγά στους τοίχους». Ο Φειδίας μπορεί να λέει ανθρώπινες αλήθειες, αλλά μόνο ο Θεός είναι η Μία και Μοναδική Αλήθεια στον Κόσμο. Όλες οι ανθρώπινες αλήθειες έχουν δύο τρόπους ανάγνωσης και συχνά πυκνά δεν εξυπηρετούν τον υψηλό στόχο. Άλλο το είναι και άλλο το φαίνεσθαι και όλα τα γεγονότα έχουν πίσω τους πολλές

σκοτεινές πλευρές, τις οποίες ο άνθρωπος δεν θέλει, ή δεν μπορεί πάντα να ξέρει. Πόσοι πολιτικοί και πόσοι δημοσιογράφοι, αλλά και πόσοι ποιητές και πόσοι διανοούμενοι, θυσίασαν ολόκληρη τη ζωή τους, για τη δική τους αλήθεια, για τα δικά τους πιστεύω, μόνο που στο τέλος της ημέρας, κατάλαβαν ότι κυνηγούσαν «νεμεμόμυλους», όπως τον Δον Κιχώτη.

Η επίμαχη λέξη «πελλός», αντί ψυχικά άρρωστος, την οποία χρησιμοποίησε ο Φειδίας Παναγιώτου, για έναν «αθώο» τελικά πρωταθλητή και για την οποία ο ευρωβουλευτής απολογήθηκε, χρησιμοποιήθηκε επανειλημμένως, ηθελημένα ή άθελα, όλες αυτές τις μέρες από πολλούς παρουσιαστές. Δεν είναι και τόσο εύκολο, να ξεριζώσεις από την παράδοση και το λεξιλόγιο μια λέξη η οποία χρησιμοποιείται εδώ και αιώνες. Ακόμη και ο πρωτοπόρος στην ψυχιατρική, ο άνθρωπος ο οποίος έσωσε χιλιάδες ανθρώπους, ο αιμηνιστής Γιάγκος Μικελλίδης, χρησιμοποίησε επανειλημμένως στις τπλεοράσεις τη λέξη «πελλός». Εδώ και δεκαετίες, το τρελοκομείο έγινε ψυχιατρείο και σήμερα νοσοκομείο ψυχικής υγείας. Τραγική ειρωνεία, είναι ότι άλλαξαν οι λέξεις, αλλά οι ασθενείς παραμένουν εδώ και δεκαετίες σε άθλια και επικίνδυνα κτίρια, όπως παρουσιάζονται στις τπλεοράσεις. Το βαθύ κράτος εργάζεται σε πολυτελέστατα γραφεία, αλλά οι άνθρωποι οι οποίοι υποφέρουν, για χίλιους δύο λόγους, παραμένουν σε άθλιες συνθήκες. Μέχρι να έλθουν τα πάνω κάτω και να εφαρμοστεί ο πνευματικός νόμος, ο οποίος δεν ξεχωρίζει επώνυμους και ανώνυμους.

Στο προσκήνιο έρχεται ο «διαφημιστικός» ραδιομαραθώνιος, έρχονται τα «αμαρτωλά» φιλανθρωπικά γκαλά, έρχονται τα «παράξενα» ταμεία κοινωνικής στήριξης, έρχονται οι «πονηρές» προσφορές «κοινωνικής ευθύνης». Το «πλούσιο» στα χαρτιά κράτος, η ευθύνη του οποίου είναι θεωρητικά η ανακατανομή του εθνικού πλούτου, «παίζει» με τις «αμαρτωλές» φιλανθρωπίες. Και όλος ο καβγάς, της «διαφημιστικής» φιλανθρωπίας, είναι για μερικές χιλιάδες και ελάχιστα εκατομμύρια ευρώ, όταν ο προϋπολογισμός του κράτους ανέρχεται σε πολλά δισεκατομμύρια και οι σπατάλες είναι ανυπολόγιστες, αν διαβάσουμε αυτά που γράφει ο γενικός ελεγκτής. Αλλά όπως λεν οι διαφημιστές και τα γραφεία δημοσίων σχέσεων, η πιο εύκολη και η πιο συμφέρουσα διαφήμιση, είναι με τα «ψίχουλα» της φιλανθρωπίας, τα οποία συνοδεύονται και από φορολογικές απαλλαγές. Και τελικά πάντα επίκαιρη είναι η ρήση του Ευαγγελίου: «Ουαί υμίν γραμματείς και φαρισαίοι υποκριταί...».

kaparispan@yahoo.gr

Οι αυταπάτες της Ευρώπης έναντι των ΗΠΑ του Τραμπ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΛΑΜΨΙΑ

Η Ευρώπη έχει μια παράξενη ροπή, καθώς αισθάνεται, και είναι, μεγάλη αλλά συμπεριφέρεται σαν μικρή. Ενώ διαθέτει ισχύ, πόρους, θεσμούς, αγορά-γίγαντα και στρατηγική γεωγραφία, αντιδρά σαν φοβισμένος συγγενής που δεν θέλει να... χαλάσει το τραπέζι. Ειδικά τώρα με τον Ντόναλντ Τραμπ να εκτοξεύει διαρκώς τη γνωστή ρητορική με προσβολές, απαξίωση, απειλές και συναλλαγή μέχρι... ανδίας.

Η Γηραιά Ηπειρος καλείται να αποφασίσει αν θα συνεχίσει να δέχεται ταπεινώσεις ή θα αναλάβει επιτέλους τις ευθύνες της. Πίσω από τις υπερβολές και τον θόρυβο υπάρχει μια σοβαρή πραγματικότητα. Ο Τραμπ δεν αντιμετωπίζει την Ευρώπη ως ισότιμο σύμμαχο. Τη βλέπει ως εύκολο στόχο που πρέπει να πληρώσει περισσότερο για την άμυνα, να αγοράσει περισσότερα αμερικανικά προϊόντα, να υποταχθεί σε εμπορικούς σχεδιασμούς, να κάνει πίσω στα ενεργειακά και να σιωπά όταν εξευτελιζέται δημόσια. Κάθε φορά που το Βερολίνο, το Παρίσι ή οι Βρυξέλλες καταπίνουν το खुδίο σκόλο με το γνωστό ύφος της «ψυχραιμίας διπλωματίας», ο λογαριασμός μεγαλώνει. Η Ευρώπη πλήρωσε για δεκαετίες μια στρατηγική αυταπάτη.

Εμαθε να θεωρεί την ειρήνη δεδομένη, τις αμερικανική ομπρέλα αιώνια και τις αμυντικές δαπάνες περίπου ως ανήθικη παραφωνία, πλην εξαιρέσεων, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Αλλά ο κόσμος έχει αλλάξει. Οχι μόνο γιατί η Ρωσία λειτουργεί με όρους αυτοκρατο-

ρικής επιστροφής, αλλά κυρίως γιατί η Ουάσιγκτον έχει μπει σε μια εποχή εσωτερικής πόλωσης και «πρώτα η Αμερική». Ακόμη κι αν δεν λέγεται Τραμπ ο εκάστοτε πρόεδρος, η τάση παραμένει. Λιγότερη ανεκτικότητα για τους «τζαμπατζήδες συμμάχους», περισσότερη απαίτηση για άμεσο αντίταγμα. Αυτό δεν είναι αιτία πανικού, αλλά είναι αφορμή για ενπλικίωση, καθώς έχει τη δυνατότητα να αμυνθεί σοβαρά αν θέλει.

Δεν είναι αδύναμη, είναι όμως ανοργάνωτη, κατακερματισμένη και πολιτικά διαστακτική. Διαθέτει βιομηχανία, τεχνολογία, ανθρώπινο δυναμικό και ισχυρά κεφάλαια. Διαθέτει επίσης τεράστια οικονομική ισχύ ως μια από τις μεγαλύτερες αγορές στον κόσμο, που είναι ικανή να επιβάλλει κανόνες, να επηρεάζει εμπορικές ροές και να διαμορφώνει πρότυπα. Αν συνδέσει την αμυντική της χειραφέτηση με την οικονομική στρατηγική της με επενδύσεις, εξοπλιστικά προγράμματα, ενέργεια και τεχνολογία, μπορεί να ανακτήσει αυτονομία χωρίς να μετατραπεί σε αντιαμερικανικό μπλοκ.

Η παρεξήγηση που καλλιεργούν οι φοβικοί είναι πως η χειραφέτηση σημαίνει ρήξη και ότι η απαίτηση σεβασμού οδηγεί σε διάλυση της Δύσης. Ανοπίστος. Η Ευρώπη δεν χρειάζεται να διαρρήξει τις σχέσεις της με τις ΗΠΑ. Χρειάζεται τον στρατηγικό δεσμό, την ανταλλαγή πληροφοριών, τη συνεργασία στην άμυνα, την κοινή στάση απέναντι στις αναθεωρητικές δυνάμεις. Αλλά άλλο σύμμαχος και άλλο υποτελής.

Σύμμαχος σημαίνει αμοιβαιότητα, σεβασμός, διάλογος και όχι εκβιασμός. Οφείλει να το πει καθαρά, όχι με υπαιτιγμούς και διπλωματικές ακροβασίες, αλλά με πράξεις. Κοινή αμυντική πολιτική, κοινή παραγωγή, κοινά προγράμματα και μείωση εξαρτήσεων. Ταυτόχρονα, στην οικονομία να θυμηθεί ότι δεν είναι «πελάτης» αλλά παίκτης. Οτι μπορεί να θέσει όρους, να απαντήσει σε εμπορικούς τομείς και να μην υποκύψει στην κάθε αμερικανική απαίτηση που βαφτίζεται «στρατηγική ανάγκη».

Αλλάστε η εποχή Τραμπ δεν θα κρατήσει για πάντα, καθώς οι δημοκρατίες έχουν κύκλους. Εως τον Νοέμβριο –στις ενδιάμεσες εκλογές στις ΗΠΑ– πολλά μπορούν να αλλάξουν. Η πολιτική ισορροπία στις ΗΠΑ λογικά δεν θα είναι ίδια, καθώς θα υπάρξει πολιτικό κόστος μιας τυχοδιωκτικής εξωτερικής πολιτικής και αλλοπρόσας διαχειρίσις στο εσωτερικό. Το πρόβλημα δεν είναι μόνο ο Τραμπ, αλλά η γενικότερη διάθεση της αμερικανικής ηγεσίας για το πώς βλέπει την Ευρώπη.

Υπάρχει μια ιστορική ευκαιρία αν η Ευρώπη σταματήσει να παριστάνει την αιώνια ανήλικη. Να πάψει να δέχεται προσβολές σαν να είναι κάτι φυσιολογικό. Να χτίσει ισχύ, να την ασκήσει και να απαιτήσει σεβασμό. Οχι με αντιαμερικανισμό. Με αυτοσεβασμό, γιατί ο κόσμος δεν σέβεται όσους απολογούνται για την ύπαρξη τους αλλά όσους στέκονται όρθιοι.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Ανυπάκουα σώματα (III)

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΗΣΤΙΑ*

Για τον Γιουνγκ, τα αρχέτυπα, οι ζωντανές συμβολικές αναπαραστάσεις, μνημεία της πανανθρώπινης ψυχικής εμπειρίας, αντίστοιχα των πλατωνικών ιδεών, αποτελούν μια αυτόνομη ψυχική σφαίρα. Τη σφαίρα αυτή ο Ελβετός ψυχναλυτής, την ονομάζει συλλογικό ασυνείδητο. Η εισαγωγή αυτής της έννοιας στην αναλυτική διαδικασία τον έφερε αντιμέτωπο με τον Φρόιντ, ο οποίος πίστευε ότι το ασυνείδητο είναι μόνο προσωπικό και, άρα, οποιαδήποτε αναφορά σε συλλογικό ασυνείδητο είναι μεταφυσική. Ο Γιουνγκ κατέληξε στην υπόθεση ενός συλλογικού ασυνείδητου, πέρα από το προσωπικό, μέσα από την αναλυτική του εμπειρία. Παρατήρησε ότι ασθενείς με νευρώσεις και ψυχικά επεισόδια διηγούνταν ιστορίες που περιείχαν στοιχεία και συμβολισμούς που δεν μπορούσαν να γνωρίζουν από την προσωπική τους βιογραφία. Οι συμβολισμοί αυτοί όμως απαντώνται σε διάφορα μυθολογικά συστήματα, κάτι που έπεισε τον Γιουνγκ ότι υπάρχει μια ψυχική εμπειρία, συναισθήματα, νοήματα, παραστάσεις, που είναι κοινά στο ανθρώπινο είδος.

Στις αρχές του 20ού αιώνα, όταν ο Γιουνγκ έθετε τα θεμέλια της ψυχναλυτικής του θεωρίας, η διάδοση συμβόλων

δεν ήταν εύκολη καθώς δεν υπήρχαν μέσα μαζικής επικοινωνίας, όπως ο κινηματογράφος. Μόνο μέσα από αναγνώσεις εθνολογικού υλικού μπορούσε κάποιος να έχει πρόσβαση στα μυθολογικά και θρησκευτικά συστήματα άλλων λαών και στους αντίστοιχους συμβολισμούς τους. Μέσα από τη μελέτη αυτών των συμβολισμών, ο Γιουνγκ παρατήρησε κάποιες τυπικές ομοιότητες, τις ίδιες ομοιότητες που είχε παρατηρήσει και στις διηγήσεις των ονειρών των ασθενών του. Όπως είχε πει πρώτος ο Φρόιντ, το όνειρο είναι η βασίλική οδός για το ασυνείδητο. Μέσα από τα όνειρα αποκαλύπτεται το περιεχόμενο του ασυνείδητου με τη μορφή εικόνων και συμβόλων που πρέπει να ερμηνευθούν. Ο Γιουνγκ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ερμηνεία των ονειρών των ασθενών του απαιτούσε τη γνώση συμβολικών περιεχομένων μιας παγκόσμιας κοινής παρακαταθήκης και όχι μόνο την προσωπική ιστορία του ή της ασθενούς.

Για τον Γιουνγκ, η είσοδος του συλλογικού ασυνείδητου στην προσωπική συνείδηση μπορεί να λειτουργήσει υποβοηθητικά ή απλώς ενοχλητικά. Μπορεί όμως να αποβεί και καταστροφική για το άτομο, να το αποξενώσει από τον εαυτό του και να το οδηγήσει σε συμπεριφορές που δεν είναι χαρακτηριστικές για το ίδιο. Υπό την επίδραση των αρχετύ-

πων, το άτομο δρα άρα αντίθετα στον φυσιολογικό του χαρακτήρα, «δεν είναι πλέον ο εαυτός του», όπως λέγεται στην καθομιλουμένη. Σε αυτό μοιάζει με τον άνθρωπο της μάζας που, όπως λέει ο Γιουνγκ, «έχει χάσει την ψυχή του» και καθοδηγείται από ένα συλλογικό ένστικτο. Τα γραπτά του κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, ο Γιουνγκ θεώρησε ότι η άνοδος του ναζισμού στη Γερμανία οφειλόταν σε ένα είδος αρχετυπικής μόλυνσης που επηρέασε βαθιά τις μάζες και τις οδήγησε στον κόλαφο του ολοκληρωτισμού.

Η αναλυτική διαδικασία έχει ως σκοπό την οικειοποίηση και σωστή ένταξη των ασυνείδητων περιεχομένων στο συνείδητο κομμάτι του εαυτού, την εξατομίκευση. Σε περίπτωση που τα περιεχόμενα αυτά δεν ενταχθούν σωστά στο συνείδητο, τότε υπάρχουν δύο κίνδυνοι. Ο πρώτος είναι να συνθλιφθούν την προσωπικότητα προκαλώντας κατάθλιψη και μείωση της προσωπικότητας. Ο δεύτερος κίνδυνος είναι να «φουσκώσουν» την ατομική συνείδηση, να κυριέψουν στη ψυχή και να οδηγήσουν σε μεγαλομανία, αυταρχισμό και αντικοινωνικές συμπεριφορές. Η βασική αρχή της εξατομίκευσης είναι ο διαχωρισμός της προσωπικότητας, του εαυτού, από τις αρχετυπικές μορφές.

Η εποχή μας έχει κατακλυστεί από αρ-

χετυπικά περιεχόμενα μέσω του κινηματογράφου, της τπλεοράσης, των βιντεοπαιχνιδιών, των σειρών στις παγκόσμιες πλατφόρμες όπως το Netflix, των κλιπ και των μικρών φιλμ που έχουν πλημμυρίσει τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Το σημαντικότερο είναι ότι οι νέες γενιές, οι οποίες έχουν μεγαλώσει με τα διαδικτυακά μέσα και τις ηλεκτρονικές συσκευές, είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες στα αρχετυπικά περιεχόμενα και παρουσιάζουν συμπεριφορές, οι οποίες δεν ταιριάζουν με την ηλικία τους. Μοιάζουν σαν να έχουν μεγαλώσει πρόωρα, έχουν γνώσεις και δεξιότητες που δεν τις έχουν ενήλικοι.

Χαρακτηριστικό της συμπεριφοράς τους είναι η απειθαρχία, η υπερβολική αίσθηση ελευθερίας, οι τάσεις ανυπακοής και οι συχνές εκρήξεις, ιδιαίτερα μετά από άρνηση των υπεύθυνων ενήλικων, γονέων ή παιδαγωγών, να υποκύψουν στη θέλησή τους. Σύμφωνα με τη θεωρία του Γιουνγκ, η συνείδησή τους έχει διογκωθεί από την εισβολή αρχετυπικών περιεχομένων που δεν μπορούν να ελέγξουν. Τα περιεχόμενα αυτά είναι διεισδυμένα στα ηλεκτρονικά παιχνίδια, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στις ταινίες και στις σειρές που παρακολουθούν.

Η προφανής και εύκολη λύση είναι η απαγόρευση των μέσων κοινωνικής δι-

κτύωσης και των διαδικτυακών ηλεκτρονικών παιχνιδιών. Δυστυχώς, εκτός εάν η απαγόρευση καταφέρει να αποκλείσει τα παιδιά από τον κόσμο, κάτι που δεν είναι ούτε δυνατό ούτε και θεμιτό, η λύση αυτή δεν έχει αποτέλεσμα. Τα αρχετυπικά περιεχόμενα είναι τόσο διεδρομένα πλέον που η επαφή τους με τα παιδιά είναι αναπόφευκτη. Η ορθή λύση είναι η προσαρμογή της οικογενειακής και σχολικής διαπαιδαγωγής στα νέα δεδομένα της εποχής μας. Σκοπός είναι το εκπαιδευτικό μας σύστημα να συμβάλει θετικά στη φυσική διαδικασία της εξατομίκευσης: η γνώση οδηγεί στη συνειδητοποίηση. Η βασική αρχή της εξατομίκευσης είναι ο διαχωρισμός ανάμεσα στην ατομική συνείδηση και στα αρχέτυπα, ή, όπως έλεγε ο Γιουνγκ, η διάκριση ανάμεσα στον ατομικό και στον αιώνιο άνθρωπο. Τα σχολικά μαθήματα πρέπει άρα να προσαρμοστούν. Για παράδειγμα, ενώ στη σχολική βιβλιογραφία υπάρχει λογοτεχνία και ιστορία, δεν υπάρχει ούτε ένα μάθημα για την ανάλυση των βιντεοπαιχνιδιών και των συμβόλων που εμπεριέχουν, κάτι που θα οδηγούσε στη διάκριση του παιδικού εγώ από τον μύθο.

*Ο Παναγιώτης Χρησίας είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ο Νίκος Δένδιας υποδέχθηκε τη Γαλλίδα ομόλογό του Κατρίν Βοτρέν την Πέμπτη στη φρεγάτα «Κίμων». Δύο ημέρες νωρίτερα ο υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας, Ζαν-Νοέλ Μπαρό, είχε επισκεφθεί την Αγκυρα, γεγονός ενδεικτικό των προσπαθειών που καταβάλλει η Τουρκία προκειμένου να εκμαιεύσει από την Ε.Ε. φόρμουλα στενότερης συνεργασίας.

Σκόπελοι πριν από το ραντεβού

Το παρασκήνιο του «πολέμου των NAVTEX» και οι σκέψεις της Αθήνας για τη συνάντηση της Αγκυρας

Του ΒΑΣΙΛΙΑ ΝΕΔΟΥ

Τους τελευταίους μήνες έχει γίνει απολύτως σαφές με διάφορους τρόπους ότι οι ελληνοτουρκικοί διαυλοί επικοινωνίας και συζητήσεων που άνοιξαν μετά τον Φεβρουάριο του 2023 και τους καταστροφικούς σεισμούς στη Νότια Τουρκία, παραμένουν μεν ανοικτοί και λειτουργικοί, αλλά την ίδια στιγμή δεν έχουν σταματήσει να προστίθενται νέα σημεία τριβής, που εν καιρώ μπορεί να αποτελέσουν ξανά αφορμή για κάποια νέα κρίση.

Το πρόσφατο παράδειγμα της έκδοσης μηνυμάτων NAVTEX, πέρα από το περιεχόμενο περί τουρκικής δικαιοδοσίας για την έγκριση ερευνών στο Αιγαίο ανατολικά του 25ου μεσημβρινού και διόθεν αποστρατιωτικοποιημένου καθεστώτος 23 νησιών, είχε την ιδιομορφία της διεισδυτικής διάρκειας, κάτι που δεν συνηθίζεται.

Η συνέχεια από πλευράς της Αγκυρας περί επιμονής σε αυτές τις θέσεις στο διπνεκές, δεν σχετιζόταν με τη διάρκεια μιας NAVTEX (που δεν μπορεί να έχει εξ ορισμού αόριστη διάρκεια), αλλά με την εσωτερική πολιτική διεκυστήριδα στην Τουρκία, καθώς η «διετία» κρίθηκε ως ορίζοντας υποχώρησης έναντι των ελληνικών θέσεων.

Επρεπε, λοιπόν, να μπουν οι γνωστές «κόκκινες γραμμές». Αλλιώς, κάτι τέτοιο είχε επιβεβαιωθεί και στις κεκλεισμένων των θυρών συζητήσεις που είχαν στις 20 Ιανουαρίου στην Αθήνα οι υφυπουργοί Εξωτερικών Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου και Μεμέτ Κεμάλ Μπόζα, στο πλαίσιο του Πολιτικού Διαλόγου.

Μετά δύο αναβολές

Σύμφωνα με άριστα πληροφορημένες πηγές, οι πρόσφατες ρητορείες γύρω από τις NAVTEX δεν επηρεάζουν σε καμία περίπτωση τον σχεδιασμό για το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας (ΑΣΣ) Ελλάδας - Τουρκίας που θα διεξαχθεί στην Αγκυρα την επόμενη εβδομάδα (μεταξύ 9 και 13 Φεβρουαρίου). Φυσικά το πλέον σημαντικό χαρακτηριστικό του ΑΣΣ είναι ότι θα γίνει υπό τους δύο ηγέτες, τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη και τον πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν.

Υπενθυμίζεται ότι η προηγούμενη συνεδρίαση του ΑΣΣ έγινε

στην Αθήνα στις 7 Δεκεμβρίου 2023, όπου και προέκυψε η Διακήρυξη των Αθηνών, και έκτοτε έχει προαναγγελθεί τουλάχιστον δύο φορές, χωρίς τελικά να υλοποιηθεί (τέλη 2024, άνοιξη ή φθινόπωρο 2025).

Υπάρχουν δύο βασικές διαφορές ανάμεσα στον Δεκέμβριο του 2023 και την τρέχουσα περίοδο. Κατ' αρχάς, τότε δεν υπήρχε στο κάδρο ο Ντόναλντ Τραμπ. Υπενθυμίζεται ότι μόλις τον περασμένο Σεπτέμβριο, ο κ. Ερντογάν ουσιαστικά ακύρωσε την προγραμματισμένη συνάντησή του με τον κ. Μητσοτάκη στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, προκειμένου να παρενυφαστεί σε μια μεσανατολική σύναξη του κ. Τραμπ με αντικείμενο τις τότε ακόμα εκκρεμείς συζητήσεις για την ειρήνευση στη Γάζα. Ο κ. Ερντογάν στη συνέχεια συναντήθηκε και κατ' ιδίαν με τον κ. Τραμπ, ενώ έκτοτε βρίσκεται σε τακτική τηλεφωνική επικοινωνία με τον πρόεδρο των ΗΠΑ.

Πρακτικά για την Αγκυρα και τον κ. Ερντογάν, η παρουσία του κ. Τραμπ ήταν μοναδική ευκαιρία για την προώθηση του ρόλου της Τουρκίας στη Μέση Ανατολή. Τα αποτελέσματα στη Συρία, με την κατάρρευση του Ασάντ και την άνοδο ενός καθεστώτος το οποίο εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την Αγκυρα, αλλά και η συζήτηση για τη διασφάλιση κάποιου ρόλου (ασαφούς ακόμα) συμμετοχής της Τουρκίας στη διαμόρφωση της νέας κατάστασης στη Γάζα, υποδηλώνουν ότι η ιεράρχηση των πραγμάτων από τον κ. Ερντογάν ήταν μάλλον λογική.

Η δεύτερη βασική διαφορά σε σύγκριση με τους πρώτους μήνες της αποκαλούμενης περιόδου των «ήρεμων νερών» είναι η προσθήκη νέων προβλημάτων. Το βασικό αφορά την ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Κύπρου (Great Sea Interconnector) την οποία το τουρκικό ναυτικό ακύρωσε στο πεδίο τόσο τον Ιούλιο του 2024, όσο και αργότερα, κά-

θε φορά που η ελληνική πλευρά επιχειρούσε να δρομολογήσει το έργο. Εκτοτε έχει δοθεί, επικριτικά, βαρύτητα στην εσωτερική διάσταση της Κύπρου και τη σαφή αντίθεση από μέρους της κυβέρνησης του προέδρου Νίκου Χριστοδουλίδη αλλά και Κυπρίων επιχειρηματιών, ωστόσο η γεωπολιτική πτυχή είναι ουσιαστικά σημαντικότερη.

Η Αγκυρα ουσιαστικά αρνείται να επιτρέψει την τέλεση ενός έργου το οποίο δεν απαιτεί αδειοδότηση, καθώς δεν επηρεάζει την υφαλοκρηπίδα και αφορά θαλάσσης στα ανατολικά του 28ου μεσημβρινού (ανατολικά του μέσου της Ρόδου) και, βεβαίως, εντός του τουρκοκυβερνητικού μνημνίου.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε αυτά τα χρόνια η ελληνική πλευρά δεν παρέμεινε αδρανής, αλλά, αντιθέτως, προχώρησε σε μια σειρά από κινήσεις που προ-

θούν τα συμφέροντα της Αθήνας στο Αιγαίο, όπως με τη δημοσιοποίηση του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΘΧΣ) και την -έως περιορισμένη- οριοθέτηση θαλάσσιων πάρκων στις Κυκλάδες που, σύμφωνα με την κυβέρνηση, το επόμενο χρονικό διάστημα θα επεκταθούν και σε άλλα σημεία. Μια περαιτέρω ενδιαφέρουσα κίνηση από μέρους της ελληνικής πλευράς ήταν η συνεργασία με τη Chevron σε οικόπεδα νότια της Κρήτης που βρίσκονται εντός του τουρκοκυβερνητικού μνημνίου.

Με βάση, λοιπόν, όλα τα παραπάνω δεδομένα, η συνάντηση που -εκτός απροόπτου- θα γίνει στην Αγκυρα ανάμεσα στους δύο ηγέτες, δεν είναι μικρής σημασίας. Οι δύο ηγέτες θα πρέπει να διερευνήσουν ξανά τα περιθώρια να δοθεί νέα δυνατότητα συζήτησης για κάποιες από τις βασικές διαφορές. Αλλιώς, ο υπουργός Εξωτερικών Χακάν Φιντάν περίπου εμφανίστηκε διατεθειμένος να επιστρέψει σε μια εκδοχή συζητήσεων με συγκεκριμένες στοχεύσεις (όπως, δηλαδή, ήταν οι συζητήσεις για τα χωρικά ύδατα μέσα από την ουσιαστικά αποσυντεθειμένη διαδικασία των διερευνητικών επαφών).

Για τα μάτια της Ε.Ε.

Οι προτάσεις της Αγκυρας δεν κρύβουν, βέβαια, κάποια αυθεντική βούληση της τουρκικής πλευράς να εξεγυρίσει συμβιβαστικές λύσεις με την Αθήνα, αλλά να προβάλει και προς την Ευρώπη την εικόνα της βούλησης να συνεχίσει την εποικοδομητική στάση έναντι της Ε.Ε., ενώ παράλληλα επιχειρεί να επανέλθει στο τραπέζι για την πιο στενή συνεργασία στον τομέα της άμυνας.

Αν και στην Ελλάδα δόθηκε, όπως ήταν λογικό, μεγαλύτερη προσοχή στην επίσκεψη της υπουργού Ενόπλων Δυνάμεων της Γαλλίας, Κατρίν Βοτρέν, στην Αθήνα στις 29 Ιανουαρίου, πέρασε κάτω από τα ραντάρ η επίσκεψη του υπουργού Εξωτερικών Ζαν-Νοέλ Μπαρό στην Αγκυρα δύο ημέρες νωρίτερα. Το «παζάρι» αυτό θα συνεχιστεί εντατικά και στις Βρυξέλλες και στην Αθήνα γνωρίζουν πολύ καλά ότι η συζήτηση αυτή για τη στενότερη συνεργασία Ε.Ε. - Τουρκίας δεν θα αργήσει να επανέλθει.

Ο Τραμπ και το «καλώδιο»

Σε σχέση με την τελευταία συνεδρίαση του ΑΣΣ υπό τους δύο ηγέτες, τον Δεκέμβριο του 2023, υπάρχουν δύο διαφορές: η επανεκλογή Τραμπ και το ζήτημα της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου.

Αγκυρα: «Ο,τι λέμε πάντα»

«Η Τουρκία επιθυμεί τη διατήρηση της πρεμίας στο Αιγαίο», ανέφερε στην «Κ» αξιόπιστη τουρκική διπλωματική πηγή, σημειώνοντας ότι όσα αναφέρονται στις NAVTEX «αποτελούν μόνο τεχνικό ζήτημα».

Στη γειτονική χώρα τονίζουν ότι ούτε με τις NAVTEX ούτε με τις ανακοινώσεις του τουρκικού υπουργείου Άμυνας έχει αλλάξει κάτι στις πάγιες θέσεις της Αγκυρας για το Αιγαίο σε σχέση με το παρελθόν.

Στην τουρκική πρωτεύουσα, σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, αναμένουν την πραγματοποίηση της επίσκεψης του Κυριάκου Μητσοτάκη, ενώ αξιωματούχοι που γνωρίζουν καλά τα ελληνοτουρκικά εκτιμούν ότι υπήρξε «υπερβολική αντίδραση» για το συγκεκριμένο ζήτημα.

Πληροφορίες αναφέρουν ότι ο λόγος για τον οποίο το τουρκικό υπουργείο Άμυνας έκανε αναφορά στην επ' αόριστον ισχύ της NAVTEX είναι τα σχόλια που διατυπώ-

θηκαν τόσο στην Τουρκία όσο και στην Ελλάδα, κυρίως στα κοινωνικά δίκτυα αλλά και σε ορισμένα ακραία μέσα ενημέρωσης, σύμφωνα με τα οποία η Αγκυρα ενδέχεται να αλλάξει τη στάση της στο Αιγαίο έπειτα από δύο χρόνια - κάτι που, όπως υποστηρίζεται, δεν ισχύει.

Σε ό,τι αφορά τις απόψεις της Αγκυρας για την υφαλοκρηπίδα στο Αιγαίο, καθώς και το ζήτημα των NAVTEX που αφορούν νησιά με αποστρατιωτικοποιημένο καθεστώς, οι ίδιες πηγές επιστημονίζουν ότι έχουν εκδοθεί εκατοντάδες αντίστοιχες NAVTEX και στο παρελθόν, χωρίς να σηματοδοτούν κάποια αλλαγή θέσης. Πηγές που γνωρίζουν καλά τις τουρκικές θέσεις σημειώνουν ότι το μόνο νέο στοιχείο στην περίπτωση της συγκεκριμένης NAVTEX είναι η χρονική διάρκειά της, η οποία ορίστηκε στα δύο έτη, πιθανότατα προκειμένου να «απαντηθούν» συνολικά οι διαδοχικές ελληνικές NAVTEX.

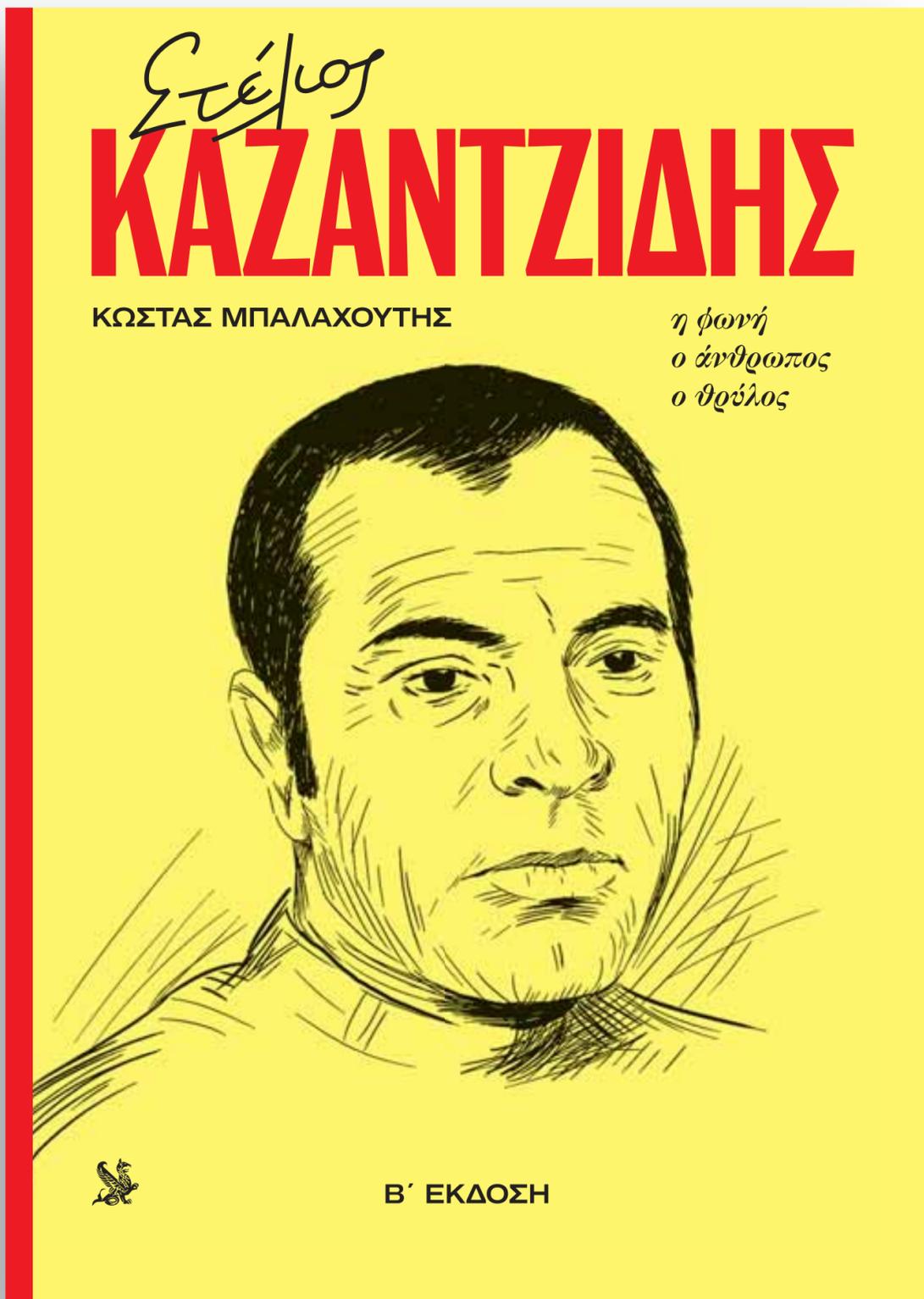
Πολιτικοί αναλυτές υπενθυμίζουν ότι πριν από λίγες εβδομάδες ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών, Χακάν Φιντάν, είχε κάνει λόγο για «πρόβλημα του Αιγαίου» αναφερόμενος στα χωρικά ύδατα και στην υφαλοκρηπίδα. Εκτιμούν ότι η μεταγενέστερη ανακοίνωση του τουρκικού υπουργείου Άμυνας, σε συνδυασμό με τις NAVTEX, λειτουργεί ως υπενθύμιση ότι η Αγκυρα παραμένει αμετακίνητη στις θέσεις της.

Πάντως, οι προσδοκίες για το αποτέλεσμα της επικείμενης επίσκεψης του Κυριάκου Μητσοτάκη στην Αγκυρα δεν είναι ιδιαίτερα υψηλές. Όπως αναγνωρίζουν οι ίδιες πηγές, θα είναι δύσκολο να γίνουν βήματα, καθώς τους επόμενους μήνες ξεκινάει η προεκλογική περίοδος στην Ελλάδα και αργότερα στην Τουρκία. Εκείνο, ωστόσο, που θεωρούν εφικτό είναι η διατήρηση της πρεμίας, της σταθερότητας και της συνεργασίας σε επιμέρους τομείς.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΩΣΤΙΔΗΣ

Για εσωτερική κατανάλωση

Οι ρητορείες περί NAVTEX «εκπέμπονται» κυρίως στο εσωτερικό της Τουρκίας και, σύμφωνα με πληροφορημένες πηγές, δεν επηρεάζουν τον σχεδιασμό για το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας Ελλάδας - Τουρκίας.

Διαβάζουμε για την περιπετειώδη ζωή,
το διαχρονικό έργο και τα μεγάλα τραγούδια του,
σε ένα συλλεκτικό βιβλίο του Κώστα Μπαλαχούτη.

Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΣΤΕΛΙΟΣ

8/2

ΜΕ ΤΗΝ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Του ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ

Ζήσε, Μάν μου, να δεις το κόμμα ή τη λίστα

Δύο σενάρια ζυγίζει ο Τσίπρας: μια κλασική δομή με όργανα ή κατευθείαν ένα σχηματισμό με πρόσωπα της επιλογής του. Η απάντηση θα δοθεί «με τις ζέστες»

Ο ρόλος του Ινστιτούτου

Μετά τον Φεβρουάριο το Ινστιτούτο, που θα παίξει κομβικό ρόλο στο εγχείρημα, θα αρχίσει να παρουσιάζει σε πιο πυκνούς ρυθμούς το έργο που παράγει, τονίζουν συνεργάτες του Τσίπρα.

Τα κοντομάνικά τους θα χρειαστεί να έχουν εύκαιρα από τις ντουλάπες οι υποστηρικτές του Αλέξη Τσίπρα που αναρωτιούνται πότε θα τον δουν να επανακάμπτει στην κεντρική πολιτική σκηνή. Ενδεχομένως να είναι Μάιος ή Ιούνιος, εκτός και αν ο πρώην πρωθυπουργός επιλέξει τη ΔΕΘ στις αρχές Σεπτεμβρίου προκειμένου να παρουσιάσει από τη Θεσσαλονίκη το σύνολο του προγράμματός του. Όσο ο Κυριάκος Μητσοτάκης δεν εμφανίζεται διατεθειμένος να αφιιδιαστεί με πρόωρες κάλπες και όσο δείχνει να βιάζεται η Μαρία Καρυστιανού, ο πρώην πρωθυπουργός δεν έχει λόγο να αλλάξει τους ρυθμούς του. Στη χρονική «εξίσωση», ωστόσο, θα συνυπολογιστεί και ο παράγοντας «κούρασης του κόσμου», αλλά και αυτός των δημοσκοπικών τάσεων, που ήδη δείχνουν στον πρώην πρωθυπουργό ότι δεν πρέπει να αργήσει και πάρα πολύ.

Το μανιφέστο

Με την κίνησή του να αναθέσει στον Γιώργο Σιακαντάρη, προερχόμενο από το ΠΑΣΟΚ, τη σύνταξη ενός κειμένου θέσεων για τη σύγκλιση της Σοσιαλδημοκρατίας, της Ριζοσπαστικής Αριστεράς και της Πολιτικής Οικολογίας τάραξε λίγο τα νερά του κόρου και έβαλε τέλος στην ακινησία αρκετών ημερών, για την οποία υπήρχε «μυρμούρα» από στελέχη. Δεν αποτελεί προγραμματική συμφωνία, ούτε σύγκλιση δυνάμεων. Είναι μια πρωτοβουλία δική του, που δεν αποκλίνει από τον στόχο συγκρότησης μιας νέας προοδευτικής παράταξης. Κάνει πράξη την επιτάχυνση των διαδικασιών για την οποία μίλησε στην Πάτρα, «δεν πρόκειται, όμως για επίστευση αυτών», τόνιζε χαρακτηριστικά πρόσωπο του περιβάλλοντός του. Σίγουρα, πάντως η προσπάθεια σύνθεσης των τριών ιδεολογικών ρευμάτων αποτελεί το πρόγραμμα του προγράμματος Τσίπρα.

Στο ερώτημα εάν θα προχωρήσει στη δημιουργία κόμματος ή εάν θα επιλέξει μια λιγότερο παραδοσιακή μορφή σχήματος για να κατέβει στις εκλογές, από το επιτελείο του δεν βγαίνει κουβέντα. Τα σενάρια είναι δύο:

Να προχωρήσει στα γνωστά πρότυπα, μέσω των αυτοοργανώσεων και ενός πολιτικού ρεύματος που θέλει να προκαλέσει, στη δημιουργία ενός κόμματος με πρόσημο στην Αριστερά - Κεντροαριστερά βασισμένο στην παραδοσιακή δομή. Είναι η λογική προσέγγιση από τη στιγμή που θέλει να έχει κοντά του στελέχη με πιο ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά -ακόμη και από τη Νέα Αριστερά-, που δύσκολα θα αισθάνονταν οικεία σε εγχειρήματα χωρίς την οργανωτική συγκρότηση μέσα στην οποία έχουν μάθει να λειτουργούν.

Στην περίπτωση που θα επιλέξει να κινηθεί σε ένα πιο κινηματογραφικό πλαίσιο, νέου τύπου, περισ-

σότερο κεντρώο και ευρύ στην απήχηση, ενδεχομένως η λίστα και η συγκρότηση ψηφοδελτίων να είναι η ενδεχόμενη λύση. Ίσως αυτό να εννοούσε ο Θανάσης Καρτερός όταν έκανε λόγο στην «ΕΦ.ΣΥΝ.» για «μια μεγάλη, ανοιχτόκαρδη πρωτοβουλία, με συνδυασμό νέων και παλαιότερων προσώπων, που θα επιβάλει ένα πολιτικό laissez-passer στον προοδευτικό χώρο από τη Ριζοσπαστική Αριστερά μέχρι τη Δημοκρατικό Κέντρο. Με όρους διαφορετικότητας, αλλά και προγραμματικής πειθαρχίας, που θα εξασφαλίζουν αξιοπιστία και αντοχή». Με αυτόν τον τρόπο, τουλάχιστον μέχρι τις εκλογές, θα αποφύγει τη «μυρμούρα» των

Κεντρικών Επιτροπών και των πολλαπλών συνεδριάσεων των οργάνων που έχει ζηήσει στο «πρωτό» του πρώτα στον Συνασπισμό και μετέπειτα στον ΣΥΡΙΖΑ.

Το δύσκολο για τον Αλέξη Τσίπρα δεν είναι να ανεβάσει τους ρυθμούς για τον νέο φορέα που ετοιμάζει, αλλά να εμβαθύνει στο αφήγημα και στο πρόγραμμα. Αυτή είναι άλλωστε η προτεραιότητα. Έδειξε την Παρασκευή ότι δεν θα συνεχίσει ο κόμπος περιμένει να ακούσει προτάσεις. Από τα Ιωάννινα και μετά, όπου θα παρουσιάσει την «Ιθάκη» το ερχόμενο Σάββατο, θα διακρίνονται περισσότερο οι γραμμές του πολιτικού αφηγήματος που ετοιμάζει. Μετά

τον Φεβρουάριο το Ινστιτούτο, που θα παίξει κομβικό ρόλο στο εγχείρημα, θα αρχίσει να παρουσιάζει σε πιο πυκνούς ρυθμούς το προγραμματικό έργο που παράγει, τονίζουν συνεργάτες του πρώην πρωθυπουργού. Κάποια στιγμή στο τραπέζι, σύμφωνα με πληροφορίες, είχε πέσει το όνομα της Θεώνης Κουφονικολάκου για εκπρόσωπο Τύπου του Ινστιτούτου. Η Συνήγορος του Παιδιού συμμετείχε στην εκδήλωση της Πάτρας. Το «casting» στην Αμαλία συνεχίζεται με άκρα μυστικότητα, ενώ επαφές και μηνύματα σε στελέχη του κόρου μεταφέρονται ώστε να υπάρξει μια βολιδοσκοπηση των προθέσεων.

Ο εξώστως του «Παλλάς» απο-

τελεί παρελθόν και αυτό γίνεται συνείδηση σε όσους διαβάζουν πίσω από τις γραμμές. Στη ομάδα Εργασίας που έφτιαξε περιλαμβάνεται και ο συμπρόεδρος του Κόσμος, Νίκος Ράπτης. Όταν ο Πέτρος Κόκκαλης είχε βρεθεί στα «ορεινά» του θεάτρου στις αρχές Δεκεμβρίου, αρκετοί είχαν τρέξει να τον βγάλουν από το κάδρο. Ακριβώς δίπλα του στην ίδια φωτογραφία ήταν ο Αλέξης Χαρίτσης, που έδειξε στο συνέδριο της Νέας Αριστεράς πως τπρεί στάση αναμονής, και πιο δίπλα η Ολγα Γεροβασιλή, η οποία εξακολουθεί να είναι ο συνδετικός κρίκος μεταξύ Αμαλίας και κοινοβουλευτικής ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ.

Σε ποιες δεξαμενές

Το κρίσιμο είναι σε ποιες «δεξαμενές» θα «βουτήξει» ο Αλέξης Τσίπρας για να φτιάξει έναν δυνατό πυρήνα υποστηρικτών, που θα τον ανεβάσουν και δημοσκοπικά. Υπολογίζεται πως ένα 11%-19% έχει ιδεολογικό πρόσημο που μπορεί να είναι κοντά σε όσα εκφράζει, παρά τις προσαρμογές που ετοιμάζεται να κάνει. Το θέμα είναι πώς μπορεί να «μαζευτεί» το συγκεκριμένο κοινό. Ο ΣΥΡΙΖΑ ακροβατεί μεταξύ του 4%-5% και όσο και να διεισδύσει ο πρώην πρωθυπουργός στις άλλες δυνάμεις που προέκυψαν από την Κουμουνδούρου (Νέα Αριστερά, ΜέΡΑ25, Πλεύση Ελευθερίας) δεν μπορεί να ελπίζει σε ένα μεγάλο «σκορ». Η Κουμουνδούρου έχει χάσει δυνάμεις που δεν πήγαν στη Νέα Αριστερά, αλλά ούτε βρήκαν προσωρινή στέγη στην «γκρίζα ζώνη», στην οποία η Νέα Δημοκρατία έχει τους περισσότερους αποσυσπειρωμένους ψηφοφόρους. Πού βρίσκεται τελικά όλος αυτός ο κόσμος;

Παγίδα για τον Αλέξη Τσίπρα είναι ο εγκλωβισμός στο δίπολο «συστημικός - αντισυστημικός», ενώ στο παραδοσιακό Κέντρο συνεχίζει να «μην αρέσει πολύ». Το συμπέρασμα είναι πως το μεγάλο «στοίχημα» για τον πρώην πρωθυπουργό είναι η ενεργοποίηση ψηφοφόρων που βρίσκονται στη ζώνη των αναποφάσιστων, οι οποίοι τον υποστήριξαν το 2015, όμως απογοητεύτηκαν στην πορεία και δεν ξαναγύρισαν από το 2019 και μετά. Ταυτόχρονα κρίσιμη, ιδιαίτερως δύσκολη, αλλά αναγκαία, είναι η προσέγγιση του κοινού που δεν έχει σπλωθεί από τον «καναπέ» για πολλά χρόνια. Η παλιότερη του από το βουλευτικό αξίωμα αποσκοπούσε σε μεγάλο βαθμό στην προσέλευση αυτής της κατηγορίας των πολιτών, όμως οι σημερινές δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι ούτε αυτή η κίνηση ήταν αρκετή και χρειάζονται πολύ περισσότερα. Ένα αίσθημα ανακούφισης στην Αμαλία υπάρχει από τις τελευταίες παρεμβάσεις της Μαρίας Καρυστιανού για τις αμβλώσεις και τα ελληνοτουρκικά, με τις οποίες δείχνει πως απευθύνεται σε διαφορετικό κοινό.

Διπλή στόχευση

Ο πρώην πρωθυπουργός στοχεύει τόσο στους αναποφάσιστους, που τον είχαν υποστηρίξει το 2015, όσο και στο κοινό που δεν έχει σπλωθεί από τον «καναπέ» για πολλά χρόνια.

Ο Αλέξης Τσίπρας στο Ολύμπιον της Θεσσαλονίκης, στην παρουσίαση της «Ιθάκης», στις 17 Ιανουαρίου. Στόχος είναι από το ερχόμενο Σάββατο -οπότε θα ταξιδέψει με αφορμή το βιβλίο στα Ιωάννινα- και μετά, να αρχίσουν σταδιακά να δημοσιοποιούνται κεφάλαια του προγράμματός του.

ΑΠΟΨΗ

Δεν αρκεί να υπάρχουν ψάρια, πρέπει να ξέρεις και να ψαρεύεις

Του ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ

Ας δούμε τα πρώτα βήματα του εγχειρήματος της κυρίας Καρυστιανού. Κάποιες πολιτικές προϋποθέσεις μοιάζουν αρκετά ευνοϊκές. Ο δείκτης πολιτικής και θεσμικής εμπιστοσύνης είναι στα Τάρταρα. Η κυβέρνηση καταγράφει έντονη φθορά. Η εικόνα των αντιπολιτευτικών κομμάτων δεν είναι ελκυστική και κανένα από αυτά δεν έχει δυναμική εξουσίας. Ακόμη και αυτά που έχουν δημοσκοπική άνοδο αντιμετωπίζονται ως κόμματα διμαρτυρίας και όχι κυβερνητικές προοπτικές. Το κοινό που θέλει «κάτι νέο», το οποίο θα κινητοποιήσει δυνάμεις εκτός πολιτικής, είναι μεγάλο. Το «αντισυστημικό» ακροατήριο μοιάζει αυξημένο, ιδιαίτερα στις νεότερες ηλικίες. Η δημοφιλία της ιδίας ήταν για πολύ μεγάλο διάστημα εξαιρετικά υψηλή. Το ποσοστό ψηφοφόρων που θεωρεί ότι ο άξονας «Δεξιάς - Αριστεράς» είναι όντως ξεπερασμένος, είναι μεγάλο. Όπως μεγάλο είναι και το κοινό που είναι ριζοσπαστικοποιημένο, που

θεωρεί ότι βρίσκεται «εκτός των τεχνών», αλλά ταυτόχρονα υιοθετεί εξαιρετικά συντηρητικές, επί της ουσίας, θέσεις.

Όλες οι δημοσκοπήσεις αυτές της περιόδου επιβεβαιώνουν ότι η κ. Καρυστιανού ξεκινάει από καλό σημείο αφετηρίας, καθώς στον δείκτη δυνητικής ψήφου μοιάζει να έχει πιθανότητες -όταν το κόμμα ανακοινωθεί- να βρεθεί κατευθείαν στη δεύτερη θέση.

Η δε παρουσία της μοιάζει να αναδιατάσσει ισορροπίες και συσχετισμούς στον χώρο της αντιπολίτευσης. Τη μεγαλύτερη πίεση φαίνεται να δέχονται τα λεγόμενα αντισυστημικά κόμματα, καθώς - με βάση πάντα τις έως τώρα δημοσκοπήσεις - πιο θετικό στο εγχείρημα της κ. Καρυστιανού δείχνουν οι ψηφοφόροι της Πλεύσης Ελευθερίας και της Ελληνικής Λύσης. Ο μεταξύ τους ανταγωνισμός θα έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αφού όλοι έχουν μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα. Η κ. Κωνσταντοπούλου

έχει μεγαλύτερο πολιτικό βάρος, αλλά υπέρμετρα συγκρουσιακό λόγο, που δύσκολα προσεγγίζει μη οργισμένα κοινά. Ο κ. Βελόπουλος

Τα πρώτα βήματα της κ. Καρυστιανού, ως επικεφαλής κοιμητικής κίνησης πλέον, δεν μπορούμε να πούμε ότι ενίσχυσαν τη δυναμική που θα μπορούσε να αναπτύξει.

έχει πολύ συμπαγή εκλογική βάση στη Βόρεια Ελλάδα, αλλά σαφώς μικρότερη απήχηση σε νεανικά κοινά και ψηφοφόρους υψηλότερης μόρφωσης.

Αναγωνιστική σχέση αναμένεται να αναπτυχθεί και με το υπό διαμόρφωση κόμμα Τσίπρα, καθώς ένας

στοιχός ψηφοφόρος που δηλώνουν ότι θα μπορούσαν να σπυρίξουν το ένα εγχείρημα, δηλώνει ανοιχτός και στο άλλο.

Είναι όμως όλα τόσο θετικά για το εγχείρημα της κ. Καρυστιανού; Όχι τόσο, αφού δεν αρκεί να είναι οι συνθήκες ευνοϊκές. Δεν αρκεί να υπάρχουν ψάρια, πρέπει να ξέρεις και να ψαρεύεις. Και τα πρώτα βήματα της κ. Καρυστιανού, ως επικεφαλής κοιμητικής κίνησης πλέον, δεν μπορούμε να πούμε ότι ενίσχυσαν τη δυναμική που θα μπορούσε να αναπτύξει.

Κατ' αρχάς, η επιλογή να ανακινώσει τώρα τη δημιουργία κόμματος την έβαλε στην πολιτική αρένα πολύ νωρίτερα από ό,τι θα έπρεπε. Θα ήταν στρατηγικά ορθότερο για εκείνη το εγχείρημα να δρομολογηθεί πιο κοντά στις εκλογές. Μοιάζει, μάλιστα, η επιλογή αυτή να μην ήταν μέρος κάποιων στρατηγικών, αλλά απότοκο της σύγκρουσης με πρώην συνεργάτη της, η οποία τροφώδησε

μία δημοσιότητα που φαίνεται ότι τελικά την οδήγησε να επισπεύσει διαδικασίες.

Η σύγκρουση με άλλους συγγενείς θυμάτων και η όλη διαχείριση γύρω από τον σύλλογό τους επίσης πλήττουν σε κάποιο βαθμό το συμβολικό της φορτίο. Η αναφορά της στο ζήτημα των αμβλώσεων οδήγησε πολλούς πρώην υποστηρικτές της να πάρουν αποστάσεις από εκείνην. Αυτό κάποια στιγμή θα συνέβαινε ούτως ή άλλως, αλλά δεν είχε λόγο να τους δώσει αφορμή από τώρα.

Ενώ θεωρείται δεδομένο ότι και κάποια «φάλτσα» συνεργατών-υποστηρικτών της δεν βοήθησαν. Το πιθανότερο, μάλιστα, είναι αυτά να επαναληφθούν λόγω πολιτικής απειρίας, αλλά και μιας υπεραπλουστευτικής προσέγγισης της πολιτικής εκ μέρους πολλών υποστηρικτών της.

Δεν είναι λίγα στραβοπατάματα για τόσο λίγες ημέρες στην «αρένα»

και αυτό αυτονόητα δημιουργεί κάποιες ερωτήσεις για το πώς θα χειριστεί ακόμη σοβαρότερες κρίσεις.

Όταν παρουσιάζεσαι ως προσωπικότητα που θα αλλάξει το πολιτικό σύστημα, που θα φέρει «κάθαρο», όταν απορρίπτεις συλλήβδην όσους κυβένησαν, όταν υποσχεσαι λύσεις μέσω μιας αόριστης επίκλησης «σοφών» και άφθαρτων προσώπων, δημιουργούνται προσδοκίες. Όσο καλή και να είναι η προδιάθεση του κόσμου, από ένα σημείο και μετά δεν φτάνει. Τα ερωτήματα που θέτει η πολιτική πραγματικότητα είναι συχνά αμείλικτα. Και όσο οι απαντήσεις θα μπαίνουν σε διαδικασία σύγκρισης και σύγκρουσης σε πραγματικές συνθήκες πολιτικού ανταγωνισμού, τόσο οι εξιδανικευμένες προσδοκίες κινδυνεύουν να καταρρεύσουν. Και η απογοήτευση τότε είναι πολύ μεγαλύτερη από όσο στις συνθήκες ματαιώσεων.

Ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος Στρατηγικής και Επικοινωνίας.

Της **ΝΕΚΤΑΡΙΑΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ**

Η περασμένη εβδομάδα ξεκίνησε με οργισμένες συζητήσεις για την επίμαχη διάταξη οικογενειακού δικαίου, που «κούμπωσε» με την εκκρεμή αντιδικία της υπουργού Τουρισμού, η οποία και έσπευσε να υπαχθεί πρώτη στη ρύθμιση. Και ενώ όλοι περίμεναν να δουν πώς θα διαχειριστεί η κυβέρνηση το νέο πλήγμα που της προκάλεσε ο θόρυβος περί ιδιοτελούς νομοθέτησης, η πρωταγωνίστρια ακολούθησε αγέρωχη το πρόγραμμά της. Δεν ήταν ικανά να την επηρεάσουν ούτε όσα άκουσε από τον πρωθυπουργό στην ολιγόλεπτη κατ' ιδίαν συνάντησή τους μετά το υπουργικό συμβούλιο της Δευτέρας. Η Ολγα Κεφαλογιάννη μπήκε στην πρώτη απευθείας πτήση Αθήνα - Νέο Δελχί και έφυγε ταξίδι στις Ινδίες...

Η αφοβία της δικαιώθηκε λίγες ημέρες αργότερα, όταν ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Παύλος Μαρινάκης την κάλυψε πλήρως, τονίζοντας ότι δεν υπάρχει κανένα πολιτικό ζήτημα. Τελικά επανέρχεται η βεβαιότητα πως «ό,τι είναι νόμιμο είναι και ηθικό», σημειώνουν με πικρία στελέχη της Νέας Δημοκρατίας, που αντιμετωπίζουν την οργή των ψηφοφόρων τους, όχι τόσο για την ουσία της διάταξης, αλλά για την εντύπωση ότι τα κριτήρια της νομοθέτησης δεν ήταν εντελώς απρόσωπα.

Η κληρονομιά

Μεγάλο ποσοστό των βουλευτών και υπουργών, ιδίως στη συντηρητική παράταξη, έχει «οικογενειακή» σχέση με την πολιτική. Άλλοι πάλι αποφασίζουν να ασχοληθούν με το επάγγελμα έχοντας λύσει, μέσω της οικογένειάς τους, το βιοποριστικό τους πρόβλημα. Κάποιοι φορές, αυτά τα δύο συνδυάζονται. Η κ. Κεφαλογιάννη γεννήθηκε και μεγάλωσε προικισμένη με αυτόν τον χρυσό συνδυασμό. Κόρη του πρώην βουλευτή και υπουργού Ιωάννη Κεφαλογιάννη και της μητέρας της, δικη-

Η δημοσιότητα που εξασφάλιζε δίχως κόπο, ιδίως για τις εκτός πολιτικής δραστηριότητες της, φάνηκε να γυρίζει μπουμέρανγκ μετά το δεύτερο διαζυγίο της από τον Μίνωα Μάτσα.

γούρου Ελένης Βαρδινογιάννη, μπήκε από μικρή στην πολιτική, συνεχίζοντας την οικογενειακή παράδοση, που βρίσκει τουλάχιστον ένα μέλος της στη Βουλή ή στην Ευρωβουλή από τη Μεταπολίτευση και μετά. Τα πρώτα της βήματα στην πολιτική τα έκανε ως στέλεχος της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ και της ΟΝΝΕΔ, ενώ στη συνέχεια εξελέγη βουλευτής Ρεθύμνης στις εκλογές του 2007 και του 2009. Στις εκλογές του 2012 μεταπήδησε στην εκλογική περιφέρεια της Α' Αθηνών και βγήκε μόλις πρώτη σε σταυρούς, ενώ στη συνέχεια διορίστηκε υπουργός Τουρισμού στην κυβέρνηση Αντώνη Σαμαρά. Την πρώτη θέση στη σειρά προτίμησης καταλάμβανε μέχρι τις τελευταίες εκλογές του 2023, όταν την πέρασαν οι Κυριάκος Πιερρακάκης και Βασίλης Κικίλιας.

Η σχέση της με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη είχε αρκετές δυσκολίες, ιδιαίτερα στην αρχή της πρωθυπουργίας του το 2019. Η Κεφαλογιάννη, που ήταν τομεάρχης Πολιτισμού και Τουρισμού την περίοδο που το κόμμα βρισκόταν στην αντιπολίτευση, απογοητεύθηκε όταν μετά τις εκλογές της προσφέρθηκε μόνο το υπουργείο Τουρισμού. Σε μια κίνηση ασυνήθιστη, ακόμη και για πολιτικούς με «φρουδαρχική» αυτοπεποίθηση, προτίμησε να μείνει εκτός νυμφώνος, παρά να «κλειστεί» σε ένα μικρό χαρτοφυλάκιο. Τη στάση εκείνη επικαλούνται όσοι ισχυρίζονται ότι μέχρι σήμερα πολιτεύεται σαν να μην μπορεί τίποτε να την αγγίξει.

ΟΛΓΑ ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

Από τα χαλιά στα καρφιά

Πολιτευόταν πάντα σαν να είναι άρρωτη. Έτσι και μετά τη ρύθμιση που «κούμπωσε» με την οικογενειακή της αντιδικία. Πήρε το αεροπλάνο και πήγε στο Νέο Δελχί. Θα δείξει πάλι αντοχή;

Δεν υπέμεινε βέβαια σιωπώλα τις συνέπειες των επιλογών της. Αρκετές ήταν οι φορές εκείνη την περίοδο που άσκησε κριτική στην κεντρική κυβερνητική γραμμή, ενώ εμφανίζονταν και μετρήσεις που την περιελάμβαναν στους πιθανούς δελφίνους για τη διαδοχή της προεδρίας της Νέας Δημοκρατίας. Τελικά, ύστερα από τέσσερα χρόνια φαγούρας, συμβιβάστηκε με το υπουργείο Τουρισμού, μετά τη δεύτερη νίκη της Ν.Δ. το 2023.

Μία σελέμπριτι με εξουσία

Όπως περιγράφουν στελέχη από το κυβερνητικό κόμμα, κάποια από τα οποία έχουν βρεθεί συνοψιψήφιοί της στην Α' Αθηνών, η Κεφαλογιάννη δεν είναι κακή συμπαίκτης, δεν παίζει βρώμι-κα έναντι αντιπάλων της. Εκεί όμως την αίσθηση ότι της ανήκουν τα πάντα και δεν ενδιαφέρεται καν να το κρύψει. Δεν είναι μια κλασική πολιτικός, αλλά περισσότερο μια πολιτική διασημότητα και έτσι έχει χτιστεί το προφίλ της. Τα lifestyle περιοδικά την ακολουθούν παντού με τους γνωστούς κλισέ τίτλους που συνθέτουν να περιγράφουν γυναίκες πολιτικούς: από τη «σπάνια εμφάνιση στο γήπεδο, με casual look», μέχρι για «ψώνια στα Ματογιάννια της Μυκόνου» και τη βόλτα με τα παιδιά της με «casual style».

Δεν έχει ιδιαίτερη επαφή με τις κομματικές οργανώσεις, δεν αναγκάζεται να πηγαίνει σε κοπές πίτας αυτή την περίοδο ή σε άλλες κομματικές συγκεντρώσεις. Δεν είναι ιδιαίτερα δημοφιλής ούτε στην κοινοβουλευτική ομάδα, καθώς δεν έχει σχέση με τους βουλευτές, οι οποίοι κάπως ανόρεχτα καλούνται τώρα να υπερασπιστούν μια συνάδελφο που δεν έχει επιδείξει ποτέ αισθήματα συναδελφικότητας για κανέναν, ούτε έχει αναγκα-

στεί να υποστεί την άχαρη routine του «επαγγέλματος». Η δημοσιότητα που εξασφάλιζε δίχως κόπο, ιδίως για τις εκτός πολιτικής δραστηριότητες της, φάνηκε να γυρίζει μπουμέρανγκ μετά το δεύτερο διαζυγίο της από τον μουσικοσυνθέτη Μίνωα Μάτσα (είχε προηγηθεί ο γάμος της με τον Μάνο Πενθερουδάκη). Η ίδια ζήτησε από την πρώτη στιγμή την προστασία της ιδιωτικής της ζωής από τα μέσα ενημέρωσης.

«Η προσωπική ζωή μιας γυναίκας πολιτικού δεν αντιμετωπίζεται με ουδετερότητα, όπως θα έπρεπε, αλλά με μεγεθυντικό φακό», έχει περιγράψει η ίδια. Δεν είχε αυτοπροστατευθεί με την ίδια αποφασιστικότητα από το «κουτσομπολιστικό» ενδιαφέρον των media για τη γνωριμία της με τον Μάτσα και τον γάμο τους σε κλειστό κύκλο. Είχε μιλήσει σε συνεντεύξεις για το ειδύλλιο, για την εγκυμοσύνη, ακόμη και για «την ώρα του τοκετού», οπότε «ακούγαμε τραγούδια του Μίνου». Δεν αυτοπροστατεύθηκε από τις κάμερες ούτε όταν χρειάστηκε να διασταυρωθεί μαζί τους στην Ευελπίδων, φορώντας μαύρο κοστούμι και μαύρο γυαλί, για τη δίκη με τον σύζυγό της.

Είχε την ίδια περίοδο (Σεπτέμβριο του 2024) δεχθεί ένα ακόμη κύμα ανεπιθύμητης δημοσιότητας, όταν έγινε γνωστό ότι το υπουργείο της είχε εγκρίνει δαπάνη 18.000 ευρώ για προμήθεια χαλιών από τον οίκο της Δέσποινας Μοιραράκη για τη διακόσμηση του γραφείου της. Η ίδια υποστήριξε ότι οι μπουχάρες ήταν απλώς μέσο για την «ανάδειξη της θετικής εικόνας της χώρας μας σε διεθνές επίπεδο», καθώς άλλωστε το υπουργείο είναι «το κατεξοχόν υπουργείο εξωστρέφειας». Εκείνες τις ημέρες βγαίνει από την ίδια και η γραπτή ανακοίνωση με την οποία ανακοινώνει ότι ο γάμος της «περνάει

κρίση», δηλώνει αφοσιωμένη στα παιδιά της και στα καθήκοντά της και ζητάει να γίνει σεβαστή η ιδιωτικότητά της.

Συνεπιμέλεια και τροπολογία

Είναι γεγονός ότι όταν είχε έρθει προς ψήφιση το νομοσχέδιο για τη συνεπιμέλεια, αποτέλεσμα ενεργού λόμπινγκ του ισχυρού γκρουπ των «ενεργών μαπαμπάδων», τόσο η Ολγα Κεφαλογιάννη όσο και η αείμνηστη Μαριέττα Γιαννάκου το είχαν καταψηφίσει. Είχαν μιλήσει ανοικτά για τα πολλά προβλήματα που προκαλεί η υποχρεωτική συνεπιμέλεια και για το γεγονός ότι δεν θεωρούσαν τη ρύθμιση «παιδοκεντρική». Είχαν μάλιστα καταθέσει 10 τροπολογίες, εκ των οποίων η μία αφορούσε το κομμάτι της εναλλασόμενης κατοικίας και της λέξης «εξίσου» που υπήρχε στον διαμοιρασμό της επιμέλειας. Οι τροπολογίες δεν έγιναν δεκτές, ο νόμος ψηφίστηκε και εφαρμόζεται.

Τέσσερα χρόνια μετά, ο νόμος δεν είναι χωρίς παρενέργειες, καθώς ενοχοποιείται για επιπτώσεις στην ασφάλεια κατοικουμένων γυναικών και παιδιών, αλλά και για τις συνέπειες στην ψυχική ισορροπία παιδιών που, με δικαστική απόφαση, τίθενται σε καθεστώς υποχρεωτικής συνεπιμέλειας. Εχουν εκδηλωθεί ισχυρές αντιδράσεις από πανεπιστημιακούς, νομικές ενώσεις, κοινωνικούς φορείς και γυναικείες οργανώσεις. Παρ' όλα αυτά, η πρώτη του σοβαρή τροποποίηση ήταν αυτή που ήρθε να προστεθεί σε άσχετο νομοσχέδιο με την επίμαχη διάταξη στα μέσα Δεκεμβρίου. Υπήρχαν πληροφορίες και ότι ένα χρόνο πριν υπήρχε πίεση στο υπουργείο Δικαιοσύνης να περάσει διάταξη που όριζε ότι αν ένας γονιός έχει τα παιδιά περισσότερο χρόνο από

το 50%, μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει την αποκλειστική επιμέλεια –καταργώντας ουσιαστικά τη συνεπιμέλεια–, η οποία τελικά δεν προχώρησε.

Η πολύκροτη ρύθμιση εντάχθηκε χωρίς διαβούλευση στο νομοσχέδιο για τον ΟΠΕΚΕΠΕ, ψηφίστηκε στις 19 Δεκεμβρίου και εισήγαγε ένα υβριδικό, ενδιάμεσο βαθμό, μεταξύ της πρωτόδικης απόφασης και του εφετείου. Το πόσοι φορές μπορεί να γίνει χρήση αυτού του ένδικου μέσου (της μεταρρύθμισης της πρωτόδικης απόφασης πριν από την εκδίκαση της έφεσης) και ποια απόφαση θα κρίνει εν τέλει το εφετείο, είναι από τις γκρίζες ζώνες της ρύθμισης. Σύμφωνα με αρχικούς επικριτές του νόμου, η διάταξη εν μέρει επιβεβαίωσε ότι η μεταρρύθμιση του 2021 ήταν προβληματική, καθώς και ότι έναν κακό νόμο συχνά τον ακολουθεί μια άσφαλτη τροπολογία, που μπορεί να περιπλέξει περισσότερο τα πράγματα.

Η υπερασπιστική γραμμή

Η πλευρά της κ. Κεφαλογιάννη απορρίπτει τις κατηγορίες περί νομοθέτησης κατ' εντολήν της ίδιας, ή ότι αυτό έγινε στα κρυφά. Η θέση της υπουργού είναι ότι η διάταξη μπήκε πολύ συντεταγμένα στην κοινοβουλευτική διαδικασία, έτυχε διεργασίας από τέσσερις κοινοβουλευτικές επιτροπές και στη συνέχεια εισήχθη στην ολομέλεια. Παρότι η κριτική ήρθε και από φίλα πυρά και λογαριασμούς στο Χ που πρόσκεινται ή στηρίζουν τη Νέα Δημοκρατία, η ίδια υπενθυμίζει ότι ψηφίστηκε τελικά από 179 βουλευτές – όλους τους βουλευτές της Ν.Δ., του ΚΚΕ και τρεις ανεξάρτητους, ενώ ΣΥΡΙΖΑ, Ελληνική Λύση και Νίκη ψήφισαν «παρών».

«Δεν μπορεί να διανοηθεί κανείς ότι όλοι αυτοί οι βουλευτές δεν διάβασαν το νομοσχέδιο», τονίζει η πλευρά της υπουργού, κάτι που όλοι οι υπόλοιποι μπορούμε να διανοηθούμε με σχε-

«Το ζήτημα μας κάνει την ίδια ζημιά με το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ», λέει στέλεχος της Ν.Δ., ενώ άλλος βουλευτής τόνισε ότι επιτείνεται «η κριτική του τύπου “είστε καθεστώς”».

τική ευκολία. Στελέχη της κυβέρνησης εμφανίζονται επίσης βέβαιοι ότι η τροπολογία «σίγουρα παράπεσε λίγες ημέρες πριν από τις γιορτές των Χριστουγέννων», καθώς είχε εισαχθεί και σαν «νομοτεχνική βελτίωση».

Εντύπωση προκάλεσε το γεγονός ότι ενώ το θέμα δεν προβλήθηκε ιδιαίτερα από πολλά ΜΜΕ, και η αντιπολίτευση καθυστέρησε να αντιδράσει, «στρατευμένοι» λογαριασμοί κοντά στη Ν.Δ. πήραν φωτιά. «Το ζήτημα μας κάνει την ίδια ζημιά με το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ και η ειρωνεία είναι ότι ήρθαν στο ίδιο νομοσχέδιο», αναφέρει στέλεχος της Νέας Δημοκρατίας, ενώ άλλος βουλευτής έλεγε ότι επιτείνεται «το στοιχείο κριτικής ότι “είστε καθεστώς”». Πολλοί τονίζουν ακόμη τη σύγκρουση γιγάντων που γίνεται ήδη στο ψηφοδέλτιο της Α' Αθηνών και που αναμένεται να δυσκολέψει ακόμη περισσότερο, αν προστεθούν τελικά και άλλα πικρά ονόματα στη λίστα.

Ο θόρυβος για τα «μαγικά χαλιά» πέρασε γρήγορα. Και για το θέμα της ρύθμισης που συνέπεσε με την προσωπική της αντιδικία, η κυβέρνηση έχει καλύψει (αρκικώς) την κ. Κεφαλογιάννη. Κάποιοι στους κόλπους της κυβέρνησης επιμένουν ότι η υπόθεση προκαλεί δυσάρεσκα στον πυρήνα των υποστηρικτών της – εκείνων που είναι σε θέση να ενοκληθούν από θεσμικά ατοπήματα. Μένει να φανεί αν η άρτη αψιχθείσα από την Ινδία υπουργός διατηρεί την αντοχή της. Την ισχύ της άρρωτης κάστας.

Οι εμπρηστές και ο πυροσβέστης του μεταναστευτικού

ΓΚΡΕΓ ΜΠΟΒΙΝΟ
Το σκληρό «βοδινό»

Ο 56χρονος αρχηγός της συνοριοφυλακής, που αναφέρεται κατευθείαν στην Κρίστι Νόεμ, έχει γίνει το σύμβολο της σκληρής μεταναστευτικής πολιτικής Τραμπ. Το επίθετό του σημαίνει «βροδινό», γεγονός που έχει εμπνεύσει διάφορα λογοπαίγνια και memes. Η επίμαχη δήλωσή του, ότι τα αληθινά θύματα στη Μινεσότα είναι οι άνδρες του ICE, προκάλεσε αντιδράσεις ακόμη και στο εσωτερικό της κυβέρνησης Τραμπ.

ΤΟΜ ΧΟΜΑΝ
Ο «τσάρος των συνόρων»

Ο 64χρονος «τσάρος των συνόρων» ανέλαβε ρόλο πυροσβέστη στη Μινεάπολη, καθώς έχει πολυετή εμπειρία στη μεταναστευτική πολιτική τόσο επί ρεπουμπλικανικών όσο και επί δημοκρατικών κυβερνήσεων. Το 2017 σχεδίαζε να συνταξιοδοτηθεί, αλλά ο τότε πρωθυπουργός του Τραμπ, Τζον Κέλι, τον πήρε τηλεφώνω για να του αναθέσει το πόστο του επικεφαλής της ICE. Ενα παρόμοιο τηλεφώνημα από τη Σούζι Ουάιτς, το 2024, τον επανέφερε στη δεύτερη κυβέρνηση Τραμπ.

ΚΡΙΣΤΙ ΝΟΕΜ
Η πανταχόθεν βαλλόμενη υπουργός

Η 54χρονη υπουργός Εσωτερικών έγινε γνωστή στη διάρκεια της πανδημίας ως πολέμιος της χρήσης μάσκας και στη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας Τραμπ εξαιτίας της αμφιλεγόμενης αυτοβιογραφίας της, στην οποία αποκάλυψε ότι σκότωσε τον σκύλο της. Η περυσινή φωτογραφία της μπροστά σε διαβόητη φυλακή του Ελ Σαλβαδόρ, με φόντο κρατούμενους σε άθλιες συνθήκες διαβίωσης, ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων. Τώρα, ακόμη και μέσα από το κόμμα της ζητείται η απονομή της.

Το μάθημα της Μινεάπολης

Η αναδιπλωση Τραμπ μετά τις δολοφονίες έδειξε και τα όρια της ισχύος του στο εσωτερικό

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Δημιούργημα του αγγλοσαξονικού κόσμου, η Ευγονική υπήρξε δημοφιλής στους κόλπους των ελίτ και των δύο πλευρών του Ατλαντικού από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι τα μέσα του 20ού. Τον όρο επινόησε ο Βρετανός στατιστικός και γεωγράφος Φράνσις Γκάλτον, ξάδελφος του Δαρβίνου. Ένας από τους πιο ένθερμους οπαδούς του ήταν ο Αμερικανός πρόεδρος Θιόντορ Ρούζβελτ (1901-1909), ο οποίος πίστευε ότι είχε βρει την «επιστημονική» δικαιολόγηση της ιμπεριαλιστικής πολιτικής του εις βάρος «κατώτερων» λαών. Με την ετυμολογία του στην πολύκροτη υπόθεση Buck vs. Bell (1927), το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ νομιμοποίησε την υποχρεωτική στειρώση «πνευματικά αδύναμων ή κοινωνικά ανεπαρκών» ατόμων, που είχαν επιβάλει ορισμένες πολιτείες έτσι ώστε να μη διαδίδονται τα «κακά γονίδια».

Θα πίστευε κανείς ότι, μετά την εμπειρία του ναζισμού και τη φρίκη του Ολοκαυτώματος, ο κοινωνικός δαρβινισμός θα αποτελούσε συνώνυμο της πνευματικής πανούκλας για κάθε άνθρωπο που θέλει να λέγεται πολιτισμένος. Εν πάση περιπτώσει, θα φαινόταν ανήκουστο, μέχρι πρόσφατα, να ηγηθεί της Αμερικής, στον 21ο αιώνα, ένας οπαδός της λευκής υπεροχής ενώπιον του οποίου ο Θιόντορ Ρούζβελτ θα φάνταζε ως το άκρον άωτον της προοδευτικότητας. Ωστόσο, και σε αυτό το πεδίο ο Ντόναλντ Τραμπ βάλθηκε να αποδείξει ότι η ικανότητά του να μας καταπλήσσει ξεπερνά τα όρια της φαντασίας μας.

«Έχετε καλά γονίδια»

Μιλώντας σε ένα κατάλευκο ακροατήριο στο Μπεμιτζί της Μινεσότα, τον Σεπτέμβριο του 2020, προς το τέλος της πρώτης θητείας του, είπε: «Έχετε καλά γονίδια. Το ξέρετε, δεν είναι έτσι; Πολλά εξαρτώνται από τα γονίδια – δεν το πιστεύετε; Είναι η θεωρία των αλόγων κύρσας». Τέσσερα χρόνια αργότερα, στην κορύφωση της προεκλογικής εκστρατείας που οδήγησε στην επανεκλογή του, είπε στη διάρκεια ραδιοφωνικής συνέντευξης, αναφερόμενος σε μετανάστες που έχουν καταδικαστεί για εγκληματικές ενέργειες: «Πιστεύω πως το έχουν στα γονίδια τους. Και έχουμε πολλά κακά γονίδια αυτή τη στιγμή στη χώρα».

Η υπόσχεση για μαζικές απελάσεις μεταναστών ήταν ένα από τα βασικά στοιχεία της εκστρατείας του και, σύμφωνα με τους δημοσκοπούς, του απέφερε ψήφους σε κρίσιμες πολιτείες. Από την πρώτη κιόλας μέρα της δεύτερης προεδρίας του έδωσε το σύνθημα για ένα ανελέητο σαφάρι μεταναστών χωρίς χαριτιά, που κλιμακώθηκε το καλοκαίρι με την απόφασή του να στείλει σε «γαλάζιες» (ελεγχόμενες από τους Δημοκρατικούς) πολι-

Πράκτορες της Υπηρεσίας Μετανάστευσης (ICE) συλλαμβάνουν διαδηλωτή στη Μινεάπολη έπειτα από επεισόδια που προκλήθηκαν σε πορεία διαμαρτυρίας για τους φόνους της Ρενέ Γκουντ και του Αλεξ Πρέτι. Οι βίαιες μέθοδοι που μετέχονται τα στελέχη της ICE αποδοκιμάζονται ανοικτά πλέον ακόμη και από ομάδες ψηφοφόρων που παραδοσιακά στηρίζουν τους Ρεπουμπλικανούς, όπως οι υπέρμαχοι της οπλοκατοχής.

τιες, όπως η Καλιφόρνια, η Νέα Υόρκη, η Ουάσινγκτον και το Ιλινόι, την Υπηρεσία Μετανάστευσης και Τελωνειακής Επιβολής (ICE). Πρόκειται για ένα στρατιωτικό τύπου αστυνομικό σώμα, με μασκοφόρους γορίλλες που πρώτα πυροβολούν και μετά ρωτάνε, όπως έδειξε, στις 7 Ιανουαρίου, η δολοφονία της 37χρονης ποιήτριας Ρενέ Γκουντ στη Μινεάπολη, περιστατικό που αποτυπώθηκε σε βίντεο και συγκλόνισε τον κόσμο.

Παρ' όλα αυτά, ο Αμερικανός πρόεδρος όχι μόνο δεν καταδίκασε το φονικό, αλλά υπερασπίστηκε τους επιτελείς του, όπως η υπουργός Εσωτερικής Ασφάλειας Κρίστι Νόεμ, που σκότωσε την Γκουντ για δεύτερη φορά αποκαλώντας την «εγκώρια τρομοκράτη». Από το βήμα του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, στο Νταβός της Ελβετίας, καυτηρίασε τους Ευρωπαίους που δεν τον ακολουθούν στον αντιμεταναστευτικό του οίστρο, με αποτέλεσμα οι χώρες τους να γίνονται «αγνώριστες», παραπέμποντας στη

φασίζουσα, συνωμοσιολογική θεωρία της «Μεγάλης Αντικατάστασης». Επανερχόμενος στην εμμονή του με τα γονίδια, τόνισε ότι τα δικά του είναι «100% γερμανικά από πατέρα και 100% σκωτσέζικα από μητέρα», χωρίς ίχνος επικίνδυνων προμειξεων.

Σκουπίδια και σάρωθρα

Μενωπό ακόμη το αίμα της Γκουντ, ένωσε την ανάγκη να υπερασπιστεί την επιλογή του να στείλει την ICE στη Μινεσότα, επικαλούμενος ένα σκάνδαλο επιδοτήσεων στο οποίο φέρεται να εμπλέκονται μέλη της ισχυρής κοινότητας Σομαλών που ζουν στην πολιτεία. «Εκλεψαν πάνω από 19 δισ. Μπορείτε να το φανταστείτε για Σομαλούς; Αποδείχθηκε ότι έχουν υψηλότερο IQ απ' ό,τι νόμιμα». Προηγουμένως είχε δηλώσει ότι «η Σομαλία δεν είναι χώρα, απλώς περιφέρονται και σκοτώνουν ο ένας τον άλλο, η χώρα τους βρωμάει, δεν τους θέλουμε εδώ». Ο ίδιος

χαρακτήρισε «σκουπίδι» τη γεννημένη στη Σομαλία βουλευτή των Δημοκρατικών Ιλχάν Ομάρ, που έγινε στόχος επίθεσης τραμπούκου προ ημερών στη Μινεάπολη.

Τρεις μέρες μετά την ομιλία Τραμπ στο Νταβός, επτά ομοσπονδιακοί πράκτορες γάζωσαν κυριολεκτικά τον 37χρονο νοσηλευτή Αλεξ Πρέτι, ενώ ήταν καθηλωμένος από τους γορίλλες στο έδαφος, τυλιγόντας σε εμφυλιοπολεμική ατμόσφαιρα τη Μινεάπολη, ο Δημοκρατικός κυβερνήτης της οποίας, Τιμ Γουόλς, είχε χαρακτηρίσει την ICE «σύγχρονη Γκεστάπο». Βέβαια η Μινεσότα, η μόνη από τις 50 αμερικανικές πολιτείες που καταψήφισε τον Ρόναλντ Ρέικαν στις εκλογές του 1984, δεν ήταν άμαθη σε ακραία περιστατικά κρατικής τρομοκρατίας. Στη Μινεάπολη άφησε την τελευταία του πνοή, από κεφαλοκλειδώμα λευκού αστυνομικού, ο Αφροαμερικανός Τζορτζ Φλόιντ, τον Μάιο του 2020, με τους τελευταίους του ψιθύρους – «Δεν μπορώ να ανα-

πνεύσω» – να γίνονται μαχτική κραυγή σε όλη τη χώρα. Ωστόσο, αυτή τη φορά η αντίδραση ήταν πολύ ευρύτερη, καθώς το θύμα της αστυνομικής θηριωδίας δεν ήταν ένας μαύρος που μπαινόβγαίνει σε φυλακές και κέντρα αποτοξίνωσης, αλλά δύο λευκοί της διπλανής πόρτας, μια μητέρα τριών παιδιών και ένας νοσηλεύτης σε μονάδα εντατικής θεραπείας.

Φυσικό ήταν η οργή να επεκταθεί και σε μεγάλο μέρος της MAGA. Ενδεικτική ήταν η εξέγερση του λόμπι της οπλοκατοχής (NRA), που παραδοσιακά συνδέεται με τους Ρεπουμπλικανούς, εναντίον των κυβερνητικών αξιωματούχων που εμφανίσαν τον Πρέτι ως εν δυνάμει δολοφόνο γιατί είχε μαζί του όπλο (με νόμιμη άδεια). Όλα τα γκάλοπ έδειχναν ότι ο Τραμπ αποδοκιμάζονταν από τους ψηφοφόρους στο μέχρι χθες προνομιακό του πεδίο, την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού. Πολλοί γερουσιαστές και βουλευτές, που έχουν μπροστά τους μια δύσκολη μάχη, τις ενδιάμεσες εκλογές του Νοεμβρίου, ζήτησαν από τον Τραμπ να παραμερίσει τη Νόεμ και να αποσύρει την ICE και τους συνοριοφύλακες του διαβόητου Γκρεγκ Μπόβινο – που κυκλοφορεί με στρατιωτικό παλτό και μπρόντβιν κομμάρ σε στυλ αξιωματικού της Βέρμαχτ – προειδοποιώντας για τον κίνδυνο εκλογικού Βατερλώ.

Υποχωρήσεις

Το γεγονός ότι ο Τραμπ αναγκάστηκε να υποχωρήσει στέλνει ένα μήνυμα γενικότερης σημασίας. Ο νταής, που χτυπάει τις γροθιές του στο στήθος του, είναι νταής γιατί είναι ανασφαλής, κι αν βρει αντίσταση, μαζεύεται. Μήπως το ίδιο δεν συνέβη με τον εμπορικό πόλεμο που κήρυξε στην Κίνα, για να έρθει σε συμβιβασμό με τον Σι υπό την πίεση των αμερικανικών πολυεθνικών που θα πλήρωναν το μάρμαρο; Ή με την κυβιστοποίησή του στο θέμα της Γροιλανδίας, όπου κατάπιε τις απειλές του για χρήση βίας και για επιβολή δασμών στους Ευρωπαίους; Ή ακόμη με τη συγγνώμη που αναγκάστηκε να ζητήσει δημοσίως από τον Κιρ Στάρμερ ύστερα από την ανεκδιήγητη προσβολή του για το αξίωμα του βρετανικού στρατού στο Αφγανιστάν – όπου 457 Βρετανοί στρατιώτες σκοτώθηκαν πολεμώντας στο πλευρό των Αμερικανών, στη μοναδική μέχρι σήμερα περίπτωση που ενεργοποιήθηκε το άρθρο 5 του ΝΑΤΟ;

Στο μνημειώδες έργο του, ο Μακιαβέλι γράφει ότι «θα ήταν καλό για τον Ηγεμόνα να τον αγαπούν και συγχρόνως να τον φοβούνται επειδή όμως είναι δύσκολο να συνυπάρχουν αγάπη και φόβος, θα ήταν πολύ πιο ασφαλές να τον φοβούνται». Το κακό για τον Τραμπ είναι ότι, έτσι όπως πάει, θα τον φοβούνται ολοένα και λιγότεροι, ολοένα και λιγότερο.

Εξ οικείων τα πυρά

Το λόμπι της οπλοκατοχής (NRA), που παραδοσιακά συνδέεται με τους Ρεπουμπλικανούς, επιτέθηκε στους κυβερνητικούς αξιωματούχους που εμφανίσαν το θύμα της ICE ως εν δυνάμει δολοφόνο γιατί είχε μαζί του όπλο (με νόμιμη άδεια).

Σαφάρι μεταναστών

Το σύνθημα για ανελέητο σαφάρι μεταναστών χωρίς χαριτιά κλιμακώθηκε με την αποστολή σε ελεγχόμενες από τους Δημοκρατικούς πολιτείες της ICE, ενός στρατιωτικού τύπου αστυνομικού σώματος με στελέχη που πρώτα πυροβολούν και μετά ρωτούν.

Της ΑΛΕΞΙΑΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Μαζικές διαδηλώσεις υπό πολικές θερμοκρασίες, σχολεία χωρίς μαθητές, βία και δύο θάνατοι. Από τις αρχές Δεκεμβρίου, οπότε ο πρόεδρος των ΗΠΑ εξαπέλυσε χιλιάδες ένοπλους άνδρες της Υπηρεσίας Μετανάστευσης και Τελωνείων των ΗΠΑ, γνωστής ως ICE, στη Μινεάπολη, η πόλη βρέθηκε σύμφωνα με κατοίκους και διεθνή ΜΜΕ σε μια κατάσταση που προσομοιάζε σε ό,τι εγγύτερο έχει ζήσει η Αμερική σε εμφύλιο πόλεμο τα τελευταία χρόνια.

Η «Κ» μίλησε με τον γεροισιαστή της Μινεσότα Ματ Κλάιν και την πρόεδρο του ιατρικού συλλόγου της πολιτείας, Λίζα Μάτσον, για το όλο «σκηνικό».

«Η πολιτεία μας βρίσκεται υπό κατοχή – όχι μόνον η πόλη της Μινεάπολης, αλλά και τα προάστια. Οι πολίτες όμως της Μινεσότα έχουν προβάλει αντίσταση, την οποία πιστεύω ότι η Ιστορία θα κρίνει πολύ θετικά», τόνισε ο Ματ Κλάιν, γεροισιαστής και γιατρός, ο οποίος μας μίλησε από το γραφείο του. Όπως περιέγραψε, η ζωή στην περιοχή έχει αλλάξει δραματικά από τότε που ξεκίνησε η επιχείρηση της ICE. «Μπορείτε να παρατηρήσετε ότι παιδιά που θα έπρεπε να είναι στο σχολείο απουσιάζουν. Είναι τρομοκρατημένα και μένουν στο σπίτι. Θα παρατηρήσετε ότι όταν βγαίνετε για να πάτε σε ένα εστιατόριο, αυτό ίσως να είναι κλειστό ή ίσως να μην έχει το απαραίτητο προσωπικό, επειδή οι υπάλληλοί του φοβούνται να πάνε στη δουλειά. Αν έρθετε στο νοσοκομείο όπου εργάζομαι ως γιατρός, θα δείτε πράκτορες της ICE να βρίσκονται σε δημόσιους χώρους ή έξω από το κτίριο, τρομοκρατώντας τους ανθρώπους που χρειάζονται ιατρική περίθαλψη, αλλά και τους υπαλλήλους, που μπορεί να είναι οι ίδιοι μετανάστες και έρχονται για δουλειά. Έχει επηρεαστεί κάθε πτυχή της οικονομίας μας, κά-

Οι γείτονές μας φοβούνται την κυβέρνηση μας

Παιδιά που δεν πηγαίνουν στο σχολείο. Εργαζόμενοι που δεν πηγαίνουν στις δουλειές τους, υπό τον φόβο μήπως συλληφθούν και απελαθούν. Ένας γεροισιαστής και μία γιατρός από τη Μινεάπολη περιγράφουν μια πόλη στον κλοιό του τρόμου

θε πτυχή της ανθρωπιάς μας και των κοινών μας ζώων».

Χαρακτηριστική του τρόμου που έχει επικρατήσει ήταν, όπως περιέγραψε, η εικόνα που αντίκρισε όταν πήγε φαγητό και είδη πρώτης ανάγκης σε πέντε οικογένειες Λατινοαμερικανών που ζουν στη γειτονιά του: «Κρύβονταν πίσω από κλειστές πόρτες και κατεβαμένα παντζούρια. Μπορούσε να δεις τα παιδιά τους να παίζουν σε ένα δωμάτιο στο πίσω μέρος, μακριά από τα παράθυρα. Οι γείτονές μας αυτή τη στιγμή φοβούνται την κυβέρνηση μας. Αυτό είναι πραγματικά ανησυχητικό».

Υπεράνω κάθε νόμου

Ακόμη πιο ανησυχητικό είναι, σύμφωνα με την πρόεδρο του ιατρικού συλλόγου της Μινεσότα, Λίζα Μάτσον, η συμπεριφορά των ιδίων των αξιωματούχων της ICE, που δείχνουν να είναι υπεράνω κάθε νόμου. Μεταφέροντας τις μαρτυρίες γιατρών και νοσηλευτών, ανέφερε

ότι οι ομάδες ICE εισβάλλουν στα νοσοκομεία παραβιάζοντας τις αρχές προστασίας των ασθενών. «Μπαίνουν στα δωμάτια εξετάσης την ώρα που εξετάζονται οι ασθενείς. Είναι παρόντες ακόμη και στη διάρκεια του μπάνιου που τους κάνουμε στο κρεβάτι, κάτι που παραβιάζει τις αρχές για την προστασία της ιδιωτικότητας των ασθενών». Η κ. Μάτσον υπογράμμισε ότι το πιο τρομακτικό είναι ότι ακόμη και όταν βρίσκονται εκεί διοικητές του νοσοκομείου ή η αστυνομία, και τους λένε ότι πρέπει να φύγουν, εκείνοι δεν το κάνουν. «Κάνεις λοιπόν δεν ξέρει τι μπορούμε να κάνουμε. Όλοι θα έπρεπε να φοβούνται όταν έχεις μια στρατιωτικού τύπου δράση, που ενεργεί πάνω από τους νόμους και το σύνταγμα».

Αψηφώντας το αρχικό σοκ και τον φόβο, οι πολίτες της Μινεσότα αντέδρασαν στην παρουσία των πρακτόρων της ICE. Εκτός από τις πορείες, στις οποίες συμμετείχαν χιλιάδες κάτοικοι παρά

το ακραίο κρύο, η κ. Μάτσον είπε πως οι πολίτες συνασπίστηκαν και έχουν δημιουργηθεί ανεπίσημες ομάδες εθελοντών που συνεννοούνται μέσω social media και υποστηρίζουν τους μετανάστες γείτονές τους με ό,τι χρειαστεί. «Μικρές ομάδες ατόμων από διαφορετικούς οργανισμούς, επαγγέλματα και δόγματα ενώνονται. Υπάρχουν ακόμη εκκλήσεις που έχουν εμπλακεί και ορισμένες τοπικές επιχειρήσεις που συλλέγουν τρόφιμα και είδη οικιακής χρήσης». Η γυναίκα ανέφερε πως ακόμη και μαθητές σχολείων βγήκαν από τις τάξεις και οργανώσαν πορείες διαμαρτυρίας, κρατώντας πανό και περπατώντας γύρω από τα σχολικά τους συγκροτήματα.

«Υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που έχουν το θάρρος να κρατούν μια κάμερα και να καταγράφουν τις δραστηριότητες της ICE, με προσωπικό κίνδυνο για τη δική τους ασφάλεια», συμπλήρωσε ο γεροισιαστής Κλάιν. Στη Μινεάπολη υπάρχουν αρκετές οργα-

νώσεις πολιτών που εκπαιδεύουν τους κατοίκους πώς να καταγράφουν με το κινητό τους περιστατικά καταπάτησης δικαιωμάτων από τις Αρχές, ενώ παράλληλα μοιράζουν σφουρίχτρες, τις οποίες οι κάτοικοι χρησιμοποιούν για να ειδοποιούν τη γειτονιά για την παρουσία πρακτόρων της ICE.

Η αντίδραση των πολιτών και των πολιτικών εκπροσώπων τους στην παραδοσιακά Δημοκρατική Μινεσότα ήταν μέχρι σήμερα η πιο ηχηρή και επιδραστική αντίθεση στη μεταναστευτική πολιτική που ακολουθεί ο πρόεδρος των ΗΠΑ μέσω της ενδυνάμωσης της ICE, η οποία ευθύνεται για τον θάνατο 32 ανθρώπων μέσα στο 2025.

Τιμωρούν την πολιτεία

Σύμφωνα με έρευνα του Pew Research Center, στη Μινεσότα ζουν περίπου 130.000 παράνομοι μετανάστες, αριθμός που παρότι αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια συνεχίζει να αποτελεί μικρό ποσοστό, μόλις το 2,2% του συνολικού πληθυσμού. Σε άλλες πολιτείες που υποστηρίζουν το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα, όπως το Τέξας, το ποσοστό αυτό είναι τριπλάσιο. «Είναι ξεκάθαρο ότι αυτό που γίνεται δεν αφορά την παράνομη μετανάστευση, που δεν αποτελεί σοβαρό πρόβλημα μας. Αφορά το να τιμωρηθεί η Μινεσότα», σχολίασε ο Ματ Κλάιν. Μιλώντας μάλιστα για την αναποτελεσματικότητα και επικινδυνότητα της ICE, επισήμανε πως, σύμφωνα με την αστυνομία της Μινεάπολης, τον τελευταίο χρόνο έγιναν εκατοντάδες συλλήψεις, κατά τις οποίες κατασχέθηκαν περίπου 900 όπλα. «Οι αστυνομικοί μας δεν άνοιξαν πυρ ούτε μία φορά το έτος αυτό. Η ICE όσο είναι εδώ έχει ρίξει με όπλα τρεις φορές, σκοτώνοντας δύο Αμερικανούς πολίτες. Είναι απερίσκεπτοι, ανεπαρκώς εκπαιδευμένοι, ανεύθυνοι και βίαιοι. Και δεν ακούω από κανένα κόμμα στη Μινεσότα να τους στηρίζει».

Ιστορική αντίσταση

«Η πολιτεία μας βρίσκεται υπό κατοχή», τονίζει στην «Κ» ο Ματ Κλάιν, γιατρός και μέλος της τοπικής Γεροισίας, και προσθέτει πως «οι πολίτες της Μινεσότα έχουν προβάλει μια αντίσταση την οποία η Ιστορία θα κρίνει πολύ θετικά».

Υπεράνω του νόμου

«Μπαίνουν την ώρα που εξετάζονται οι ασθενείς. Είναι παρόντες ακόμη και κατά τη διάρκεια του μπάνιου που τους κάνουμε στο κρεβάτι», λέει για τους πράκτορες της ICE η Λίζα Μάτσον, πρόεδρος του ιατρικού συλλόγου της Μινεσότα.

Πολίτες της Μινεάπολης αψηφούν την παγωνιά και συγκεντρώνονται στο σημείο όπου οι πράκτορες της ICE πυροβόλησαν και σκότωσαν τον Αλεξ Πρέτι. Το ανθρωποκτονικό που έχει εξαπολύσει η κυβέρνηση Τραμπ έχει προκαλέσει την αντίδραση της κοινωνίας των πολιτών, η οποία παρέχει βοήθεια και τρόφιμα στους τρομοκρατημένους μετανάστες, στους ανθρώπους της διπλανής πόρτας.

ΑΠΟΨΗ

Η καταγωγή του κινήματος που αντιστέκεται στον Τραμπ

Του ΚΩΣΤΗ ΚΑΡΠΟΖΗΛΟΥ

Τον Οκτώβριο του 2011 με τον φίλο Στάθη Γουργουρή σταθήκαμε στο κεντρικό σημείο μιας πλατείας κοντά στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Ήταν το Zuccotti Parc. Από τις 17 Σεπτεμβρίου, μια μικρή συγκέντρωση σε αυτό είχε μετεξελιχθεί σε μια παρατεταμένη κατάληψη που σφράγισε τη σύγχρονη ιστορία των Ηνωμένων Πολιτειών: το Occupy Wall Street. Ήμασταν εκεί για να μιλήσουμε για την ελληνική κρίση. Ήταν η ιστορική στιγμή που οι πλατείες μετατρέπονταν σε πεδία έκφρασης της κοινωνικής δυσαρέσκειας –πλατεία Ταχρίρ, πλατεία Συντάγματος, Πουέρτα ντελ Σολ, Ζουκότι Παρκ– και στον παγκόσμιο αυτό χάρτη η Ελλάδα, κατάφορτη από τα γνωστά στερεότυπα για την κοιτίδα της Δημοκρατίας, είχε τη δική της ξεχωριστή θέση.

Το μήνυμά του Occupy Wall Street ταξίδεψε στον χώρο και στον χρόνο. Η κεντρική προβληματική του ήταν η κοινωνική ανισότητα. Αυτή αποτυπώθηκε σε ένα ευφυές σχήμα –είμαστε το 99%, οι ζυγούχοι είναι το 1%– που η αρχιτεκτονική του παραπέμπει σε μια άλλη στιγμή που οι κοινωνικές διεργασίες στις ΗΠΑ καθόρισαν τη μορφή του σύγχρονου κόσμου: το 8-8-8 των διεκδικήσεων για τον χρόνο εργασίας. Υπό αυτήν την οπτική, όσα συνέβησαν στη Νέα Υόρκη διασυνδέθηκαν με θεωρητικές αναζητήσεις –το έργο του Πικετί, για παράδειγμα–, πολιτικά προγράμματα και πρακτικές δράσεις πέραν των ΗΠΑ. Και ταυτόχρονα, ιδίως αν το σκεφτεί κανείς με την παράλληλη εκδήλωση του Tea Party, αναδιαμόρφωσαν την αμερικανική κοινωνική ζωή. Στα 15 χρόνια που έχουν μεσολαβήσει, η χώρα που κάποτε θεωρούσε έκφραση αδιακρίσιας ή αγένειας

τη συζήτηση για την πολιτική, κατακλύζεται σήμερα από το ερώτημα: «Πώς να οργανώσω το τραπέζι του Thanksgiving όταν ξέρω ότι τα μέλη της οικογένειάς μου θα πλακωθούν για την πολιτική».

Η πολιτική εδώ δεν ταυτίζεται αποκλειστικά με τα «κόμματα» – σίγουρα όχι με τον τρόπο που ξέρουμε εμείς από τη δεκαετία του 1980. Ταυτίζεται με ένα βαθύ χάσμα, την πτώση, γύρω από αξίες, νοοτροπίες, προτεραιότητες. Εκεί ακριβώς έγκειται η επιτυχία του Occupy Wall Street. Η ατζέντα που έθεσε συνδέθηκε με διαδοχικά κινήματα που στροβιλίζονται γύρω από το ερώτημα της ανισότητας: ταξικές, έμφυλες, φυλετικές. Μέσα στα επόμενα χρόνια οι αμερικανικές πόλεις έγιναν πεδίο ανάπτυξης κινήσεων γύρω από συγκεκριμένα θέματα: 15 δολάρια για μία ώρα ανεπίσημης εργασίας, Black Lives Matter και εσχάτως αυτό της

αλληλεγγύης στην παλαιστινιακή υπόθεση. Τα κινήματα αυτά απέκτησαν πολιτική έκφραση μέσω από τον εποικισμό του Δημοκρατικού Κόμματος. Το «κίνημα» έστειλε στο Κογκρέσο ανθρώπους που μέχρι χθες ήταν ανώνυμοι, όπως η Αλεξάντρια Οκάζιο-Κορτέζ, αμφισβήτησε τη λογική της μετριοπάθειας μέσα από τη μετωπική άνοδο του Μπέρνι Σάντερς, κατέστησε δυνατή την εκλογή του Ζοράν Μακντόνι στη Νέα Υόρκη. Και την ίδια ακριβώς στιγμή αυτό το «κίνημα» δεν έχει ένα στέρεο οργανωτικό κέντρο, μια καθορισμένη δομή ή, έστω, ένα και μόνο όνομα.

Δεν το χρειάζεται. Γιατί όταν το βλέπεις, ξέρεις ότι είναι αυτό. Υπάρχει εδώ κάτι πολύ αμερικανικό: grassroots και άμεση δράση. Αυτός ο συνδυασμός επαναλαμβάνει με νέους όρους την ιστορική παράδοση του αφροαμερικανι-

κού κινήματος για τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα και του αντιπολεμικού κινήματος της δεκαετίας του 1960. Σήμερα, ο παροξυσμός του τραμπισμού το καθιστά το μόνο διακριτό αντίβαρο στον πολιτικό αυταρχισμό. Η ορατότητά του ενισχύεται από το γεγονός ότι άλλοι επικρατείσιωπη. Ο Τραμπ από την πρώτη ημέρα επιτέθηκε στην «προοδευτική ατζέντα». Χώροι και θεσμοί με δύναμη και ισχύ αποδέχθηκαν τη νέα ορθοδοξία: οικονομικοί κολοσσοί ξήλωσαν βιαστικά τα συρράνια τόξα της συμπεριληψής, ιστορικά πανεπιστήμια κατέφυγαν στη λογική του κατευνασμού, το Χόλιγουντ παράγει ταινίες που μπορούν να διαβαστούν και «έτσι» και «αλλιώς».

Η εξέλιξη αυτή μετατοπίζει το πεδίο της σύγκρουσης στον δρόμο. Εκεί τελικά όπου δοκιμάζεται η τραμπική πολιτική, καθώς ο στόχος δεν

είναι αφηρημένα ιδεολογικός, αλλά τελείως απτός: η μορφή του μετανάστη. Πέρα από όλες τις άλλες διαστάσεις της, αυτή η σύγκρουση αφορά τον πυρήνα της αμερικανικής δημοκρατίας. Τη λογική ενός πολιτικού έθνους που αναζωογονείται μέσα από την ελκτική δύναμη που εκπέμπει το εξισωτικό αμερικανικό όνειρο – με όλες τις αντιφάσεις και τις ανεπάρκειές του. Δεν είναι σύμπτωση ότι το «κίνημα» καταφεύγει στην παράδοση αυτή για να δείξει την αντίθεσή του: από τις μεγάλες συγκεντρώσεις του «No Kings», στη χρήση της αμερικανικής σημαίας στα χέρια διαδηλωτών. Ένας εμφύλιος, λοιπόν, στους δρόμους των αμερικανικών πόλεων γύρω από το ερώτημα του περιεχομένου της δημοκρατίας.

Ο κ. Κωστής Καρπόζηλος είναι επίκουρος καθηγητής Ιστορίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Μέτε Φρεντέρικσεν, η ήρεμη δύναμη

Η 48χρονη Σοσιαλδημοκράτισσα πρωθυπουργός της Δανίας είχε στην αρχή επιλέξει τη στρατηγική της σιωπής. Αγνοούσε τις απειλές του Τραμπ για «αρπαγή» της Γροιλανδίας. Ο κατευνασμός δεν απέδωσε. Η σθεναρή στάση που κράτησε μετά την αναζωπύρωση των διεκδικήσεων του Αμερικανού προέδρου πέτυχε τη στοίχιση των Ευρωπαϊών συμμάχων υπέρ της και την (προσωρινή) απόσυρση της απειλής. Η αύξηση της δημοτικότητάς της στο εσωτερικό καθιστά πλέον πολύ πιθανή και μια τρίτη θητεία στην πρωθυπουργία.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ**

Εδώ και ένα χρόνο, από την αρχή της δεύτερης προεδρίας Τραμπ, οι σύμμαχοι των Ηνωμένων Πολιτειών πασχίζουν να προσαρμοστούν στη νέα πραγματικότητα, μιας Αμερικής που όχι μόνο δεν εκτιμά την αξία της συμμαχικής σχέσης τους, αλλά που είναι έτοιμη να μοχλεύσει την τεράστια ισχύ της για να τους επιβάλει τη θέλησή της. Η πολυσιχιδής εξάρτηση ειδικά της Ευρώπης από τις ΗΠΑ –στην άμυνα, στην τεχνολογία, τελευταίως και στην ενέργεια– έχει οδηγήσει σε μια στρατηγική κατευνασμού του προέδρου της υπερδύναμης.

Τον περασμένο μήνα, ωστόσο, οι ηγέτες δύο χωρών οι οποίες ιστορικά έχουν υπάρξει από τις πιο πιστές συμμάχους των ΗΠΑ, έσπασαν τα ταμπού. Ο πρωθυπουργός του Καναδά, Μαρκ Κάρνεϊ, το έκανε με δική του πρωτοβουλία, με την ομιλία-ορόσημο που εκφώνησε στο Νταβός, όπου μίλησε για «ρήξη» με τη μεταπολεμική τάξη πραγμάτων, για την εργαλειοποίηση της οικονομικής αλληλεξάρτησης από τις «μεγάλες δυνάμεις» και για την ανάγκη να υπολοιπα μέλη της δυτικής συμμαχίας, κατ' αρχάς, να μιλήσουν τη γλώσσα της αλήθειας για το τι συμβαίνει.

Ο πρωθυπουργός της Δανίας, Μέτε Φρεντέρικσεν, το έκανε μάλλον από ανάγκη, μιας και αντιμετώπιζε, για περίοδο σχεδόν τριών εβδομάδων, την αναζωπύρωση της ακατανόητης εκστρατείας του Τραμπ για την προσάρτηση της Γροιλανδίας, που αποτελεί δανικό έδαφος. Αμφότεροι οι ηγέτες, πάντως, με τα λόγια και τα έργα τους, έστειλαν ένα σαφές μήνυμα: ότι αντιμετώπιζε με μια υπερδύναμη που –προσωρινά– έχει υιοθετήσει τη λογική του δικαίου του ισχυρού, οι χώρες που εξακολουθούν να πιστεύουν στο διεθνές δίκαιο, στη συλλογική ασφάλεια, στο ελεύθερο εμπόριο και στην προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να επιδείξουν πυγμή, να οικοδομήσουν εναλλακτικά δίκτυα συνεργασίας – και να πουν την αλήθεια.

Η στροφή

Ο **Εζρα Κλάιν** των New York Times αφιέρωσε επεισόδιο του podcast του στην παρέμβαση του Κάρνεϊ, το οποίο τιτλοφόρησε «Η πιο σημαντική ομιλία εξωτερικής πολι-

τικής των τελευταίων ετών». «Ο Κάρνεϊ», εξήγησε, «είναι η απόλυτη ενσάρκωση του κατεστημένου. Είναι ο απόλυτος τεχνοκράτης – πρώην διοικητής της κεντρικής τράπεζας του Καναδά, πρώην διοικητής της Τράπεζας της Αγγλίας». Το να μιλήσει στο Νταβός, ως ηγέτης του Καναδά, «του γεωγραφικά εγγύτερου και από πολλές απόψεις πνευματικά πιο επιστήθιου συμμάχου της Αμερικής», ενώπιον των ηγετικών μορφών της πολιτικής και επιχειρηματικής ελίτ, περί «ρήξης» και τέλους της εποχής που οι σχέσεις με τις ΗΠΑ μπορούν να εδράζονται σε κοινές αξίες, «είναι μια στιγμή την οποία θα θυμόμαστε για πολύ καιρό».

Ο αντίκτυπος της ομιλίας, πέρα από οτιδήποτε άλλο, ήταν εμφανής από την αντίδραση του Τραμπ. Ο Αμερικανός πρόεδρος εξέφρασε την ενόχλησή του ήδη στη δική του ομιλία στο ελβετικό θέρετρο την επόμενη μέρα, υπογραμμίζοντας μεταξύ άλλων ότι «ο Καναδάς ζει χάρη στις Ηνωμένες Πολιτείες». Και το περασμένο Σάββατο έδωσε συνέχεια, απειλώντας τον Καναδά με δασμούς 100% εάν προχωρήσει σε εμπορική συμφωνία με την Κίνα.

Η αμερικανική πλευρά επιχείρησε να δείξει ότι οι απειλές του προέδρου έπασαν τόσο. Ο υπουργός Οικονομικών του Τραμπ, Σκοτ Μπέσεντ, δήλωσε τη Δευτέρα στο Fox News ότι σε τηλεφωνική επικοινωνία των δύο ηγετών ο Κάρνεϊ ανασκεύασε. Μιλώντας σε δημοσιογράφους την Τρίτη, ο Κάρνεϊ διέψευσε τον Μπέσεντ. «Για να

είμαι απολύτως σαφής, και το είπα στον πρόεδρο, εννοούσα αυτό που είπα στο Νταβός», τόνισε χαρακτηριστικά.

«Ο πρωθυπουργός Κάρνεϊ είπε φωναχτά αυτό που τόσο πολλοί από εμάς λέμε ιδιωτικά εδώ και χρόνια», επισημαίνει στην «Κ» ο Ιαν Μπρέμερ, πρόεδρος και ιδρυτής της εταιρείας πολιτικής συμβουλευτικής Eurasia Group. «Για έναν ηγέτη του G7 να αναγνωρίζει δημοσίως το τέλος της παγκόσμιας τάξης υπό την ηγεσία των ΗΠΑ –και να είναι ο ηγέτης του Καναδά, που ήταν για τόσο καιρό ο στενότερος και πιο αξιόπιστος σύμμαχος των Ηνωμένων Πολιτειών– ήταν πραγματικά αξιοσημείωτο».

Από φίλος, αντίπαλος

«Ο Καναδάς» βρίσκεται σε παρόμοια δύσκολη θέση με την Ευρώπη. Και στις δύο περιπτώσεις οι ΗΠΑ έχουν μετατραπεί από φίλος, σύμμαχος και εταίρος –έστω εταίρος με τον οποίο διαφωνούσαμε κατά καιρούς– σε πιθανό αντίπαλο», σχολιάζει, από την πλευρά της, στην «Κ» η Νάταλι Τότσι, διευθύντρια του Istituto Affari Internazionali στη Ρώμη και ειδική σύμβουλος του Ζοσέπ Μπορέλ όταν υπηρετούσε ως ύπατος εκπρόσωπος της Ε.Ε. για την Εξωτερική Πολιτική. «Ο ισχυρισμός του Κάρνεϊ πως η διεθνής τάξη έχει διαρραγεί είχε απήχηση επειδή είναι αλήθεια και οι Ευρωπαίοι το γνωρίζουν».

«Αυτό που γνωρίζουν επίσης είναι ότι η διευθέτηση που υπήρχε, της αποδοχής του μύθου μιας

διεθνούς τάξης που βασίζεται σε κανόνες παρότι οι κανόνες αυτοί συχνά παραβιάζονταν, άξιζε τον κόπο λόγω αυτής της ακλόνητης συμμαχίας και εταιρικής σχέσης», συνεχίζει η Ιταλίδα πολιτική επιστήμη. «Τώρα, με τις Ηνωμένες Πολιτείες να έχουν μετατραπεί σε δυνητικό αντίπαλο της Ευρώπης, δεν έχει νόημα πλέον να υποκρινόμαστε ότι πιστεύουμε σε αυτόν».

Ο Τραμπ μπορεί να έχει μοιραστεί σκόρπες σκέψεις περί του «τεχνιτού συνόρου» μεταξύ των ΗΠΑ και του Καναδά – αλλά (μέχρι στιγμής τουλάχιστον) δεν έχει απειλήσει την εδαφική ακεραιότητα του προς βορρά γείτονα. Αντιθέτως, επανήλθε ιδιαίτερα επιθετικά στις αρχές του έτους στην υποτιθέμενη ανάγκη των Ηνωμένων Πολιτειών να αποκτήσουν τη Γροιλανδία.

Η Μέτε Φρεντέρικσεν, η οποία γνώριζε από τον περυσινό Ιανουάριο και το βάνουσο τηλεφώνημα που είχε με τον Τραμπ πριν από την ορκωμοσία του για τις επικίνδυνες διεκδικήσεις του, αντέδρασε ποικιλοτρόπως. Η Κοπεγχάγη εξέδωσε κοινό ανακοινωθέν στις 6 Ιανουαρίου με έξι ακόμη ευρωπαϊκές χώρες, δηλώνοντας ότι η Δανία και η Γροιλανδία –και μόνον αυτές– αποφασίζουν για το μέλλον του αρκτικού νησιού. Το υπουργείο Άμυνας της χώρας ανακοίνωσε την αύξηση του αριθμού των στρατιωτών που θα εγκατασταθούν εντός του 2026 στη Γροιλανδία και συνεργάστηκε με επτά ακόμη χώρες για την αποστολή δικών τους στρατευμάτων για την άσκηση

Ο Μαρκ Κάρνεϊ και το «τέλος της νοσταλγίας»

Ο 61χρονος πρώην διοικητής της Τράπεζας του Καναδά και της Αγγλίας δεν έχει ακόμη συμπληρώσει ένα χρόνο στην πρωθυπουργία του Καναδά. Από την ομιλία του στο Νταβός, που χαρακτηρίστηκε ιστορική, ξεχώρισε η φράση ότι «η νοσταλγία (για τη μεταπολεμική Δύση) δεν συνιστά στρατηγική». Εκανε λόγο για «οπλοποίηση» των εταιρικών δεσμών που συγκροτούσαν τη δυτική συμμαχία. Η αλληλεξάρτηση μετατρέπεται από την υπερδύναμη σε όργανο εκβιασμού.

Οι ανέλπιστα θεματοφύλακες της Δύσης

Πώς οι πρωθυπουργοί δύο μεσαίας ισχύος χωρών κατάφεραν να αναδειχθούν σε ηγετικές προσωπικότητες για την αφύπνιση των συμμάχων των ΗΠΑ έναντι της νέας «αταξίας»

«Arctic Endurance». Η ίδια, μιλώντας στο Bloomberg, είπε ότι «παίρνει πολύ σοβαρά» την πρόθεση του Τραμπ να προσαρτήσει τη Γροιλανδία, ωστόσο ξεκαθάρισε ότι κάτι τέτοιο θα συνιστούσε το «τέλος των πάντων» όσον αφορά το ΝΑΤΟ. Και επισκέφθηκε τη Γροιλανδία για να σταθεί στο πλευρό του πρωθυπουργού της και να εμφανίσουν κοινό μέτωπο απέναντι στην Ουάσιγκτον.

Ατελέσφορη σιωπή

Σύμφωνα με τον Γιάκομπ Κίρκεγκαρντ, senior fellow στο ινστιτούτο Bruegel, η Φρεντέρικσεν, «όπως όλοι, εξεπλάγη» με την αναζωπύρωση του ζητήματος της Γροιλανδίας. «Υπό μία έννοια, σήμανε την αποτυχία της προηγούμενης στρατηγικής της, που ήταν να αγνοεί το ζήτημα. Αλλά γρήγορα άλλαξε στρατηγική, βασισμένη στο γεγονός ότι είναι σαφές εδώ και καιρό στη Δανία ότι ο Τραμπ δεν μπορεί να συζητήσει λογικά σχετικά με τη Γροιλανδία, όσον αφορά είτε την ασφάλεια είτε ζητήματα που συνδέονται με κρίσιμα ορυκτά».

Η νέα στρατηγική, σύμφωνα με τον Δανό αναλυτή, ήταν να εμπλέξει άλλους παίκτες από την κυβέρνηση Τραμπ, όπως ο Μάρκο Ρούμπο, που έχει ως συνομιλητή τον έμπειρο Δανό ΥΠΕΕ και πρώην πρωθυπουργό Λαρς Λόκε Ράσμουσεν. Παράλληλα, η ίδια «έθεσε τις κόκκινες γραμμές, μαζί με τον νεοεκλεγέντα πρωθυπουργό της Γροιλανδίας, και κινητοποίησε υποστήριξη εν ευρωπαϊκό και περιφερειακό επίπεδο».

Η Νάταλι Τότσι συμφωνεί πως «η Φρεντέρικσεν ήταν αποτελεσματική, θέτοντας κόκκινες γραμμές και επικαλούμενη αλληλεγγύη. Αυτές οι κόκκινες γραμμές και η αλληλεγγύη έδειξαν στις αγορές ότι οι Ευρωπαίοι δεν θα υπέκυπταν. Και οι προοπτικές ενός εμπορικού πολέμου, που οδήγησε σε πτώση της αγοράς, ώθησαν τον Τραμπ να υποχωρήσει».

Όπως παρατηρεί ο Κίρκεγκαρντ, η 48χρονη Σοσιαλδημοκράτισσα, που είναι πρωθυπουργός από το 2019, «αξιοποίησε επίσης ευφύως την κρίση για να κλείσει κάποιες ανοικτές ιστορικές πληγές στις σχέσεις Δανίας - Γροιλανδίας». Η εικόνα της είναι «μιας σιωπλά αποφασιστικής ηγέτιδος που αντιστάθηκε στον νταϊ – η καλύτερη δυνατή για πρωθυπουργό μικρής χώρας».

Το τέλος της λογικής

Η Μέτε Φρεντέρικσεν «άλλαξε στρατηγική, βασισμένη στο γεγονός ότι είναι σαφές εδώ και καιρό στη Δανία ότι ο Τραμπ δεν μπορεί να συζητήσει λογικά σχετικά με τη Γροιλανδία», σχολιάζει ο Γιάκομπ Κίρκεγκαρντ, του ινστιτούτου Bruegel.

Ο Ρότζερ Στόουν κατά την προσέλευσή του ενώπιον της επιτροπής που διερευνά τα γεγονότα της 6ης Ιανουαρίου 2021, με κορυφαίο την εισβολή οπαδών του Τραμπ στο Καπιτώλιο. Το δόγμα του πρώην συμβούλου του προέδρου των ΗΠΑ είναι «επίθεση, επίθεση, επίθεση - ποτέ άμυνα» και αυτό αποτυπώνεται πιστά στην πολιτική κοσμοθεωρία του Ντόναλντ Τραμπ.

Συνέντευξη στον ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΑΚΗ

Αγνωστές πτυχές της προσωπικότητας του Ντόναλντ Τραμπ και της θεατρικότητας στην άσκηση της πολιτικής από τον Αμερικανό πρόεδρο αποκαλύπτει στην «Κ» ο αποκαλούμενος «πρίγκιπας του σκότους», Ρότζερ Στόουν. Με εμπειρία δεκαετιών στο πλευρό προέδρων, από τον Ρίτσαρντ Νίξον και τον Ρόναλντ Ρέιγκαν έως τον Τζορτζ Μπους, ο συντηρητικός σύμβουλος Στρατηγικής κατάφερε ήδη από το 1988, όταν ο Τραμπ φλέρταρε για πρώτη φορά με την ιδέα της πολιτικής, να πείσει τον τότε νεοφώτιστο επιχειρηματία να κατέλθει υποψήφιος. Από την προεκλογική «απόπειρα» του 2000 έως την προεκλογική εκστρατεία του 2015, ο Στόουν πείστηκε ότι ο Τραμπ ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος για να γηθεί των ΗΠΑ.

Το «πρώτο αίμα»

«**Η ανεξαρτησία**, η αντοχή και το θάρρος του Ντόναλντ Τραμπ ήταν εμφανή για εμένα ήδη από το 1988, όταν τον παρότρυνα για πρώτη φορά να σκεφτεί σοβαρά να διεκδικήσει την προεδρία των Ηνωμένων Πολιτειών», λέει ο Στόουν. «Αν και Ρεπουμπλικανός, ο Τραμπ δεν ήταν δέσμιος των λαθών της εξωτερικής πολιτικής του παρελθόντος, που ήταν υπέρ των πολέμων. Λόγω των επιχειρηματικών του καταβολών, ένιωσα ότι ήταν ο πλέον κατάλληλος για να διαπραγματευθεί καλύτερες συμφωνίες με τους ξένους εμπορικούς εταίρους μας. Ταυτόχρονα διέκρινα ότι οι ψηφοφόροι θα έβρισκαν τη δημόσια ειλικρίνειά του αναζωογονητική σε σύγκριση με τους καριερίστες πολιτικούς, που παραδοσιακά επιδίωκαν την προεδρία».

Ο Στόουν διηγείται πώς μια κατεπείγουσα συνάντηση με τον Τραμπ το 1989 έσωσε τον σημερινό πρόεδρο από βέβαιο θάνατο, περιγράφοντας παράλληλα και την αντίδρασή του. «Εκείνη τη χρονιά, όταν τον εκπροσωπούσα ως λομππίστας», αφηγείται, «ο Ντόναλντ Τραμπ ανέβηκε ένα ταξίδι με ελικόπτερο στο Ατλάντικ Σίτι για να με συναντήσει για ένα επείγον ζήτημα. Όταν το ελικόπτερο συνετρίβη στα πευκοδάση του Νιου Τζέρσεϊ, σκοτώνοντας όλους τους επιβάτες, τον είδα να τηλεφωνεί μεθοδικά στις χίρες των στελεχών του για να τους ανακινώσει ο ίδιος τα τραγικά νέα, αντί να τις αφήσει να τα μάθουν από τις ειδήσεις».

Ο Στόουν, γνωστός για το δόγμα «επίθεση, επίθεση, επίθεση - ποτέ άμυνα», μια στρατηγική που αποκωδικοποιεί στο

βιβλίο του «Stone's Rules: How to Win at Politics, Business, and Style» (Οι κανόνες του Στόουν: Πώς να κερδίζεις στην πολιτική, στις μπίζνες, και το στυλ). Μήπως όμως η διαρκής σύγκρουση στραφεί τελικά εναντίον του ίδιου του επιτιθέμενου, δηλαδή του Αμερικανού προέδρου, συσπειρώνοντας όσους βρίσκονται σε αμυντική θέση; «Ο Ντόναλντ Τραμπ κατανοεί τόσο το κίνητρο όσο και την απειλή στη διαχείριση των εξωτερικών υποθέσεων. Εχει τερματίσει περισσότερες από οκτώ ξένες πολεμικές συγκρούσεις μέσω διαπραγματεύσεων. Επεισε επίσης τον δικτάτορα της Βόρειας Κορέας Κιμ Γιονγκ Ουν να σταματήσει προσωρινά το πρόγραμμα ανάπτυξης πυρηνικών όπλων, κατά την ιστορική επίσκεψή του στη Βόρεια Κορέα στη διάρκεια της πρώτης θητείας του».

Η σύλληψη Μαδούρου

«**Η εντυπωσιακή** σύλληψη του ισχυρού άνδρα της Βενεζουέλας Νικολάσ Μαδούρου με την κατηγορία της διακίνησης ναρκωτικών αποδεικνύει την αποτελεσματική και στοχευμένη χρήση της αμερικανικής ισχύος από τον Τραμπ, χωρίς να εμπλέκεται σε δαπανηρούς, ατέρμονους πολέμους στο εξωτερικό ή σε περιπέτειες».

«Οι επιτυχημένες προσπάθειες του Τραμπ να πείσει τους εταίρους μας στο ΝΑΤΟ να πληρώσουν το μερίδιό τους για την άμυνα είναι ένα ακόμη παράδειγμα της αποτελεσματικής διεθνούς διακυβέρνησής του. Η χρήση περιορισμένων αεροπορικών επιθέσεων σε εγκαταστάσεις ανάπτυξης πυρηνικών όπλων του Ιράν, χωρίς την απο-

στολή στρατευμάτων ή παρατεταμένες συγκρούσεις, συνιστούν εξίσου αποτελεσματική επίδειξη της αμερικανικής δύναμης».

«Τέλος η επιτυχημένη προσπάθειά του να σταματήσει τη μαζική εισοδο παράνομων μεταναστών στις ΗΠΑ μέσω των νότιων συνόρων μας, χωρίς τη θέσπιση νέων νόμων, συνέβαλε ώστε οι εχθροί της Αμερικής να σέβονται τη δύναμη, όχι την αδυναμία της. Ο Τραμπ το κατανοεί πλήρως αυτό».

Αποδοκιμάζοντας την κυβέρνηση Μπάιντεν για τα έργα και τις ημέρες της, ο Στόουν είναι κατηγορηματικός: «Η σθεναρή αντίθεση του Τραμπ τόσο στα αυταρχικά μαρξιστικά καθεστώτα όσο και στο λαθρεμπόριο ναρκωτικών στο δυτικό ημισφαίριο υπογραμμίζει τον ρεαλισμό του απέναντι στην απειλή που αποτελούν αυτά τα καθεστώτα».

Για την Κίνα

«**Ο Τραμπ** αναγνώρισε σωστά τις προσπάθειες της κομμουνιστικής Κίνας να μονοπωλήσει την αγορά των σπάνιων γαιών, να αγοράσει εκτεταμένες εκτάσεις σε στρατηγικές τοποθεσίες κοντά σε αμερικανικές στρατιωτικές εγκαταστάσεις, να χειραγωγήσει το αμερικανικό νόμισμα και να υποκλέψει πνευματική ιδιοκτησία. Αν και η Ρωσία και η Κίνα είναι και οι δύο αυταρχικές χώρες, παραδοσιακά είναι καχύποπτες η μία προς την άλλη. Ισως η μεγαλύτερη ζημιά που προκάλεσε η εξωτερική πολιτική του Μπάιντεν ήταν ότι έφερε κοντά αυτές τις δύο υπερδυνάμεις».

Ρότζερ Στόουν, πρώην σύμβουλος Στρατηγικής του Τραμπ

Ο Τραμπ είναι ρεαλιστής και ειρηνοποιός

Ο επονομαζόμενος και «πρίγκιπας του σκότους» εξηγεί πώς διέκρινε από το 1988 το πολιτικό ταλέντο που θα ξεχώριζε τον μετέπειτα Αμερικανό πρόεδρο από τους καριερίστες πολιτικούς

θα πρέπει να θεωρείται ισχυρός υποψήφιος για το χρίσμα των Ρεπουμπλικανών το 2028, αν και ο πρόεδρος Τραμπ έχει δικαίως αναγνωρίσει τον υπουργό Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο ως πιθανό διάδοχό του».

Αλλωστε, «παρά τη συνεχιζόμενη αντιπολίτευση εκ μέρους των Δημοκρατικών, των μέσων ενημέρωσης και του κατεστημένου της Ουάσινγκτον, η επιρροή του Τραμπ μεταξύ των Ρεπουμπλικανών παραμένει ισχυρή και η υποστήριξη του είναι σχεδόν πάντα καθοριστική στις εσωκομματικές μάχες». Οσον αφορά στο Δημοκρατικό Κόμμα, ο Στόουν θεωρεί πως «δεν έχει συγκεκριμένο σχέδιο για τον έλεγχο του πληθωρισμού, την εξάλειψη του εμπορικού ελλείμματος με τους εμπορικούς μας εταίρους, τη δημιουργία θέσεων εργασίας ή τη μείωση του κόστους ζωής και της διαθεσιμότητας των κατοικιών. Το σημερινό Δημοκρατικό Κόμμα δεν είναι πλέον το κόμμα του Τζον Φ. Κένεντι ή του Χάρι Τρούμαν. Εχει καταληφθεί από μια ριζοσπαστική προοδευτική κλίκα που επικεντρώνεται σε πολιτικές "ΔΕΙ (σ.σ. "διαφορετικότητας, ισότητας και συμπεριληψής"), εμμονής στα τρανς δικαιώματα και επικίνδυνες πολιτικές "ανοιχτών συνόρων", που δημιουργούν ανασφάλεια στις αμερικανικές κοινότητες και γειτονιές. Η ρητορική τους είναι ο "αντι-τραμπισμός", χωρίς να προσφέρουν κανένα θετικό πρόγραμμα ούτε στην εσωτερική ούτε στην εξωτερική πολιτική».

Ελληνες πολιτικοί

«**Σε προηγούμενη** συνέντευξή του στο «Βήμα» είχε αναφέρει ότι Έλληνες πολιτικοί τον προσέγγισαν αναζητώντας πολιτική καθοδήγηση και πρόσβαση στον στενό κύκλο του Τραμπ, χωρίς ωστόσο να προκύψει κάποια συνεργασία, καθώς δεν εντόπισε τον «κατάλληλο» υποψήφιο. Σύμφωνα με τον Στόουν, «αν και είναι απολύτως νόμιμο για έναν Αμερικανό πολιτικό στρατηγικό σύμβουλο να βοηθάει έναν ξένο πελάτη, δεν έχω εκπροσωπήσει ποτέ κανένα ελληνικό πολιτικό κόμμα ή άτομο. Ομως βρίσκω πολύ ενδιαφέρον το αυξανόμενο εθνικιστικό συναίσθημα».

Ολοκληρώνοντας την κουβέντα, τον ρωτάμε ποια ήταν η πιο πρόσφατη συμβουλή που έδωσε στον Τραμπ. Δεν απαντάει. «Πάντα θεωρούσα τις συνομιλίες μου με τον πρόεδρο Τραμπ εμπιστευτικές. Θα συνεχίσω να τηρώ αυτήν την πολιτική».

Πληρώνουν για το ΝΑΤΟ

Οι επιτυχημένες προσπάθειες του Τραμπ να πείσει τους εταίρους μας στο ΝΑΤΟ να πληρώσουν το μερίδιό τους για την άμυνα είναι παράδειγμα επιτυχημένης διακυβέρνησης.

Το καλύτερο για τις ΗΠΑ

Ο Τραμπ σίγουρα δεν είναι οπαδός της παγκοσμιοποίησης. Αντιμετωπίζει κάθε ζήτημα μέσα από το πρίσμα του τι είναι καλύτερο για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και τον λαό τους.

ΠΡΩΤΗ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ
1924 στο Σαμονί της Γαλλίας

ΟΙ ΚΥΡΙΑΡΧΟΙ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ (σε μετάλλια)

148	133	124	Νορβηγία	Σύνολο μεταλλίων: 405
113	122	95	ΗΠΑ	330
112	104	70	Γερμανία (1928-52, 1992-)	286
78	57	59	Σοβ. Ένωση (1956-1992)	194
77	72	76	Καναδάς	225
71	88	91	Αυστρία	250
65	51	60	Σουηδία	176
55	57	58	Ρωσία	170

2.900

αθλήτες και αθλήτριες από 92 χώρες, καθώς και «ανεξάρτητοι» από Ρωσία και Λευκορωσία

47%

το υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής γυναικών σε Χειμερινούς Ολυμπιακούς

Σίντνεϊ Κρόσμπι (Καναδάς)
ΧΟΚΕΪ ΣΤΟΝ ΠΑΓΟ
2 ●●

Αλίσα Λου (ΗΠΑ)
ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΑΤΙΝΑΖ
Η 19χρονη σε ηλικία 13 ετών έγινε η νεότερη αθλήτρια που κατέκτησε πρωτάθλημα των ΗΠΑ, παγκόσμια πρωταθλήτρια το 2025

Οι άρχοντες των (ολυμπιακών) δαχτυλιδιών

Λίντσεϊ Βον (ΗΠΑ)
ΑΛΠΙΚΟ ΣΚΙ

1 ●●●
2 ●●●

Μικαέλα Σίφριν (ΗΠΑ)
ΑΛΠΙΚΟ ΣΚΙ

2 ●●● 1 ●●●
(πέντε φορές παγκόσμια πρωταθλήτρια)

16

αθλήματα-πρεμιέρα για ορειβατικό σκι

116

απονομές μεταλλίων

Γιοκάνες Χόσφλοτ Κλέμπο (Νορβηγία)
ΣΚΙ ΑΝΤΟΧΗΣ

5 ●●●●●
1 ● 1 ●

Κάλι Χάμφρις (ΗΠΑ)
ΜΠΟΜΠΣΛΕΪ

3 ●●●●
1 ●

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

ΑΛΠΙΚΟ ΣΚΙ

Αλέξανδρος Ιωάννης Γκιννής

Μαρία Ελένη Τσιόβολου

ΔΡΟΜΟΙ ΑΝΤΟΧΗΣ
Απόστολος Αγγελής

Νεφέλη Τίτα

Κωνσταντίνα Χαραλαμπίδου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

25οι ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Οικολογικοί και... ενεργοβόροι

Μιλάνο και Κορτίνα μετρούν αντίστροφα για την τελετή έναρξης προτάσσοντας την οικολογική βιωσιμότητα, μολονότι για τη διεξαγωγή των αγωνισμάτων θα απαιτηθεί η παραγωγή 3 εκατ. κυβικών τεχνητού χιονιού

Της ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑΣ ΣΠΑΝΕΑ

Με βιώσιμες υποδομές και με πολλές καινοτομίες η Ιταλία ετοιμάζεται να υποδεχθεί τους 25ους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Μιλάνο - Κορτίνα.

Η διοργάνωση θα διεξαχθεί από τις 6 έως τις 22 Φεβρουαρίου και οι οικοδεσπότες έχουν όραμα να αναδειχθεί η εκδοχή μιας χώρας που μπορεί να συνδυάσει τη δημιουργικότητα και την οργανωτική ικανότητα, προβάλλοντας την σε παγκόσμια κλίμακα. Σημαντικό ρόλο παίζουν η προστασία του περιβάλλοντος και η οικολογική βιωσιμότητα, αλλά για τη διεξαγωγή των Αγώνων θα απαιτηθεί και η παρασκευή περισσότερων από τριών εκατ. κυβικών τεχνητού χιονιού, κάτι βέβαια που κάθε άλλο παρά οικολογική κίνηση είναι.

Πριν από κάτι περισσότερο από έναν αιώνα, ο Σουηδός στρατηγός και λάτρης των σπορ Βίκτορ Γκούσταβ Μπαλκ έπεισε τον καλό φίλο του βαρόνο Πιερ ντε Κουμπερτέν να συμπεριλά-

βει χειμερινά αθλήματα στους Ολυμπιακούς Αγώνες και το 1924 διεξήχθησαν οι πρώτοι Χειμερινοί στο Σαμονί της Γαλλίας. Από τότε, κάθε διοργάνωση προσθέτει τις δικές της καινοτομίες, ενώ τα τελευταία χρόνια οι «Αγώνες του χιονιού» έχουν να αντιμετωπίσουν έναν εχθρό: την αύξηση της θερμοκρασίας, που αναγκάζει τους οργανωτές να παράγουν τεχνητό χιόνι, κάτι που απαιτεί χρήματα, ενέργεια και νερό.

Οι Αγώνες Μιλάνο - Κορτίνα θα είναι οι μεγαλύτεροι στην Ιστορία του θεσμού. Με σύνθημα το «IT's your vibe» (με το IT κεφαλαία για να παραπέμπουν στη διοργανώτρια χώρα) και πολλές καινοτομίες, οι Ιταλοί έχουν θέσει στόχο να ανεβάσουν ψηλά τον πήχυ: Για τις ανάγκες του χόκεϊ στον πάγο κατασκευάστηκε στο Μιλάνο ένα στάδιο με χωρητικότητα 16.000 ατόμων. Ο συνολικός προϋπολογισμός της διοργάνωσης έφτασε τα 5,2 δισ. ευρώ. Εξ αυτών, τα 1,7 δισ. προήλθαν από ιδιωτικά κεφάλαια. Οι

Ο συνολικός προϋπολογισμός της διοργάνωσης έφτασε τα 5,2 δισ. ευρώ. Εξ αυτών τα 1,7 δισ. προήλθαν από ιδιωτικά κεφάλαια. Οι οικοδεσπότες πιστεύουν ότι τα έσοδα θα ξεπεράσουν τα 5,3 δισ.

οικοδεσπότες πιστεύουν ότι τα έσοδα θα ξεπεράσουν τα 5,3 δισ. Οι διοργανώτριες πόλεις αναμένεται να δεχτούν περισσότερους από δύο εκατ. επισκέπτες, οι οποίοι εκτός από τις αθλητικές εκδηλώσεις θα έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν και πλήθος πολιτιστικών δρωμένων.

Η Ολυμπιακή Φλόγα

Για πρώτη φορά η Ολυμπιακή Φλόγα της έναρξης θα ανάψει ταυτόχρονα σε δύο εστίες (Μιλάνο και Κορτίνα ντ' Αμπέτσο) και εκτός σταδίων. Οι εστίες αποτε-

λούνται από μία τεχνολογικά πολύπλοκη κατασκευή, την οποία συνθέτουν 4,5 τόνοι από μέταλλο, 1.440 συνδεδετικά εξαρτήματα και 1.000 μ. από LED. Τοποθεσίες στη Λομβαρδία και τη βορειοανατολική Ιταλία θα υποδεχθούν τους κορυφαίους αθλητές και αθλήτριες των χειμερινών σπορ. Η παρέλαση των εθνών στην τελετή έναρξης θα πραγματοποιηθεί, ταυτόχρονα, σε τέσσερις διαφορετικές περιοχές, στις οποίες θα βρίσκονται οι αθλητές.

Επίκεντρο θα αποτελέσει το στάδιο Σαν Σίρο στο Μιλάνο. Οι δημιουργοί επέλεξαν ως τίτλο την αρχαία ελληνική λέξη «Αρμονία». Στη σκηνή του Σαν Σίρο θα εμφανιστούν, μεταξύ άλλων, ο Αντρέα Μποτσέλι, η Μαρία Κάρεϊ και η Λάουρα Παουζίνι, ενώ θα πάρουν μέρος επαγγελματίες και εθελοντές από 27 χώρες. Η τελετή λήξης θα πραγματοποιηθεί στη Βερόνα και θα φέρει τον τίτλο «Ομορφιά εν δράσει». Θα πάρει μέρος ο Ρομπέρτο Μπόλε, πρωτοκορευτής στο μπαλέτο του φημισμένου θεάτρου «La Scala».

Το ορειβατικό σκι θα κάνει το ντεμπούτο του σε ολυμπιακή διοργάνωση και ο στόχος της ισπς συμμετοχής ανδρών - γυναικών πρόσθεσε νέα αγωνίσματα. Συνολικά θα διεξαχθούν 116 αγωνίσματα σε 16 αθλήματα, δηλαδή επτά αγωνίσματα και ένα άθλημα περισσότερα από τους αντίστοιχους Χειμερινούς του Πεκίνου. Στους 25ους Αγώνες θα λάβουν μέρος αθλητές από 92 χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Οι Ρώσοι και οι Λευκορώσοι θα αγωνιστούν, για ακόμη μία φορά, χωρίς τα εθνόσημά τους.

Η ελληνική αποστολή

Η Ελλάδα συμμετείχε για πρώτη φορά σε Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες το 1936, αλλά ουδέποτε κάποιος αθλητής ή αθλήτρια έχει «φλερτάρει» με ένα μετάλλιο. Για πρώτη φορά στην ελληνική αποστολή θα συμμετάσχει ένας αθλητής που έχει γευτεί τη χαρά μεταλλίου (ασπμένιο) σε ένα παγκόσμιο πρωτάθλημα. Ο Αλέξανδρος Ιωάννης Γκιννής, όμως, είχε

για σειρά από τραυματισμούς και δίνει μάχη με τον χρόνο προκειμένου να βρεθεί σε καλή αγωνιστική κατάσταση. Μάλιστα, για να επιστρέψει στις προπονήσεις έβγαλε νωρίτερα μια βίδα από τον αστράγαλο...

Με τα ελληνικά χρώματα θα πάρουν μέρος και οι Μαρία Ελένη Τσιόβολου (αλπικό σκι), Απόστολος Αγγελής, Νεφέλη Τίτα και Κωνσταντίνα Χαραλαμπίδου (δρόμοι αντοχής).

Πολιτιστικό γεγονός

Οι Χειμερινοί Ολυμπιακοί της Ιταλίας, όμως, δεν θα είναι μόνο ένα αθλητικό γεγονός. Στο πλαίσιο τους θα διεξαχθούν πολιτιστικές εκδηλώσεις που θα συνδέσουν ανθρώπους και γεγονότα σε ολόκληρη τη χώρα, με πυλώνες τον αθλητισμό, την ιστορία και την τέχνη. Πρόκειται για ένα πολιτιστικό ταξίδι που θα περιλαμβάνει μουσεία, θέατρα, αλπικά και αστικά τοπία και ιστορικές πόλεις και θα αναδείξει τον πολιτισμό και την ιστορία της διοργανώτριας χώρας.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Αθλητικός Δικαστής ΚΟΠ, καιρός για restart!

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ**

Αριστοτέλης Βρυωνίδης. Δίπλα από τον τίτλο και τον ρόλο του στην ποδοσφαιρική Ομοσπονδία, άνετα προστίθεται η λέξη ανομοιομορφία. Οι λόγοι και οι αιτίες που την προκαλούν, αποτελούν θέμα συζήτησης. Η μη αντίδραση της ΚΟΠ, τόσο με την τωρινή όσο και με την προηγούμενη... διακυβέρνηση και σύνθεση της ηγεσίας της, συνεχίζει να προκαλεί απορίες... Και το συμπέρασμα είναι πλέον ξεκάθαρο. Υπό τη μορφή και τον τρόπο που λειτουργεί ο Αθλητικός Δικαστής, με τα κριτήρια τα οποία κατά καιρούς τιμωρεί ή χαϊδεύει με τις ποινές που επιβάλλει, η αξιοπιστία του πλέον δεν σώζεται.

Ακόμη και αν σωστά ενεργεί, με βάση τις κατά καιρούς

υποθέσεις που έχει ενώπιόν του, τα γεγονότα και τη σοβαρότητα τους και λαμβάνοντας υπόψη προηγούμενες παραπομπές ιδίων ομάδων, το γεγονός ότι δεν επιδεικνύει πάντα την ίδια αυστηρότητα ή ευαισθησία, το λάθος μέτρημά του σε κάποιες περιπτώσεις, σε σχέση με τις κατ' επανάληψη παραπομπές κάποιων ομάδων, μοιραία έχουν δημιουργήσει προκατάληψη και αμφισβήτηση.

Δικαιολογημένες δεν είναι πάντα οι αντιδράσεις ομάδων, σε σχέση με τις αποφάσεις του. Σε μεγάλο βαθμό, όμως, οι αποφάσεις του Αθλητικού Δικαστή, χρόνια τώρα, δίνουν αφορμές. Ο κύριος Βρυωνίδης κρεώνεται μ' ένα μεγάλο ποσοστό ευθύνης, για την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί, ευθύνη, ωστόσο, φέρει και η ΚΟΠ. Ευθύνη γιατί... ανέχθηκε την ανομοιομορφία σε κάποιες αποφάσεις και σε υποθέσεις που... έβγαζαν μάτια. Όταν για παράδειγμα οπαδοί, ομάδας του Αθλητικού Δικαστή, έμπα-

ναν στον αγωνιστικό χώρο, ξυλοφόρτωναν αντίπαλους και όχι μόνο και ο κύριος Βρυωνίδης έριχνε πρόστιμο. Ευθύνη και γιατί, εδώ και χρόνια, καμία πρωτοβουλία δεν αναπτύχθηκε προκειμένου να αναθεωρηθούν πρόνοιες των πειθαρχικών κανονισμών, προκειμένου πιο ξεκάθαρες να γίνουν, πιο εύκολο το έργο του οποίου Αθλητικού Δικαστή να καταστεί, αλλά και πιο δύσκολα η όποια... αλλοπρόσκληση απόφαση θα μπορούσε να προκύψει και η οποία δεν θα συμβάδιζε με τις πρόνοιες αυτές...

Η φετινή αγωνιστική περίοδος οδεύει στην τελική της ευθεία. Το χρονικό διάστημα που απομένει θα πρέπει να αξιοποιηθεί για την προεργασία, φυσικά και με τη συμμετοχή των ομάδων και η νέα περίοδος θα πρέπει να βρει τον θεσμό του Αθλητικού Δικαστή σε νέα βάση λειτουργίας, με γνώμονα τη μεγαλύτερη διαφάνεια, την ορθότερη και δικαιοτερη επιβολή ποινών. Και λογικά μ' ένα νέο όνομα Αθλητικού Δικαστή...

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

«Δεν ήθελε και πολύ. Μια ανακοίνωση 166 λέξεων ήταν αρκετή για την ΚΟΠ, να περιγράψει ένα κοσμιο-ιστορικό σημαντικό γεγονός. Πώς αλλιώς να χαρακτηρίσει κανείς την αφυπρέπηση του Ανθούλη Μυλωνά, υπό τη διεύθυνση του οποίου μεγάλωσαν γενεές και γενεές ποδοσφαιρόφιλων και κυρίως ποδοσφαιρικών παραγόντων και μανατζαρέων.

Δύο δεκαετίες και βάλτε, ήπιευσαν στην ΚΟΠ, υπηρετώντας ως γενικοί διευθυντές «Βασίλειο». Τον Κουτσοκούμνη, που αυτός τον έκρισε γενικό διευθυντή, τον Κούμα τον μεγαλοπρεπή και τον Χάρη τον Α'. Το ζήτημα, όμως, που προκύπτει δεν είναι ακριβώς η αποχώρηση του Ανθούλη, που στο κάτω-κάτω ό,τι ήταν να δώσει, το έδωσε.

Το θέμα είναι ότι η ΚΟΠ επέλεξε να ορίσει ως νέο γενικό διευθυντή τον κύριο Μοριά, το βιογραφικό του οποίου ξεκινά και τελειώνει στην ανακοίνωση της

ΚΟΠ, σε 40 λέξεις! Το πιο εντυπωσιακό δε, είναι ότι ο νέος γενικός διευθυντής απασχολείται στην ΚΟΠ από το 1997 (!!), ωστόσο η παρουσία του εκεί δεν είναι ευρέως γνωστή, παρά μόνο στους πολύ μυημένους στα της Ομοσπονδίας. Ακόμη και να επιχειρήσει κανείς στο διαδίκτυο, να ερευνησει τη συνολική του δραστηριότητα, δεν θα εντοπίσει παρά μόνο κάποια συμμετοχή του, ως «υπεύθυνος Κοινωνικής και Περιβαλλοντικής Βιωσιμότητας της ΚΟΠ», σε κάποια συνάντηση. Χαμηλών τόνων αναμφοσιβήτητα, δεν ακούσαμε ποτέ την άποψη του κύριου Μοριά, ως οικονομικού διευθυντή της ΚΟΠ, για τη δεινή οικονομική θέση των ομάδων, για τις απαιτήσεις του κράτους και για το όποιο σχέδιο διαθέτει η Ομοσπονδία για να συμβάλει στην επίλυση των προβλημάτων. Όσο και να ψάξαμε δεν βρήκαμε, τίποτα απολύτως!

Ανεξαρτήτως του κ. Μοριά και της σκιάδους παρουσίας του μέχρι στιγμής στην ΚΟΠ, όσοι πίληζαν ότι η νέα διοίκηση της Ομοσπονδίας, πλήρως ταυτισμένη με τις

ανάγκες του σύγχρονου επαγγελματισμού, θα ενημέρωνε το κοινό για την ανοικτή θέση του γενικού διευθυντή, απλώς απογοητεύτηκαν. Όσοι δηλαδή ανέμεναν ότι η θέση θα προκρινόταν, για να υποβάλουν το βιογραφικό τους οι ενδιαφερόμενοι μίπως και προσληφθούν αξιοκρατικά, λόγω των προσόντων τους, πάλι θ' απογοητεύτηκαν! Αν δε, κάποιος προσδοκούσαν ότι η Ομοσπονδία θ' ανέθετε σ' έναν ανεξάρτητο ελεγκτικό οίκο, να συλλέξει τα βιογραφικά και αξιολογώντας τα ναισηγηθεί στην ΚΟΠ δύο-τρεις υποψηφίους, θα τους έμεινε μια θλίψη.

Να γράψω ότι, αυτοί οι δύο-τρεις υποψήφιοι, θα μπορούσαν να θεθούν ενώπιον του διοικητικού συμβουλίου, για να αναδειχθεί διά της ψηφοφορίας ο εκλεκτός... περισσότερο μοιάζει με επιστημονική φαντασία το σενάριο, παρά με τις διεργασίες της ΚΟΠ της τελευταίας δεκαετίας. Στην Κύπρο του 2026, δεν έχουν ακόμη σημασία όλα αυτά. Σημασία έχει ότι έχουμε νέο γενικό διευθυντή. Καλώς τον, πού ήτανε...

Μεταβολές εβδομάδας

	Χ.Α.Κ.		Χ.Α.		Dow Jones		Nasdaq		Nikkei		Dax		FTSE 100		Πετρέλαιο		€/€
	2,95%		2,2%		-1,02%		-0,06%		-0,97%		-2,20%		0,21%		5,35%		0,77%

BRAIN GAIN

Συνεχίζει το κυνήγι ταλέντων η κυβέρνηση

Ρίχνει ξανά παραγάδι στις χώρες όπου καταγράφεται ισχυρή παρουσία Κυπρίων και επαγγελματιών η κυβέρνηση, με στόχο τον επαναπατρισμό τους στη χώρα με φορολογικά κίνητρα και διευκολύνσεις. Οι επόμενοι προορισμοί στους οποίους προγραμματίζεται να αναπτυχθούν δράσεις-εκστρατείες του Minds in Cyprus παρόμοιες με αυτή που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Απρίλιο στο Λονδίνο, είναι η Ελλάδα, οι Ηνωμένες Πολιτείες και το Ηνωμένο Βασίλειο. **Σελ. 4**

REAL ESTATE

Πλήγμα στην αξία επιφέρουν οι παθογένειες

Μείωση της αξίας ενός διαμερίσματος, που μπορεί να αγγίξει ακόμα και το 20%, επιφέρουν οι χρόνιες παθογένειες της διαχείρισης των πολυκατοικιών, λόγω της σημαντικής απαξίωσης που προκαλεί η απουσία συντήρησης και επισκευών των κτιρίων. **Σελ. 12**

«Ψηφίζουν» δάνεια σταθερού επιτοκίου

Ο πληθωρισμός σε χαμηλά επίπεδα δημιουργεί ευνοϊκό περιβάλλον χρηματοδότησης στην Κύπρο

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αναμένεται να διατηρήσει αμετάβλητα τα επιτόκια, εξέλιξη που ενισχύει το κλίμα πιστωτικής επέκτασης στην Κύπρο. Η σημαντική αποκλιμάκωση των δανειστικών επι-

τοκίων κατά το 2025, όπως καταγράφεται στο τελευταίο οικονομικό δελτίο της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, μείωσε το κόστος χρηματοδότησης για επιχειρήσεις και νοικοκυριά και ενίσχυσε την

αναπτυξιακή δυναμική της οικονομίας. Τα επιτόκια νέων επιχειρηματικών και στεγαστικών δανείων υποχώρησαν αισθητά, συγκλίνοντας ή και διαμορφώθηκαν χαμηλότερα από τον διάμεσο της Ευρωζών-

ης, λόγω της υψηλής μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ. Παράλληλα, παρατηρείται στροφή προς δάνεια σταθερού επιτοκίου με μεγαλύτερη διάρκεια. Η πιστωτική επέκταση ενισχύ-

θηκε περαιτέρω, με τα καθαρά δάνεια προς τον ιδιωτικό τομέα να καταγράφουν ισχυρή αύξηση, ενώ ο πληθωρισμός επιβραδύνθηκε σημαντικά, διαμορφώνοντας ευνοϊκές συνθήκες για την οικονομία. **Σελ. 3**

Πρωταγωνιστές τα ρομπότ στη νέα εποχή της Tesla

Η εταιρεία αφήνει πίσω της το «κλασικό» ηλεκτρικό αυτοκίνητο που την καθιέρωσε για να εισέλθει δυναμικά στον κλάδο της τεχνητής νοημοσύνης (AI) και της ρομποτικής. Με μια εμβληματική επένδυση 2 δισ. δολαρίων στην xAI, την εταιρεία τεχνητής νοημοσύνης του ίδιου του Μασκ, ο πλουσιότερος άνθρωπος του κόσμου στέλνει σαφές μήνυμα στους επενδυτές ότι στη νέα εποχή της Tesla τα αυτοκίνητα θα παίξουν δευτερεύοντα ρόλο. **Σελ. 9**

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ

Πλεονάσματα αλλά και «αναποδιές»

Τα προκαταρκτικά στοιχεία του 2025 δείχνουν πλεόνασμα 1,15 δισ. ευρώ ή 3,2% του ΑΕΠ, παρά την αύξηση των δαπανών για την Κύπρο. Η χώρα έχει μια σταθερά πλεονασματική πορεία μετά το μνημόνιο που έληξε το Μάρτιο του 2016, αλλά και «σκαπανεβάσματα». **Σελ. 5**

ΥΠΟΧΩΡΗΣΗ ΔΟΛΑΡΙΟΥ

Απειλείται ο τουρισμός της Ε.Ε.

Οι εξαγωγές της Ευρώπης θα πληγούν, οι Αμερικανοί θα ταξιδεύουν λιγότερο και θα μειωθούν τα κέρδη όλου του τουριστικού κλάδου στην Ευρώπη, όπως και τα κέρδη των αμερικανικών επιχειρήσεων από την αποδυνάμωση του δολαρίου. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Μισθοί ευρύτερου δημόσιου τομέα και οικονομική ανάπτυξη

Η σχέση μεταξύ του επιπέδου μισθών του γενικότερου δημόσιου τομέα και της οικονομικής ανάπτυξης παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Η επιστημονική βιβλιογραφία επιβεβαιώνει τη διαισθητική προσέγγιση ότι συγκριτικά χαμηλοί μισθοί αυξάνουν τον κίνδυνο διαφθοράς, όμως, παρουσιάζει, παράλληλα, μια πιο σύνθετη εικόνα.

Χαμηλές αμοιβές των δημόσιων και ημιδημόσιων υπαλλήλων σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα, τείνουν να μειώνουν το κόστος της ανέντιμης συμπεριφοράς και αποτελούν τροχοπέδη για μια σύγχρονη και αποτελεσματική κρατική υπηρεσία. Αυτό είναι το υπόβαθρο της θεωρίας των «αποτελεσματικών μισθών»: Ωστόσο, η προσαρμογή μισθών από μόνη της δεν αρκεί. Μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας τεκμηριώνει ότι, η ανισότητα μισθών εντός του ευρύτερου

δημόσιου τομέα είναι ένας πρόσθετος κρίσιμος παράγοντας: σε χώρες με χαμηλή μισθολογική ανισότητα, οι αυξήσεις τείνουν να μειώνουν τη διαφθορά, ενώ, σε χώρες με υψηλή ανισότητα, μπορούν ακόμη και να την ενισχύσουν.

Η σύνδεση των μισθών με την οικονομική ανάπτυξη είναι έμμεση αλλά σημαντική: η διαφθορά, μακροχρόνια, μειώνει τις επενδύσεις, στρεβλώνει την κατανομή πόρων και υπονομεύει την εμπιστοσύνη των οικονομικών παραγόντων. Ορθολογική μισθολογική πολιτική δύναται να συμβάλει στη μείωση της διαφθοράς και να ενισχύσει το περιβάλλον σταθερότητας που απαιτείται για βιώσιμη ανάπτυξη.

Κάποια διεθνή παραδείγματα επιβεβαιώνουν την πιο πάνω ανάλυση:

(α) Σιγκαπούρη: συνδυάζει

ανταγωνιστικούς μισθούς σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα, ιδιαίτερα σε εποπτικές και επισημοτικές θέσεις, με αυστηρό πλαίσιο εποπτείας και ανεξάρτητη και αποτελεσματική αρχή κατά της διαφθοράς.

(β) Γεωργία: μετά το 2004, αποφάσισε αύξηση μισθών και αναδιάρθρωση δημόσιων θεσμών, μειώνοντας θεαματικά τη διαφθορά.

(γ) Δανία: διατηρεί σχετικά συμπεσμένες μισθολογικές κλίμακες και εξαιρετικά ισχυρούς εποπτικούς θεσμούς, επιτυγχάνοντας, σταθερά, χαμηλή διαφθορά.

Για την Κύπρο προκύπτουν τέσσερα βασικά διδάγματα:

1. Αποφυγή υποαμοιβής σε κρίσιμες θέσεις του ευρύτερου δημόσιου τομέα: η χώρα ανταγωνίζεται τον ιδιωτικό τομέα και διεθνείς οργανισμούς για εξειδικευμένο προσωπικό. Υπο-

αμοιβή σε διευθυντικές, ρυθμιστικές, εποπτικές, ελεγκτικές και άλλες εξειδικευμένες θέσεις αυξάνει τον κίνδυνο διαρροής ταλέντων και δημιουργεί κίνητρα για σύγκρουση συμφερόντων. Ανταγωνιστικοί μισθοί ενισχύουν τη σταθερότητα και την ποιότητα της δημόσιας διοίκησης.

2. Μείωση μισθολογικών ανισοτήτων εντός του γενικότερου δημοσίου: με τη δημιουργία συνεκτικών και διαφανών μισθολογικών δομών που μειώνουν τα κίνητρα για διαφθορά.

3. Απόρριψη της λογικής ότι «πολύ υψηλοί μισθοί ισοούνται με καλή διακυβέρνηση»: η εμπειρία διδάσκει ότι, χωρίς ισχυρό θεσμικό πλαίσιο, αυστηρή εποπτεία και λογοδοσία, οι υψηλοί μισθοί δεν επιφέρουν το προσδοκώμενο αποτέλεσμα.

4. Ενσωμάτωση της μισθολογικής πολιτικής σε ευρύτερη

στρατηγική διαφάνειας, που να συνοδεύεται από αξιολογικές προσλήψεις, μηχανισμούς αποτελεσματικής αξιολόγησης και συνεχούς ανάπτυξης δεξιοτήτων, πάταξη γραφειοκρατίας, διαφάνεια, ανοικτά δεδομένα και αποτελεσματική επιβολή κανόνων συμπεριφοράς, με βάση σύγχρονα πρότυπα.

Η Κύπρος, με το μικρό της μέγεθος και τη σχετικά επαρκή διοικητική ικανότητα, δύναται να αξιοποιήσει διεθνή παραδείγματα άριστης πρακτικής και να διαμορφώσει ένα σύστημα μισθών του ευρύτερου δημόσιου τομέα, που να είναι ωφέλιμο για τους δημόσιους και ημιδημόσιους υπαλλήλους και, παράλληλα, να ενισχύει την ανάπτυξη.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,04%	0,09%
Γερμανία	2,84%	-0,05%
Γαλλία	3,43%	-0,06%
Ιταλία	3,44%	-0,07%
Ισπανία	3,20%	-0,07%
Ιρλανδία	2,95%	-0,06%
Ελλάδα	3,44%	-0,06%
Ην. Βασίλειο	4,54%	0,00%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Θετική
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

pwc

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Μεταρρυθμίσεις

Τίθεται ζήτημα αλλαγών στη φορολογική μεταρρύθμιση πριν καλά-καλά εφαρμοστεί. Σύμφωνα με τους ειδικούς, τα προβλήματα εντοπίζονται σε κενά, αδυναμίες και σημεία πολυπλοκότητας, σε ό,τι αφορά στα φυσικά πρόσωπα και στις φορολογικές εκπτώσεις. Όπως και στην περίπτωση της τοπικής αυτοδιοίκησης, έτσι και τώρα το τελικό αποτέλεσμα δεν φαίνεται να ικανοποιεί ούτε αυτούς που καλούνται να την εφαρμόσουν. Να την αφήσουμε να δουλέψει έξι μήνες, λένε οι εργοδότες και μετά να συζητήσουμε αλλαγές, αφού όλοι γνωρίζουν πως αν ανοίξει τώρα η συζήτηση θα είναι μακρόσυρτη με αβέβαιο τέλος. Μήπως τελικά οι μεταρρυθμίσεις δεν είναι το φάρμακο ή απλώς ξεκινούμε καλά και στη συνέχεια που οδηγείται στη Βουλή αρχίζουν τα μαγικά;

Κατά το δοκούν αποφάσεις

Το στεγαστικό είναι ένα μείζον ζήτημα που επηρεάζει την κοινωνική συνοχή και επιτείνει το πρόβλημα της υπογεννητικότητας. Παρ' όλη αυτά δεν λαμβάνει την αναγκαία σημασία, γιατί εύκολες λύσεις δεν υπάρχουν και το ζήτημα των ακινήτων παραμένει ευαίσθητο λόγω συμφερόντων. Το ΕΤΕΚ, όμως, βγήκε μπροστά και έβαλε θέσεις που περιλαμβάνουν άμεσες λύσεις και μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό. Δεν θα σχολιάσουμε το περιεχόμενο των εισηγήσεων του, αλλά θα επικεντρωθούμε στην ανάγκη του τόπου για περισσότερους επιστημονικούς φορείς τύπου ΕΤΕΚ. Ανάλογους θεσμούς χρειαζόμαστε στην παιδεία, την οικονομία, την εξωτερική πολιτική, την υγεία, το κυκλοφοριακό και τόσα άλλα. Χρειαζόμαστε επιτέλους μια ανάσα λογικής σε αυτό τον τόπο, έτσι που να σπάσει το απόστημα οι εκάστοτε εξουσίες να αποφασίζουν κατά το δοκούν.

Δεν παίζουμε με την οικονομία, λέει η κυβέρνηση. Ξεχνά όμως ότι αυτό συμπεριλαμβάνει και το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Το 80%

Πολύς λόγος γίνεται για την ακρίβεια και πώς η μειωμένη επάρκεια μισθών συνεισφέρει στο πρόβλημα. Είμαστε μια οικονομία με σχεδόν μηδενικά δεδομένα για αναλύσεις και χάραξη πολιτικής. Σύμφωνα με τη στατιστική υπηρεσία, το μεγαλύτερο ποσοστό εργαζομένων ή 40% του συνόλου λαμβάνει μικτές απολαβές από €1.500 έως €3.000 μηνιαίως. Αντίστοιχο ποσοστό αμειβεται με μηνιαίο μισθό κάτω από €1.500 μιστά. Προκύπτει, συνεπώς, ότι το 80% του πληθυσμού στην Κύπρο περιορίζεται σε μικτές αμοιβές κάτω από €3.000 μηνιαίως. Αυτός ο κόσμος είναι προφανές

για τον χρυσό και στο 60% για το ασήμι. Τα πολύτιμα μέταλλα παραδοσιακά λειτουργούν ως απτά καταφύγια και η συγκυρία δεν θα μπορούσε να είναι πιο κατάλληλη. Παλαιότερα τον ρόλο αυτό είχε το δολάριο, όμως αυτά ανήκουν στο παρελθόν. Σήμερα το bullying είναι η βασική πολιτική πυξίδα του Αμερικανικού ηγέτη οδηγώντας την κατάσταση σε οριακά επίπεδα. Οι απειλές προς το Ιράν διαδέχονται αυτές προς τους Ευρωπαίους συμμάχους και πάει λέγοντας. Προς το παρόν αγορές συναλλάγματος και ομολόγων ζουν μέρες ενισχυμένης μεταβλητότητας.

Σταθερή πηγή αβεβαιότητας

Ο πρόεδρος Τραμπ συνιστά απειλή και σταθερή πηγή αβεβαιότητας για τις αγορές. Προς επιβεβαίωση, ας ριζούμε μια ματιά στις αποδόσεις των πολύτιμων μετάλλων, όπως ο χρυσός και το ασήμι. Μόνο για το 2026 τα κέρδη ανέρχονται στο 30%

Η ΛΕΞΗ
ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Προεξοφλητικό επιτόκιο

Προεξοφλητικό επιτόκιο καλείται το επιτόκιο το οποίο χρησιμοποιείται για μετατροπή της μελλοντικής αξίας ενός ομολόγου / μακροπρόθεσμου χρεογράφου / επενδυτικού τίτλου σε παρούσα (σημερινή) αξία. Είναι, επίσης, το επιτόκιο με το οποίο η Κεντρική Τράπεζα χρεώνει τις εμπορικές τράπεζες για δάνεια, σε περιπτώσεις που αυτές χρειάζονται ρευστά διαθέσιμα.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Αεροσκάφος χωρίς κινητήρες

Οι κρατικές τράπεζες δεν είναι της μόδας. Απόδειξη ο κρατικός ΟΧΣ που εδώ και 8 χρόνια αφήνεται να ξεψυχήσει. Ουσιαστικά είναι μια τράπεζα χωρίς μηχανογραφικό σύστημα, σαν να λέμε αεροπλάνο χωρίς κινητήρες. Όχι πως δεν προσπάθησε να αποκτήσει και να ξοδέψει πάνω από €10 εκατ., αλλά όπως ξέρουμε στο Δημόσιο αυτού του είδους οι επενδύσεις δεν είναι αυτομόνες. Και προφανώς μια τράπεζα χωρίς σύστημα έχει κόστος, αλλά επειδή είναι κρατική καθόλου δεν μας νοιάζει. Εξάλλου, το κρατικό είναι κακό και το ιδιωτικό ωφέλιμο. Και για του λόγου το αληθές να πούμε πως σε μια χρονιά που η οικονομία «έδωσε» €4 δισ. νέα δάνεια, ο αρμόδιος του ΟΧΣ δήλωσε περήφανα ότι οι πελάτες εξυπηρετούνται με νέα δάνεια ύψους €68 εκατ. Και θέλετε να σας πιστέψουμε πως σας απασχολεί η προσήπι στέγη.

Ελαιόλαδο, ρευστός χρυσός για την υγεία μας

Μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο καρδιαγγειακών και νευροεκφυλιστικών παθήσεων, στο πλαίσιο της μεσογειακής διαίτας

της ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΤΙΛΟ

Πολλές από τις πιο υγιείς κοινότητες στον κόσμο μοιράζονται ένα κοινό χαρακτηριστικό: μια διατροφή πλούσια σε ελαιόλαδο. Το προϊόν αυτό, ειδικά το εξαιρετικό παρθένο, είναι πλούσιο σε λιπαρά οξέα και φυτικές ενώσεις με σημαντικά οφέλη για την υγεία, γνωστές ως πολυφαινόλες, οι οποίες το καθιστούν ισχυρό αντιφλεγμονώδες με μακροπρόθεσμο οφέλη. Μελέτες δείχνουν ότι η κατανάλωση ελαιολάδου μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο καρδιαγγειακών και νευροεκφυλιστικών παθήσεων, ακόμη και πρόωρου θανάτου, ιδιαίτερα όταν εντάσσεται στο πλαίσιο της μεσογειακής διατροφής.

Το ελαιόλαδο είναι ένας από τους «βασικούς παράγοντες» των οφελών της διατροφής για την υγεία, λέει η Κάθριν Ιτσιόπουλος, ερευνήτρια διατροφής στο πανεπιστήμιο RMIT στη Μελβούρνη της Αυστραλίας, η οποία μελέτη το ελαιόλαδο. Είναι το «πιο υγιεινό είδος λίπους» που μπορεί να ενσωματώσει κανείς στη διατροφή του, προσθέτει.

Το ελαιόλαδο βοηθά στη διατήρηση της καρδιαγγειακής υγείας· ανάμεσα σε όλα τα φυτικά έλαια, ξεχωρίζει για την ιδιαίτερα υψηλή περιεκτικότητά του σε μονοακόρεστα λιπαρά οξέα και πολυφαινόλες. Οι ενώσεις αυτές, και ειδικότερα μία που ονομάζεται ελαϊκό οξύ, συμβάλλουν στη ρύθμιση των επιπέδων χοληστερίνης, στη μείωση της αρτηριακής πίεσης και στη μακροπρόθεσμη προστασία της καρδιαγγειακής υγείας.

Σε μια εκτεταμένη κλινική δοκιμή που διεξήχθη το 2018 στην Ισπανία, άτομα με αυξημένο κίνδυνο καρδιαγγειακών παθήσεων που ακολουθούσαν μεσογειακή διατροφή εμπλουτισμένη με εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο (τουλάχιστον τέσσερις κουταλιές της σούπας ημερησίως) εμφάνισαν μείωση κατά 30% του κινδύνου καρδιακής προσβολής, εγκεφαλικού επει-

Οι ελιές συλλέγονται για να δοθούν στα ελαιουργεία. Το ελαιόλαδο είναι πλούσιο σε λιπαρά οξέα και φυτικές ενώσεις με σημαντικά οφέλη για την υγεία, γνωστές ως πολυφαινόλες, οι οποίες το καθιστούν ισχυρό αντιφλεγμονώδες με μακροπρόθεσμο οφέλη.

Για τους περισσότερους ανθρώπους, η κατανάλωση μιας έως τεσσάρων κουταλιών της σούπας ημερησίως αποτελεί ένα ρεαλιστικό στόχο για τη μακροζωία, σύμφωνα με τους επιστήμονες.

σοδίου και θανάτου από καρδιαγγειακά αίτια σε σύγκριση με όσους ακολουθούσαν διατροφή χαμηλή σε λιπαρά. «Κανένα μεμονωμένο τρόφιμο δεν μπορεί να υποκαταστήσει τα συνολικά οφέλη της μεσογειακής διατροφής», επισημαίνει η Ιτσιόπουλος. «Ωστόσο, ακόμη και λίγες κουταλιές της σούπας ελαιόλαδο την ημέρα μπορούν να προσφέρουν ουσιαστική προστασία στο καρδιαγγειακό σύστημα».

Αντιοξειδωτικά

Πέρα από τις πολυφαινόλες, το ελαιόλαδο περιέχει και άλλα ισχυρά αντιοξειδωτικά, όπως η βιταμίνη Ε και το σκουαλένιο.

Όλα αυτά συμβάλλουν στη μείωση της φλεγμονής και του οξειδωτικού στρες, παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν σε κυτταρικές βλάβες και στην εμφάνιση ασθενειών, εξηγεί η Ελένα Μ. Γιουμπέρο-Σεράνο, ερευνήτρια στο Ισπανικό Εθνικό Συμβούλιο Ερευνας, η οποία μελέτη τη σχέση μεταξύ διατροφής και γήρανσης. Επίσης, το ελαιόλαδο μπορεί να ενισχύσει τη μεταβολική υγεία, βελτιώνοντας τον έλεγχο του σακχάρου στο αίμα και μειώνοντας ενδοεγκεφαλικώς τον κίνδυνο εμφάνισης διαβήτη τύπου 2, προσθέτει η Γιουμπέρο-Σεράνο.

Τα υγιεινά λιπαρά και τα αντιοξειδωτικά του ελαιολά-

δου συμβάλλουν επίσης στην προστασία της εγκεφαλικής λειτουργίας και στη μείωση του κινδύνου γνωστικής έκπτωσης, αναφέρει η Μάρτα Γκουάς-Φερέ, ερευνήτρια διατροφής και επίκουρη καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Κοπεγχάγης. Αναλύοντας δεδομένα υγείας από περισσότερους από 90.000 ενήλικους στις Ηνωμένες Πολιτείες σε βάθος 28 ετών, η Γκουάς-Φερέ και η ομάδα της διαπίστωσαν ότι όσοι κατανάλωναν πάνω από μισή κουταλιά της σούπας ελαιόλαδο ημερησίως είχαν 28% χαμηλότερο κίνδυνο θανάτου από άνοια σε σύγκριση με όσους δεν κατανάλωναν

ποτέ ή σπάνια ελαιόλαδο. Είχαν επίσης σημαντικά χαμηλότερο κίνδυνο θανάτου από καρδιαγγειακές παθήσεις, αναπνευστικές παθήσεις και καρκίνο.

Μεγάλο μέρος αυτής της έρευνας είναι παρατηρητικό, γεγονός που καθιστά δύσκολη την απόδειξη άμεσων αιτιώδους σχέσεων με ένα μεμονωμένο τρόφιμο. Ωστόσο, τα ευρήματα ενισχύουν τη σύσταση να αντικαθίστανται οι πηγές κορεσμένων λιπαρών (όπως το βούτυρο, η μαγιονέζα και η μαργαρίνη) με ελαιόλαδο, ως στρατηγική μείωσης του κινδύνου πρόωρου θανάτου, επισημαίνει η Γκουάς-Φερέ.

Υψηλή ποιότητα

Το ελαιόλαδο παράγεται με τη σύνθλιψη των ελιών. Όταν η διαδικασία αυτή πραγματοποιείται σε χαμηλές θερμοκρασίες, προκύπτει ελαιόλαδο υψηλής ποιότητας, το εξαιρετικό παρθένο. Οι ραφινάρισματες και μεικτές ποικιλίες, συμπεριλαμβανομένου του κοινού ελαιολάδου, παράγονται τουλάχιστον εν μέρει με τη χρήση θερμότητας, χημικών ουσιών ή μηχανικών μεθόδων.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός επεξεργασίας, τόσο μειώνονται και τα διατροφικά οφέλη, επισημαίνει η Γιουμπέρο-Σεράνο. Το κοινό ελαιόλαδο εξακολουθεί να αποτελεί καλή πηγή υγιεινών λιπαρών. Ωστόσο, το εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο θεωρείται το κορυφαίο σε επίπεδο διατροφής, χάρη στην υψηλή περιεκτικότητά του σε πολυφαινόλες και άλλα αντιοξειδωτικά.

Το ελαιόλαδο συχνά αποκτά αρνητική φήμη λόγω της υψηλής θερμίδας της αξίας – περίπου 120 θερμίδες ανά κουταλιά της σούπας. Παρ' όλα αυτά, όταν καταναλώνεται με μέτρο και αντικαθιστά λιγότερο υγιεινές πηγές λιπαρών, όπως το βούτυρο, κάνει καλό στην υγεία. Για τους περισσότερους ανθρώπους, μία έως τέσσερις κουταλιές της σούπας ημερησίως αποτελούν έναν ρεαλιστικό και ωφέλιμο στόχο για την υγεία και τη μακροζωία, σύμφωνα με τους ειδικούς.

Χαμηλά επιτόκια φέρνουν όρεξη για δανεισμό

Ισχυρή η μετάδοση της πολιτικής της ΕΚΤ με πιστωτική επέκταση σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Είναι σχεδόν βέβαιο πως η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) θα διατηρήσει αμετάβλητα τα επιτόκια στη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου την επόμενη εβδομάδα στη Φρανκφούρτη. Παράλληλα, δεν αναμένεται ούτε μέχρι τα τέλη του 2026 να δούμε διαφοροποιήσεις πάνω στα επιτόκια, κάτι που φέρνει τις κυπριακές τράπεζες σε κλίμα «πιστωτικής επέκτασης», ενώ πλέον κερδίζουν έδαφος και τα δάνεια σταθερού επιτοκίου. Το επιτόκιο διευκόλυνσης καταθέσεων έχει «κλειδώσει» τουλάχιστον στο παρόν στάδιο στο 2%, ενώ έχει καταγραφεί και μείωση των δανειστικών επιτοκίων στις κυπριακές τράπεζες, με αποτέλεσμα και τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις να έχουν επενδυτική όρεξη για δανεισμό. Τη θέση αυτή επιβεβαιώνει και η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου στο τελευταίο οικονομικό δελτίο που βγήκε στη δημοσιότητα την Παρασκευή. Σύμφωνα με το οικονομικό δελτίο, στην Κύπρο, κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2025, καταγράφηκε αισθητή αποκλιμάκωση των δανειστικών επιτοκίων, αντανάκλωντας τη μετακλίση των μειώσεων των επιτοκίων πολιτικής της ΕΚΤ στο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η εξέλιξη αυτή συνέβαλε στη μείωση του κόστους χρηματοδότησης για τον ιδιωτικό τομέα και ενίσχυσε την αναπτυξιακή δυναμική της οικονομίας. Τα επιτόκια χορηγήσεων προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (ΜΧΕ) και νοικοκυριά ακολούθησαν έντονη καθοδική πορεία, συγκλίνοντας προς τα αντίστοιχα επιτόκια της Ευρωζώνης, ενώ το μέσο επιτόκιο για νέα δάνεια προς ΜΧΕ υποχώρησε στο 3,6% τον Οκτώβριο του 2025, από 4,7% τον Οκτώβριο 2024, σχεδόν εναρμονισμένο με τον διάμεσο της Ευρωζώνης ο οποίος διαμορφώθηκε στο 3,5%. Όπως είναι λογικό όμως, συνεχίστηκε η αποκλιμάκωση των επιτοκίων νέων δανείων και προς τα νοικοκυριά. Το μέσο επιτόκιο για τα νέα στεγαστικά δάνεια μειώθηκε στο 3,1% τον Οκτώβριο του 2025, από 4,3% τον Οκτώβριο 2024. «Η εξέλιξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα τα επιτόκια στην Κύπρο να βρίσκονται πλέον χαμηλότερα από τον διάμεσο της Ευρωζώνης, ο οποίος ανέρχεται στο 3,4%», σημειώνει η Κεντρική.

Νέα επιχειρηματικά δάνεια

Το μέσο επιτόκιο νέων επιχειρηματικών δανείων στην Κύπρο μειώθηκε αισθητά από 5,4% τον Ιούνιο του 2024 σε 3,6% τον Οκτώβριο του 2025, καταγράφοντας συνολική μείωση 184 μ.β., η οποία υπερβή τη μείωση των 162 μ.β. στον διάμεσο της ζώνης του ευρώ. Η μεταβολή αυτή σύμφωνα με τους επίδοτες αντιστοιχεί στο σημαντικό ποσοστό μετάδοσης 92% της συνολικής μείωσης του επιτοκίου διευκόλυνσης καταθέσεων (Deposit Facility Rate - DFR) της ΕΚΤ, σε σύγκριση με ποσοστό μετάδοσης 81% στον αντίστοιχο διάμεσο της ζώνης του ευρώ. Στο αποτέλεσμα αυτό συνέβαλε το γεγονός ότι σημαντικό ποσοστό των νέων επιχειρηματικών δανείων στην Κύπρο είναι βραχυπρόθεσμα και συνδεδεμένα με το επιτόκιο διατραπεζικής αγοράς Euribor, γεγονός που επιτρέπει την ταχεία προσαρμογή των επιτοκίων χο-

ρηγήσεων έναντι των αλλαγών στα βασικά επιτόκια της ΕΚΤ. Επίσης, παρατηρείται αύξηση του μεριδίου δανείων με σταθερό επιτόκιο μεγαλύτερης διάρκειας (με αρχική περίοδο προσδιορισμού άνω του ενός έτους), το οποίο από μόλις 1% το 2022 ανήλθε σε 35% την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2025. Ταυ-

Το μέσο επιτόκιο νέων επιχειρηματικών δανείων στην Κύπρο μειώθηκε αισθητά από 5,4% τον Ιούνιο του 2024 σε 3,6% τον Οκτώβριο του 2025.

Τα δανειστικά επιτόκια των στεγαστικών δανείων στην Κύπρο βρίσκονται πλέον χαμηλότερα από τον διάμεσο της Ευρωζώνης, ο οποίος ανέρχεται στο 3,4%.

τοχρονά, το μερίδιο δανείων με κυμαινόμενο επιτόκιο και αρχική περίοδο προσδιορισμού έως ένα έτος υποχώρησε, από 99% το 2022 σε 65% την ίδια περίοδο.

Σταθερού επιτοκίου

Η μετάδοση της νομισματικής χαλάρωσης υπήρξε σθεναρή και στα νέα στεγαστικά δάνεια, όπως τη χαρακτηρίζουν οι επίδοτες. Το μέσο επιτόκιο νέων στεγαστικών δανείων μειώθηκε κατά 126 μ.β., έναντι μείωσης 60 μ.β. στον αντίστοιχο διάμεσο της ζώνης του ευρώ, με τον βαθμό μετάδοσης να φθάνει το 63% στην Κύπρο σε σύγκριση με 30% στον διάμεσο της ζώνης του ευρώ. Η διαφοροποίηση αυτή αντανάκλασε διαρθρωτικές διαφορές, καθώς στη ζώνη του ευρώ κυριαρχούν μακροπρόθεσμα στεγαστικά δάνεια σταθερού επιτοκίου, ιδιαί-

τερα σε χώρες με μεγάλα χαρτοφυλάκια διάρκειας άνω των δέκα ετών, τα οποία περιορίζουν τον βαθμό και την ταχύτητα με την οποία οι μεταβολές της νομισματικής πολιτικής μετακλύονται στα τραπεζικά επιτόκια χορηγήσεων. Στην Κύπρο η μεταβολή στη σύνθεση των νέων στεγαστικών δανείων υπήρξε πιο έντονη σε σχέση με τα νέα επιχειρηματικά δάνεια. Στο μερίδιο των βραχυπρόθεσμων νέων στεγαστικών δανείων με κυμαινόμενο επιτόκιο και αρχική περίοδο προσδιορισμού έως ενός έτος, ο μέσος όρος μειώθηκε από 95% το 2022 σε 21% την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2025. Αντίστοιχα, ενισχύθηκε σημαντικά η χορήγηση νέων στεγαστικών δανείων σταθερού επιτοκίου μεσοπρόθεσμης διάρκειας (αρχική περίοδος προσδιορισμού μεταξύ 1 έως 5 έτη) με πιο εκλυστικά επιτόκια, βάσει των στοιχείων της ΚΤΚ. Η κατηγορία αυτή αποτέλεσε τη μεγαλύτερη σε όγκο κατηγορία νέων χορηγήσεων, αντιπροσωπεύοντας το 64% των νέων στεγαστικών δανείων την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2025.

Ισχυρός ο δανεισμός

Τα δάνεια προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα κατέγραψαν σημαντική ενίσχυση κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2025, συνεχίζοντας την ανοδική πορεία που ξεκίνησε τον Απρίλιο του 2024, όταν ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής επανήλθε σε θετικό πρόσημο έπειτα από δωδεκάμηνη περίοδο αρνητικών μεταβολών. Σύμφωνα με τα στοιχεία, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των καθαρών δανείων προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα επιταχύνθηκε στο 5,0% τον Οκτώβριο του 2025, έναντι μόλις 0,8% τον Οκτώβριο του 2024. Η ανάκαμψη αποδίδεται κυρίως στη σημαντική επιτάχυνση των καθαρών επιχειρηματικών δανείων, τα οποία επανήλθαν σε θετικό έδαφος στις αρχές του 2025 και στη συνέχεια κατέγραψαν σημαντικά ανοδική πορεία, αποπερατώντας τον βασικό μοχλό της πιστωτικής επέκτασης. Παράλληλα, τα δάνεια προς τα νοικοκυριά συνέχισαν να αυξάνονται με σταθερό ρυθμό, διατηρώντας την ανοδική τους τάση.

Χαμηλά ο πληθωρισμός

Στην Κύπρο, όλες οι υποκατηγορίες του πληθωρισμού εκτός των υπηρεσιών καταγράφουν αποπληθωριστικές τάσεις από το δεύτερο τρίμηνο του 2025, με σημαντική επιβράδυνση στον εγχώριο συνολικό πληθωρισμό (ΕνΔΤΚ) από τον Απρίλιο του 2025 και εντεύθεν, φθάνοντας στο 0,2% τον Νοέμβριο του 2025. Αναλυτικότερα, τα δεδομένα δείχνουν ότι, την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2025, ο πληθωρισμός ανήλθε στο 0,9% σε σύγκριση με 2,2% την αντίστοιχη περίοδο του 2024. Συνολικά, η επιβράδυνση του πληθωρισμού κατά το πρώτο εντεκάμηνο του 2025 οφειλόταν, σε μεγάλο βαθμό, στον αποπληθωρισμό που καταγράφηκε στις τιμές των βιομηχανικών προϊόντων εξαιρουμένων της ενέργειας, και σε μικρότερο βαθμό, στην επιβράδυνση στις τιμές των τροφίμων. Σε αντίθεση, οι τιμές των υπηρεσιών συνέχισαν να καταγράφουν υψηλούς ετήσιους ρυθμούς μεταβολής.

Νοσηλευτήριο Υγεία, μέλος του μεγαλύτερου Ομίλου Υγείας στην Κύπρο

Συνέντευξη με τον Διευθύνοντα Σύμβουλο του Ομίλου Υγεία κ. Πολύβιο Διονυσίου

- Ποια θεωρείτε ότι είναι τα ορόσημα που καθόρισαν την πορεία του Υγεία το 2025;

- Το 2025 ήταν για τον Όμιλο Υγεία μια χρονιά ουσιαστικών στρατηγικών αποφάσεων και επενδύσεων, που ενίσχυσαν περαιτέρω τον ρόλο μας στον τομέα της υγείας. Ένα σημαντικό ορόσημο ήταν η εξεγορά του Κέντρου Αποκατάστασης και Ανακουφιστικής Φροντίδας Eden, που μας επέτρεψε έτσι να διευρύνουμε το φάσμα των υπηρεσιών μας και να προσφέρουμε ολοκληρωμένη φροντίδα στους ασθενείς μας ως Όμιλος Υγεία. Επίσης, το 2025 κάναμε σημαντικές επενδύσεις στο Νοσηλευτήριο Υγεία πετυχαίνοντας την έναρξη καινούργιων ιατρικών υπηρεσιών και την αναβάθμιση υφιστάμενων, μέσα από την έλευση κορυφαίων ιατρών, την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού μας, την αγορά τελευταίας τεχνολογίας ιατρικού εξοπλισμού και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών μας.

- Σε τι συνίσταται η αναβάθμιση των προσφερόμενων Ιατρικών Υπηρεσιών που αναφέρετε;

- Η αναβάθμιση βασίζεται στους ακόλουθους άξονες που λειτουργούν συμπληρωματικά μεταξύ τους, ενισχύοντας τις υψηλής ποιότητας προσφερόμενες υπηρεσίες υγείας:

1. Ενδυνάμωση Ιατρικών υπηρεσιών

μέσα από τη σύναψη αποκλειστικών συνεργασιών με εξειδικευμένους και καταξιωμένους ιατρούς, στις ειδικότητες της Νευροχειρουργικής, της Μαιευτικής & Γυναικολογίας, της Αγγειοχειρουργικής, καθώς και της Καρδιοχειρουργικής και Επεμβατικής Καρδιολογίας. Δημιουργήσαμε το Κέντρο Καρδιάς Υγεία, καθώς και το Κέντρο Νευροχειρουργικής, κέντρα πρότυπα, τα οποία είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν και τα πλέον απαιτητικά περιστατικά, ενώ εφαρμόζουν καινοτόμες επεμβάσεις και θεραπείες.

2. Επένδυση σε τελευταία τεχνολογία ιατρικού εξοπλισμού. Ενδεικτικά αναφέρω:

• **Το Υγεία** είναι το μοναδικό κέντρο στην Κύπρο και στην Ελλάδα και ένα από τα ελάχιστα σε όλη την Ευρώπη που διαθέτει το ZEISS KINEVO 900S, το πλέον προηγμένο μικροσκοπείο για μικροχειρουργικές και ενδοσκοπικές επεμβάσεις εγκεφάλου, το οποίο μεταξύ άλλων, εξασφαλίζει ακρίβεια και σταθερότητα μέσω προηγμένων ρομποτικών συστημάτων, βελτιωμένη ασφάλεια ασθενών, καθώς και υποστήριξη για σύνθετες επεμβάσεις, παρέχοντας ενισχυμένη χειρουργική ακρίβεια.

• **Την πλήρως** εξελιγμένη ρομποτική πλατφόρμα οπτικοποίησης νευροχειρουργικής και άλλων πολύπλοκων ειδικοτήτων του KINEVO 900 S, συμπληρώνει το O-Arm, ένα τρισδιάστατο (3D) σύστημα απεικόνισης

που παρέχει ζωντανές εικόνες (real-time) του χειρουργικού πεδίου, προσφέροντας ακρίβεια, ασφάλεια, μικρότερη έκθεση σε ακτινοβολία, ταχύτερη αποκατάσταση του ασθενούς.

• **Το τελευταίο** τεχνολογίας σύστημα καθετηριασμού, Azurion 7 F20 το οποίο έχει προσφάτως εγκατασταθεί στο Υγεία, προσφέροντας στους ασθενείς απaráμιλλα οφέλη σε συνδυασμό με την ολοκληρωμένη ομάδα του Κέντρου Καρδιάς, η οποία περιλαμβάνει καρδιολόγους, καρδιοχειρουργούς, επεμβατικούς καρδιολόγους, ομάδα εξωσωματιστών, καρδιο-ανασθησιολόγους, εντασιολόγους, καθώς και εξειδικευμένο νοσηλευτικό προσωπικό, το οποίο έχει εκπαιδευτεί στο Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο.

3. **Επένδυση** στην ενδυνάμωση του Ανθρώπινου Δυναμικού του Υγεία, μέσω συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων, πρόβλεψης σε προγράμματα ψυχικής και σωματικής ευεξίας, καθώς και μέσω αξιολόγησης και επιβράβευσης προσωπικού.

- Ποια τα πλάνα σας για το 2026;

- **Για το 2026**, ο στρατηγικός μας σχεδιασμός επικεντρώνεται στη στοχευμένη περαιτέρω ανάπτυξη του Ομίλου, με έμφαση σε επλεκτικές εξαγορές στον χώρο της υγείας που θα ενισχύουν ουσιαστικά

το εύρος και τη συμπληρωματικότητα των υπηρεσιών μας. Παράλληλα, συνεχίζουμε να επενδύουμε στην ενδυνάμωση των υφιστάμενων δομών μας, αναβαθμίζοντας τις ιατρικές υπηρεσίες, το ανθρώπινο δυναμικό και τις υποδομές μας, με σταθερό στόχο τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου, σύγχρονου και βιώσιμου μοντέλου παροχής φροντίδας:

1. **Έχουμε** ήδη ξεκινήσει την ανάπτυξη Υβριδικού (hybrid) χειρουργείου, το οποίο θα αποτελέσει σημαντικό ανταγωνιστικό μας πλεονέκτημα, αφού μόνο το Υβριδικό χειρουργείο του Υγεία, διαθέτει το απεικονιστικό σύστημα οροφής Azurion FlexArm, το οποίο μας επιτρέπει να συνδυ-

άζουμε υψηλής ακρίβειας απεικόνιση με χειρουργική και επεμβατική εξειδίκευση στο ίδιο περιβάλλον. Έτσι, αναβαθμίζουμε ουσιαστικά την ασφάλεια, την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα της φροντίδας.

2. Ανακαίνιση του Μαιευτικού Τμήματος.

3. **Ανακαίνιση** του Παιδιατρικού Τμήματος. Αξίζει να σημειωθεί ότι το Υγεία είναι το μοναδικό-μη κρατικό-νοσηλευτήριο που διαθέτει εγκεκριμένο παιδιατρικό και παιδοχειρουργικό τμήμα, ενταγμένο στο ΓΕ.Υ.

4. Δημιουργία Ημερήσιου Κέντρου Φροντίδας.

5. **Δημιουργία** νέων ιατρικών υπηρεσιών που καλύπτουν ουσιαστικές ανάγκες των ασθενών στην Κύπρο.

Ρίχνουν δίχτυα σε ΗΒ, Ελλάδα και ΗΠΑ για προσέλκυση ταλέντων

Έχει ξεκινήσει ο προγραμματισμός για το 2026, με στόχο τον επαναπατρισμό Κυπρίων επαγγελματιών

Της **ΔΡΑΠΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Ρίχνει ξανά παραγάδι στις χώρες όπου καταγράφεται ισχυρή παρουσία Κυπρίων και επαγγελματιών η κυβέρνηση, με στόχο τον επαναπατρισμό τους στη χώρα με φορολογικά κίνητρα και διευκολύνσεις. Αγορές-στόχους και προγραμματισμό για το έτος θέτει επί τάπητος η κυβέρνηση στην προσπάθειά της να αναπτύξει την πρωτοβουλία Minds in Cyprus στο επόμενο στάδιο υλοποίησής της. Παρόλο που το σχετικό νομοσχέδιο που τροποποιεί τον περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμο, σκοπός του οποίου είναι η παροχή φορολογικών κινήτρων και άλλων διευκολύνσεων για μετακίνηση ειδικευμένων εργαζομένων, δεν έχει πάρει το πράσινο φως από την Οριζόλη της Βουλής, σχεδιάζεται το επόμενο στάδιο προετοιμασίας του Minds in Cyprus.

Υπενθυμίζεται ότι το σχετικό νομοσχέδιο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο τον περασμένο Απρίλιο. Στο πλαίσιο της ίδιας πρωτοβουλίας έχει εδώ και καιρό τεθεί σε λειτουργία η πλατφόρμα mindsincyprus.com με πληροφορίες για επαναπατρισμό στην Κύπρο, με τις διευκολύνσεις που προωθούνται προς αυτήν την κατεύθυνση, αλλά και με γνωστοποιήσεις θέσεων ερ-

γασίας από πλευράς της επιχειρηματικής κοινότητας.

Τη δεδομένη στιγμή η ιστοσελίδα δημοσιεύει γύρω στις 200 θέσεις εργασίας με επίκεντρο τα ναυτιλιακά, τα χρηματοοικονομικά, τις κατασκευές, την τεχνητή νοημοσύνη και την τεχνολογία.

Οι σταθμοί

Πιο συγκεκριμένα, όπως πληροφορούμαστε, οι επόμενοι προορισμοί στους οποίους προγραμματίζεται να αναπτύ-

Επιδίδεται η κεφαλαιοποίηση της τάσης των Κυπρίων για επαναπατρισμό.

χθούν δράσεις - εκστρατείες του Minds in Cyprus παρόμοιες με αυτή που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο Απρίλιο στο Λονδίνο, είναι η Ελλάδα, οι Ηνωμένες Πολιτείες και το Ηνωμένο Βασίλειο, χώρες στις οποίες υπάρχει έντονο ενδιαφέρον και ισχυρή παρουσία Κυπρίων και επαγγελματιών με δεσμούς με τη χώρα.

Αρχικά, προγραμματίζεται όπως ξεκινήσουν με επικέντρωση στη Βοστώνη και τη Νέα Υόρκη, για προώθηση της Κύπρου

ως επενδυτικού προορισμού, αλλά και στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας επαναπατρισμού ταλέντων Minds in Cyprus. Στόχος της πρωτοβουλίας, είναι να λειτουργήσει ως γέφυρα σύνδεσης ανθρώπων της διασποράς και της διεθνούς αγοράς εργασίας με την κυπριακή οικονομία και τα αναπτυσσόμενα οικοσυστήματα της χώρας. Την ίδια ώρα, επιδίωξη της κυβέρνησης είναι η ενίσχυση των οικονομικών διμερών σχέσεων με τις ΗΠΑ, με έμφαση τόσο στη συνέχιση και εμπάθυνση των συνεργασιών που έχουν τροχοδρομηθεί, όσο και στη δημιουργία νέων συνεργασιών σε τομείς στρατηγικής σημασίας για την κυπριακή οικονομία.

Η προσέλκυση επενδύσεων

Η πρωτοβουλία Minds in Cyprus σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό και με τη γενικότερη προσπάθεια της κυβέρνησης αλλά και αρμόδιων φορέων για προσέλκυση επενδύσεων, τόσο από παραδοσιακές όσο και από αναδυόμενες αγορές. Ενδεικτικό της προσπάθειας αυτής είναι το γεγονός ότι αρκετές εταιρείες από το εξωτερικό έχουν επιλέξει να εγκαταστήσουν βάση στην Κύπρο, με τις περισσότερες να δραστηριοποιούνται στον τομέα της τεχνολογίας. Ως εκ τούτου, επιδιώκεται η προσέλκυση ταλέ-

Η Επιτροπή Οικονομικών συνεχίζει τη συζήτηση του σχετικού νομοσχεδίου που τροποποιεί τον περί Φορολογίας του Εισοδήματος Νόμο, σκοπός του οποίου είναι η παροχή φορολογικών κινήτρων και άλλων διευκολύνσεων για μετακίνηση ειδικευμένων εργαζομένων.

των και ειδικότερα ανθρώπινου δυναμικού υψηλής εξειδίκευσης από την Κύπρο προκειμένου να εργοδοτηθούν στις συγκεκριμένες εταιρείες. Εξάλλου, το Minds in Cyprus λειτουργεί ως εργαλείο οικονομικής πολιτικής, καθώς φέρνει σε επαφή Κύπριους και διεθνείς επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται σε κορυφαία οικοσυστήματα καινοτομίας, ενισχύει τη ροή γνώσης, τεχνολογίας και κεφαλαίων προς την Κύπρο και υποστηρίζει την προσέλκυση επιχειρήσεων και επενδύσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Το ενδιαφέρον

Στο μεταξύ, πέραν των 600 ατόμων που εργάζονται στο εξωτερικό έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον να επαναπατριστούν στο πλαίσιο των φορολογικών κινήτρων και άλλων διευκολύνσεων για μετακίνηση ειδικευμένων εργαζομένων, αλλά και επαναπατρισμό Κυπρίων.

Η πλειοψηφία των ενδιαφερομένων προέρχεται από το Ηνωμένο Βασίλειο όπου και πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση Minds

in Cyprus τον περασμένο Μάιο, ενώ ενδιαφέρον καταγράφεται και από Κύπριους στις ΗΠΑ, την Ελλάδα και τη Γερμανία.

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης του σχετικού αναθεωρημένου νομοσχεδίου στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Οικονομικών, τονίστηκε ότι το νομοσχέδιο αποτελεί σημαντικό βήμα προς την υλοποίηση του επαναπατρισμού ταλέντων, πρωτοβουλία η οποία ανακοινώθηκε από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Το νομοσχέδιο αποσκοπεί στη διευκρίνιση καθώς και βελτίωση του υφιστάμενου φορολογικού πλαισίου, το οποίο έχει νομοθετηθεί εντός 2022, καταστώντας το πιο ελκυστικό, ευέλικτο και προσίτο.

Με βάση το νομοσχέδιο, το οποίο κατατέθηκε τον Μάιο αναθεωρημένο στη Βουλή, παρέχεται απαλλαγή 25% από τον φόρο εισοδήματος επί των αμοιβών από οποιαδήποτε εργασία στην Κύπρο. Το μέγιστο ποσό των απαλλαγής ανέρχεται σε €25.000 ανά φορολογικό έτος. Ξεκαθαρίζεται ότι για

να δικαιούται κάποιος Κύπριος την έκπτωση, πρέπει να ήταν κάτοικος εξωτερικού για τουλάχιστον 7 συνεχώς έτη πριν από την έναρξη της εργασίας του στην Κύπρο.

Οι κυριότερες τροποποιήσεις που έχουν επέλθει στο νομοσχέδιο αφορούν την περιληψη και των αυτοτελών εργαζομένων πέραν των μισθωτών, την εισαγωγή εισοδηματικού κριτηρίου ύψους €30.000, την προϋπόθεση ώστε ο φορολογούμενος να ήταν στη Δημοκρατία σε οποιοδήποτε έτος που προηγείται της περιόδου των 7 ετών που ήταν εκτός της Δημοκρατίας (στόχευση σε Κύπριους πολίτες). Παράλληλα, προστέθηκε επιλογή ώστε το πλαίσιο να εφαρμόζεται είτε σε άτομα που εργάστηκαν στο εξωτερικό για περίοδο τουλάχιστον 84 μηνών (7 έτη) χωρίς τίτλο σπουδών ή να εργάστηκαν τουλάχιστον 36 μήνες εκτός της Δημοκρατίας με τίτλο σπουδών (αναγνωρισμένο ως προς την ισοτιμία από ΚΥΣΑΤΣ) και διευκρινίστηκε ότι το υφιστάμενο πλαίσιο 8(21Α) θα συνεχίσει να ισχύει μέχρι τη λήξη του (2027).

ΑΡΘΡΟ / Του **ΜΑΡΙΟΥ ΜΕΝΕΛΛΑΟΥ**

Πρόβλημα επάρκειας ηλεκτροπαραγωγής στην Κύπρο

Το πρόβλημα της επάρκειας στην ηλεκτροπαραγωγή μας δεν εμφανίστηκε τώρα. Ήταν ήδη γνωστό από δημοσιεύματα ειδικών από το 2021. Η έλλειψη ισχύος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας θα χειροτερέψει περισσότερο μετά και την απόσυρση, το 2029, των έξι ατμοστρόβιλων του σταθμού Δεκέλειας, συνολικής δυναμικότητας 360 MW και την αναμενόμενη αύξηση στη ζήτηση, γεγονός που δημιουργεί την ανάγκη για περίπου 600 MW νέου δυναμικού για την κάλυψη της ζήτησης.

Υπάρχουν λύσεις, όχι άλλες καθυστερήσεις

Υπάρχουν εφαρμόσιμες λύσεις που μπορούν να διασφαλίσουν την έλευση φυσικού αερίου (ΦΑ) ακόμη και μέσα στο 2026. Απαιτούνται αποφάσεις άμεσα – χθες ήταν αργά.

Πώς βελτιώνεται η σταθερότητα του συστήματος ηλεκτρισμού

Η έλευση του φυσικού αερίου (ΦΑ) στην Κύπρο θα συμβάλει ουσιαστικά στην αντιμετώπιση του προβλήματος επάρκειας ηλεκτρισμού, και στη βελτίωση της ευελιξίας και τη σταθερότητας του ηλεκτρικού μας συστήματος επειδή:

Οι υφιστάμενες δύο μονάδες συνδυασμένου κύκλου της ΑΗΚ στο Βασιλικό είναι κατασκευασμένες να λειτουργούν με ΦΑ και τώρα λειτουργούν με ντίζελ. Στις τρεις ατμοηλεκτρικές μονάδες 1,2 και 3 που τώρα λειτουργούν με μαζούτ έχουν γίνει ήδη οι απαραίτητες μετατροπές για να λειτουργούν και με ΦΑ.

Το ΦΑ θα βελτιώσει την αποδοτικότητα και των πέντε αυτών μονάδων στο Βασιλικό.

Μειώνει το λειτουργικό κόστος και το ενδεχόμενο βλάβης. Άρα εξασφαλίζεται περισσότερος χρόνος λειτουργίας.

Θα δημιουργηθούν πρόσθετες εφεδρείες σε περίπτωση βλάβης.

Το ΦΑ είναι λιγότερο ρυπογόνιο καύσιμο και έτσι μειώνεται σε μεγάλο βαθμό το κόστος εκπομπών ρύπων που τώρα το επωμίζονται

οι καταναλωτές και το οποίο εκτιμάται σε πέραν των €500 εκατ. με αυξητική τάση κάθε χρόνο. Έτσι θα συμβάλει ουσιαστικά και στη μείωση της τιμής του ηλεκτρισμού.

Μονάδα 6 της ΑΗΚ με ικανότητα παραγωγής 160 MW είναι έτοιμη να λειτουργήσει, αλλά παραμένει ανενεργή επειδή μόνο με ΦΑ μπορεί να λειτουργήσει.

Διαθεσιμότητα μονάδων ηλεκτροπαραγωγής από ιδιώτες:

Η μονάδα του ανεξάρτητου ιδιώτη παραγωγού έχει ικανότητα παραγωγής 260 MW, και ενώ τα έργα βρίσκονται στο στάδιο ολοκλήρωσής τους, δεν μπορεί να τεθεί σε λειτουργία χωρίς ΦΑ.

Το δεύτερο έργο έχει εξασφαλίσει τις απαιτούμενες άδειες και ο ιδιώτης επενδυτής είναι έτοιμος να προχωρήσει στην υλοποίησή του. Είναι δυναμικότητας 105 MW. Και τα δύο αυτά έργα θα λειτουργούν με ΦΑ όταν ολοκληρωθούν.

Η αλήθεια για το ταλαιπωρημένο και βαλτωμένο έργο του θερματικού του Βασιλικού

Η κατακρήνηση του έργου για την κατασκευή του θερματικού σταθμού εισαγωγής Υδρογονοποιημένου Φυσικού Αερίου (LNG) στο Βασιλικό έγινε τον Δεκέμβριο του 2019, παρά τις σοβαρές και έντονες προειδοποιήσεις τόσο του τείως γενικού ελεγκτή όσο και της τείως γενικής λογίστριας του κράτους, που ανέδειξαν έλλειψη διαφάνειας και κακές πρακτικές στις διαδικασίες αξιολόγησης και κατακρήνησης του διαγωνισμού.

Αναμένεται με ιδιαίτερο ενδιαφέρον το αποτέλεσμα της έρευνας της Ευρωπαϊκής Εισαγωγής (ΕΡΡΟ) σχετικά με ενδεχόμενες παρατυπίες στη διαδικασία αξιολόγησης, κατακρήνησης και διαχείρισης του έργου, καθώς επίσης και για κατάχρηση ευρωπαϊκών κονδυλίων και πιθανά φαινόμενα διαφθοράς. Έχει ήδη επιστραφεί το ποσό των 67 εκατ. ευρώ που μας είχε παραχωρηθεί.

Τον Νοέμβριο του 2021, ημερο-

μηνία διορισμού νέου Διοικητικού Συμβουλίου (ΔΣ) και εργοδότηση γενικού διευθυντή στη ΔΕΦΑ, καταγράφηκε καθυστέρηση της τάξης των 11 μηνών, με το έργο να βρίσκεται μόλις στο 18% της υλοποίησής του αντί του προβλεπόμενου ποσοστού του 66%.

Παρά τα προβλήματα, ο Οργανισμός, το 2022, αφού αξιολόγησε τις διαθέσιμες εναλλακτικές λύσεις και λαμβάνοντας υπόψη ότι ενδεχόμενες καθυστερήσεις με τον εργολάβο με στόχο την ολοκλήρωση του έργου το συντομότερο δυνατό. Η απόφαση αυτή ελήφθη αφού διαπίστωθηκε ότι ο εργολάβος απαιτούσε επιπρόσθετο ποσό ύψους €100 εκατομμυρίων ευρώ, προκειμένου να συνεχίσει τις εργασίες.

Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν σε συμφωνία για σταδιακή καταβολή επιπρόσθετου ποσού ύψους €25 εκατ. ευρώ προς τον εργολάβο, υπό τον όρο υπογραφής διμερούς συμφωνίας, η οποία να προβλέπει αντισταθμιστικά οφέλη για την Κυπριακή Δημοκρατία, διόρθωση διαδικαστικών παραλείψεων, αύξηση εγγυητικών πιστώσεων εκτέλεσης, ρήτρα ύψους €22,5 εκατ. για συγκεκριμένη καθυστέρηση και έγγραφη του πλοίου ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ στο όνομα της ΕΤΥΦΑ από τότε.

Παρόλα τα θεσμικά προβλήματα και την υποστελέχεια του Οργανισμού, το έργο έφτασε στις 2 Ιανουαρίου 2024 (ημερ. Διορισμού εκ νέου ενός άλλου ΔΣ) σε 80% υλοποίηση, που παραμένει έως σήμερα.

Μετά από διαπραγματεύσεις με τον τείως υπουργό Ενέργειας τον Μάρτιο 2024 για φερόμενα απλήρωτα τιμολόγια, ο εργολάβος τερμάτισε μονομερώς τη σύμβαση τον Ιούλιο του 2024 και αποχώρησε από το έργο.

Δεκαοκτώ μήνες μετά τον τερματισμό της σύμβασης, η ΕΤΥΦΑ δεν έχει προχωρήσει στην προκήρυξη οποιασδήποτε διαγωνιστικής διαδικασίας για την ολοκλήρωση των ημιτελών υποδομών στο Βασιλικό, και περιορίστηκε σε πολυμνες διαπραγματεύσεις με τον υπεργολάβο που είχε αναλάβει την κατασκευή της προβλήτας. Ωστόσο, όπως προέκυψε από δημόσιες επισήμες δηλώσεις και ανακοινώσεις που είδαν πρόσφατα το φως της δημοσιότητας, ο υπεργολάβος δεν ήταν σε θέση να αναλάβει την ευθύνη για τον σχεδιασμό, τα υλικά και τον εξοπλισμό του έργου που έχουν παραληφθεί και εγκατασταθεί, γεγονός που οδήγησε στον τερματισμό των διαπραγματεύσεων.

Το έργο δεν αναμένεται να ολοκληρωθεί πριν το 2030, ακόμη και αν η διαγωνιστική διαδικασία ξεκινούσε άμεσα, και ακολουθηθούν τα απαιτούμενα χρονοδιαγράμματα στην εντέλεια. Πιθανές προσφυγές θα μπορούσαν να προκαλέσουν καθυστερήσεις έως και δύο χρόνια μεταφέροντάς το στο 2032. Η καθυστέρηση αυτή ενδέχεται να οδηγήσει σε περικοπές ηλεκτρικού ρεύματος τα επόμενα χρόνια. Σημειώνεται ότι, πέραν της ολοκλήρωσης του θερματικού στο Βασιλικό, απαιτείται επίσης η αποπεράτωση των κατασκευαστικών εργασιών του δικτύου στην ίδια περιοχή, καθώς και η διαπραγμάτευση για υπογραφή συμφωνιών για την εισαγωγή LNG, σύμφωνα με τις ρυθμιστικές αποφάσεις και κατευθύνσεις. Αυτές οι διαδικασίες είναι αρκετά χρονοβόρες.

Επόμενη μέρα για το έργο στο Βασιλικό

Σήμερα, η ΕΤΥΦΑ κατέχει το σημαντικότερο περιουσιακό στοιχείο του έργου, την πλωτή μονάδα «Προμηθέας». Το πλοίο βρίσκεται εδώ και μήνες στη Μαλαισία για εγκατάσταση μηχανημάτων/ εξαρτημάτων που υπολείπονται και πιστοποίηση. Πότε όμως θα ολοκληρωθούν αυτές οι εργασίες και τι προγραμματισμός υπάρχει μέχρι

την ολοκλήρωση των υποδομών στο Βασιλικό; Πόσο στοιχίζει στον Κύπριο φορολογούμενο αυτή η κατάσταση πραγμάτων και πόσα έχει στοιχίσει μέχρι της στιγμής;

Ανάγκη να ληφθούν άμεσα δραστηρικές αποφάσεις για έλευση ΦΑ.

Η ανάγκη για άμεσες και σωστές αποφάσεις είναι επιτακτική. Η ΔΕΦΑ και η ΕΤΥΦΑ δεν διαθέτουν επαρκές προσωπικό για τις ανάγκες εποπτείας συμβολαίων, ρυθμιστικές υποχρεώσεις και την υλοποίηση των έργων. Χωρίς σωστή δομή, ο Οργανισμός δεν θα καταφέρει ποτέ να ολοκληρώσει τα έργα.

Προτεινόμενη λύση για ολοκλήρωση του έργου

Κατά τη δική μου άποψη, η μόνη λύση που μπορεί να φέρει ουσιαστικά αποτελέσματα το γρηγορότερο για την Κυπριακή Δημοκρατία, με βάση τα σημερινά δεδομένα, είναι η προκήρυξη ενός διαγωνισμού για την κατασκευή τόσο του θερματικού όσο και του δικτύου, καθώς και για τη διαχείριση των υποδομών, υπό τη μορφή (Build-Operate-Transfer - BOT).

Προσωρινή λύση

Δεδομένης της κατάστασης όπως έχει διαμορφωθεί, με τις αναμενόμενες περικοπές ηλεκτροδότησης και το ενδεχόμενο ακόμη και γενικευμένου blackout, θα πρέπει να εξεταστεί σοβαρά το ενδεχόμενο υιοθέτησης ενδιάμεσων/προσωρινής λύσης για την έλευση ΦΑ. Υπάρχουν λύσεις οι οποίες εφαρμόζονται ήδη σε άλλες χώρες. Το κόστος εγκατάστασης μιας τέτοιας λύσης δύναται να αντισταθμιστεί από το κόστος της μη έλευσης φυσικού αερίου, το οποίο ανέρχεται σε περίπου €350 εκατ. ετησίως – κόστος που, στην πράξη, επιβαρύνει τους Κύπριους πολίτες.

Λύσεις στα προβλήματα επάρκειας

Το έργο στο Βασιλικό εκ των πραγμάτων πλέον θα πρέπει να θεωρηθεί ως μεσοπρόθεσμη λύση και όχι ως άμεση λύση. Δεν αναμένεται να παραδοθεί ΦΑ για σκοπούς ηλεκτροπαραγωγής, ούτε το 2026

ούτε το 2027.

Πρέπει να καταρτιστεί ένας Δεκαετής Ενεργειακός Σχεδιασμός με τεχνοκρατικά κριτήρια, ο οποίος να περιλαμβάνει αποφάσεις για το ενεργειακό μείγμα, ασφάλεια εφοδιασμού και επάρκεια ηλεκτρισμού, που θα εγκριθεί από τη Βουλή ως νόμος. Οι κυβερνήσεις δεν θα πρέπει να αλλάζουν τον σχεδιασμό, καθώς οι συχνές παρεμβάσεις προκαλούν καθυστερήσεις και αναστάτωση.

Οι έξι ατμοστρόβιλοι στη Δεκέλεια, που αποσύρονται σταδιακά, θα μπορούσαν να αντικατασταθούν από σύγχρονες μονάδες συνδυασμένου κύκλου, αυξάνοντας την καθαρή ισχύ. Ούτως ή άλλως, ο συγκεκριμένος σχεδιασμός του «single point generation», κατά την άποψή μου, είναι λανθασμένος. Επίσης πρέπει να κατασκευαστεί και αγωγός για μεταφορά φυσικού αερίου από το Βασιλικό στη Δεκέλεια.

Η έλευση φυσικού αερίου δεν λύνει μόνη της το πρόβλημα επάρκειας, αλλά είναι καταλυτική:

Κάνει τις υπάρχουσες μονάδες πιο αποδοτικές και οικονομικές. Ενισχύει τη διαθεσιμότητα ισχύος,

Επιτρέπει τον σχεδιασμό νέων έργων με χρήση πιο φιλικών προς το περιβάλλον και βιώσιμων καυσίμων, όπως το πράσινο υδρογόνο από ΑΠΕ, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί και για σκοπούς αποθήκευσης της ενέργειας που σήμερα απορρίπτεται. Μέχρι τότε, θα πρέπει να αξιοποιηθεί στο έπακρο η ενέργεια από τα φωτοβολταϊκά συστήματα, μέσω της αποθήκευσής τους σε μπαταρίες.

Μία άλλη λύση είναι η αξιοποίηση του κοιτάσματος Αφροδίτη και η έλευση φυσικού αερίου σε αέρια μορφή μέσω ενός αγωγού μικρών διαστάσεων από το κοιτάσμα Αφροδίτη προς το Βασιλικό και τη Δεκέλεια.

Ο Μάριος Μενελλάου είναι τείως γενικός διευθυντής ΔΕΦΑ/ΕΤΥΦΑ.

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Τα προκαταρκτικά δημοσιονομικά αποτελέσματα για την περίοδο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2025 καταδεικνύουν πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης της τάξης των 1,15 δισεκατομμυρίων ευρώ, που αντιστοιχούν σε 3,2% στο ΑΕΠ, παρά το ότι οι δαπάνες του 2025 έχουν αυξηθεί σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024 κατά 903 εκατομμύρια ευρώ. Από την έξοδο της Κύπρου από τα μνημόνια τον Μάρτιο του 2016, η δημοσιονομική εικόνα της χώρας βελτιώνεται με δημοσιονομικά πλεονάσματα σε επτάσια βάση, εκτός τριών χρόνων που υπήρξαν δύσκολες καταστάσεις και επηρέασαν αναπόφευκτα τα αποτελέσματα. Ο λόγος, για τη χρονιά που πωλήθηκε ο Συνεργατισμός, αλλά και δύο χρόνων που η οικονομία της Κύπρου «βυθίστηκε» από τον Covid-19. Το 2020 και το 2021, όπως άλλωστε έγινε σε όλες τις χώρες. Πέραν των χρόνων που υπήρξαν κομβικές αλλαγές και που επηρέασαν τα δημοσιονομικά της αποτελέσματα, η Κύπρος διατηρεί σταθερά πλεονασματικούς προϋπολογισμούς, δείχνοντας πως η οικονομία μπορεί να αναπτύσσεται και να μην επηρεάζεται κατά πολύ από την αύξηση των δαπανών.

Κάνοντας μία αναδρομή στα στοι-

Οι δαπάνες του 2025 έχουν αυξηθεί σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024, κατά 903 εκατομμύρια ευρώ.

χεία που παρουσιάζει η Στατιστική Υπηρεσία τα τελευταία 10 χρόνια, βλέπουμε πως τα δημοσιονομικά αποτελέσματα του 2024 έδειξαν πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης της τάξης των 1,5 δισ. ευρώ, που αντιστοιχεί στο 4,5% στο ΑΕΠ. Στα δημοσιονομικά αποτελέσματα για την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2023 το πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης ήταν της τάξης των 876,3 εκατ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχούσε στο 2,9% στο ΑΕΠ της χώρας. Τα δημοσιονομικά αποτελέσματα του Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2022, πρώτη χρονιά που είχε ομαλοποιηθεί η

κατάσταση μετά τον Covid-19, είχαν καταδείξει πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης της τάξης των 609,5 εκατ. ευρώ και αντιστοιχούσε 2,3% στο ΑΕΠ. Τα δημοσιονομικά αποτελέσματα της περιόδου Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2021, χρονιά που χτυπήθηκε από «lockdowns» και κλεισίματα αγορών λόγω του Covid-19 που ήταν σε έξαρση, είχαν παρουσιάσει έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης της τάξης των 409,1 εκατ. ευρώ και αντιστοιχούσε στο 1,8% του ΑΕΠ.

Τα δημοσιονομικά αποτελέσματα για την περίοδο Ιανουαρίου - Δεκεμβρίου 2020 είχαν καταδείξει έλλειμμα

της Γενικής Κυβέρνησης της τάξης των 1,05 δισ. ευρώ, δηλαδή 5% στο ΑΕΠ. Ήταν η πρώτη χρονιά που η χώρα υποδέχθηκε το μεγάλο «σοκ» του ιού που έκλεισε όλες τις οικονομίες σε παγκόσμια βάση. Το 2019 η Κύπρος είχε παρουσιάσει πλεόνασμα ύψους 325,9 εκατ. ευρώ, ποσοστό που αντιστοιχούσε στο 1,5% του ΑΕΠ.

Συνεργατισμός για το 2018

Τα αποτελέσματα για το έτος 2018 είχαν καταδείξει δημοσιονομικό έλλειμμα της τάξης των 925,9 εκατ. ευρώ, ή ποσοστιαία, 4,4% του

ΑΕΠ. Στα αποτελέσματα αυτά συμπεριλαμβανόταν η μη επαναλαμβανόμενη δαπάνη ύψους 1,56 δισ. ευρώ, που αφορούσε στο κόστος της συμφωνίας Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας με την τότε Ελληνική Τράπεζα. Εξαιρουμένου του κόστους της συμφωνίας αυτής, το δημοσιονομικό ισοζύγιο για το έτος 2018 είχε καταγράψει πλεόνασμα, που ανερχόταν στα 638,3 εκατ. ευρώ, ή 3% στο ΑΕΠ.

Το 2017 το ετήσιο δημοσιονομικό ισοζύγιο είχε παρουσιάσει πλεόνασμα της τάξης των 344,2 εκατ. ευρώ, που αντιστοιχούσε σε 1,8% επί

του ΑΕΠ. Τέλος, το 2016, την πρώτη χρονιά που η Κύπρος βγήκε από τις μνημονιακές της υποχρεώσεις, το ετήσιο δημοσιονομικό ισοζύγιο είχε παρουσιάσει πλεόνασμα 82,4 εκατ. ευρώ, που αντιστοιχούσε σε 0,5% του ΑΕΠ, έναντι ελλείματος 208,7 εκατ. ευρώ το 2015.

Μεγάλες δαπάνες το 2025

Οι συνολικές δαπάνες κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου 2025 αυξήθηκαν κατά 903,3 εκατ. και ανήλθαν στα 12,4 δισ. ευρώ. Οι απολαβές προσωπικού (συμπεριλαμβανομένων των τεκμαρτών κοινωνικών εισφορών και συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων) αυξήθηκαν κατά 210 εκατ. ευρώ, οι κοινωνικές παροχές αυξήθηκαν κατά 328,5 εκατ. ευρώ, η ενδιάμεση ανάλωση αυξήθηκε κατά 69,3 εκατ. ευρώ, ενώ ο λογαριασμός κεφαλαίου αυξήθηκε κατά 345,9 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων οι επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου αυξήθηκαν κατά 119,2 εκατ. και οι άλλες μεταβιβάσεις κεφαλαίου αυξήθηκαν κατά 226,7 εκατ. ευρώ. Οι πληρωθέντες τόκοι μειώθηκαν κατά 2,1 εκατ. ευρώ και περιορίστηκαν στα 406,8 εκατ. ευρώ, οι τρέχουσες μεταβιβάσεις μειώθηκαν κατά 34,3 εκατ. ευρώ και περιορίστηκαν στα 707,6 εκατ. ευρώ. Τέλος, οι επιδοτήσεις μειώθηκαν κατά 14 εκατ. ευρώ και περιορίστηκαν στα 139,3 εκατ. ευρώ.

Τα συνολικά έσοδα, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 2025 αυξήθηκαν σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία κατά 748,3 εκατ. ευρώ και ανήλθαν στα 13,5 δισ. ευρώ. Συγκεκριμένα, τα έσοδα από τη φορολογία στο εισόδημα και τον πλούτο αυξήθηκαν κατά 165,2 εκατ., οι εισφορές αυξήθηκαν κατά 325,3 εκατ., ενώ οι εισπραχθέντες τόκοι και μερίσματα αυξήθηκαν κατά 37,6 εκατ. ευρώ. Οι συνολικοί φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών αυξήθηκαν κατά 34,6 εκατ., εκ των οποίων τα καθαρά έσοδα του ΦΠΑ (μετά την αφαίρεση των επιστροφών) μειώθηκαν κατά 13,5 εκατ. ευρώ. Τα έσοδα από παροχή υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 155,5 εκατ., οι κεφαλαιουχικές μεταβιβάσεις αυξήθηκαν κατά 47,5 εκατ., ενώ οι τρέχουσες μεταβιβάσεις μειώθηκαν κατά 17,4 εκατ. ευρώ.

Δέκα χρόνια πλεονάσματα και αναποδιές

Από το 2016 η δημοσιονομική εικόνα της χώρας βελτιώνεται, αλλά και επηρεάζεται από δυσμενείς καταστάσεις

Χαμηλότερες από το 2009 οι καταθέσεις των νοικοκυριών στην Ελλάδα

Δεν έχουν αναπληρώσει τις απώλειες από την κρίση, σε αντίθεση με τις επιχειρήσεις

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

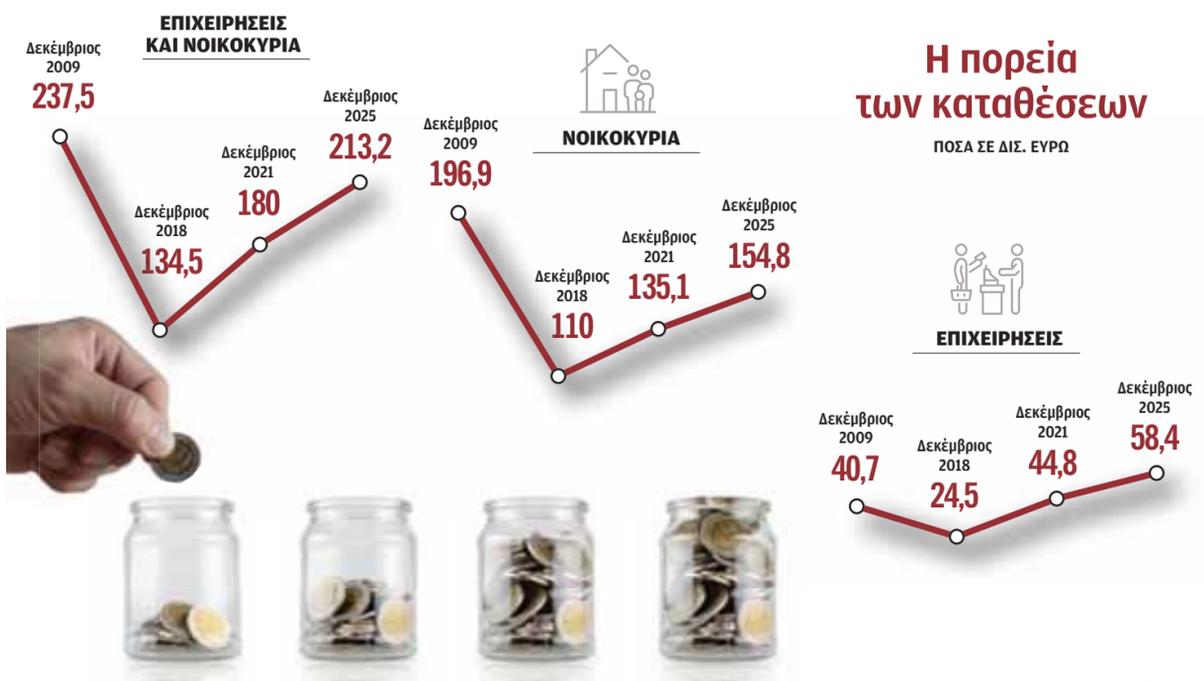
Μέρος των απωλειών που υπέστησαν την περίοδο της κρίσης έχουν ανακτήσει οι Έλληνες καταθέτες τα τελευταία χρόνια και κυρίως την τελευταία βετία, από το 2019 και μετά, απέχοντας ακόμη από το επίπεδο των αποταμιεύσεων που είχαν το 2009. Από την άλλη, οι ελληνικές επιχειρήσεις λόγω της μεγέθυνσης της οικονομίας έχουν ανακτήσει το σύνολο των απωλειών που υπέστησαν μέσα στην κρίση, τουλάχιστον σε όρους ρευστότητας. Αυτό δείχνουν τα στοιχεία της ΤτΕ για την πορεία των καταθέσεων των ελληνικών νοικοκυριών και των επιχειρήσεων από το 2009, οπότε και καταγράφηκε το υψηλότερο επίπεδο αποταμίευσης, που έφτασε στα 237,5 δισ. ευρώ έως και τα τέλη του 2025, χρονιά που έφτασε στα 213,2 δισ. ευρώ.

Βάσει των στοιχείων, τα νοικοκυριά υπολείπονται ακόμη κατά 21% των καταθέσεων που είχαν το 2009, σε αντίθεση με τις επιχειρήσεις που είδαν τη ρευστότητα που έχουν στις τράπεζες να αυξάνεται κατά 43,4%. Συγκεκριμένα, οι καταθέσεις των ελληνικών νοικοκυριών έχουν αυξηθεί σημαντικά φθάνοντας στα 154,8 δισ. ευρώ στα τέλη του 2025 από 110 δισ. ευρώ το 2018, αλλά υπολείπονται

των 196,9 δισ. ευρώ που ανέρχονταν οι καταθέσεις στις τράπεζες το 2009. Οι επιχειρήσεις, όχι απλώς έχουν διπλασιάσει τη ρευστότητά τους από το 2018 -από τα 24,5 δισ. ευρώ στα 58,4 δισ. ευρώ το 2025- αλλά έχουν αυξήσει τα υπόλοιπα καταθέσεων που διατηρούν στις τράπεζες κατά 43,4% σε σχέση με το 2009.

Σε σχέση με τα τέλη του 2024 οι καταθέσεις των επιχειρήσεων αυξήθηκαν κατά 5,1 δισ. ευρώ, ενώ οι καταθέσεις των νοικοκυριών αυξήθηκαν κατά 4,5 δισ. ευρώ, με ένα μεγάλο μέρος της αύξησης κατά περίπου 2,5 δισ. ευρώ να οφείλεται και στην καταβολή του δώρου Χριστουγέννων τον περασμένο Δεκέμβριο. Από την πλευρά των επιχειρήσεων, η αύξηση των καταθέσεων άνω των 4 δισ. ευρώ που παρατηρήθηκε τον Δεκέμβριο είναι αποτέλεσμα και των υψηλών εκταμιεύσεων που καταγράφεται κάθε τέλος τριμήνου από τις τράπεζες. Πρόκειται για δάνεια που έχουν συμβασιοποιηθεί μέσα στη χρονιά και εκταμιεύονται με το κλείσιμο του χρόνου στο πλαίσιο και του κλεισίματος των ισολογισμών των τραπεζών και της επίτευξης των στόχων για νέες χορηγήσεις.

Να σημειωθεί ότι εκτός από τα 4,5 δισ. της αύξησης των κατα-

Οι καταθέσεις των νοικοκυριών υπολείπονται ακόμη κατά 21% σε σχέση με το 2009, ενώ των επιχειρήσεων είναι αυξημένες κατά 43,4%.

θέσεων από τα νοικοκυριά, άλλα 5,1 δισ. ευρώ τοποθετήθηκαν το 2025 από ιδιώτες σε αμοιβαία κεφάλαια, ενώ οι συνολικές εισροές την τελευταία τριετία ξεπερνούν τα 13 δισ. ευρώ. Η στροφή που παρατηρείται σε «εναλλακτικές» τοποθετήσεις ερμηνεύει και τη μείωση που καταγράφεται στις προθεσμιακές καταθέσεις των νοικοκυριών, που υποχώρησαν από τα 37,2 δισ. ευρώ στα τέλη του 2024 στα 34,1 δισ. ευρώ στα τέλη του 2025.

Η αύξηση των καταθέσεων υποστηρίζει σε μεγάλο βαθμό και την ενίσχυση των νέων χρηματοδοτήσεων, με έμφαση στα δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης και στις χορηγήσεις προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέσα από τα προγράμματα της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας και της ΕΤΕπ. Είναι χαρακτηριστικό ότι η καθαρή ροή χρηματοδότησης για επιχειρήσεις, δηλαδή τα νέα δάνεια μετά τις αποπληρωμές ξεπεράσαν το 2025 τα 9 δισ. ευρώ, συντηρώντας τον ρυθμό πιστωτικής επέκτασης σε διψήφια ποσοστά της τάξης του 10,7% σε ετήσια βάση. Ο συνολικός δανεισμός των επιχειρήσεων ανήλθε στα 91,7 δισ. ευρώ και αναμένεται να επιταχυνθεί την τρέχουσα χρονιά ενόψει της λήξης του Ταμείου Ανάκαμψης, που προβλέπει τη συμβασιοποίηση των επενδυτικών σχεδίων που έχουν εγκριθεί έως τα τέλη Αυγούστου. Να

σημειωθεί ότι οι διοικήσεις των τεσσάρων συστημικών τραπεζών έχουν αναθεωρήσει προς τα πάνω τους στόχους για την πιστωτική επέκταση. Η Eurobank προβλέπει καθαρή πιστωτική επέκταση άνω των 4 δισ. ευρώ σε επίπεδο ομίλου, η Πειραιώς αναμένεται να υπερβεί τα 3,5 δισ. ευρώ, ενώ η Εθνική και η Alpha τα 3 δισ. ευρώ.

Ενδείξεις ανάκαμψης μετά την υπερδεκαετή κρίση παρουσιάζει και η στεγαστική πίστη, που το τελευταίο τρίμηνο του έτους «ξεκόλλησε» από τον αρνητικό ρυθμό που κατέγραφε σταθερά τα τελευταία χρόνια. Τον Δεκέμβριο ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης για στεγαστικά δάνεια διαμορφώθηκε στο 0,7%, ενώ με ρυθμό 7% κινήθηκε και ο τομέας των καταναλωτικών δανείων. Τα υπόλοιπα των στεγαστικών δανείων μειώθηκαν οριακά σε σχέση με τα τέλη του 2024 και διαμορφώθη-

καν από 26,5 δισ. ευρώ σε 25,6 δισ. ευρώ, καθώς μέσα στη χρονιά οι αποπληρωμές προηγούμενων οφειλών ξεπέρασαν τις νέες χρηματοδοτήσεις. Το 2025 οι νέες εκταμιεύσεις ανήλθαν σε περίπου 2,6 δισ. ευρώ, από τα οποία τα 850 εκατ. είναι εκταμιεύσεις μέσω του προγράμματος «Σπίτι μου II». Αν αφαιρεθεί το πρόγραμμα, η αγορά «έτρεξε» μόνη της με εκταμιεύσεις 1,75 δισ. ευρώ, δηλαδή περίπου 31% περισσότερα σε σχέση με το 2024, όταν είχαν δοθεί 1,3 δισ. ευρώ. Συνολικά οι τράπεζες εκταμίευσαν περίπου 19.150 στεγαστικά δάνεια έναντι 14.600 το 2024, ενώ άλλα 7.500 δάνεια εκταμιεύθηκαν μέσω του «Σπίτι μου» (έναντι 4.900 το 2025). Τέλος, το χρέος από καταναλωτικά δάνεια διαμορφώθηκε στα τέλη του 2025 στα 8,7 δισ. ευρώ, με τις νέες εκταμιεύσεις της χρονιάς να φτάνουν στο 1,6 δισ. ευρώ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ενδοτραπεζικές κόντρες για το κόστος των ATM

Οι μεγάλες τράπεζες συντηρούν το δίκτυο και οι μικρές το χρησιμοποιούν δωρεάν

της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Ενδοτραπεζικές κόντρες προκαλεί η δωρεάν ανάληψη μετρητών από όλο το τραπεζικό δίκτυο που επέβαλε το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας με νομοθετική ρύθμιση τον περασμένο Αύγουστο. Η ρύθμιση, που προβλέπει μηδενισμό των χρεώσεων για αναλήψεις μετρητών από το δίκτυο ATM των τραπεζών και πλαφόν 1,5 ευρώ για αναλήψεις από ATM τρίτων παρόχων, έχει εκτοξεύσει τις αναλήψεις μετρητών από το διατραπεζικό δίκτυο και έχει φέρει τα πάνω κάτω στην αγορά, καθώς υποχρεώνει ουσιαστικά τις μεγάλες τράπεζες να συντηρούν ένα ευρύ δίκτυο μηχανημάτων αυτόματης ανάληψης μετρητών προς όφελος των ανταγωνιστών τους.

Το άλμα

Είναι ενδεικτικό ότι οι διατραπεζικές συναλλαγές από τις 11 Αυγούστου του 2025, δηλαδή από την ημέρα εφαρμογής του νέου μέτρου, έως το τέλος του χρόνου ξεπέρασαν τα 3,8 εκατ. και η αξία τους έφτασε στα 549 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση 65,4% και 62,6% αντίστοιχα σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα το 2024. Η τάση αυτή δεν ήταν συγκυριακή, καθώς συνεχίζεται και το 2026, με αποτέλεσμα από τον περασμένο Αύγουστο έως και χθες οι αναλήψεις μετρητών

να έχουν καταγράψει αύξηση 75,7%. Ωφελημένες κυρίως είναι οι μικρότερες τράπεζες, Credia, Optima, και όλες οι συνεταιριστικές που μπορούν να χρησιμοποιούν το δίκτυο των μεγάλων τραπεζών χωρίς να πληρώνουν κάτι για τη συντήρηση του δικτύου, την αναβάθμισή του και την τροφοδοσία του. Πρόκειται για σημαντικό κόστος, που φθά-

Για στρέβλωση του ανταγωνισμού κάνουν λόγο οι συστημικές τράπεζες - Ωφελημένες κυρίως είναι οι μικρότερες τράπεζες, Credia, Optima, και οι συνεταιριστικές.

νει σε 25.000 έως 30.000 ευρώ τον χρόνο ανά ATM, αθροίζοντας συνολικά περί τα 30 εκατ. ευρώ τον χρόνο για μια συστημική τράπεζα.

Εκτός από τις μικρότερες τράπεζες, ερώτημα αποτελεί το κατά πόσο θα επωφελούνται και οι νεο-τράπεζες, όπως η Revolut ή η Snappi, αλλά και τα ιδρύματα πληρωμών όπως η Payzy, οι πελάτες των οποίων θα μπορούν να χρησιμοποιούν το δίκτυο των 4.700 ATM που έχουν οι τέσσερις συστημικές τράπεζες

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», τρεις από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες συμφωνούν να υπάρξει μεταξύ των τραπεζών μια διατραπεζική προμήθεια, έτσι ώστε π.χ. η Credia Bank να πληρώνει π.χ. την Εθνική ή την Alpha για τη χρήση των ATM της. Το κόστος αυτό δεν θα μετακυλιέται στον καταναλωτή, ο οποίος θα συνεχίσει να κάνει αναλήψεις μετρητών δωρεάν, όπως άλλωστε προβλέπει ο νόμος.

χωρίς οι ίδιες να συμμετέχουν στο κόστος επένδυσης για τη συντήρησή του ή στο κόστος τροφοδοσίας τους, έτσι ώστε να υπάρχει επάρκεια μετρητών σε όλη τη χώρα και ειδικά στα πιο απομακρυσμένα σημεία.

Πρόκειται, σύμφωνα με επικεφαλής τραπεζών, για στρέβλωση του ανταγωνισμού, που μπορεί να οδηγήσει σε αλυσιδωτές επιπτώσεις στην αγορά με βασικότερο τον κίνδυνο, οι τράπεζες που εγκαταλείψουν τη συντήρηση των ATM ή ακόμη και να τα πουλήσουν.

Τι προτείνουν

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», τρεις από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες συμφωνούν να υπάρξει μεταξύ των τραπεζών μια διατραπεζική προμήθεια, έτσι ώστε π.χ. η Credia Bank να πληρώνει π.χ. την Εθνική ή την Alpha για τη χρήση των ATM της. Το κόστος αυτό δεν θα μετακυλιέται στον κατανα-

λωτή, ο οποίος θα συνεχίσει να κάνει αναλήψεις μετρητών δωρεάν, όπως άλλωστε προβλέπει ο νόμος.

Υπενθυμίζεται ότι προσφάτως η Credia Bank πούλησε το δίκτυο των ATM της (80 ATM εντός των καταστημάτων και άλλων 61 offsite) στη Euronet και με βάση τη συμφωνία, οι πελάτες της μπορούν να κάνουν χρήση του δικτύου των 2.500 ATM που διαθέτει η Euronet δωρεάν. Όμως σε αντίθεση με τους πελάτες της Credia Bank που κάνουν χρήση όχι μόνο του δικτύου της Euronet δωρεάν αλλά και του δικτύου των υπολοίπων τραπεζών, οι πελάτες των άλλων τραπεζών θα χρεώνονται 1,5 ευρώ ανά συναλλαγή για τη χρήση του δικτύου που η Credia Bank πούλησε στη Euronet. Ακόμη και αν δεχτούμε ότι η Credia Bank είναι μια μικρή τράπεζα και ότι τόσο ο αριθμός των πελατών της όσο και ο αριθμός των ATM δεν κάνουν τη διαφορά στο συνολικό τραπεζικό σύστημα, πρόκειται

σύμφωνα με τη χαρακτηριστική φράση κορυφαίου τραπεζικού στελέχους «για την πρακτική τα δικά μου δικά μου και τα δικά σου δικά μου». Αντίστοιχο μοντέλο ακολουθεί, άλλωστε, και η Συνεταιριστική Τράπεζα Ηπείρου, η οποία έχει κάνει συμφωνία με τη NCR - διαχειρίζεται τα ATM με την επωνυμία Cashzone - να πουλήσει τα λίγα offsite ATM που διαθέτει, «αναγνωρίζοντας» ότι η συντήρηση αυτών που δεν είναι εντός καταστήματος είναι κοστοβόρα, ιδίως τώρα που η ανάληψη μετρητών είναι δωρεάν από όλους τους πελάτες των τραπεζών.

Το μοντέλο αυτό, δηλαδή πώλησης των ATM, προειδοποιούν ότι θα υιοθετήσουν σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες και άλλες συστημικές τράπεζες, εάν τελικά δεν υπάρξει συμφωνία για την καθεμία μιας προμήθειας που θα πληρώνει η τράπεζα Α για τη χρήση του δικτύου ATM της τράπεζας Β. Όπως όμως εξηγούν θα πρόκειται για λύση που

δεν θα είναι προς όφελος των καταναλωτών, οι οποίοι θα βρεθούν να εξυπηρετούνται από τρίτους παρόχους όπως η Euronet, η Cashflex και η NCR, που αναπτύσσουν ιδιόκτητο δίκτυο, επισπράττοντας βάσει νόμου προμήθεια 1,5 ευρώ ανά συναλλαγή.

Παράπλευρες απώλειες

Η στρέβλωση που έχει προκληθεί στην αγορά μεταξύ μεγάλων και μικρών τραπεζών έχει επιφέρει και άλλες παράπλευρες απώλειες. Μεταξύ αυτών η πρακτική που έχουν υιοθετήσει οι τρίτοι πάροχοι - Euronet, Cashflex και NCR - να εκκαθαρίζουν τις συναλλαγές τους όχι μέσω του διατραπεζικού συστήματος της ΔΙΑΣ, αλλά μέσω των δύο μεγάλων πολυεθνικών οχημάτων, δηλαδή της MasterCard και της Visa. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγουν τη δωρεάν χρήση του δικτύου τους, αφού βάσει νόμου αυτό ισχύει για μέλη του δικτύου ATM της ΔΙΑΣ, δηλαδή μόνο για τις τράπεζες.

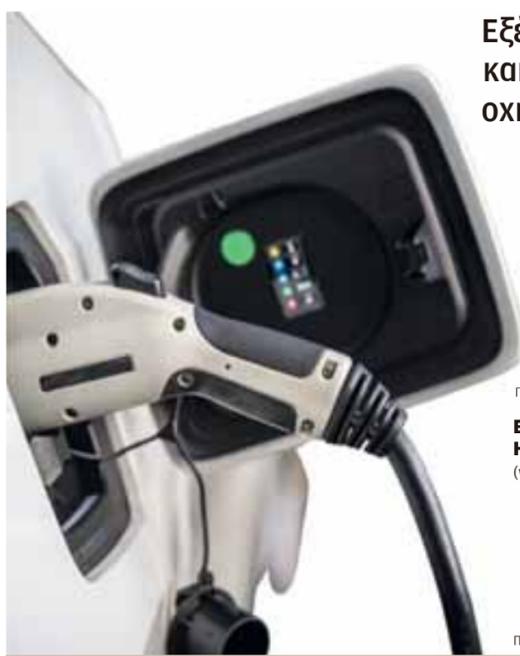
Ενισχύεται το πρόγραμμα επιδότησης ηλεκτρικών αυτοκινήτων

της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Αναδρομική ισχύ για δαπάνες αγοράς που έχουν γίνει από την 1η Ιανουαρίου 2026 πρόκειται να έχει το πρόγραμμα «Κινούμαι ηλεκτρικά III» ειδικά όσον αφορά την επιδότηση επιχειρήσεων για την αγορά ηλεκτρικών αυτοκινήτων, καθώς ο σχετικός προϋπολογισμός για την κατηγορία αυτή έχει εξαντληθεί.

Επιπλέον, εντός του Φεβρουαρίου ή το αργότερο στις αρχές Μαρτίου αναμένεται η τροποποίηση της υπουργικής απόφασης έτσι ώστε το πρόγραμμα «Κινούμαι ηλεκτρικά III» να συνεχισθεί αδιάλειπτα και μετά την 31η Μαρτίου 2026, ημερομηνία μέχρι την οποία επεκτάθηκε πρόσφατα. Τα παραπάνω προανήγγειλε χθες από το βήμα του 9ου Συνεδρίου Ηλεκτροκίνητων ο Γιάννης Τσελικής, προϊστάμενος του αυτοτελούς Τμήματος Ηλεκτροκίνητων του υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών. Μάλιστα, όπως ανέφερε ο κ. Τσελικής, ήδη έχουν εκταμιευθεί οι απαιτούμενοι πόροι από την εκκαθάριση στους πλειστηριασμούς ρύπων που έγινε στο τέλος του 2025.

Η αγορά, πάντως, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε στο ίδιο συνέδριο ο Δημήτρης Πάτσιος, γενικός διευθυντής του Συνδέσμου Εισαγωγέων Αντιπροσώπων Αυτοκινήτων (ΣΕΑΑ), αναμένει την έκδοση επίσημων ανακοινώσεων που θα δεσμεύουν το υπουργείο σχετικά με την αναδρομικότητα των δαπανών, για να μην επαναληφθούν τα όσα έγιναν την περασμένη άνοιξη με τους χιλιάδες καταναλωτές που αγόρασαν ηλεκτρικό αυτοκίνητο αλλά έμειναν τελικά εκτός επιδότησης. Να σημειωθεί, δε, ότι αν και υπάρχουν πόροι για τη συνέχιση του προγράμματος «Κινούμαι ηλεκτρικά

Εξέλιξη πωλήσεων αμιγώς ηλεκτρικών (BEV) και plug-in υβριδικών (PHEV) οχημάτων στην Ελλάδα

Το «Κινούμαι ηλεκτρικά III» θα έχει αναδρομική ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2026, ενώ επεκτείνεται και μετά την 31η Μαρτίου.

III», αυτοί σε καμία περίπτωση δεν θα κατευθυνθούν στην ομάδα των καταναλωτών που έμεινε εκτός επιδότησης και που πλέον μπορεί να διεκδικήσει χρήματα μόνο μέσω της δικαστικής οδού.

Νέο πρόγραμμα για ταξί

Πυρετώδεις, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο κ. Τσελικής,

είναι την ίδια ώρα οι διεργασίες για το νέο πρόγραμμα επιδότησης ηλεκτρικών ταξί που ετοιμάζει η κυβέρνηση.

Στο πλαίσιο του νέου προγράμματος προβλέπεται επιδότηση 20.000 ευρώ (αντί για 22.500 ευρώ που ήταν στο προηγούμενο πρόγραμμα) για την αγορά ηλεκτρικού ταξί, συμπεριλαμβανομένης της απόσυρσης παλαιού οχήματος και της αγοράς φορτιστή.

Η επιδότηση θα είναι οριζόντια και δεν θα προβλέπονται ειδικές κατηγορίες (π.χ. πολύτεκνοι κ.ά.). Φέτος, με βάση τα έτη κυκλοφορίας και την τεχνολογία του υφιστάμενου στόλου ταξί σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, πρέπει να αντικατασταθούν συνολικά 270 ταξί. Ωστόσο, το υπουργείο

θέλει να δώσει τη δυνατότητα σε ιδιοκτήτες ταξί να αντικαταστήσουν τα οχήματά τους πριν από την καταληκτική προθεσμία.

Στόχος του υπουργείου, σύμφωνα με τον κ. Τσελική, είναι να ενταχθούν στο εν λόγω πρόγραμμα 3.000 ταξί μέχρι το τέλος του 2022, οπότε ολοκληρώνεται και το Κοινωνικό Κλιματικό Ταμείο, από το οποίο θα προέλθει η χρηματοδότηση της επιδότησης αγοράς ηλεκτρικών ταξί. Ο μηχανισμός επιδότησης θα είναι ένας συνδυασμός κουπονιού (voucher) και καταπορευτικού (escrow) λογαριασμού. Με την έγκριση της αίτησης, αυτομάτως θα δίνεται το κουπόνι στον δικαιούχο ιδιοκτήτη ταξί και κατόπιν η εταιρεία πώλησης του αυτοκινήτου

θα πληρώνεται από τον καταπορευτικό λογαριασμό.

Οι στόχοι

Τόσο μέσα από τη συνέχιση του προγράμματος «Κινούμαι ηλεκτρικά III» όσο και μέσα από την επιδότηση των ταξί, η κυβέρνηση φιλοδοξεί να πάσει τους στόχους που τίθενται από το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ). Με βάση, πάντως, τα μέχρι τώρα στοιχεία για την ηλεκτροκίνηση, η Ελλάδα υπολείπεται του στόχου που περιλαμβάνεται στο βασικό σενάριο, πολλώ δε μάλλον αυτού που περιλαμβάνεται στο αισιόδοξο σενάριο.

Το 2025, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΣΕΑΑ, πωλήθηκαν στην Ελλάδα 20.549 επιβατικά ηλεκτρι-

κά αυτοκίνητα (αμιγώς ηλεκτρικά και plug-in ηλεκτρικά), εκ των οποίων το 57% ήταν plug-in ηλεκτρικά (PHEV). Σύμφωνα με το βασικό σενάριο του ΕΣΕΚ, ο στόχος για το 2025 ήταν πωλήσεις 21.499 ηλεκτρικών επιβατικών αυτοκινήτων, με σταδιακή αύξησή τους τα επόμενα χρόνια έτσι ώστε το 2030 να φτάσουν τα 54.877 οχήματα. Μάλιστα το βασικό σενάριο προβλέπει αντιστροφή της αναλογίας BEV-PHEV, έτσι ώστε τα BEV να αποτελούν το 67% των ηλεκτρικών οχημάτων και τα PHEV το 33%.

Ο υπ' αριθμόν 1 παράγοντας για την όχι και τόσο ικανοποιητική ακόμη διείσδυση της ηλεκτροκίνησης στην Ελλάδα είναι το κόστος αγοράς. Αυτή τη στιγμή, όπως επισήμανε χθες ο Απόστολος Πετρόπουλος, στέλεχος του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας, το κόστος αγοράς ενός μέσου ηλεκτρικού αυτοκινήτου είναι περίπου 8.000 ευρώ μεγαλύτερο από ένα αντίστοιχο συμβατικό, με την περίοδο αποπληρωμής να είναι 7 έτη. «Για να γίνει ανταγωνιστικό το ηλεκτρικό αυτοκίνητο, το επιπλέον κόστος πρέπει να μειωθεί στο ήμισυ», πρόσθεσε.

Το κόστος της φόρτισης

Καθοριστικό ρόλο, επίσης, παίζει το κόστος της φόρτισης, με την αγορά να εκτιμά ότι η εφαρμογή των πορτοκαλί τιμολογίων (από 1/2/2026 στους εμπορικούς και από 1/4/2026 στους οικιακούς καταναλωτές) θα συμβάλει στην ενίσχυση της ηλεκτροκίνησης, με την επισήμανση ωστόσο ότι θα απαιτηθούν επενδύσεις τα επόμενα χρόνια από τον ΔΕΔΔΗΕ και τον ΑΔΜΗΕ, καθώς εκτιμάται ότι σε λίγα χρόνια το 10%-20% της κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος θα προέρχεται από τη φόρτιση ηλεκτρικών αυτοκινήτων.

Επιδότηση επιχειρηματικότητας νέων

Ποιοι άνεργοι μπορούν να λάβουν κεφάλαιο κίνησης έως 17.500 ευρώ μέσω του νέου προγράμματος της ΔΥΠΙΑ

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Κεφάλαιο εκκίνησης έως 17.500 ευρώ σε νέους ηλικίας έως 29 ετών παρέχει νέο πρόγραμμα της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης, που αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή εντός των επόμενων ημερών. Με το νέο αυτό πρόγραμμα δίνεται έμφαση όχι μόνο στην επιδότηση, αλλά και στη διαμόρφωση βιώσιμων επιχειρηματικών προοπτικών για εκείνους που θέλουν να κάνουν το πρώτο τους βήμα στον επιχειρηματικό στίβο.

Σε μια περίοδο όπου η ανεργία των νέων και των γυναικών εξακολουθεί να λειτουργεί ως διαρθρωτικό βαρίδι για την ελληνική οικονομία, η ΔΥΠΙΑ επαναφέρει ένα στοχευμένο και επιτυχημένο εργαλείο ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης, την

Προτεραιότητα έχουν τα επενδυτικά σχέδια που σχετίζονται με την πράσινη και ψηφιακή οικονομία.

επιδότηση της νεανικής επιχειρηματικότητας.

Το ύψος της επιδότησης μπορεί να φθάσει έως 17.500 ευρώ ανά ωφελούμενο, ενώ συνολικά το πρόγραμμα ανέρχεται στα 37 εκατ. ευρώ. Η δράση απευθύνεται σε νέους ηλικίας 18 έως 29 ετών που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης, ανήκουν δηλαδή στην ομάδα των ΕΑΕΚ. Πρόκειται για μία από τις πιο ευάλωτες

Σύμφωνα με τον σχεδιασμό της δράσης, προβλέπεται η στήριξη συνολικά 2.114 νέων ανέργων. Η διάρκεια του προγράμματος ανέρχεται σε 12 μήνες, ενώ η χρηματοδότησή του προέρχεται από εθνικούς και ευρωπαϊκούς πόρους.

ομάδες της αγοράς εργασίας, με περιορισμένη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, χαμηλή εργασιακή εμπειρία και αυξημένο κίνδυνο μακροχρόνιας ανεργίας. Για τη συγκεκριμένη ομάδα, η επιχειρηματικότητα δεν αντιμετωπίζεται ως εναλλακτική καριέρας, αλλά ως εργαλείο ένταξης στην οικονομική δραστηριότητα. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται και στη συμμετοχή των γυναικών, οι οποίες εξακολου-

θούν να εμφανίζουν χαμηλότερα ποσοστά επιχειρηματικής δραστηριότητας σε σχέση με τους άνδρες, παρά το υψηλό μορφωτικό τους επίπεδο.

Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η προτεραιοποίηση επιχειρηματικών σχεδίων που σχετίζονται με την ψηφιακή και την πράσινη οικονομία. Οι συγκεκριμένοι κλάδοι συγκεντρώνουν αυξημένες επενδύσεις, χαμηλότερα εμπόδια εισόδου και με-

γαλύτερη ανθεκτικότητα στις διακυμάνσεις της οικονομίας, γεγονός που ενισχύει τη βιωσιμότητα των νέων επιχειρήσεων και βελτιώνει την αποδοτικότητα των δημόσιων πόρων. Σύμφωνα με τον σχεδιασμό της δράσης, προβλέπεται η στήριξη συνολικά 2.114 νέων ανέργων. Η διάρκεια του προγράμματος ανέρχεται σε 12 μήνες, ενώ η χρηματοδότησή του προέρχεται από εθνικούς και ευρωπαϊκούς

πόρους, καθώς συγχρηματοδοτείται από το ελληνικό Δημόσιο και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 «Ανθρώπινο δυναμικό και κοινωνική συνοχή».

Βασικός στόχος του προγράμματος είναι να καλύψει το χρηματοδοτικό κενό που συχνά αποτρέπει τους νέους από την υλοποίηση μιας επιχειρηματικής ιδέας. Με την παροχή αρχικού κεφαλαίου, η δράση

επιδιώκει να μειώσει το ρίσκο της εκκίνησης, να ενισχύσει τη βιωσιμότητα των νέων επιχειρημάτων και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για σταθερή επαγγελματική δραστηριότητα. Η διαδικασία υποβολής αιτήσεων θα πραγματοποιείται αποκλειστικά ηλεκτρονικά μέσω του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΟΠΣΚΕ) του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Οι ενδιαφερόμενοι θα εισέρχονται στην πλατφόρμα με τα προσωπικά τους στοιχεία και θα καλούνται να καταθέσουν αναλυτικό επιχειρηματικό σχέδιο, το οποίο θα αξιολογείται βάσει προκαθορισμένων κριτηρίων, με έμφαση στη βιωσιμότητα, τη σαφήνεια και τον ρεαλισμό της πρότασης.

Δικαίωμα συμμετοχής έχουν οι εγγεγραμμένοι άνεργοι στο ψηφιακό μητρώο της ΔΥΠΙΑ, ηλικίας 18 έως 29 ετών, που έχουν ολοκληρώσει τη διαδικασία εξατομικευμένης προσέγγισης και διαθέτουν ψηφιακό ατομικό σχέδιο δράσης. Απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας μετά την υποβολή της αίτησης και εντός 125 ημερών από την έγκρισή.

Η οικονομική ενίσχυση των 17.500 ευρώ καταβάλλεται σε τρεις δόσεις: 4.700 ευρώ μετά την έναρξη δραστηριότητας, 6.400 ευρώ μετά τη συμπλήρωση έξι μηνών λειτουργίας και ακόμη 6.400 ευρώ με την ολοκλήρωση των 12 μηνών, υπό την προϋπόθεση της συνεχούς και πραγματικής λειτουργίας της επιχείρησης.

The
Black Range
Nutrients

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Ισχυρή σύνθεση για την ενίσχυση του οργανισμού
Μέγιστη Απόδοση - Ενέργεια - Τόνωση

«Βροχή» φοροαπαλλαγών, ξεπερνούν τα 22 δισ. ευρώ

Στη λίστα 1.236 περιπτώσεις, επανεξέταση και περιορισμό τους συστήνει το ΙΟΒΕ

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Με αλματώδη ρυθμό αυξάνονται οι φορολογικές δαπάνες, όπως ονομάζονται τεχνικά οι διάφορες φοροαπαλλαγές, με τα στοιχεία να τοποθετούν την Ελλάδα πολύ πάνω από τον μέσο όρο της Ευρώπης, προκαλώντας ερωτήματα για τη σκοπιμότητα συνέχισής τους στην ίδια έκταση.

Δεδομένου, μάλιστα, ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα που «έχει ανάγκη από έσοδα», όπως έχει επισημάνει για το συγκεκριμένο ζήτημα ο κεντρικός τραπεζίτης της Γιάννης Στουρνάρας, το θέμα τίθεται ακόμη πιο επιτακτικά.

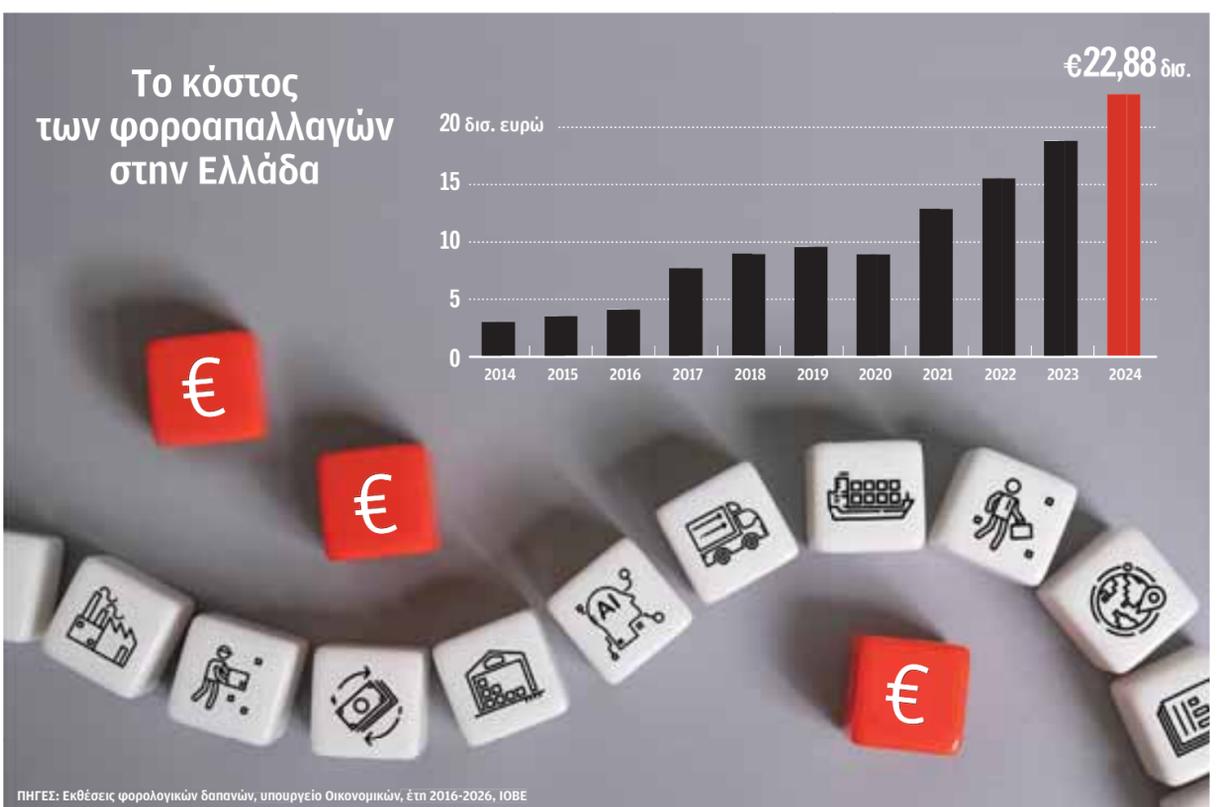
Εκπτώσεις δαπανών για μικρομεσαίες επιχειρήσεις, απαλλαγές από τον ΕΝΦΙΑ, απαλλαγές διαφόρων κατηγοριών από φόρο κληρονομιάς, από φόρο δωρεών, τυχερών παιχνιδιών, απαλλαγές ομογενών από φόρο μεταβίβασης ακινήτων, για την αγορά αγροτικών εκτάσεων, για πλοία που τίθενται υπό ελληνική σημαία, εξαιρέσεις από φόρο πολυτελείας επαγγελματιών σκαφών αναψυχής, απαλλαγή από ΦΠΑ των διαπραγματευόμενων συναλλαγμάτων και καρτονομισμάτων, αλλά και τις παροχές υπηρεσιών εκπαίδευσης, απαλλαγή από τον ειδικό φόρο κατανάλωσης των καυσίμων ναυσιπλοΐας και αεροπορικών μεταφορών, περιλαμβάνονται

στο παζλ των 1.236 περιπτώσεων φορολογικών δαπανών, που καταγράφει η σχετική έκθεση του υπουργείου Οικονομικών, η οποία συνοδεύει τον προϋπολογισμό 2026. Σύνολο φοροαπαλλαγών: 22,88 δισ. ευρώ.

Το ΙΟΒΕ, στην προχθεσινή τριμηνιαία έκθεσή του, ένωσε τη φωνή του με αυτήν του κ. Στουρνάρα, που έχει κατ'επανάληψιν ζητήσει επανεξέταση των φορολογικών δαπανών. Σίγουρα, πολλές —οι περισσότερες πιθανότατα— φοροαπαλλαγές έχουν ισχυρή δικαιολογητική βάση, στοχεύοντας στην τόνωση της ανάπτυξης, της απασχόλησης, της έρευνας, αλλά και σε κοινωνική δικαιοσύνη. Όμως, η μεγάλη αύξησή τους αποτελεί ισχυρό επιχείρημα για την επανεξέτασή τους. Κάποιες μπορεί να έχουν ξεπεραστεί, να είναι δυσανάλογα υψηλές σε σύγκριση με τον επιδιωκόμενο στόχο ή ακόμη και να αποτελούν χαρακτηριστικές ρυθμίσεις υπέρ συγκεκριμένων ομάδων.

Όπως σημείωσε στην έκθεσή του τον περασμένο Απρίλιο ο κ. Στουρνάρας, απαιτούνται παρεμβάσεις «με επανεξέταση των υφιστάμενων φοροαπαλλαγών με γνώμονα την οικονομική και αναπτυξιακή δυναμική τους, αλλά και με αποτελεσματικότερη στόχευση της κοινωνικής πολιτικής».

Σε κάθε περίπτωση, ο μεγάλος αριθμός τους συμβάλλει

ΠΗΓΗΣ: Εκθέσεις φορολογικών δαπανών, υπουργείο Οικονομικών, Έτη 2016-2026, ΙΟΒΕ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το 2014 αντιστοιχούσαν στο 6,6% των φορολογικών εσόδων και το 2024 ανήλθαν στο 34,2%. Ο αντίστοιχος μέσος όρος στην Ευρώπη είναι 21,4%.

στην πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, στην αδιαφάνεια και στη φοροδιαφυγή, επισημαίνουν οι αναλυτές.

Στην έκθεση του ΙΟΒΕ επισημαίνεται ότι η αύξηση των φοροαπαλλαγών ενισχύεται ακόμη και ως ποσοστό των συνολικών φορολογικών εσόδων, γεγονός που υποδηλώνει ότι η αύξηση των φοροαπαλλαγών ξεπερνάει την αντίστοιχη των φορολογι-

κών εισπράξεων. Συγκεκριμένα, ήταν μόλις 6,6% το 2014 και ακολουθώντας αυξητική πορεία έφτασε στο 15,7% των φορολογικών εσόδων το 2017, στο 26,6% το 2021 και στο 34,2% των φορολογικών εσόδων το 2024. Ο αντίστοιχος μέσος όρος των χωρών της Ευρωζώνης το 2023 ήταν 21,4%.

Σε απόλυτους όρους, από 3,042 δισ. ευρώ το 2014, οι φοροαπαλλαγές έφτασαν στα 7,716 δισ. ευρώ το 2017 και στα 22,881 δισ. ευρώ το 2024. Το άλμα του 2021, εξηγεί η μελέτη του ΙΟΒΕ, οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην αναπροσαρμογή των αντικειμενικών αξιών, που οδήγησε σε υψηλότερες αποτιμήσεις των ακινήτων, που εξαιρούνται από τον ειδικό φόρο επί των ακινήτων (ΕΦΑ), καθώς και στην αύξηση του αφορολογητού ορίου για δωρεές

και γονικές παροχές σε 800.000 ευρώ. Η φορολογία κεφαλαίου πρωταγωνιστεί στην κατανομή των φοροαπαλλαγών, σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου Οικονομικών, που επικαλείται το ΙΟΒΕ, καλύπτοντας το 39,6% των φοροαπαλλαγών. Ο ειδικός φόρος επί ακινήτων (ΕΦΑ) καθώς και ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων αποτελούν τις δύο σημαντικότερες υποκατηγορίες εδών.

Ακολουθεί ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων, με ποσοστό 25,4% των φοροαπαλλαγών. Το μεγαλύτερο κόστος αυτής της κατηγορίας αφορά απαλλαγή εσόδων νομικών προσώπων που σχετίζονται με επιχειρηματική δραστηριότητα από φόρο εισοδήματος, καθώς και εσόδων από μερίσματα ή κέρδη από συμμετοχή σε νομικά πρόσωπα.

Τρίτη σε συμμετοχή στο ύψος των φοροαπαλλαγών, με ποσοστό 21,6%, η φορολογία φυσικών προσώπων, με τη μείωση φόρου από εισοδήματα από μισθωτή εργασία και ατομική αγροτική δραστηριότητα να αποτελεί την υποκατηγορία με το μεγαλύτερο κόστος, σύμφωνα με την έκθεση του ΙΟΒΕ.

«Καθώς η Ελλάδα υστερεί σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη στην εισπραξη εσόδων από ΦΠΑ, τόσο λόγω της έλλειψης συμμόρφωσης όσο και λόγω της εφαρμογής εξαιρέσεων που μειώνουν τα πραγματικά έσοδα σε σχέση με τα δυνητικά, κρίνεται σκόπιμο να περιοριστεί η εξάπλωση ή να μειωθεί ο όγκος των φοροαπαλλαγών που προσφέρονται, στην κατεύθυνση ενός απλοποιημένου φορολογικού συστήματος», καταλήγει η έκθεση του ΙΟΒΕ.

Τι πρέπει να προσέξουν οι φορολογούμενοι στις προσυμπληρωμένες δηλώσεις

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Αυξημένος αναμένεται να είναι φέτος ο αριθμός των φορολογουμένων που θα βρουν έτοιμη προς υποβολή τη φορολογική τους δήλωση στην πλατφόρμα της ΑΑΔΕ. Σύμφωνα με τα έως τώρα στοιχεία, περισσότερες από 1,5 εκατ. δηλώσεις θα είναι προσυμπληρωμένες και προεκαθαρισμένες και θα αφορούν κυρίως μισθωτούς και συνταξιούχους.

Ο ακριβής αριθμός των δηλώσεων που θα ενταχθούν στο καθεστώς της αυτόματης συμπλήρωσης θα οριστικοποιηθεί στα τέλη Φεβρουαρίου, όταν εργοδότες, ασφαλιστικοί φορείς και λοιποί υπόχρεοι ολοκληρώσουν την υποβολή των βεβαιώσεων αποδοχών στην ΑΑΔΕ.

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα για την υποβολή των φορολογικών δηλώσεων αναμένεται να ανοίξει στις 16 Μαρτίου. Οι φορολογούμενοι που θα έχουν προσυμπληρωμένη και προεκαθαρισμένη δήλωση καλούνται να την ελέγξουν προσεκτικά, προκειμένου να αποφύγουν λάθη ή πρόσθετες φορολογικές επιβαρύνσεις.

Εφόσον δεν εντοπιστούν ανακρίβειες ή παραλείψεις, η διαδικασία ολοκληρώνεται με την υποβολή της δήλωσης με ένα «κλικ». Σε διαφορετική περίπτωση, αν δεν πραγματοποιηθεί καμία ενέργεια από τον φορολογούμενο, η ΑΑΔΕ θα προχωρήσει σε αυτόματη οριστικοποίηση και υποβολή των προεκαθαρισμένων δηλώσεων αμέσως μετά το Πάσχα.

Σε κάθε περίπτωση, η φορολογική διοίκηση συνιστά προσεκτικό έλεγχο των προσυμπληρωμένων στοιχείων. Αν διαπιστωθούν λάθη, κενά ή ελλείψεις, οι φορολογούμενοι θα πρέπει να υπο-

Διορθώσεις στις προσυμπληρωμένες δηλώσεις μπορούν να γίνουν με την υποβολή τροποποιητικής δήλωσης έως τις 15 Ιουλίου. Ενα από τα σημεία που πρέπει να προσεχθούν ιδιαίτερα είναι οι ηλεκτρονικές δαπάνες. Αν το όριο του 30% δεν συμπληρώνεται, στη διαφορά επιβάλλεται πρόσθετος φόρος 22%. Ο κωδικός είναι ανοιχτός και μπορεί να τροποποιηθεί εφόσον υπάρχουν τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία, όπως συναλλαγές μέσω POS, e-banking ή καρτών.

βάλουν τροποποιητική δήλωση με τις απαραίτητες διορθώσεις.

Τα κρίσιμα σημεία

Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται στα εξής βασικά σημεία:

- Εισοδήματα και παρακρατήσεις φόρου: Τα δηλωθέντα ποσά και οι παρακρατήσεις εμφανίζονται αναλυτικά μέσω της εφαρμογής myAADE. Οι σχετικοί κωδικοί είναι «κλειδωμένοι» και σε περίπτωση λαθών απαιτείται επικοινωνία με τον φορέα που εξέδωσε τη βεβαίωση, ώστε να αποσταλεί διορθωμένο αρχείο στην ΑΑΔΕ.
- Ηλεκτρονικές δαπάνες: Ελέγχεται αν καλύπτεται το απαιτούμενο 30% του φορολογητέου εισοδήματος. Αν το όριο δεν συμπληρώνεται, στη διαφορά επιβάλλεται

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα για την υποβολή των φορολογικών δηλώσεων αναμένεται να ανοίξει στις 16 Μαρτίου.

πρόσθετος φόρος 22%. Ο κωδικός είναι ανοιχτός και μπορεί να τροποποιηθεί εφόσον υπάρχουν τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία, όπως συναλλαγές μέσω POS, e-banking ή καρτών.

- Τεκμήρια διαβίωσης: Κατοικίες, οχήματα και λοιπά περιουσιματά. Αν το όριο δεν συμπληρώνεται, στη διαφορά επιβάλλεται

πάνω από το δηλωθέν. Η διαφορά μπορεί να καλυφθεί με αποταμιεύσεις προηγούμενων ετών, έσοδα από πώληση περιουσιακών στοιχείων, δάνεια, δωρεές, γονικές παροχές, κληρονομίες ή κέρδη από τυχερά παιχνίδια.

- Προστατευόμενα τέκνα: Η σωστή δήλωσή τους μπορεί να μειώσει τον τελικό φόρο από 900 έως και πάνω από 1.800 ευρώ, ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση.

Οι φορολογούμενοι έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν τη δήλωση, ακόμη και αν συμφωνούν πλήρως με το περιεχόμενό της. Σε περίπτωση μεταβολών μετά την αυτόματη οριστικοποίηση, θα αποσταλεί σχετική ειδοποίηση για επανέλεγχο.

Ο φόρος εισοδήματος υπολογίζεται με βάση την οριστικοποιημένη δήλωση και κοινοποιείται μέσω του εκκαθαριστικού σημειώματος. Τυχόν διορθώσεις μπορούν να γίνουν με την υποβολή τροποποιητικής δήλωσης έως τις 15 Ιουλίου.

Η πληρωμή του φόρου

Η καταβολή του φόρου πραγματοποιείται σε οκτώ μηνιαίες δόσεις, με την πρώτη να λήγει στο τέλος Ιουλίου. Όσοι επιλέξουν εφάπαξ εξόφληση δικαιούνται έκπτωσης: 4% για δηλώσεις που υποβάλλονται έως τις 30 Απριλίου, 3% έως τις 15 Ιουλίου και 2% έως τις 15 Ιουλίου.

Σημειώνεται ότι πέρυσι περισσότεροι από 1,4 εκατ. φορολογούμενοι επέλεξαν να κλείσουν

τους λογαριασμούς τους με την εφορία «μια κι έξω». Πλήρωσαν τον φόρο τους εφάπαξ, εξασφαλίζοντας έκπτωση από 2% έως 4%. Ουσιαστικά, τέσσερις στους δέκα πολίτες που κλήθηκαν να πληρώσουν επιπλέον φόρο προτίμησαν να τον εξοφλήσουν ολόκληρο σε μία δόση. Το συνολικό ποσό που καταβλήθηκε εφάπαξ άγγιξε τα 2,17 δισ. ευρώ, σε σύνολο χρεωστικών εκκαθαριστικών περίπου 5 δισ. ευρώ.

Αν και ο μεγαλύτερος όγκος των εφάπαξ πληρωμών αφορά ποσά μεταξύ 500 και 1.000 ευρώ, το υπουργείο Οικονομικών και η ΑΑΔΕ έχουν ιδιαίτερους λόγους να... χαμογελούν για τις πολλές και γενναίες εξοφλήσεις άνω των 10.000, 30.000 ή ακόμη και 60.000 ευρώ. Δεν είναι τυχαίο ότι περίπου 25.000 φορολογούμενοι που επιβαρύνθηκαν με φόρο άνω των 10.000 ευρώ αποφάσισαν να τον πληρώσουν ολόκληρο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, από 1,4 εκατ. πολίτες που έσπευσαν να τακτοποιήσουν σε μία δόση τις υποχρεώσεις τους:

- Περισσότεροι από τους μισούς —περίπου 750.000— υπέβαλαν τη δήλωσή τους νωρίς και εξασφάλισαν έκπτωση 4% επί φόρων 1,3 δισ. ευρώ. Δηλαδή, πλήρωσαν κατά μέσον όρο 1.733 ευρώ.
- Άλλοι 410.000 εκμεταλλεύτηκαν την έκπτωση 3% για συνολικούς φόρους 480 εκατ. ευρώ, καταβάλλοντας κατά μέσον όρο 1.170 ευρώ.
- Περίπου 260.000 φορολογούμενοι πέτυχαν έκπτωση 2% σε φόρο 390 εκατ. ευρώ, πληρώνοντας κατά μέσον όρο 1.500 ευρώ.
- Συνολικά, τα 2,17 δισ. ευρώ που πληρώθηκαν εφάπαξ συνοδεύτηκαν από εκπτώσεις ύψους 74 εκατ. ευρώ

Κινεζικό «σωσίβιο» για την Puma με συμφωνία 1,8 δισ. δολαρίων

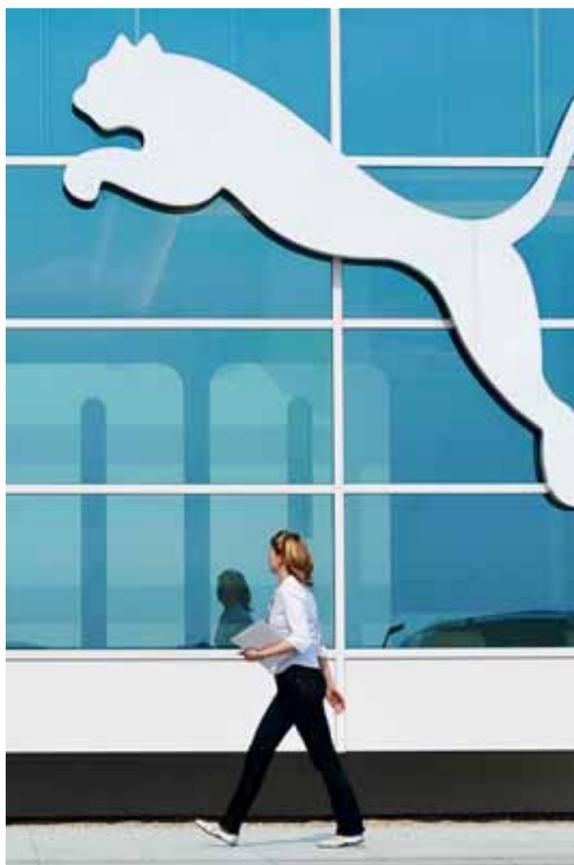
Η Anta γίνεται ο μεγαλύτερος μέτοχος της εταιρείας αθλητικών ειδών

Πριν από έναν αιώνα οι αδελφοί Ρούντολφ και Αντολφ Ντάσλερ ίδρυσαν στη Γερμανία μια επιχείρηση παπουτσιών, την Geda, και ύστερα από περίπου 20 χρόνια συνεργασίας συγκρούστηκαν ανεπανόρθωτα, με αποτέλεσμα να τη χωρίσουν στα δύο. Από αυτή την επιχείρηση προέκυψαν δύο από τις πλέον γνωστές –πλην όμως άκρως ανταγωνιστικές– εταιρείες αθλητικών ειδών. Εν ολίγοις, από το ίδιο σπίτι προέκυψε η Puma (αρχικά Ruda) του Ρούντολφ και η Adidas του Αντολφ. Μάλιστα, μέχρι και σήμερα, τα κεντρικά γραφεία των δύο εταιρειών παραμένουν σε κοντινή απόσταση στη μικρή πόλη Χερτσγκενάουραχ της Βαυαρίας.

Τώρα η Puma συμφώνησε να μπει υπό τις φτερούγες της κορυφαίας κινεζικής εταιρείας αθλητικών ειδών Anta, η οποία θα γίνει ο μεγαλύτερος μέτοχος της. Η συμφωνία, ύψους 1,8 δισ. δολαρίων, ανακοινώθηκε αυτή την εβδομάδα και έχει στόχο να αναβιώσει μια από τις πιο εμβληματικές αθλητικές μάρκες της Ευρώπης, η οποία όμως έχει απομακρυνθεί πολύ από την περίοδο ακμής της. Όσο η Adidas πέτυχε να κερδίσει το κοινό της με τα ρετρό παπούτσια τύπου Samba, η Puma βρήκε εμπόδια στην αθλητική ένδυση και στο λανσάρισμα των σνίκερ Speedcat, με αποτέλεσμα το χάσμα των πωλήσεων μεταξύ τους να διευρυνθεί αισθητά.

Η Puma «απέκτησε υπερβολική εξάρτηση από προϊόντα lifestyle αντί των αθλητικών παπουτσιών, τα οποία πραγματικά καθοδηγούν αυτή τη βιομηχανία», είπε ο αναλυτής της Morningstar Ντέιβιντ Σβάρτς, επισημαινοντας ότι λόγω των χαμηλότερων εσόδων η εταιρεία υποχρεώθηκε να επενδύσει λιγότερο σε διαφημίσεις με διασπομή.

Μέχρι πριν από μερικά χρόνια η Puma ήταν η τρίτη δημοφιλέστερη εταιρεία αθλητι-

Μέχρι πριν από μερικά χρόνια η Puma ήταν η τρίτη δημοφιλέστερη εταιρεία αθλητικών ειδών μετά τη Nike και την Adidas. Όταν όμως κέρδισε όπως η Hoka και η On ενισχύθηκαν, η Puma βγήκε εκτός κούρσας.

Στόχος να ανακτήσει το χαμένο έδαφος στις αγορές, καθώς και να επεκταθεί στην Κίνα.

κων ειδών μετά τη Nike και την Adidas, προσπαθούσε να λανσάρει νέα σνίκερ και να κερδίσει κορυφαίους αθλητές και κορυφαία συμβόλαια για ομάδες ποδοσφαίρου. Όταν όμως μάρκες όπως η Hoka και η On

ενισχύθηκαν, η Puma βγήκε εκτός κούρσας.

«Η Puma έχει γίνει πολύ εμπορική, εκτίθεται υπερβολικά στα λάθος κανάλια, με πάρα πολλές εκπτώσεις», είπε τον Οκτώβριο ο διευθύνων σύμβουλος της Άρθουρ Χόελντ, ο οποίος προηγουμένως ήταν επικεφαλής πωλήσεων στην Adidas.

Η συμφωνία με την Anta για την απόκτηση μεριδίου 29% από την οικογένεια Πινό, η οποία βρίσκεται πίσω από τον όμιλο πολυτελείας Kering, φλοδοχεί να δώσει στην Puma μια ευκαιρία να ανακτήσει το

χαμένο έδαφος, καθώς και να επεκταθεί στην Κίνα. «Έχουμε πολλές ιδέες πώς να κάνουμε την Puma πιο επιτυχημένη στην Κίνα», είπε στο Reuters η Γουέι Λιν, παγκόσμια επικεφαλής βιωσιμότητας και επενδυτικών σχέσεων στην Anta. «Είναι μια από τις πολυτιμότερες μάρκες σε αυτή τη βιομηχανία», συμπλήρωσε. Σημειώνεται ότι η συμφωνία αποτιμά την Puma περίπου στα 6,2 δισ. δολάρια, που αποτελεί χαμηλή αξία σε σύγκριση με ανταγωνιστές όπως η Adidas, η Nike και η On.

Η Puma, που ιδρύθηκε το 1948, ντύνει επί δεκαετίες γνωστά ονόματα του αθλητισμού. Στην πορεία έφτιαξε το εργοστάσιο στο Χερτσγκενάουραχ και πλέον προμηθεύεται κατά κύριο λόγο από εργοστάσια στην Κίνα, στο Βιετνάμ και την Ινδονησία. Όταν η φήμη της Adidas εκτινάχθηκε, η Puma επίσης ανέβηκε και η μετοχή της έφτασε στα υψηλά των 115 ευρώ στα τέλη του 2021. Εκτοτε, όμως, κατρακυλά και έχει χάσει 80% της αξίας της. Η κεφαλαιοποίηση της αυτή την εβδομάδα ήταν περίπου στα 3,2 δισ. ευρώ, το ένα όγδοο του μεγέθους της Adidas.

Η αβεβαιότητα του εμπορικού πολέμου χτύπησε συνολικά τον κλάδο του λιανεμπορίου τα τελευταία χρόνια, αλλά η Puma δέχθηκε ακόμη μεγαλύτερο πλήγμα.

Ο ανταγωνισμός εντάθηκε, καθώς οι πρόσφατες κυκλοφορίες, όπως το ανανεωμένο σνίκερ Speedcat, επισκιάστηκαν από το Samba της Adidas και άλλα ρετρό μοντέλα, που έχουν αντίστοιχο σχεδιασμό με τα δημοφιλή παπούτσια των οπαδών του ποδοσφαίρου από τη δεκαετία του 1970 και του 1980. Σημειώνεται ότι ο Χόελντ ανακοίνωσε τον Οκτώβριο ένα πλάνο αναδιάρθρωσης με περικοπή 900 θέσεων εργασίας, λιγότερες εκπτώσεις, βελτίωση του μάρκετινγκ και μείωση του εύρους των προϊόντων.

Στις πρώτες επιλογές των Ευρωπαίων ταξιδιωτών η Ελλάδα και το 2026

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Διατήρηση της ισχυρής θέσης στις παραδοσιακές αγορές της Ευρώπης και βελτίωση της κατάταξης σε κρίσιμες δεξαμενές εισερχόμενου τουρισμού, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, καταγράφουν οι ελληνικοί προορισμοί για το επόμενο δωδεκάμηνο. Σύμφωνα με τα ευρήματα της τελευταίας μελέτης του Ινστιτούτου του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ), η οποία δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 2026, το brand «Ελλάδα» παγώνεται στις κορυφαίες επιλογές των Ευρωπαίων ταξιδιωτών, παρουσιάζοντας θετικό πρόσημο στις προθέσεις επίσκεψης.

Αναλύοντας τις προτιμήσεις για ταξίδια στο εξωτερικό τους επόμενους 12 μήνες, η Ελλάδα κατατάσσεται σταθερά στην πρώτη πεντάδα για τέσσερις από τις πέντε αγορές-στόχους. Πιο συγκεκριμένα, στις αγορές της Γερμανίας και της Ιταλίας η Ελλάδα διατηρεί την 3η θέση στις προτιμήσεις των ταξιδιωτών. Η σταθερότητα στη γερμανική αγορά αξιολογείται ως ιδιαίτερα θετική, δεδομένου ότι αποτελεί διαχρονικά έναν από τους δύο βασικούς πυλώνες του εισερχόμενου τουρισμού. Στη Γαλλία, η χώρα καταλαμβάνει την 4η θέση, διατηρώντας τα κερτιμένα του προηγούμενου έτους. Ιδιαίτερη βαρύτητα έχει η μεταβολή που παρατηρείται στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου καταγράφεται άνοδος κατά μία θέση σε σχέση με το 2024, με την Ελλάδα να ανέρχεται πλέον στην 4η.

Το εύρημα αυτό είναι κρίσιμο, καθώς το Ηνωμένο Βασίλειο μαζί με τη Γερμανία συνθέτουν το «δίδυμο» των ισχυρότερων αγορών βάσει αφίξεων και εισπράξεων. Παράλληλα, στην αγορά της Ισπανίας οι ελληνικοί προορισμοί βελτίωσαν τη θέση τους καταλαμβάνοντας την 6η θέση, σημειώνοντας άνοδο κατά μία θέση συγκριτικά με το 2024.

Η βαρύτητα των αγορών που εξετάζονται, δηλαδή της Γερμανίας, της Γαλλίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ισπανίας και της

Είναι σταθερά στην πρώτη πεντάδα για τέσσερις από τις πέντε αγορές-στόχους (Γερμανία, Ιταλία, Γαλλία, Βρετανία).

Ιταλίας, κρίνεται καθοριστική για τα θεμελιώδη μεγέθη του ελληνικού τουρισμού. Βάσει των επίσημων στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος για τη διετία 2023-2024, οι συγκεκριμένες πέντε χώρες εισφέρουν αθροιστικά σχεδόν το ήμισυ των συνολικών ταξιδιωτικών εισπράξεων, με το ποσοστό να κυμαίνεται μεταξύ 47% και 48%. Δηλαδή, η πρόθεση ταξιδιού από αυτές τις αγορές αποτελεί πρόδρομο δείκτη για την πορεία των εσόδων της επόμενης σεζόν.

«Η ανάλυση των δεδομένων καταδεικνύει ότι ο ελληνικός τουρισμός εμφανίζει υψηλή ανθεκτικότητα έναντι του ανταγωνισμού στη Μεσόγειο», αναφέρει το ΙΝΣΕΤΕ. Επισημαινείται μάλιστα ότι πέραν της σταθερής παρουσίας της Ελλάδας στο top-5 των επιλογών, στις αγορές της Ηνωμένου Βασιλείου και της Ισπανίας, όπου παρατηρήθηκε η άνοδος, η διαφορά της Ελλάδας από τη χώρα που προηγείται στην κατάταξη είναι οριακή, της τάξης των δύο ποσοστιαίων μονάδων. «Το στοιχείο αυτό υποδηλώνει ότι υπάρχει ενεργό πεδίο για περαιτέρω διείσδυση και βελτίωση του μεριδίου αγοράς για τους ελληνικούς προορισμούς», υπογραμμίζει η μελέτη. Τα στοιχεία αυτά στηρίζουν τις εκτιμήσεις για, έστω και ήπια, περαιτέρω ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού κατά το 2026.

Στροφή της Tesla στα ρομπότ και στην τεχνητή νοημοσύνη

Σταματάει την παραγωγή των οχημάτων S και X, επενδύει σε νέες τεχνολογίες

Η Tesla του Έλον Μασκ δεν είναι πλέον μια παραδοσιακή αυτοκινητοβιομηχανία, αλλά ένας τεχνολογικός κολοσσός σε πλήρη μετάλλαξη. Οι πρόσφατες ανακοινώσεις για τα οικονομικά αποτελέσματα του 2025 και οι στρατηγικές κινήσεις για το 2026 επιβεβαιώνουν ότι η εταιρεία αφήνει πίσω το «κλασικό» ηλεκτρικό αυτοκίνητο που την καθιέρωσε για να εισέλθει δυναμικά στον κλάδο της τεχνητής νοημοσύνης (AI) και της ρομποτικής. Με μια εμβληματική επένδυση 2 δισ. δολαρίων στη xAI, την εταιρεία τεχνητής νοημοσύνης του ίδιου του Μασκ, ο πλουσιότερος άνθρωπος του κόσμου στέλνει σαφές μήνυμα στους επενδυτές: στη νέα εποχή της Tesla τα αυτοκίνητα θα παίζουν δευτερεύοντα ρόλο, ενώ τα ρομπότ και η υπολογιστική νοημοσύνη αναδεικνύονται πρωταγωνιστές. Η κίνηση αυτή έρχεται σε μια κρίσιμη συγκυρία, καθώς η βασική δραστηριότητα της εταιρείας στα ηλεκτρικά οχήματα (EV) δέχεται ισχυρές πιέσεις. Για πρώτη φορά στην ιστορία της,

η Tesla κατέγραψε ετήσια μείωση εσόδων, με τα συνολικά έσοδα του 2025 να διαμορφώνονται στα 94,8 δισ. δολάρια, καταγράφοντας πτώση 3% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Ο έντονος ανταγωνισμός από την Κίνα και την Ευρώπη, σε συνδυασμό με τη λήξη των φορολογικών κινήτρων στις ΗΠΑ, ανάγκασε την εταιρεία να προχωρήσει σε επιθετικές εκπτώσεις για να διατηρήσει τους όγκους των πωλήσεων, γεγονός που συμπύεσε τα καθαρά κέρδη. Τον Ιανουάριο η κινεζική BYD ξεπέρασε την Tesla ως ο μεγαλύτερος κατασκευαστής ηλεκτρικών οχημάτων στον κόσμο, ενώ η εμπλοκή του Μασκ στην πολιτική τόσο στις ΗΠΑ όσο και στο εξωτερικό έχει αποδειχθεί αμφιλεγόμενη. Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής στροφής, η Tesla ανακοίνωσε το τέλος εποχής για τα δύο μοντέλα που τη μετέτρεψαν σε παγκόσμιο brand. Το εμβληματικό Model S και το SUV Model X θα σταματήσουν να παράγονται στο τέλος του 2026, καθώς τα συγκεκριμένα μοντέλα

θεωρούνται πλέον παρωχημένα και το κόστος παραγωγής τους παραμένει δυσανάλογα υψηλό σε σχέση με την ελκυστικότητα τους στην αγορά. Η απελευθέρωση αυτών των πόρων είναι απαραίτητη για την υλοποίηση

Σχεδιάζει την κατασκευή έξι εργοστασίων για την ενίσχυση της υποδομής υπολογιστικής ισχύος για την AI και τη διασφάλιση της εφοδιαστικής αλυσίδας απέναντι σε γεωπολιτικούς κινδύνους.

του «master plan μέρος IV», το οποίο προβλέπει μεταξύ άλλων την αναβάθμιση του εργοστασίου EV στην Καλιφόρνια για την παραγωγή του ανθρωποειδούς ρομπότ Optimus.

Ενώ η βασική δραστηριότητα της εταιρείας στα ηλεκτρικά οχήματα δέχεται ισχυρές πιέσεις, η δραστηριότητα παραγωγής και αποθήκευσης ενέργειας κατέγραψε έσοδα-ρεκόρ 3,84 δισ. δολαρίων το τελευταίο τρίμηνο του 2025.

Η Tesla προετοιμάζει το έδαφος για μια χρονιά τεραστίων επενδύσεων, με τις κεφαλαιουχικές δαπάνες να αναμένεται να υπερδιπλασιαστούν, ξεπερνώντας τα 20 δισ. δολάρια το 2026. Τα κεφάλαια αυτά θα κατευθυνθούν στην κατασκευή έξι νέων εργοστασίων, στην ενίσχυση της υποδομής υπολογιστικής ισχύος για την AI και στη διασφάλιση της εφοδιαστικής αλυσίδας απέναντι σε γεωπολιτικούς κινδύνους. Στη νέα εποχή της η Tesla, μια από τις πιο κερδοφόρες αυτοκινητοβιομηχανίες κάποτε στον

κόσμο, προωθεί επίσης περαιτέρω τα ρομποτικά ταξί. Το Cybercab, το όχημα χωρίς πεντάλ και τιμόνι, παραμένει ο κεντρικός πυλώνας για την ανάκτηση της εμποτισμένης των επενδυτών, παρά τα ρυθμιστικά εμπόδια που περιορίζουν την κυκλοφορία του στους αμερικανικούς δρόμους. Ενός τομέας των οχημάτων διέρχεται μια μεταβατική φάση, η δραστηριότητα παραγωγής και αποθήκευσης ενέργειας αναδεικνύεται «χρυσή εφεδρεία». Με έσοδα-ρεκόρ 3,84 δισ. δολαρίων το τελευταίο τρίμηνο του 2025, η

ζήτηση για τις πανίσχυρες μπαταρίες βιομηχανικού τύπου Megapacks της Tesla αποδεικνύει ότι η εταιρεία κατέχει ηγετική θέση στη σταθεροποίηση των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας παγκοσμίως. Ο συνδυασμός ενέργειας, ρομποτικής και τεχνητής νοημοσύνης είναι που κρατάει την αποτίμηση της Tesla κοντά στα 1,5 τρις. δολάρια, καθώς οι αναλυτές πλέον δεν την αξιολογούν με βάση τις παραδόσεις αυτοκινήτων, αλλά ως ένα στοιχείο για την κυριαρχία στην επόμενη τεχνολογική επανάσταση.

Σε παγίδα αποπληθωρισμού η κινεζική οικονομία

Κινδυνεύει με παρατεταμένη περίοδο στασιμότητας

Μπορεί να πέτυχε τον στόχο του 5% που είχε θέσει για την ανάπτυξη της οικονομίας της το περασμένο έτος, αλλά αυτό συνέβη κυρίως χάρη στην εκτόξευση των εξαγωγών της· μπορεί να σημειώνει θεαματική τεχνολογική πρόοδο και να ανταγωνίζεται επιθετικά τις ΗΠΑ στα μοντέλα τεχνικής νοημοσύνης και στη ρομποτική· μπορεί και να παράγει τα πάντα, από το στρατηγικό της πλεονέκτημα των σπάνιων γαιών μέχρι τα εμπορικά πλοία, και χάρη σε όλα αυτά να αντεπεξέρχεται πλήρως στον εμπορικό πόλεμο με τις ΗΠΑ. Όμως, η Κίνα έχει παγιδευτεί σε φαύλο κύκλο αποπληθωρισμού, αφού από το 2023 και μετά έχουν μειωθεί τα χρήματα στις τσέπες των Κινέζων καταναλωτών, οι οποίοι περιορίζουν τις αγορές τους εξωθώντας τις επιχειρήσεις να μειώνουν τις τιμές, αλλά και τους μισθούς των υπαλλήλων τους, με αποτέλεσμα να ανακυκλώνεται το πρόβλημα.

Τα δελτία που καταθέτουν οι κινεζικές επιχειρήσεις στις αρμόδιες αρχές προδίδουν πως τα κέρδη τους μειώνονται και αυτό αφορά μεγάλο εύρος κλάδων, όπως οι βιομηχανίες χάλυβα, τσιμέντου, ηλεκτροκίνητων οχημά-

των, ρομποτικής, καρυκευμάτων και καλλυντικών. Τα περιθώρια κέρδους των εισηγμένων εταιρειών βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδά τους από το 2009, ενώ στη διάρκεια του περασμένου έτους οι επενδύσεις σε κατοικίες, βιομηχανίες και υποδομές υπο-

Παρά την ανάπτυξη, την εκτόξευση εξαγωγών και την τεχνολογική πρόοδο, η κατανάλωση μειώνεται από το 2023.

κώρσαν για πρώτη φορά στην ιστορία τους. Η Κίνα διατρέχει, έτσι, τον κίνδυνο να έχει την τύχη της Ιαπωνίας, που κατηλώθηκε σε παρατεταμένη περίοδο στασιμότητας στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 και στις αρχές του 2000. Στην περίπτωση της Κίνας, ο αποπληθωρισμός έχει και γεωπολιτική διάσταση. Μην μπερώνεται να διαθέσουν τα προϊόντα τους στην εγχώρια αγορά, οι κινεζικές βιομηχανίες εξάγουν όλο και περισσότερο γι' αυτό και το

Τα περιθώρια κέρδους των εισηγμένων κινεζικών εταιρειών βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδά τους από το 2009, ενώ στη διάρκεια του περασμένου έτους οι επενδύσεις σε κατοικίες, βιομηχανίες και υποδομές υποχώρησαν για πρώτη φορά στην ιστορία τους.

εμπορικό πλεόνασμα της Κίνας εκτοξεύθηκε το περασμένο έτος στο ιλιγγιώδες 1,2 τρις. δολ. με αποτέλεσμα να προσελκύει τα βέλη των κυβερνήσεων ανά τον κόσμο, που διαμαρτύρονται δικαίως ότι η μαζική εισροή πλούθων κινεζικών προϊόντων πλήττει τις δικές τους βιομηχανίες.

Η κινεζική ηγεσία και γενικότερα οι κινεζικές αρχές έχουν θέσει σε απόλυτη προτεραιότητα την τόνωση της εγχώριας ζήτησης και έχουν δεσμευθεί να πατάξουν τον «ανταγωνισμό προς τα κάτω», δηλαδή τον πόλεμο τιμών ανάμεσα στις επιχειρήσεις. Στην πραγματικότητα, όμως, αυτός ο πόλεμος τιμών είναι η παρενέργεια των προσπαθειών της Κίνας να επιτύχει την πλήρη αυτάρκεια και να αναδειχθεί σε παγκόσμια ηγετική δύναμη στις προηγμένες τεχνολογίες, καθώς για να το επιτύχει δεν έχει προσφέρει την απαιτούμενη στήριξη στους κατα-

ναλωτές. Η προσπάθεια της Κίνας να αυτάρκεια έχει επιτύχει το οικονομικό θαύμα της χώρας, όμως κινεί ένα ολόκληρο σύστημα προς τη στήριξη των βιομηχανιών, αλλά όχι των καταναλωτών. Περιφερειακές αρχές και επαρχίες ανταγωνίζονται για τον υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης των βιομηχανιών τους, στις οποίες διοχετεύουν κονδύλια, τους προσφέρουν δάνεια από τις κινεζικές τράπεζες με χαμηλά επιτόκια και με ευνοϊκούς όρους, ενώ παράλληλα χρηματοδοτούν επενδύσεις και προσφέρουν φοροαπαλλαγές. Το αποτέλεσμα είναι να αυξάνονται διαρκώς οι επιχειρήσεις και μοιραία να αποδίδονται σε έναν θηριώδη ανταγωνισμό μεταξύ τους.

Ενδεικτική περίπτωση είναι οι αυτοκίνητοβιομηχανίες, καθώς στην Κίνα υπάρχουν περισσότερες από 100 βιομηχανίες ηλεκτροκίνητων οχημάτων και τώρα αγωνίζονται να επιβιώσουν.

Πριν από μια δεκαετία, περίπου, οι τοπικές κυβερνήσεις έσπευσαν να επενδύσουν πολλά στον κλάδο, μιας και το Πεκίνο τον είχε καταχωρήσει ανάμεσα στις βιομηχανίες στρατηγικής σημασίας. Τώρα προσπαθούν μόνο να διατηρήσουν όλες αυτές τις βιομηχανίες σε λειτουργία, ώστε να μην αναγκαστούν να οδηγηθούν σε μαζικές απολύσεις και να εξακολουθήσουν να αποφέρουν φορολογικά έσοδα στο κράτος. Κάτι ανάλογο ενδέχεται να συμβεί σύντομα στον κλάδο των ανθρωπομορφων ρομπότ, που τώρα προσελκύει μαζικά επενδύσεις και χαρακτηρίζεται από επιθετικό ανταγωνισμό. Από το περασμένο έτος, η υπηρεσία οικονομικού σχεδιασμού έχει προειδοποιήσει πως ενδέχεται να καλλιεργείται φούσκα στον κλάδο, ο οποίος ήδη αριθμεί πάνω από 150 εταιρείες.

Και την ίδια στιγμή δεν υπάρχει αντίστοιχη μέριμνα για τον

μέσο Κινέζο, ο οποίος συχνά δεν έχει παρά πενιχρή ασφαλιστική κάλυψη και μικρή σύνταξη. Κι ενώ εδώ και χρόνια το Πεκίνο θεωρητικά προσαθεί να ενισχύσει το δίκτυο κοινωνικής ασφάλισης, οι δαπάνες του κράτους για την υγεία και τα συνταξιοδοτικά προγράμματα υστερούν σημαντικά σε σύγκριση με τα αντίστοιχα άλλων μεγάλων οικονομιών. Αναπόφευκτη συνέπεια όλων αυτών είναι πως ο κόσμος στην Κίνα τείνει διαρκώς να αποταμιεύει για περιπτώση ανάγκης και να δαπανά λιγότερο. Ενα μέσο κινεζικό νοικοκυριό τείνει να αποταμιεύει περίπου το ένα τρίτο του εισοδήματός του, όταν το αντίστοιχο νοικοκυριό στις ΗΠΑ δεν αποταμιεύει παρά το 5%. Οι καταναλωτικές δαπάνες στην Κίνα δεν υπερβαίνουν το 40% του ΑΕΠ της όταν ο μέσος όρος παγκοσμίως είναι 55%, ενώ στις ΗΠΑ φτάνουν στο 68% του ΑΕΠ.

Το Πεκίνο ενισχύει το δίκτυο ενέργειας για να στηρίξει τις βιομηχανίες

Η Κίνα επεκτείνει το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας με ρυθμούς χωρίς προηγούμενο στην ανθρώπινη ιστορία, καθώς επιδιώκει να τροφοδοτήσει ενεργειακά απαιτητικές εγκαταστάσεις, που είναι το «κλειδί» για την κυριαρχία στις βιομηχανίες του μέλλοντος. Το 2025, λοιπόν, προσέθεσε 543 γιγαβάτ σε όλες τις τεχνολογίες, δηλαδή 12% περισσότερο από όλες τις μονάδες παραγωγής ενέργειας της Ινδίας, ενώ η αύξηση της παραγωγής ενέργειας που έχει επιτύχει από το 2021 έως σήμερα υπερβαίνει όλο το σύστημα των ΗΠΑ.

Στόχος του προέδρου Σι Τζινπίνγκ είναι να διασφαλίσει έναν σταθερό και άφθονο ενεργειακό εφοδιασμό, να περιορίσει την εξάρτηση από τις εισαγωγές καυσίμων και να δώσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε αναπτυσσόμενες και ενεργόβρες βιομηχανίες όπως η τεχνητή νοημοσύνη, η ρομποτική και τα προηγμένα υλικά, ακριβώς τη στιγμή που αυξάνονται οι ανησυχίες πως αυτοί οι τομείς θα μπορούσαν

να περιοριστούν στις ΗΠΑ από την έλλειψη φθηνής ηλεκτρικής ενέργειας.

«Η ανάπτυξη παραμένει πολύ ισχυρή, με τους αριθμούς να πηγαινουν από ρεκόρ σε ρεκόρ. Προτεραιότητα δεν είναι μόνον η ασφάλεια του εφοδιασμού, αλλά και η διαθεσιμότητα ενέργειας σε

Οι ανανεώσιμες πηγές πρωταγωνιστούν, χωρίς όμως να εγκαταλείπονται οι παραδοσιακές μορφές ενέργειας.

ανταγωνιστικές τιμές», τονίζει ο Μάικλ Μέινταν, επικεφαλής της ενεργειακής έρευνας για την Κίνα στο Ινστιτούτο Ενεργειακών Μελετών της Οξφόρδης. Στο πλαίσιο αυτό, μάλιστα, οι ανανεώσιμες πηγές πρωταγωνιστούν χωρίς όμως να εγκαταλείπονται οι παραδοσιακές μορφές ενέργειας. Το 2025 λόγω χάριν, η ηλια-

Το 2025, η Κίνα προσέθεσε 543 γιγαβάτ ενέργειας, δηλαδή 12% περισσότερο από όλες τις μονάδες παραγωγής ενέργειας της Ινδίας.

κή ενέργεια αποτέλεσε την αιχμή του δόρατος με 315 γιγαβάτ, ενώ ακολούθησε η αιολική με 119 γιγαβάτ. Παράλληλα, για τη διασφάλιση της σταθερότητας του δικτύου, προστέθηκαν 95 γιγαβάτ θερμικής ενέργειας. Η χώρα επενδύει επίσης μακροπρόθεσμα στην πυρηνική ενέργεια, διαθέτοντας τον μεγαλύτερο αριθμό

υπό κατασκευήν αντιδραστήρων παγκοσμίως, ενώ σχεδιάζει να μετατρέψει ένα τεράστιο υδροηλεκτρικό έργο στο Θιβέτ – αξίας 167 δις. δολαρίων – στον μεγαλύτερο σταθμό παραγωγής ενέργειας στον κόσμο.

Στις ΗΠΑ την ίδια στιγμή, οι ρυθμοί ανάπτυξης του ενεργειακού δικτύου παραμένουν σχετι-

κά στάσιμοι εδώ και δεκαετίες. Καθώς η ζήτηση για data centers και εφαρμογές AI αυξάνεται, οι αμερικανικές αγορές ενέργειας βρίσκονται υπό πίεση, αντιμετωπίζοντας σοβαρά ζητήματα συμφορής και υψηλού κόστους. Αναλυτές επισημαίνουν ότι, ενώ οι ΗΠΑ διατηρούν προς το παρόν τα πρωτεία στην τεχνολογική καινοτομία, η έλλειψη διαθέσιμων και οικονομικών ενέργειας ενδέχεται να μετατοπίσει το κέντρο βάρους της τεχνικής νοημοσύνης προς την Ανατολή.

Η Κίνα επενδύει σταδιακά στην ενεργειακή της αυτάρκεια από τη βιομηχανική της αφύπνιση τη δεκαετία του 1990, η πρόσφατη άνηση ωστόσο πιθανότατα πηγάει από σειρά ελλείψεων ηλεκτρικής ενέργειας το 2021 και το 2022. Από το 2023, προσθέτει κατά μέσον όρο πάνω από 400 γιγαβάτ ετησίως, σε σύγκριση με περίπου 150 γιγαβάτ ετησίως τα προηγούμενα έτη, πλέον όμως το Πεκίνο καλείται να αποφασίσει πού θα στρίψει το τιμόνι στο μέλλον. Οι μαζικές προσθήκες

αιολικής και ηλιακής ενέργειας έχουν κατά καιρούς κατακλύσει το δίκτυο και καθώς η χώρα κατασκευάζει νέους σταθμούς παραγωγής ενέργειας από άνθρακα, όλη η νέα καθαρή ενέργεια σημαίνει ότι χρησιμοποιείται λιγότερο.

Αν τα τελευταία χρόνια, λοιπόν, είχαν να κάνουν με την κλιμάκωση, τα επόμενα μπορεί να αφορούν την ανάπτυξη του δικτύου και τη μεταρρύθμιση των αγορών και των συστημάτων, για να διασφαλιστεί η καλύτερη αξιοποίηση της χωρητικότητας. Καθώς η κυβέρνηση προετοιμάζεται να δημοσιεύσει τον οδικό χάρτη για το 15ο πενταετές σχέδιο έως το 2030, είναι σαφές ότι δεν θα διακινδυνεύσει να επιβραδύνει τόσο πολύ ώστε να διακινδυνεύσει την ασφάλεια του εφοδιασμού.

«Η ενέργεια πρέπει να υποστηρίξει τη βιομηχανική καινοτομία, την αναβάθμιση και την τεχνολογική πρόοδο – αυτός είναι ο πυρήνας της οικονομικής πολιτικής της Κίνας για το 15ο πενταετές σχέδιο», εξηγεί ο Μέινταν.

Μεταφορά έδρας εκτός της Δημοκρατίας

Πρόθεση της εταιρείας EPTYCHIANUS HOLDINGS LIMITED με αριθμό εγγραφής HE 357818, για μεταφορά έδρας εκτός της Δημοκρατίας με ειδικό ψήφισμα του μοναδικού μετόχου της ως άνω εταιρείας με ημερομηνία 26/01/2026, αποφασίστηκε η εταιρεία να προβεί σε αίτηση προς τον Έφορο Εταιρειών Κύπρου, σύμφωνα με το Άρθρο 3541 του περί Εταιρειών Νόμου Κεφ. 113, για εγγραφή της ως συνεχιζούσας εκτός της Δημοκρατίας και για συνέχιση της εταιρείας στις Νήσους Μάρσαλ.

Παρακαλείται οποιοσδήποτε πιστωτής της εταιρείας επιθυμεί να φέρει ένσταση για συνέχιση της εταιρείας να αποσταθεί ενώπιον δικαστηρίου εντός 3 μηνών από την ημερομηνία της παρούσας δημοσίευσης, επιδεικνύοντας επαρκή λόγο γιατί δεν πρέπει να πραγματοποιηθεί η εν λόγω συνέχιση της εταιρείας.

Δοκιμάζονται οι παραγωγοί κονιάκ στη Γαλλία

Η περιοχή Κονιάκ στη νοτιοδυτική Γαλλία, διάσημη για τους κυματιστούς λόφους και το εκλεκτό απόσταγμα που φέρει το όνομά της, βιώνει φέτος έναν ασυνήθιστα δύσκολο χειμώνα. Ενώ παραδοσιακά ο Ιανουάριος είναι μήνας ανάπαυσης μετά την απόσταξη, η φετινή δραστηριότητα στα χωράφια δεν αφορά τη φροντίδα της νέας σοδειάς, αλλά την καταστροφή της προηγούμενης. Για πρώτη φορά μετά το τέλος της δεκαετίας του 1990 οι παραγωγοί εκριζώνουν τα αμπέλια τους, σε μια απέλπιδα προσπάθεια να περιορίσουν την παραγωγή και να ανακόψουν την ελεύθερη πώση μιας αγοράς που δείχνει να καταρρέει. Επειτα από χρόνια έντονης ζήτησης για κονιάκ, η βιομηχανία βιώνει ένα πρωτοφανές «hangover» με τις αποστολές πέρυσι να μει-

ώνονται στα 141 εκατομμύρια μπουκάλια, το χαμηλότερο επίπεδο από το 2009, και την κατανάλωση να υποχωρεί κατά περίπου 2% ετησίως έως το 2029, σύμφωνα με εκτιμήσεις. Η «βίαιη κρίση»,

Εκριζώνουν τα αμπέλια τους για να περιορίσουν την παραγωγή και να ανακόψουν την ελεύθερη πώση της αγοράς.

όπως την περιγράφουν στελέχη ιστορικών οίκων, έχει ήδη οδηγήσει σε οδυνηρές αποφάσεις, με τις μικρότερες μάρκες να απολύουν το ένα τρίτο του προσωπικού

τους και να αποψιλώνουν σημαντικό μέρος των εκτάσεών τους.

Οι παραγωγοί κονιάκ δοκιμάζονται από μια τάση απομάκρυνσης από το αλκοόλ, σε συνδυασμό με συμπίεση του κόστους ζωής που έχει μειώσει τη ζήτηση για είδη πολυτελείας. Το κλίμα έχει επιδεινωθεί από τους αυξανόμενους δασμούς στις ΗΠΑ και την Κίνα, οι οποίες από κοινού αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ήμισυ της συνολικής κατανάλωσης κονιάκ. Μόνο στην Κίνα οι εισαγωγές σημείωσαν πτώση περίπου 40% το 2025, αφήνοντας τους παραγωγούς με αποθέματα που πλέον καλύπτουν έντεκα χρόνια μελλοντικής ζήτησης, τη στιγμή που το κανονικό θα ήταν τα επτά έτη. Όλοι οι παραπάνω παράγοντες απειλούν μια επείγουσα αξίας 2,2 δις. ευρώ ετησίως

για τους γίγαντες της απόσταξης Pernod Ricard, LVMH και Rémy Cointreau, καθώς η δεκάδες μικρότερους οίκους. Για τη Γαλλία, η πτώση των πωλήσεων θα μπορούσε γρήγορα να μετατραπεί σε κρίση, καθώς περισσότερες από 70.000 θέσεις εργασίας στη χώρα συνδέονται με την παραγωγή του ποτού, εκτιμά η ομάδα παραγωγών BNIC.

Το μέλλον της περιοχής φαίνεται αβέβαιο, καθώς η κρίση απειλεί άμεσα χιλιάδες θέσεις εργασίας που συνδέονται με την παραγωγή. Η ελπίδα είναι πως το κονιάκ θα επιβιώσει και από αυτή την κρίση, όπως έκανε στο παρελθόν, όμως για την ώρα οι παραγωγοί βρίσκονται αντιμέτωποι με τη σκληρή πραγματικότητα μιας αγοράς που φαίνεται να τους γυρίζει την πλάτη.

Το αδύναμο δολάριο απειλεί τουρισμό και εξαγωγές της Ε.Ε.

Ανησυχίες από τη συνεχή υποχώρηση του αμερικανικού νομίσματος

Οι εξαγωγές της Ευρώπης θα πληγούν, οι Αμερικανοί θα ταξιδεύουν λιγότερο και θα μειωθούν τα κέρδη όλου του τουριστικού κλάδου στην Ευρώπη όπως και τα κέρδη των αμερικανικών επιχειρήσεων από την αποδυνάμωση του δολαρίου. Αυτό είναι το δυσοίονο τοπίο που προσιωνίζεται η συνεχής αποδυνάμωση του αμερικανικού νομίσματος, καθώς θα καταστήσει σαφώς ακριβότερα τα ευρωπαϊκά προϊόντα όταν εισάγονται στις ΗΠΑ και έχουν ήδη υποστεί τους δασμούς του Ντόναλντ Τραμπ και σαφώς ακριβότερα τα ταξίδια όσων Αμερικανών κατακλύζουν έως τώρα τον πύργο του Αϊφελ και γενικότερα τα αξιοθέατα και τις ομορφιές της Ευρώπης. Και βέβαια αν πληγούν ταυτοχρόνως οι εξαγωγές των ευρωπαϊκών χωρών και ο τουρισμός τους, το πρόβλημα ενδέχεται να είναι σημαντικό για τις ευρωπαϊκές οικονομίες.

Μιλώντας για το θέμα στη Wall Street Journal, η Κάρολ Τρικοσέ, στέλεχος της συμβουλευτικής για θέματα ταξιδιών Oregon, τονίζει πως «όταν το δολάριο υποχωρεί, το κόστος διαμονής στα ξενοδοχεία άλλων χωρών ανεβαίνει» και προσθέτει

πως η συνεχής διολίσθηση του αμερικανικού νομίσματος έχει επιδεινώσει την κατάσταση για τους όχι ιδιαίτερος προνομιούχους Αμερικανούς που σκόπευαν να ταξιδέψουν στο εξωτερικό και τώρα ίσως αναγκάζονται να ανα-

Εχει αλλάξει το τοπίο και για τις αμερικανικές εταιρείες, ιδιαιτέρως για όσες εισάγουν εξαρτήματα και πρώτες ύλες.

θεωρήσουν. Στη διάρκεια του περασμένου έτους η πορεία του δολαρίου ήταν η χειρότερη που έχει σημειωθεί από το 2017 και προ ημερών επιταχύνθηκε η διολίσθησή του όταν ο Αμερικανός πρόεδρος απείλησε την Ευρώπη με σκληρό εμπορικό πόλεμο εν μέσω της διεγκυστινίδας για τη Γροιλανδία. Η υποχώρηση του αμερικανικού νομίσματος στα χαμηλότερα επίπεδα που έχει γνωρίσει εδώ και χρόνια, έχει αναθερμάνει τις ανησυχίες για την περίοπτη θέση της Αμερικής στις διεθνείς αγορές, ενώ έχει

Όλα δείχνουν πως ο Ντόναλντ Τραμπ ευελπιστεί ότι με ένα αποδυναμωμένο δολάριο μπορεί να τονώσει τις εξαγωγές των ΗΠΑ, αλλά και να μειώσει ταυτόχρονα τις εισαγωγές ώστε να περιορίσει το εμπορικό έλλειμμα.

δώσει λαβή για αλληλοσυγκρουόμενες δηλώσεις από στελέχη του Λευκού Οίκου. Πρωτίστως όμως έχει αλλάξει τις αξίες στα πάντα, από τα ταξίδια σε άλλες χώρες μέχρι τα κέρδη των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων αλλά και των αμερικανικών εταιρειών, ιδιαιτέρως όσων εισάγουν εξαρτήματα και πρώτες ύλες, και πιθανώς θα επιταχύνει, έτσι, τον πληθωρισμό στις ΗΠΑ.

Το ισχυρό δολάριο ήταν αυτό που διασφάλισε φθινό δανεισμό στις ΗΠΑ δίνοντας στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να επενδύουν με χαμηλό κόστος και σε εκατομμύρια Αμερικανούς να αγοράζουν εισαγόμενα προϊόντα, να επισκέπτονται την Ευρώπη και να αγοράζουν σπιτία. Και τώρα αναμένεται να υποχωρήσει περαιτέρω, καθώς ο Ντόναλντ Τραμπ το υπονομεύει με δηλώσεις του, όπως εκείνη προ τριών ημερών όταν τον ρώτησαν σχετικά με την πρόσφα-

τη υποχώρηση του νομίσματος και απάντησε πως «τα πηγαίνει θαυμάσια». Και όπως επισμαίνει σχετικά δημοσίευμα του Economist, μετά την αισιόδοξη αυτή δήλωσή του, το δολάριο πήγε ακόμη πιο θαυμάσια, όπως ακριβώς το εννοεί ο Αμερικανός πρόεδρος, υποχώρησε περαιτέρω.

Έτσι σήμερα βρίσκεται περίπου 12% κάτω σε σύγκριση με το επίπεδο στο οποίο ήταν πριν από ένα χρόνο και πριν από την ορκωμοσία του Τραμπ. Μάταιες οι προσπάθειες του υπουργού Οικονομικών Σκοτ Μπέσεντ, που επιμένει πως η Αμερική παραμένει πιστή στην πολιτική του Οικονομικών Σκοτ Μπέσεντ, που επιμένει πως η Αμερική παραμένει πιστή στην πολιτική του ισχυρού δολαρίου, καθώς όλα δείχνουν πως ο Ντόναλντ ευελπιστεί ότι με ένα αποδυναμωμένο δολάριο μπορεί να τονώσει τις εξαγωγές της Αμερικής αλλά και να μειώσει ταυτόχρονα τη μείωση του εμπορικού ελ-

λείμματος. Μέχρι στιγμής, πάντως, οι αμερικανικές εξαγωγές δεν φαίνεται να έχουν τονωθεί από τις μονόπλευρες συμφωνίες που έχει συνάψει ο Ντόναλντ Τραμπ με εμπορικούς εταίρους των ΗΠΑ, μολονότι αυτές προβλέπουν δασμούς στα προϊόντα των άλλων χωρών και μείωση δασμών στα αμερικανικά. Το πρόβλημα για τις αμερικανικές εξαγωγές είναι ιδιαίτερα οξύ σε χώρες της Ασίας.

Ενδεικτική περίπτωση είναι η Μαλαισία που δέχθηκε να μειώσει ή ακόμη και να μπενίσει τους δασμούς στις εισαγωγές αμερικανικών προϊόντων, όπως, για παράδειγμα, το 5% που κατάρχησε στα φρούτα από τις ΗΠΑ όπως και το 5% φόρο στα αμερικανικά αγροτικά προϊόντα και στα θαλασσινά και τον φόρο υπηρεσιών. Την ίδια στιγμή, οι ΗΠΑ διατηρούν δασμούς ύψους 19% στα περισσότερα προϊόντα της. Μέχρι στιγμής, όμως,

ο Τραμπ δεν έχει επιτύχει τον στόχο του καθώς οι καταναλωτές στις χώρες αυτές προτιμούν τα ανταγωνιστικά προϊόντα άλλων χωρών και προπαντός τα εξοντωτικά φτηνά προϊόντα της Κίνας.

Οι αριθμοί είναι αποκαλυπτικοί. Ενώ πριν από δύο δεκαετίες, όταν δεν είχε μεσολαβήσει η διείδυση των κινεζικών προϊόντων και των προϊόντων άλλων αναδυόμενων οικονομιών, τα αμερικανικά φρούτα αντιπροσώπευαν το 40% των συνολικών εισαγωγών φρούτων στη Μαλαισία, σήμερα έχουν περιοριστεί σε ένα 5%. Και είναι συντριπτικά μεγαλύτερες οι εισαγωγές από τη Νότιο Αφρική που έχει ωφεληθεί τα μέγιστα χάρη στην άρση των κυρώσεων κατά του απαρχαίνι. Και το 2025 οι ΗΠΑ παρουσίασαν εμπορικό έλλειμμα ύψους 24,63 δισ. δολ. από το διμερές εμπόριο με τη Μαλαισία.

**ΑΘΛΗΤΙΚΑ
ΜΕ ΑΠΟΨΗ**

**ΣΠΟΡ FM
95.0**

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

**LOVE
MONTH**

**ΤΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ
ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΙΣ 21:00**

Φεβρουάριος: ένας μήνας έρωτας!

Για τους ρομαντικούς, και όχι μόνο, το MOVIES BEST HD προβάλλει οκτώ ταινίες που υμνούν τον έρωτα και την αδιαμφισβήτητη δύναμή του!

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet **cytavisión** **MOVIES** **MESIMVRIA**

Θέση: 101 Θέση: 49 www.mesimvria.com

Προσεγγιμένες πολυκατοικίες, ακριβότερα σπίτια

Η ελλιπής συντήρηση των κοινόχρηστων χώρων μιας πολυκατοικίας μπορεί να μειώσει έως 20% την αξία των διαμερισμάτων

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Μείωση της αξίας ενός διαμερισματος, που μπορεί να αγγίξει ακόμα και το 20%, επιφέρουν οι χρόνιες παθολογίες της διαχείρισης των πολυκατοικιών, λόγω της σημαντικής απαξίωσης που προκαλεί η απουσία συντήρησης και επισκευών των κτιρίων. Αυτό ισχυρίζεται έρευνα που πραγματοποίησε το Billys, μία ελληνική πλατφόρμα διαχείρισης πολυκατοικιών, σύμφωνα με την οποία, πολλές και μικρές «αμέλειες» στην ορθή συντήρηση των οικιστικών κτιρίων μπορούν τελικά να προκαλέσουν σημαντική οικονομική ζημία στους ιδιοκτήτες.

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η απουσία λει-

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η απουσία λειτουργικού ανελκυστήρα σε πολυώροφα κτίρια.

τουργικού ανελκυστήρα σε πολυώροφα κτίρια. Σε μια τέτοια περίπτωση, τα διαμερίσματα, ιδίως όσα βρίσκονται στους ψηλότερους ορόφους, καταγράφουν μείωση της αντικειμενικής αξίας έως 10%, ποσοστό που αυξάνεται ακόμα περισσότερο όταν λαμβάνεται υπόψη η εμπορική αξία τους. Ένα άλλο παράδειγμα είναι, π.χ., τα διαμερίσματα που βρίσκονται στον τελευταίο όροφο μιας πολυκατοικίας, όπου οι υπόλοιποι ένοικοι αρνούνται να συμβάλουν στα έξοδα μόνωσης της ταράσας. Κάτι τέτοιο προκαλεί ευλόγως ζητήματα υγρασίας και πολυδάπανων ζημιών σε βάθος χρόνου.

Τα στοιχεία της πλατφόρμας διαχείρισης πολυκατοικιών Billys δείχνουν ότι οι πιθανοί αγοραστές, ειδικά σε κεντρικές περιοχές, συχνά μειώνουν την προσφορά τους όταν βλέπουν μια πολυκατοικία σε κακή λειτουργική κατάσταση.

Σύμφωνα και με τον κ. Πάνο Χαραλαμπίδου, CEO της Solum Property Solutions και πρόεδρο του Valuation Working Group του RICS Ελλάδος, η διαφορά στην αξία δύο παρόμοιων διαμερισμάτων μπορεί να ξεπεράσει το 10%-20% όταν ανήκουν σε κτίρια με διαφορετικό επίπεδο συντήρησης, ενώ αυξάνεται και ο χρόνος διάθεσης. Όσο μεγαλύτερη η πολυκατοικία, τόσο μεγαλύτερη η απόκλιση στην αξία. Σε ώριμες αγορές, όπως το Χονγκ Κονγκ, η καλή διαχείριση –συμπεριλαμβανομένων ESG κριτηρίων– μπορεί να αυξήσει την αξία ακινήτων έως και 30%. Αντίστοιχο ελληνικό παράδει-

μα είναι η διαφορά τιμών μεταξύ εργατικών κατοικιών και συμβατικών οικιστικών κτιρίων στην ίδια περιοχή.

Η «εικόνα» μετράει

Τα στοιχεία του Billys δείχνουν ότι οι πιθανοί αγοραστές, ειδικά σε κεντρικές περιοχές, συχνά μειώνουν την προσφορά τους όταν βλέπουν μια πολυκατοικία σε κακή λειτουργική κατάσταση. Μεσίτες και εκτιμητές γνωρίζουν, έστω εμπειρικά, ότι η αισθητική και η εικόνα των κοινόχρηστων χώρων επηρεάζουν άμεσα την εμπορική αξία κάθε διαμερισματος.

Η πραγματικότητα είναι ότι

από την περίοδο της οικονομικής κρίσης και μέχρι σήμερα, η διαχείριση των πολυκατοικιών έχει καταστεί ένα ιδιαίτερα «επώδυνο» κεφάλαιο για τους ενοίκους των κτιρίων, είτε πρόκειται για ιδιοκτήτες είτε για ενοικιαστές. Ο πρώτος «πονοκέφαλος» αφορά τον αριθμό των κλειστών διαμερισμάτων, που σε κάποια ακίνητα μπορεί να αποτελούν και την πλειοψηφία. Ο δεύτερος λόγος προβληματισμού είναι η δυσκολία επικοινωνίας με τους ιδιοκτήτες. Τα τελευταία χρόνια, το πρόβλημα αυτό έχει ενταθεί, καθώς πολλά σπίτια έχουν περάσει υπό τον έλεγχο τραπεζών και εταιρειών διαχείρισης απαι-

τήσεων, εξέλιξη που σε ορισμένες περιπτώσεις έχει δυσχεράνει την επικοινωνία και τελικά την εξόφληση οφειλών κοινοχρήστων. Παράλληλα, υπάρχουν και ακίνητα που έχουν αγοραστεί από ξένους επενδυτές, οι οποίοι όμως δεν επισκέπτονται συχνά τη χώρα και ταυτόχρονα δεν εκμεταλλεύονται επενδυτικά τα σπίτια αυτά, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται νέα προβλήματα. Ωστόσο αυτές οι περιπτώσεις είναι λιγότερο συνηθισμένες, αν και υπαρκτές.

Στα παραπάνω έρχεται και το χρόνιο ζήτημα της έλλειψης εμπιστοσύνης μεταξύ των ενοίκων. Σύμφωνα

με το Billys, «όταν όσοι μένουν στην πολυκατοικία δεν γνωρίζουν πού πηγαίνουν τα χρήματά τους, δεν υπάρχουν αποδείξεις, αναλυτικές δαπάνες, ή ηλεκτρονικό αρχείο, δημιουργείται κλίμα καχυποψίας. Αυτό μεταφράζεται σε αυξημένο ποσοστό καθυστερήσεων στις πληρωμές, περισσότερες διαμάχες και μεγαλύτερους χρόνους λήψης αποφάσεων για τα κοινά θέματα που επηρεάζουν τα ακίνητα όλων των εμπλεκόμενων μερών».

Η καθαριότητα

Το τελικό αποτέλεσμα είναι ο πολλαπλασιασμός των πολυκατοικιών που απαξιώνονται καθημερινά, λόγω των μικρών, αλλά σωρευτικών παραλείψεων. Για παράδειγμα, πολλά ακίνητα αντιμετωπίζουν προβλήματα καθαριότητας στους κοινόχρηστους χώρους ή διαθέτουν παλιούς και μη συντηρημένους, ακόμα και μη αδειοδοτημένους ανελκυστήρες. Αυτό σημαίνει ότι αυξάνεται ο κίνδυνος ζημιών και ακόμα υψηλότερων δαπανών στο μέλλον.

Σύμφωνα με το Billys, η υποθέτηση σύγχρονων τεχνολογικών λύσεων, όπως online ψηφοφορίες, ειδοποιήσεις και πληρωμές, αυτόματα επιμερισμοί των δαπανών και απρόσκοπτη πρόσβαση στα οικονομικά στοιχεία της πολυκατοικίας, μπορεί να περιορίσει τα φαινόμενα εντάσεων, καθυστερήσεων στις πληρωμές και την ταχύτερη λήψη αποφάσεων. Όπως επισημαίνεται, οι πολυκατοικίες θα έπρεπε να λειτουργούν ως πολυμετοχικές εταιρείες, με διαδικασίες ταμείου, διαχείρισης αποθεμάτων, τακτικές και έκτακτες συνελεύσεις και κανονισμούς που επιβάλλουν κανόνες και προστατεύουν τελικά τους μετόχους/ιδιοκτήτες.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Το FOMO στα ακίνητα: επηρεάζει τις αποφάσεις όλων μας

Το FOMO στα ακίνητα είναι εδώ και καλώς ή κακώς αποτελεί μια πραγματικότητα. Ενδεχομένως να αποτελεί και μια από τις κινητήριες δυνάμεις πίσω από τις επιδόσεις της κτηματαγοράς. Το Fear Of Missing Out είναι η ψυχολογική εξήγηση πίσω από το γιατί η ζήτηση παραμένει υψηλή, ακόμη και όταν οι τιμές είναι στα ύψη.

Πώς εμφανίζεται στην αγορά ακινήτων;

Βλέπεις άλλους να αγοράζουν και νιώθεις ότι μένεις πίσω ή στην απέξω.

- Ακούς ότι «οι τιμές ανεβαίνουν συνεχώς» και φοβάσαι ότι αύριο θα είναι ακριβότερα.
- Βλέπεις ένα ακίνητο που σου αρέσει και σκέφτεσαι ότι θα εξαφανιστεί μέσα σε μια μέρα.
- Οι developers και οι μεσίτες συχνά (συνειδητά ή όχι) ενισχύουν αυτό το συναίσθημα.

Η «νέα» ψυχολογία της αγοράς ακινήτων: γιατί οι αγοραστές δεν φοβούνται πια τις υψηλές τιμές;

Για χρόνια η συζήτηση γύρω από τα ακίνητα περιστρεφόταν γύρω από το ίδιο ερώτημα: «Πότε θα πέσουν οι τιμές;»

Σήμερα παρατηρείται μια εντυπωσιακή μεταστροφή. Παρά το υψηλό κόστος, την αύξηση των επιτοκίων και την περιορισμένη προσφορά, οι αγοραστές συνεχίζουν να μπαίνουν στην αγορά με αυτοπεποίθηση. Ειδικά για τα βασικά στεγαστικά επιτόκια να αναφέρουμε πως την τελευταία διετία (2024 - 2025) πα-

ραμένουν ουσιαστικά σταθερά περί το 2,1% (με μικρές διακυμάνσεις), ενώ ο μέσος όρος της περιόδου 2020 - 2023 ήταν 0,75%, γεγονός που συνιστά σχεδόν τριπλάσιαση. Αν πάμε ακόμη πιο πίσω, μεταξύ περιόδου 2017 - 2019 ο μέσος όρος βασικού στεγαστικού επιτοκίου ήταν γύρω στο 1,65%, δηλαδή πέραν του 20% πιο κάτω από ό,τι σήμερα.

Τι έχει αλλάξει;

Η κατοικία ξαναγίνεται «ασφαλές καταφύγιο».

Σε περιόδους αβεβαιότητας, ο κόσμος στρέφεται σε ό,τι θεωρεί σταθερό. Τα ακίνητα –ειδικά σε μικρές αγορές όπως η Κύπρος– λειτουργούν ως αντιστάθμισμα στον πληθωρισμό και στις διακυμάνσεις των αγορών. Η ανάγκη για ασφάλεια υπεριοχέει της συλλογιστικής του «περιμένω να πέσουν οι τιμές».

Η νέα γενιά αγοραστών σκέφτεται διαφορετικά

Οι Millennials, οι Gen Z δεν βλέπουν το ακίνητο μόνο ως επένδυση, αλλά ως τρόπο να κλειδώσουν ποιότητα ζωής. Προτιμούν μικρότερους χώρους, καλύτερες τοποθεσίες και μεγαλύτερη ευελιξία. Δεν περιμένουν την «τέλεια στιγμή», αλλά θέλουν τη «σωστή στιγμή για τους ίδιους».

Η προσφορά δεν θα αυξηθεί σύντομα

Με το κόστος κατασκευής να παραμένει υψηλό, τη γη περιορισμένη, τον παράγοντα χρόνο

Παρά το υψηλό κόστος, την αύξηση των επιτοκίων και την περιορισμένη προσφορά, οι αγοραστές συνεχίζουν να μπαίνουν στην αγορά με αυτοπεποίθηση.

να αποτελεί ουσιαστικό φυσικό εμπόδιο, η αγορά δεν δείχνει σημάδια υπερπροσφοράς. Αυτό δημιουργεί την αίσθηση ότι «όποιος προλάβει, πρόλαβε και αγόρασε». Και αυτή η ψυχολογία τροφοδοτεί τη ζήτηση.

Εδώ παρεμπιπτόντως είναι καλό σημείο να αναφέρουμε και την προφανή αποτυχία πολλών κρατικών σχεδίων να εξασφαλίσουν προσιτή στέγη σε κατηγορίες ατόμων τα οποία στοχεύουν. Όσα σχέδια στοχεύουν στην οικονομική ενίσχυση της ζήτησης

είναι δυστυχώς καταδικασμένα, επειδή καταντούν τους λίπτες να τρέχουν πίσω από την αγορά και ποτέ να μην φτάνουν τα νέα ισολόγια τιμών. Τα πιο αποτελεσματικά σχέδια στήριξης είναι αυτά που στόχο έχουν να αυξήσουν την προσφορά. Και αυτά θα πρέπει να είναι πλουσιοπάροχα. Επιπλέον, για αυτά τα σχέδια θα πρέπει να υπάρχει η παραδοχή πως τα αποτελέσματά τους θα φανούν σε βάθος χρόνου (τουλάχιστον τριετίας) όπου η ουσιαστική προσθήκη στο απόθεμα

μονάδων θα πέσει τις τιμές προς τα κάτω.

Μιας και είμαστε εδώ, δεν μπορώ παρά να χαρακτηρίσω τις όποιες ιδέες ή σκέψεις για «πάγωμα ενοικίων» ή «ρύθμιση ενοικίων», κάτι λιγότερο από ανοησία επειδή η μείωση στην προσφορά θα είναι τόσο άμεση που ο κάθε αλέκτωρ δεν θα προλάβει να... λαλήσει... Για να μην επεκταθώ στις συντηρήσεις κτιρίων και στις επενδύσεις, που δεν θα γίνονται. Ένα καλό test case (αν δεν κάνει κωλοτούμπα) θα είναι ο Mamdani

–ο νέος δήμαρχος της Νέας Υόρκης– ο οποίος προεκλογικά υποσχέθηκε ακριβώς αυτό: ένα συνονθύλευμα ρυθμίσεων που θα επιβάλλουν μειώσεις και πάγωμα ενοικίων με σκοπό ο κάθε ενοικιαστής να πληρώνει «προσιτό ενοίκιο», αντί να κερδοσκοπούν οι κακοί ιδιοκτήτες... Είδαμε και στο παρελθόν πού οδήγησαν τέτοιες αριστερές πολιτικές ιδεολογίες.

Η αγορά γίνεται πιο επαγγελματική

Οι αγοραστές πλέον ενημερώνονται καλύτερα, χρησιμοποιούν συμβούλους, συγκρίνουν δεδομένα και αποφεύγουν πολλές παγίδες. Η γνώση μειώνει τον φόβο και αυξάνει την αποφασιστικότητα.

Το FOMO στα ακίνητα είναι πραγματικό

Όσο κι αν δεν θέλουμε να το παραδεχτούμε, η κοινωνική πίεση παίζει ρόλο. Όταν βλέπεις συνομήλικους να αγοράζουν, να επενδύουν ή να μετακομίζουν σε καλύτερα σπίτια, δημιουργείται το αίσθημα ότι «αν δεν κινηθώ τώρα, θα μείνω πίσω».

Τι σημαίνει λοιπόν αυτό για τον σημερινό αγοραστή και πωλητή; Η αγορά δεν λειτουργεί πια μόνο με αριθμούς. Λειτουργεί με συναισθήματα, προσδοκίες και αντιλήψεις. Όποιος το κατανοήσει αυτό –είτε είναι αγοραστής, είτε πωλητής, είτε επενδυτής– θα πάρει καλύτερες αποφάσεις.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Μέρα μεσημέρι

«Ξεκινήσαμε στις 12 μ. και αναρωτιόμουν αν θα έρθει κάποιος να παρτάρει τόσο νωρίς. Και όμως, όσοι ήρθαν το διασκέδασαν πραγματικά», λέει ο dj Pedrik, ο οποίος έπαιξε για πρώτη φορά μουσική σε κατάσταση λουκουμάδων, στο κέντρο της Αθήνας.

Διασκέδαση χωρίς αλκοόλ

Το Neropistolo είναι ένας από τους φούρνους στο κέντρο της πόλης που φιλοξένησαν σειρά από bakery house parties, προσελκύοντας νεαρό κόσμο, που τα τελευταία χρόνια τάσσεται όλο και περισσότερο υπέρ των non-alcoholic events.

Ψωμί, κρουασάν και... πάρτι

Από το πρωί μέχρι το απόγευμα, το κλάμπινγκ μετακομίζει σε φούρνους

της **ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΠΑΝΗ**

Στην οδό Βουλής, ένας μικρός φούρνος που μυρίζει βούτυρο και φρεσκοψημένη ζύμη έχει αρχίσει να ζει μια δεύτερη, απρόσμενη, ζωή. Είναι μεσημέρι, το φως μπαίνει από τις μεγάλες τζαμαρίες του και όμως η ατμόσφαιρα θυμίζει περισσότερο... κλαμπ. Ο κόσμος, ορισμένα Σαββατοκύριακα, δεν έρχεται πια απλώς για να αγοράσει ένα γρήγορο σνακ μπαίνει για να χορέψει. Πολλοί μάλιστα, αντί να κρατούν ποτά, δοκιμάζουν κρουασάν που ακνίζουν ακόμη, ενώ λικνίζονται σε house ρυθμούς που μεταμορφώνουν τον χώρο σε μεσημεριανό dance floor. Η εικόνα μοιάζει σχεδόν παράδοξη για την Αθήνα – μια πόλη που φημίζεται για την έντονη νυχτερινή ζωή – και όμως αυτό το μεσημεριανό πάρτι δείχνει ότι οι Αθηναίοι δεν χρειάζονται σκοτάδι για να διασκεδάσουν.

«Έχω συμμετάσχει περίπου σε τέσσερα bakery house parties, στο Neropistolo. Εστίασα την κοινότολη πίσω από τον πάγκο και άρχισα να παίζω house μέσα σε έναν τελείως διαφορετικό χώρο, ο οποίος γέμισε από νεαρό κόσμο. Άλλοι ήρθαν για τη μουσική μου, άλλοι γιατί έμαθαν ότι το τρεντ των bakery house parties έφτασε στην πόλη και άλλ-

λοι γιατί μπήκαν ανυποψίαστοι να αγοράσουν κάτι και τελικά έμειναν εκεί για ώρες να χορεύουν», μας λέει ο Kris Τσάιλντ, ένας από τους πιο δραστήριους και αγαπητούς dj της πόλης, με σερτ γεμάτα ενέργεια και clubby διάθεση.

Τα bakery house parties είναι μια νέα τάση που ξεκίνησε από πόλεις όπως το Λονδίνο και το Αμστερνταμ, και έφτασε στην Αθήνα τον τελευταίο χρόνο. Αποτελούν μία από τις πιο φρέσκες μορφές διασκέδασης, με μικρά pop-up events που μετατρέπουν ένα φούρνο ή μια καφετέρια σε χώρο για πάρτι, χωρίς να αλλάζουν τίποτα από το ωράριο ή από τη ζεστή καθημερινή του ταυτότητα.

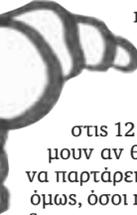
«Η γενιά Z φαίνεται να μην τρελαίνεται πια για να βγει αργά το βράδυ. Δεν επιλέγει τόσο συχνά να πάει σε κλαμπ για να χορέψει. Έχει στραφεί περισσότερο στο λεγόμενο soft clubbing, το οποίο δεν το χαρακτηρίζει μόνο το ωράριο, που είναι νωρίς, αλλά και η απουσία αλκοόλ. Σε ένα bakery house party, το μόνο που θα δεις και πίνουν είναι aperol, ενώ γενικότερα τα non-alcoholic events ελκύνουν όλο και περισσότερο κόσμο», εξηγεί ο Kris Τσάιλντ.

«Είναι διαφορετικό από το να βγαίνεις βράδυ και κατά τη γνώμη μου είναι καλύτερο. Δεν μιλά-

με για ξενέρωτες καταστάσεις, αλλά για πραγματική διασκέδαση, η οποία δεν σου επιφυλάσσει hangover την επόμενη μέρα», παραδέχεται η 27χρονη Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου. Όπως μας τονίζει, η γενιά της έχει αρχίσει να ψάχνει εναλλακτικούς τρόπους διασκέδασης και νέα μέρη όπου μπορεί να ακούσει τη μουσική της, πέρα από τα νυχτερινά κέντρα. «Για εμένα που δουλεύω βράδυ, το να βγω νωρίς και να ακούσω το συγκεκριμένο είδος μουσικής είναι κάτι ιδανικό, ιδίως αν σκεφτείς ότι τα μεσημεριανά πάρτι, που σπάνια γίνονται, παίζουν κυρίως ελληνικά. Επίσης, στην περίπτωση του Neropistolo, μπορείς να πας και για έναν χαλαρό καφέ, αλλά αν έχεις όρεξη χορεύεις κιόλας», σημειώνει.

Λουκουμάδες με beat

Λίγα λεπτά μακριά από την οδό Βουλής, στη γωνία Αιόλου και Αγίας Ειρήνης, οι LUKUMÁΔΕΣ δοκίμασαν το δικό τους πρώτο bakery house party σε ένα από τα καταστήματά τους, τον προηγούμενο μήνα, και η ανταπόκριση ήταν εντυπωσιακή. Το γλυκοπωλείο γέμισε από κόσμο που χόρευε ανάμεσα σε μπισβίνες με ζύμη

και πάγκους με λουκουμάδες, κρατώντας καφέ στο χέρι. «Ξεκινήσαμε στις 12 μ. και αναρωτιόμουν αν θα έρθει κάποιος να παρτάρει τόσο νωρίς. Και όμως, όσοι ήρθαν το διασκέδασαν πραγματικά. Πολλοί είχαν βγει για βόλτα και απλώς... έπεσαν πάνω στο πάρτι μας», λέει ο dj Pedrik, γνωστός για τα feel-good house σετ του και ο οποίος με τα πικωράματά του δημιούργησε μια εορταστική ατμόσφαιρα στο συγκεκριμένο event, που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με το Primer Music Festival.

«Τα bakery house parties δεν έρχονται να αντικαταστήσουν τη νυχτερινή ζωή της Αθήνας, έρχονται να τη συμπληρώσουν. Είναι κάτι διαφορετικό, που προσφέρει μια νέα, πιο ανάλαφρη μορφή διασκέδασης και πιστεύω ταιριάζει στον ρυθμό της πόλης», συνεχίζει.

Η ομάδα πίσω από τα καταστήματα των λουκουμάδων είχε ήδη αρχίσει να παρακολουθεί τη διεθνή τάση μέσα από τα σόσιαλ μίντια, όπου τα bakery parties εμφανίζονται εδώ και περίπου τρία χρόνια. Το φαινόμενο έγινε ιδιαίτερα ορατό όταν dj όπως η Peggy Gou έπαιξαν σε

αντίστοιχους χώρους στο Παρίσι, δημιουργώντας viral στιγμές που έκαναν τον γύρο του Tik Tok και του Instagram. Η ιδέα άρχισε λοιπόν να συζητείται αρκετό καιρό πριν το τρεντ φτάσει στην Ελλάδα, με την ομάδα να προγραμματίζει και άλλα αντίστοιχα πάρτι για το 2026.

Στην πόλη των bakeries

«Ο κόσμος είναι νηφάλιος, με αποτέλεσμα να προσέχει τι κομμάτια παίζεις, χωρίς να νιώθει υποχρεωμένος να έχει πολλή ενέργεια. Είναι εκεί για τη μουσική», σχολιάζει στην «Κ» ο Μαροκινός dj Tibes, που εμφανίζεται σε bakery house parties στο Παρίσι.

Όπως μας εξηγεί, είναι μια τάση που αν και δεν αποτελεί κάτι πρωτόγνωρο για τους κατοίκους της πόλης, εκτοξεύθηκε φέτος, ιδιαίτερα τις ημέρες του Fashion Week. «Στους μικρούς φούρνους που κατακλύζουν τα κεντρικά διαμερίσματα του Παρισιού, έβλεπες καλοντυμένο κόσμο να μπαينوβγαίνει. Πολλοί από αυτούς μου έλεγαν ότι επιτέλους ακούν house χωρίς να περιμένουν για ώρες στην ουρά ενός κλαμπ και χωρίς να χρειάζεται να ξοδέψουν 100-150 ευρώ, όπως, συνήθως απαιτεί εδώ μια τέτοιο τύπου νυχτερινή έξοδος», καταλήγει.

«Ο κόσμος είναι νηφάλιος και προσέχει τι κομμάτια παίζεις, χωρίς να νιώθει υποχρεωμένος να έχει πολλή ενέργεια. Είναι εκεί για τη μουσική», λέει στην «Κ» ο Μαροκινός dj Tibes, που εμφανίζεται σε bakery house parties στο Παρίσι.

«Η γενιά Z φαίνεται να μην τρελαίνεται να βγει πολύ αργά το βράδυ. Δεν επιλέγει τόσο συχνά να πάει σε κλαμπ για να χορέψει. Έχει στραφεί περισσότερο στο λεγόμενο soft clubbing», λέει ο dj Kris Τσάιλντ.

Orthodoxou Employment

Ideal staff from third countries for your needs!

+357 24 841 111 | orthodoxouemployment.com

«Πολλοί κατέχουν σήμερα επιζήλους θέσεις»

Η έκδοση του Κρατικού Αρχείου «Η Αγγλική Σχολή Κερύνειας, “της Νιόβης”, 1934-1952» φωτίζει μία σπουδαία εκπαιδευτική ιδέα

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗ**

Εδώ και κάποια χρόνια το Κρατικό Αρχείο Κύπρου έχει μπει σε τροχιά εξωστρέφειας και μέσα από διάφορες ενέργειες του αρχίζει να κάνει αισθητή την παρουσία του στα πνευματικά πράγματα του τόπου. Μία από αυτές τις κινήσεις είναι και η εκδοτική δραστηριότητα που έχει αναπτύξει, εκδίδοντας ενδιαφέρουσες πηγές, που οπωσδήποτε συμβάλλουν, η καθεμία με τον τρόπο της, στον εμπλουτισμό των γνώσεών μας για τον τόπο μας. Πρόσφατα λοιπόν το Κρατικό Αρχείο Κύπρου εξέδωσε τον τόμο «Η Αγγλική Σχολή Κερύνειας “της Νιόβης”, 1934-1952» της Έρσης Δημητριάδου, δημοσιεύοντας φωτοαναστατικά το μαθητολόγιο της Αγγλικής Σχολής των ετών 1934-1952 (σελ. 23-179), όπου καταγράφεται εκτός από το ονοματεπώνυμο, το επάγγελμα, το χωριό καταγωγής και το επάγγελμα του μαθητή ή της μαθήτριάς.

Η Έρση Δημητριάδου υπογράφει και τα δύο εισαγωγικά κείμενα του τόμου, «Νιόβη Δημητριάδου-Φράγκου (1912-2009) μία ακούραστη εκπαιδευτικός» και «Η ιστορική σημασία του μαθητολογίου της Αγγλικής Σχολής Κερύνειας». Στον τόμο περιλαμβάνεται και φωτογραφικό επίμετρο, με σπουδαίες σημασίες φωτογραφίες από το Αρχείο της Νιόβης Δημητριάδου-Φράγκου, που καλύπτει την περίοδο 1921 έως το 1974. Την έκδοση χαιρετίζει με κείμενό του και ο έφορος του Κρατικού Αρχείου δρ Χρίστος Κυριακίδης. Το αρχειακό υλικό

που αφορά τη Σχολή σήμερα φυλάσσεται και είναι για χρήση από τους ερευνητές στο Κρατικό Αρχείο Κύπρου, αφού έχει συμπεριληφθεί στις συλλογές του (κωδικός MKP56A-E).

Η Σχολή της Νιόβης

Τι ήταν όμως η Αγγλική Σχολή Κερύνειας της «Νιόβης» και ποια ήταν η Νιόβη, που σε εποχές δύσκολες, ιδιαίτερα για τις γυναίκες, κατάφερε να λειτουργήσει ένα ιδιωτικό σχολείο, σε μια μικρή κωμόπολη της Κύπρου; Η Νιόβη Δημητριάδου, κόρη εμπόρου

Σταδιακά η «Αγγλική Σχολή Κερύνειας» θα ταυτιστεί με την ιδρύτριά της, και στην Κερύνεια και όχι μόνο θα επικρατήσει η άτυπη ονομασία «Σχολή της Νιόβης».

και κτηματία Γιαννακού Γρ. Δημητριάδη από την Κερύνεια και της Κωνσταντινουπολίτισσας, με κυπριακή καταγωγή, Ιουλίας Ευσταθίου Ιωαννίδη. Η Νιόβη Δημητριάδου μετά τις πρώτες εγκύκλιες σπουδές της στη γενέτειρά της, συνέχισε τη φοίτησή της στην Αθήνα, και το 1932 επέστρεψε στην Κύπρο, και διορίστηκε καθηγήτρια στο Ημιγυμνάσιο της Κερύνειας. Η εκεί

Το 194, μία δεκαετία αργότερα, μετά την ίδρυση της «Αγγλικής Σχολής Κερύνειας» το 1934, από τη Νιόβη Δημητριάδου, στη σχολή θα λειτουργήσουν και νυχτερινές τάξεις, για μαθήματα αγγλικής, ελληνικής και τουρκικής γλώσσας.

απασχόλησή της κράτησε λίγο, και σύντομα, αναζητώντας οικονομικούς πόρους στην πόλη της, ούσα ένα διορατικό πνεύμα, σκέφτηκε ότι μπορούσε να καλύψει με μία ιδιωτική σχολή το κενό που υπήρχε στην πόλη σε σχέση με την κατάρτιση μαθητών που επιθυμούσαν να λάβουν τα κατάλληλα εφόδια για εύρεση εργασίας στην κυβέρνηση ή σε άλλες ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Κάνοντας όλες τις προβλεπόμενες γραφειοκρατικές διαδικασίες η Νιόβη Δημητριάδου κατάφερε τον Οκτώβριο του 1934 να λειτουργήσει την «Αγγλική Σχολή Κερύνειας». Από το σχολικό έτος 1935-1936 η Σχολή λειτουργησε με τρεις τάξεις και με πρόγραμμα «πλούσιον εις ύλην και Προσωπικόν διπλωματούχον και πεπειραμένον», όπως μας πληροφορεί το διαφημιστικό μονόστιχο της

εφημερίδας «Πρωίας» της 6ης Σεπτεμβρίου 1935. Σταδιακά η «Αγγλική Σχολή Κερύνειας» θα ταυτιστεί με την ιδρύτριά της, και στην Κερύνεια και όχι μόνο θα επικρατήσει η άτυπη ονομασία «Σχολή της Νιόβης». Μία δεκαετία αργότερα, το 1944 στη σχολή θα λειτουργήσουν και νυχτερινές τάξεις, για μαθήματα αγγλικής, ελληνικής και τουρκικής γλώσσας. Σημειώνουμε ότι στη Σχολή ήδη φοιτούσαν Τ/κ μαθητές από την πρώτη κιόλας χρονιά, και εργοδοτείτο και η Τ/κ Κερυνειώτισσα Νιλουφέρ Ιμπραήμ, η Τ/κ δασκάλα Εμινέ Χουλουσί είχε φοιτήσει στη Σχολή κατά το σχολικό έτος 1935-1936, αρ. μπρώου 33).

Αξίζει να σημειώσουμε το διδακτικό προσωπικό της Ανωτέρας για «Αγγλικής Σχολής Κερύνειας» το σχολικό έτος 1954-1955. Φυσικά διευθύντρια η Νιόβη Ι. Φράγκου (είχε παντρευτεί από το 1949 τον οφθαλμίατρο Ιωάννη Χρ. Φράγκου), ως πτυχιούχος του Αμερικανικού Κολλεγίου Αθηνών και του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, η Βέτα Καμπιά, φιλόλογος, η Σύνθια Ριντ (Cynthia Read), ο Ι.Α. Κρέμερ (I.A. Cremer), ο Γεώργιος Δημητρίου, ο Κώστας Θ. Παρασκευαΐδης, η Φρόσω Μυριανθοπούλου, ως καθηγήτρια κοπτικής, ραπτικής και εργοχείρου, ενώ θα διοριζόταν σε δεύτερο χρόνο και «Οθωμανός διδάσκαλος». Ως σχολικός γιατρός, εκτός από τον σύζυγο της Νιόβης, είχε αναλάβει καθήκοντα και ο

παθολόγος Σπύρος Χααραμπίδης. Μάλιστα, το 1954, σε αφιέρωμα για τη Σχολή στο περιοδικό «Κυπριακή Επιθεώρηση» διαβάζουμε: «Θαυμασίαν διαφήμισιν της σχολής αποτελούν οι 2.000 περίπου αποφοιτήσαντες μαθηταί της, οι οποίοι είναι καλοί πολίται. Πολλοί κατέχουν σήμερα επιζήλους θέσεις εις την νήσον και εις το εξωτερικόν, ενώ μερικοί εξ αυτών μετέβησαν εις το εξωτερικόν δι' ανωτέρας πανεπιστημιακάς σπουδάς». Ωστόσο, η πλούσια προσφορά της Σχολής της Νιόβης, από το σχολικό έτος 1954-1955, σταμάτησε. Ο Αγώνας της ΕΟΚΑ, οι συλλήψεις μαθητών, η αποχώρηση μετά από πιέσεις της ΤΜΤ των Τ/κ μαθητών, που αποτελούσαν ένα μεγάλο μέρος της μαθητικής κοινότητας, αλλά και η αναβάθμιση του Εμπορικού Τμήματος του Γυμνασίου της Κερύνειας λάβωσαν την πρωτοπόρα για την εποχή της Σχολή, ώσπου κρατικοποιήθηκε το 1961, και το 1972 ενσωματώθηκε στο Γυμνάσιο Κερύνειας.

Η προσφορά της ακάματης Νιόβης Δημητριάδου-Φράγκου στην επαγγελματική εκπαίδευση της Κερύνειας και όχι μόνο είναι αδιαμφισβήτητη και αυτό αποδεικνύεται περιδιαβαίνοντας το μαθητολόγιο της Σχολής, το οποίο ίσως θα ήταν χρησιμότερο να είχε μεταγραφεί, ώστε η ανάγνωσή του να ήταν ευχερέστερη από μεγαλύτερη μερίδα αναγνωστών.

*** Το βιβλίο** «Η Αγγλική Σχολή Κερύνειας, “της Νιόβης”, 1934-1952» διατίθεται από το Κρατικό Αρχείο και σε επιλεγμένα βιβλιοπωλεία.

ΤΟ **ΚΑΙ Η**

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ

Δέσποινα Βασιλή

“Όσα αγαπάω”

16 | 02 ΔΕΥΤΕΡΑ
ΩΡΑ 20:30

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟ

7777 7040

Η Αίθουσα 2 του Μουσείου, που φιλοξενεί ευρήματα της Πρώιμης-Μέσης Εποχής του Χαλκού, πριν (αριστερά) και μετά (δεξιά). Με την επανέκθεση των ευρημάτων και την έκθεση νέων αντικειμένων, επαναασυπνείται στο κοινό η κυπριακή ιστορία και οι διεθνείς δεσμοί της.

Για την αναβάθμιση της Μόνιμης Συλλογής του Κυπριακού Μουσείου δούλεψε ακόμα το ολόκληρο το Τμήμα Αρχαιοτήτων. Όλες οι ειδικότητες του Τμήματος έσκυψαν με έγνοια στα ευρήματα.

Εκεί που χτυπάει η καρδιά της κυπριακής αρχαιολογίας

Η αναβαθμισμένη μόνιμη έκθεση του Κυπριακού Μουσείου εξασφαλίζει νέα μουσειακή εμπειρία

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Το **Κυπριακό Μουσείο**, κτίσμα του 1908-1909, φιλοξενεί εδώ και 117 χρόνια σημαντικά ευρήματα από εκατοντάδες αρχαιολογικές θέσεις και τοποθεσίες από όλη την Κύπρο. Σε αυτό το κτήριο, για περισσότερο από έναν αιώνα, στην πάλαι ποτέ οδό Μουσείου, και προσφάτως Μίκη Θεοδωράκη (μετά από απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Λευκωσίας, που κατά την άποψή μου διατάραξε τη μικρή μνήμη της περιοχής) σημαντικοί σκαπανείς της κυπριακής αρχαιολογίας άφησαν το αποτύπωμά τους, όπως ο Μενέλαος Μαρκίδης, ο Πορφύριος Δίκαιος, ο Βάσος Καραγιώργης κ.ά. Το Κυπριακό Μουσείο είναι η ιστορία της κυπριακής αρχαιολογίας, είναι ένα μουσείο μέσα σε ένα μουσείο και αυτό σύντομα θα το καταλάβω από όσα θα μοιραστούν μαζί μου αφειδώς η αρχαιολογική λειτουργός Α' Ευθυμία Άλφα και η αρχαιολογική λειτουργός Άννα Σατράκη, οι οποίες ανέλαβαν τη μουσειολογική επιμέλεια και τον συντονισμό των εργασιών αναβάθμισης της μόνιμης έκθεσης του μουσείου, με τον γενικό συντονισμό να έχει η έφορος Αρχαιοτήτων Ευτυχία Ζαχαρίου. Οι εργασίες έγιναν στο πλαίσιο της ανάληψης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κύπρο, το πρώτο εξάμηνο του 2026, από το Τμήμα Αρχαιοτήτων του υφυπουργείου Πολιτισμού.

Νέα νιοή

Συναντώ στην είσοδο του Κυπριακού Μουσείου την κα Άλφα, η οποία, μαζί με τη συνάδελφό της, θα με ξενάγησουν στις ανανεωμένες, με τρόπο αναζωογονητικό, Αίθουσες του Μουσείου, και ενόσω περιμένουμε την κα Σατράκη, η οποία βρίσκεται στις αποθήκες του μουσείου για να επιβλέπει τον ασφαλή εγκιβωτισμό κυπριακών αρχαιοτήτων που θα ταξιδέψουν στο Λούβρο, ρωτώ για το τι έχει συμβεί στο Μουσείο του τελευταίου μήνες, που η πρόσβαση για τους επισκέπτες ήταν περιορισμένη σε κάποιους από τους εκθεσιακούς χώρους: «Κληθήκαμε να προχωρήσουμε σε μία αναβάθμιση των Αιθουσών του Κυπριακού Μουσείου, που όπως αποδείχθηκε, από πολύ νωρίς, δεν ήταν κάτι τόσο απλό» μου απαντά, αλλά όπως μου εξηγούν αργότερα και οι δύο αυτές η αναβάθμιση ήταν μία καλή ευκαιρία να ξαναδούν τις συλλογές, να προετοιμάσουν τη μετάβαση στους νέους, σύγχρονους χώρους και να δουν τους υποβλητικούς χώρους του Κυπριακού Μουσείου ως εκθέματα, αλλά και τις παλιές προθήκες, οι οποίες έχουν και αυτές τη δική τους ιστορία, ως «μουσειολογικά κατάλοιπα» της δεκαετίας του δεύτερου μισού του προηγούμενου αιώνα τουλάχιστον. «Αναβάθμιση μεν, αλλά όχι με τέτοιο τρόπο που ο επισκέπτης που γνωρίζει τον χώρο να μην αναγνωρίζει τις συλλογές μας», μου λέει και ξεκινώντας την ξενάγησή μου λέει πως στο πλαίσιο της αναβάθμισης έχουν

Η αρχαιολογική λειτουργός Α' Ευθυμία Άλφα και η αρχαιολογική λειτουργός Άννα Σατράκη (μαζί με τη σχεδιάστρια από το γραφείο Elstonalphas), οι οποίες ανέλαβαν τη μουσειολογική επιμέλεια και τον συντονισμό των εργασιών αναβάθμισης της μόνιμης έκθεσης του μουσείου, με ξενάγησαν στο Μουσείο και μου μετέφεραν την έγνοια τους για την κυπριακή αρχαιολογία.

εντάξει στη μόνιμη συλλογή αφηγήματα που έλειπαν, όπως η Ύστερη Επικυριακή Περίοδος, με τις πρώτες ενδείξεις ανθρώπινης παρουσίας στην Κύπρο. Με αυτή την ευκαιρία οι δύο επιμελήτριες του έργου είχαν την ευκαιρία να βγάλουν από τις αποθήκες αντικείμενα, να τα επαναξιολογήσουν, αλλά και να συντηρηθούν από τις συντηρήτριες, ευρήματα από ανακατασκευασμένα αντικείμενα που δεν είχαν βρει τη θέση τους στις προθήκες.

Πολλές οι προκλήσεις

Οι προκλήσεις για τις δύο αρχαιολόγους πολλές, έπρεπε να πάρουν από την αρχή αποφάσεις επανέκθεσης και νέας αρχαιολογικής και μουσειολογικής προσέγγισης, έχοντας κατά νου ότι καλώς εκχόντρες των πραγμάτων το Κυπριακό Μουσείο θα τερματίσει τη λειτουργία του με την παράδοση του νέου Αρχαιολογικού Μουσείου Κύπρου. Για παράδειγμα, όπως μου εξηγεί η κα Άλφα, έπρεπε να βρεθούν λύσεις για την επανοποθέτηση σε προθήκες αντικειμένων που δεν γνωρίζουν ακόμα πώς ακριβώς θα εκτεθούν στους χώρους του νέου Μουσείου. «Πρόκειται για μεταβατική περίοδο για το μουσείο... και αυτή η μεταβατική περίοδος οφείλει να είναι αναβαθμισμένη των υφισταμένων συλλογών» και συμπληρώνει πως «θέλαμε όλοι μας να διατηρηθεί η αίσθηση του μουσείου μέσα στο μουσείο», και αυτό ήταν μία μεγάλη πρόκληση μου λέει, «δεν θέλαμε να κλείσει το μουσείο, ενόσω προετοιμαζόμαστε για τη μεταφορά μας στο νέο κτήριο. Θέλαμε να συνδυάσουμε την προετοιμασία της μετακόμισης με την ενίσχυση της μουσειακής εμπειρίας στον υπάρχοντα χώρο». Η κα Σατράκη λέει πως ήταν πρόκληση να μεταφέρουν τις πληροφορίες και τη σημαντική επιστημονική γνώση του σήμερα, μέσα σε ένα δομημένο μουσειακό περιβάλλον, σεβόμενες πάντοτε ό,τι έγινε παλαιότερα, και συμπληρώνει: «Ήταν χαρά και ήταν τιμή για εμάς να δουλέψουμε με αντικείμενα που ανακάλυψαν και μελέτησαν σπουδαστές αρχαιολόγοι και εμείς να βάλουμε την

πνευμά της πληροφωρίας».

Για τις ανάγκες της αναβαθμισμένης έκθεσης έχουν τοποθετηθεί ευσυντοπτα κείμενα στα ελληνικά και τα αγγλικά, και όπως μου είπε η κα Άλφα έχουν προγραμματιστεί διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα για παιδιά, ιδέες που ενεργοποιήθηκαν όπως αντιλαμβάνομαι από τα λεγόμενά της από τα αντικείμενα που εκτίθενται πλέον σε μία πιο συγκροτημένη βάση, όπως για παράδειγμα ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τα ζώα-θαύματα του γάτου του Συλλογικού μουσείου! Ένας σημαντικός σταθμός στην αναβαθμισμένη έκθεση του Κυπριακού Μουσείου είναι η Χαλκολιθική Εποχή, η οποία σχεδόν συστήνεται στο κοινό, μιας και στα τέλη του 1970 αρχές του '80 άρχισαν να εμφανίζονται σχετικές αρχαιολογικές θέσεις στη δυτική Κύπρο (Ερμήμ, Λέμπα, Σουσιού κ.ά.), κάρη στη δουλειά της ομάδας που πριν από το 1974 έσκαβε

στην ανανεωμένη Αίθουσα της Κεραμικής όπως μου εξηγεί η κα Σατράκη πλέον φαίνονται πιο καθαρά και οι σχέσεις της Κύπρου με περιοχές και πολιτισμούς της Συροπαλαιστίνης και της Αιγύπτου.

στις αντίστοιχες θέσεις του Αγίου Επίκτιπου. Επίσης, συστήνεται και το τέλος της Χαλκολιθικής Εποχής (περ. 2800-2500 π.Χ.), που φαίνεται πως είναι η αρχή νέων κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών, σε αντίθεση με ό,τι ίσχυε μέχρι σήμερα, που εθεωρείται ότι ο κόσμος αλλάζει από τη Εποχή του Χαλκού και εντεύθεν. Παρουσιάζονται επίσης και οι καινοτομίες που σημειώνονται κατά την Πρώιμη και Μέση Εποχή του Χαλκού (περ. 2000 π.Χ.), όπως οι νέες ταφικές πρακτικές και τελετουργίες, νέοι τρόποι μαγειρέματος, η εντατικοποίηση της εκμετάλλευσης του χαλκού και της υφαντουργίας.

Τοπικές ιδιαιτερότητες

Πλέον έχουν αναδειχθεί οι τοπικές ιδιαιτερότητες της κυπριακής κεραμικής, κάτι που προηγουμένως το κοινό δεν το έβλεπε, και όπως μου εξηγεί η κα Άλφα, πλέον η μουσειολογική επιστήμη έχει εξελιχθεί, και πλέον εκτίθενται και όσα αντικείμενα είχαν χαρακτηρισθεί και ως μη ωραία. Στην ανανεωμένη έκθεση του Κυπριακού Μουσείου πολλά αντικείμενα, που είναι και ευρήματα από πρόσφατες ανασκαφές, σε όλη την ελεύθερη Κύπρο, βγήκαν από τις αποθήκες, συντηρήθηκαν, και πλέον είναι και αυτά έτοιμα να «συνηθίσουν» την έκθεσή τους στο κοινό, μία διαδικασία που έγινε με επιστημονικούς όρους, αλλά όταν μου την εξηγεί η κα Άλφα, είναι σαν να μου μιλάει για ένα μωρό... «ξεκουράζονται σε μαξιλαράκια [σ.σ. ειδικής κατασκευής] μέχρι να μεταφερθούν στην επόμενη τους θέση». Ένα μικρό ειδικό καμπίνα, από πρόσφατες ανασκαφές στα Λατσιά, μου λέει, δεν μπήκε καν στην αποθήκη, συντηρήθηκε αμέσως και βρήκε τη θέση του στην έκθεση. Και συμπληρώνει η Ευθυμία Άλφα πριν συνεχίσουμε την ξενάγησή μας, πως εκτός των προσηκόντων από νέες έρευνες, έχουν συμπεριλάβει και αντικείμενα από δημοσιεύσεις σπουδαστών αρχαιολόγων, οι οποίοι έχουν μελετήσει υλικό που ανασκάφηκε στις αρχές του περασμένου αιώνα, «είδαμε τις δημοσιεύσεις τους και πήγαμε στις αποθήκες για να βρούμε τα

αντικείμενα». Στην αναβαθμισμένη έκθεση υπάρχουν επίσης και επαναπατριθείσες αρχαιότητες, οι οποίες παρουσιάζουν τον αντίκτυπο που είχαν στην αρχαιολογία οι ταραγμένες πολιτικές συνθήκες που επικρατούσαν στο νησί (αποικιοκρατία) αλλά και τη σχέση που επιβλήθηκε στην κυπριακή αρχαιολογία μετά την εισβολή του 1974.

Η κα Σατράκη για την Αίθουσα της Κεραμικής μου λέει πως αυτό που έκαναν με τις εργασίες εκεί ήταν να αναδείξουν το υπάρχον υλικό, αλλά και να αναδειχθεί μέσω των τεχνουργημάτων η μεγάλη εικόνα της ιστορίας, γιατί όπως μου λέει χαρακτηριστικά «Τα αντικείμενα χωρίς ιστορικό υπόβαθρο, στο τέλος καταλήγουν απλώς ιστορία διαδεχεται την άλλη, με τρόπο ήσυχο, και το κοινό έχει την ευκαιρία να αντιληφθεί την ιστορικότητα του τόπου, υποβοηθούμενο και μέσω των πινακίδων, όπου γίνεται μία εισαγωγή για όλες τις ιστορικές περιόδους της κυπριακής ιστορίας. Στην ανανεωμένη Αίθουσα της Κεραμικής όπως μου εξηγεί η κα Σατράκη πλέον φαίνονται πιο καθαρά και οι σχέσεις της Κύπρου με περιοχές και πολιτισμούς της Συροπαλαιστίνης και της Αιγύπτου. Στην Αίθουσα της Κεραμικής έγινε αναζωογόνηση του υλικού, κάποια αντικείμενα αποσύρθηκαν και άλλα βγήκαν από τις αποθήκες. Μία ακόμη ενδιαφέρουσα προσθήκη είναι η ανάδειξη των πύλων-βασίλειων και «για κάποια αντικείμενα χρειάστηκε να ψάξουμε αρκετά στις Αποθήκες μας» λέει η κα Σατράκη.

Κλείνοντας την κουβέντα μας με τις δύο αρχαιολόγους έχω αντιληφθεί πως αμφότερες όχι μόνο αγαπούν το Κυπριακό Μουσείο, αλλά και την κυπριακή αρχαιολογία. Δούλεψαν με μεθοδικότητα για την αναβάθμιση της Μόνιμης Συλλογής, έχοντας κατά νου πως όλα τα εκθέματα είναι κτήμα των Κυπρίων και πως αυτά αφηγούνται την πολυαίωνα ιστορία του τόπου, άρα ευθύνη τους ήταν να τα παρουσιάσουν με επιστημονική αλλά και στα μέτρα του μέσου εποχής. Είναι σημαντικό πολύ θεωρώ αυτό που μου είπε από την αρχή σχεδόν της συνομιλίας μας η Ευθυμία Άλφα για το πώς προσέγγισαν το εγχείρημα της αναβάθμισης: «Θέλαμε αυτή την έκθεση του Κυπριακού Μουσείου να την αποχαρακτήσουμε με μία αγάπη, να γίνει μία ευκαιρία για τον κόσμο, για τα λίγα χρόνια που έχουν μείνει με την έκθεση στο κτήριο αυτό, να έρθει να δει τη συλλογή, να την απολαύσει και γιατί όχι να ανατραπούν κάποιες προκαταλήψεις για το Μουσείο αυτό».

Το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Κύπρου αρχίζει σιγά-σιγά να κάνει αισθητή την παρουσία του στα δυτικά της πρωτεύουσας, όχι μακριά απ' όπου βρίσκεται το Κυπριακό Μουσείο, στο οποίο όμως ακόμα πάλλει η καρδιά της κυπριακής αρχαιολογίας και μέσω της αναβάθμισης της Μόνιμης Συλλογής του θα συνεχίσει να το κάνει ευπρόσωπα και για τα επόμενα χρόνια.

«Κληθήκαμε να προχωρήσουμε σε μία αναβάθμιση των Αιθουσών του Κυπριακού Μουσείου, που όπως αποδείχθηκε, από πολύ νωρίς, δεν ήταν κάτι τόσο απλό» λέει η αρχαιολογική λειτουργός Α' Ευθυμία Άλφα.

Ομάδα έργου αναβάθμισης

Η Άννα Σατράκη και η Ευθυμία Άλφα καθ' όλη τη διάρκεια της ξενάγησής μου στο Μουσείο, σε κάθε ευκαιρία μου ανέφεραν πως αυτό που βλέπω δεν είναι μόνο δικό τους έργο, αλλά μιας ολόκληρης ομάδας, εργαζόμενοι του Τμήματος Αρχαιοτήτων και εξωτερικοί συνεργάτες, που ο καθένας και η καθεμία από αυτούς έβαλαν τη δική τους ενέργεια και κόπο για να αναζωογονηθούν οι εμβληματικές αίθουσες του Κυπριακού Μουσείου.

- **Γενικός συντονισμός:** Ευτυχία Ζαχαρίου (Έφορος Αρχαιοτήτων)
- **Μουσειολογική επιμέλεια και συντονισμός:** Ευθυμία Άλφα, Αρχαιολογική Λειτουργός Α' & Άννα Σατράκη, Αρχαιολογική Λειτουργός
- **Μουσειογραφικός Σχεδιασμός και επίβλεψη:** Elstonalphas Ltd
- **Γραφιστικός Σχεδιασμός:** Πόλη Πισσουρίου
- **Επιμέλεια Συντήρησης Εκθεμάτων:** Ελένη Λοϊζίδου, Συντηρήτρια Αρχαιοτήτων
- **Ομάδα Συντήρησης Αρχαιοτήτων Κυπριακού Μουσείου:** Ουρανία Μακρή, Κατερίνα Αθηνάϊτου, Ευγενία Αλεξάνδρου, Κορίνα Καζανί, Φαίδρα Κωμοδρόμου, Άντρεα Λουκαΐδου, Σοφία Ολυμπίου, Στέφανος Σπίνγγος, Νικολέττα Παρά
- **Φωτογραφικό Αρχείο Τμήματος Αρχαιοτήτων:** Ασπασία Γεωργιάδου
- **Τεχνική Υποστήριξη:** Thomas Deenmade, Thinker Maker Space-Cyprus, Άντρη Μελέ
- **Ευλοποίηση Τμήματος Αρχαιοτήτων:** Χριστάκης Συμεών, Χρίστος Λοΐζου, Χριστόδουλος Λεωνίδου, Ανδρέας Αχιλλέως, Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου
- **Αποθήκες Κυπριακού Μουσείου:** Γιώργος Μασούρας, Χρύσανθος Χρυσάνθου, Γιάννης Βασιλείου, Γιάννης Οικονομίδης, Χαράλαμπος Χαράλαμπος
- **Τεχνικοί:** Μαρία Τίκα, Μιχάλης Νεοπολίτσης, Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών
- **Φωτογράφιση έργου:** Ορέστης Λάμπρου

Πληροφορίες: Σάββατο 7 Φεβρουαρίου, ώρα 4:00 μ.μ. εκδήλωση στο Κυπριακό Μουσείο, στο πλαίσιο της ανάληψης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κύπρο, το πρώτο εξάμηνο του 2026 και με την ευκαιρία της ολοκλήρωσης των εργασιών αναβάθμισης της μόνιμης έκθεσης του μουσείου.

Οι υπερδυνάμεις του 21ου αιώνα

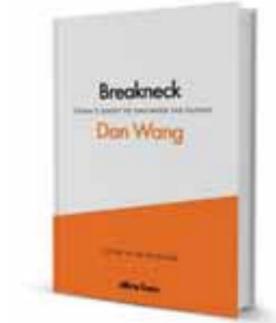
Η Κίνα των μηχανικών απέναντι στις ΗΠΑ των δικηγόρων

DAN WANG
Breakneck
Εκδ. Allen Lane, 2025, σελ. 278

Του **ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ**

Πού οφείλεται η ιλιγγιώδης ανάπτυξη της Κίνας τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες; Πώς μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα τη σημερινή Κίνα κατ' αντιδιαστολή προς την Αμερική στην αντιπαλότητα των δύο υπερδυνάμεων για την πρωτοκαθεδρία στον 21ο αιώνα; Γεννημένος το 1992 στην Κίνα, ο Νταν Γουάνγκ θεωρείται από τους πλέον οξυδερκείς σινολόγους. Επισκέπτεται ερευνητές στο Στάνφορντ και προηγούμενος στο Γέιλ, ειδήμων για την Κίνα στην εταιρεία επενδύσεων Gavekal Dragonomics, έχει εργαστεί σε Χονγκ Κονγκ, Πεκίνο και Σαγκάι για έξι χρόνια, περιλαμβανομένης της τριετίας του κορωνοϊού.

Στο τελευταίο βιβλίο του, ένα μείγμα πολιτικής και οικονομικής ανάλυσης, που συνδυάζεται με επιτόπιο ρεπορτάζ, υποστηρίζει ότι η Κίνα λειτουργεί ως «κράτος-μηχανικός», που κτίζει γρήγορα και φθηνά, με έμφαση στις υποδομές και στη βιομηχανία, ενώ η Αμερική κυβερνάται κυρίως από δικηγόρους με μια νοοτροπία που χαρακτηρίζεται από εμμονή στις διαδικασίες και αναβλητικότητα, με πεπαλαιωμένες υποδομές, τις καινοτομίες να εστιάζονται στον

Στο τελευταίο βιβλίο του ο Νταν Γουάνγκ σημειώνει ότι η καταστροφική σύγκρουση των δύο υπερδυνάμεων μπορεί να αποφευχθεί και οι δύο χώρες να διδαχθούν η μία από την άλλη.

Στην Αμερική οι βιομηχανικοί εργάτες μειώθηκαν από 19 εκατ. το 1980 σε 13 εκατ. το 2025, έναντι 100 εκατ. στην Κίνα.

ψηφιακό και χρηματοπιστωτικό τομέα και τη βιομηχανία σε δευτερεύοντα ρόλο.

Η μεταρρύθμιση

Στις δεκαετίες που μεσολάβησαν από το άνοιγμα της Κίνας στον έξω κόσμο με την ανάλη-

ψη της εξουσίας από τον μεταρρυθμιστή Ντενγκ Σιαοπίνγκ το 1978, ο «σοσιαλισμός με τα κινεζικά χαρακτηριστικά» πρόσφερε στους Κινέζους πολίτες αγαθά που θεωρούνταν άπαστα έως τότε. Η ανθηρή εμπορική σχέση με τις ΗΠΑ ωφέλησε τους Αμερικανούς καταναλωτές, αλλά και τους Κινέζους εργάτες και μανάτζερ, που απέκτησαν πολύτιμη τεχνολογία σε επιχειρήσεις, όπως οι Apple και Tesla.

Τα υλικά οφέλη από τη θεαματική ανάπτυξη της Κίνας έχουν διαχυθεί στην πλειονότητα των πολιτών, εξ ου και η συγκατάθεσή τους προς το Κ.Κ.

Οι μηχανικοί κυβερνούν τη σύγχρονη Κίνα από την εποχή του Ντενγκ μέχρι σήμερα υπό την ηγεσία του Σι Τζινπίνγκ, που σπούδασε χημικός μηχανικός και έχει τοποθετηθεί στο πανίσχυρο Πολιτικό Γραφείο του Κ.Κ. μηχανικούς με πείρα στη διεύθυνση μεγάλων έργων. Για τον Σι η πραγματική οικονομία αποτελεί το θεμέλιο της ισχύος, γι' αυτό και η χώρα του δεν πρέπει ποτέ να αποβιομηχανιστεί. Αντιθέτως, στην Αμερική οι βιομηχανικοί εργάτες μειώθηκαν από 19 εκατ. το 1980 σε 13 εκατ. το 2025 έναντι 100 εκατ. στην Κίνα.

Από το 1980 η Κίνα έχει κατασκευάσει οδικό δίκτυο διπλάσιο εκείνου των ΗΠΑ και δίκτυο σιδηροδρόμων υψηλής ταχύτητας εικοσαπλάσιο της Ιαπωνίας, έχει

στήσει τεράστιες εφοδιαστικές αλυσίδες, διαθέτει ανανεώσιμες πηγές ενέργειας όσες όλος ο υπόλοιπος κόσμος και κατασκευάζει το 30%-50% των προϊόντων μεταποίησης παγκοσμίως. Αυτή η όντως εντυπωσιακή ανάπτυξη, όμως, συνοδεύτηκε από συσώρευση χρέους και περιβαλλοντική υποβάθμιση. Ο Σι φιλοδοξεί να μετατρέψει την Κίνα σε τεχνολογική υπερδύναμη, ένα μεγάλο φρούριο που δεν θα εξαρτάται από άλλους. Το παλιό στερεότυπο ότι «η Κίνα αντιγράφει και κλέβει» δεν ισχύει πλέον: η χώρα πρωτοστατεί σε πράσινες τεχνολογίες, στην παραγωγή ηλεκτρικών οχημάτων, μπαταριών και δικτύων 5G. Κατά τον συγγραφέα, πάντως, δεν θα μπορέσει να πάρει τα ντρία από τις ΗΠΑ ως προς τη διπλωματική επιρροή και πολιτισμική επίδραση, παρά τα δάνεια ενός τριού. δολαρίων προς αναπτυσσόμενες χώρες μέσω της

στρατηγικής πρωτοβουλίας «Μια ζώνη ένας δρόμος».

Αυταρχισμός

Τροχοπέδη αποτελεί συχνά η άκαμπτη λογική του «κράτους-μηχανικού» σε συνδυασμό με το αυταρχικό πολιτικό σύστημα, που δείχνει καχυποψία προς τους πολίτες και ασκεί ασφυκτικό έλεγχο στη ζωή τους. Αυτή η άκαμπτη λογική μπορεί να οδηγήσει σε δυστοπικές ασκήσεις κοινωνικής μηχανικής, όπως η πολιτική του ενός παιδιού, που εφαρμόστηκε μεταξύ 1980 και 2015, οδηγώντας σε εκατοντάδες εκατομμύρια αμβλώσεις και στειρώσεις και προκαλώντας τεράστια κοινωνικά τραύματα. Εξίσου ακραία αποδείχθηκε και η πολιτική του «μυδενικού κορωνοϊού», με τον εγκλεισμό, τα αλληπάλληλα τεστ και την αγωνιώδη αναζήτηση τροφίμων και αντιπυρετικών φαρμάκων, που εξάντλησαν τους πολίτες.

Για τον συγγραφέα, η καταστροφική σύγκρουση των δύο υπερδυνάμεων μπορεί να αποφευχθεί και οι δύο χώρες να διδασκούνται η μία από την άλλη. Σημαντικότερο πλεονέκτημα της Αμερικής είναι η πίστη στον πλουραλισμό και στα ατομικά δικαιώματα. Το «κράτος-μηχανικός» διαθέτει ένα δυνατό χαρτί στην αξιοποίηση του φυσικού δυναμισμού, αλλά αυτό επιτυγχάνεται με ανθρώπινο κόστος λόγω του αυταρχικού καθεστώτος. Ο Γουάνγκ θα ήθελε η μεν Αμερική να αποκτήσει καλύτερες υποδομές και να ανακτήσει τη βιομηχανική της ισχύ, η δε Κίνα να αναγνωρίσει την αξία του πλουραλισμού και του σεβασμού των ατομικών δικαιωμάτων, ένα σενάριο πάντως που σήμερα δεν φαίνεται ρεαλιστικό.

Ο κ. Αχιλλέας Παπαρσένος υπηρέτησε στην ελληνική πρεσβεία της Ουάσινγκτον ως προϊστάμενος του Γραφείου Τύπου.

Φωτοβολταϊκά πάνελ και ανεμογεννήτριες στην επαρχία Σαντόνγκ. Η Κίνα του Σι Τζινπίνγκ διαθέτει ανανεώσιμες πηγές ενέργειας όσες όλος ο υπόλοιπος κόσμος μαζί.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

5 - 6

ΠΕΜ & ΠΑΡ 20:30 (50')
Ο Χορός των Εραστών
Στέγη Ιδρύματος Ωνάση

Ένα ζευγάρι μες στη νύχτα. «Δεν μπορώ να αναπνεύσω» λέει εκείνη. «Δεν μπορεί να αναπνεύσει» επαναλαμβάνει εκείνος. Ορμούν στο αυτοκίνητο και τρέχουν για το νοσοκομείο. Το έργο του Πορτογάλου συγγραφέα και σκηνοθέτη μας γραπώνει ήδη από τις πρώτες φράσεις. *Ο Χορός των Εραστών* μας παρασύρει στην καρδιά της σχέσης δύο ανθρώπων, την ώρα που αναμετρώνται με μια οριακή εμπειρία ζωής και θανάτου. Κι από εκεί, στην πορεία της κοινής ζωής τους, ενός «μαζί για πάντα», κόντρα στον χρόνο και τη φθορά. Κείμενο & Σκηνοθεσία: Tiago Rodrigues. Ερμηνεύουν οι Νίκος Καραθάνος και Μαρίσσα Τριανταφυλλίδου. Καλλιτεχνική Συνεργάτρια: Αργυρώ Χιώτη. Σχεδιασμός Φωτισμών: Rui Monteiro. Καλλιτεχνική Βοηθός, Σκηνικά & Κοστούμια: Magda Bizango. Μετάφραση: Μαρία Παπαδήμα. Βοηθός Σχεδιασμού Σκηνικών & Κοστούμιών: Μαργαρίτα Τζαννέτου. Εκτέλεση Παραγωγής: Ζωή Μουσχί - Ρένα Ανδρεαδάκη. Παραγωγή για την Ελλάδα: Στέγη Ιδρύματος Ωνάση. Η παρουσίαση της παράστασης υποστηρίζεται από το Touring Program της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση. Η παράσταση είναι ακατάλληλη για άτομα με αλλεργία στο χόμα. €25 / 20

7

ΣΑΒ 20.30 (60')
Keffiyeh / Made in China
Dalia Taha | Θέατρο ΑντίΛογος
Επί Σκηνης

Το Θέατρο ΑντίΛογος παρουσιάζει το έργο της Παλαιστίνιας συγγραφέως Ντάλια Τάχα, σε σκηνοθεσία της Ελένης Αναστασίου. Ένα κολάζ ανθρώπινων ιστοριών, ένα σπονδυλωτό έργο που καλύπτει όλες τις φάσεις της ζωής σε μια εμπόλεμη ζώνη. Σπαρακτικές, κάποτε και χιουμοριστικές, καθημερινές στιγμές, στις οποίες καθημερινοί άνθρωποι είναι αντιμέτωποι με δεκαετίες καταπίεσης, εκτοπισμού και προσπάθειας αφανισμού. Συγγραφέας: Ντάλια Τάχα. Μετάφραση: Φώτης Φωτίου. Σκηνοθεσία: Ελένη Αναστασίου. Ερμηνεία: Δημήτρης Αντωνίου, Έλσα Παλάτου, Φώτης Φωτίου, Χριστίνα Χριστόφια. €15 / 12

9 - 10

ΔΕΥ - ΤΡΙ 20:30
Διεθνές Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας (18+)

Όπως κάθε χρόνο, οι βραβευμένες ταινίες του Διεθνούς Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας ταξιδεύουν σε δεκάδες προορισμούς, ανάμεσα στους οποίους και η Λεμεσός, η Λευκωσία, η Πάφος και η Λάρνακα. Οι προβολές του κορυφαίου ελληνικού φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους διοργανώνονται από το Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού του Υφυπουργείου Πολιτισμού, το Θέατρο Ριάλτο και το Φεστιβάλ Δράμας, με τη συνεργασία του Ομίλου Φίλων Κινηματογράφου Λευκωσίας, της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών Πάφου και των Κινηματογραφικών Λεσχών Λάρνακας και Λεμεσού. Με αγγλικούς υπότιτλους. Είσοδος ελεύθερη.

11

ΤΕΤ 20:30 (60')
My CELLO World
Μαριλίτσα Παπαδούρη Παπαγγελίδη

Η ταλαντούχα βιολοντσελίστρια Μαριλίτσα Παπαδούρη Παπαγγελίδη γιορτάζει τα 40 χρόνια της μαγικής της σχέσης με το βιολοντσέλο, προσκαλώντας μας σε ένα μοναδικό ρεσιτάλ βαθιάς μουσικότητας και εξαιρετης τεχνικής. Μια σπάνια ευκαιρία για τους λάτρεις του βιολοντσέλου να ακούσουν ζωντανά μερικά από τα πιο θρυλικά και απαιτητικά έργα του κλασικού ρεπερτορίου με την υπογραφή συνθετών όπως: Johannes Brahms, Felix Mendelssohn, Frederic Chopin, Camille Saint-Saëns, Gabriel Faure, Claude Debussy, Gaspar Cassado, Aram Khatchaturian, Astor Piazzolla, Μίκης Θεοδωράκης. Μια βραδιά-όμοιο στο βιολοντσέλο, αλλά και στο πιάνο και στον μεταξύ τους άρρηκτο αέναο διάλογο. Στο πιάνο συνοδεύει η διεθνούς φήμης πιανίστα Ανίτα Τομάσεβιτς. €20 / 12

14

ΣΑΒ 16:00 (100')
MAZI - Ένα Όνειρο, Μια Ευχή, Μια Φωνή, Μια Ελπίδα

Σε έναν κόσμο που αλλάζει γρήγορα, η λέξη «ΜΑΖΙ» γίνεται πράξη και ενώνει τους ανθρώπους. Μια μεγάλη φιλανθρωπική εκδήλωση αφιερωμένη στα παιδιά που δίνουν τη δική τους γενναία μάχη με τον καρκίνο. Χορωδίες, χορευτές, ηθοποιοί, μαθητές, εκπαιδευτικοί, καλλιτέχνες και αθλητές από την Κύπρο και το εξωτερικό (ζωντανά και μέσα από βιντεάκια ελπίδας) ενώνουν τις φωνές τους σε μια βραδιά αγάπης, ελπίδας και αλληλεγγύης. Όλα τα καθαρά έσοδα θα διατεθούν στον σύνδεσμο «Ένα Όνειρο Μια Ευχή», στηρίζοντας έμπρακτα τα παιδιά και τις οικογένειές τους. Διοργάνωση - Καλλιτεχνική καθοδήγηση: Στέλιος Μιχαηλίδης. Σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο «Ένα Όνειρο Μια Ευχή». Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Υγείας. Συνδιοργάνωση: Θέατρο Ριάλτο. €5

Φεβρουάριος 2026

17 - 18

ΤΡΙ - ΤΕΤ 20:30 (120')
Εδώ Λέμε SOS
Γιώργος Τσιάκκας | Θέατρο Λέξη

Η κωμωδία *εδώ Λέμε SOS* σατιρίζει με αγάπη και πόνο τη σύγχρονη κυπριακή πραγματικότητα. Έντεκα εξαιρετικοί ηθοποιοί μπλέκονται σε κωμικές καταστάσεις που διαδέχονται η μία την άλλη με έναν καταγιστικό ρυθμό, υπογραμμίζοντας τα καλά μας, αλλά και τα κακά μας και τα ανάποδα. Μας έχουν μείνει ακόμη κάποιες αντιστάσεις ή τα θυσιάζουμε όλα στον βωμό του χρήματος; Η απάντηση επί σκηνής. Κείμενο: Γιώργος Τσιάκκας. Σκηνοθεσία: Μαρίνα Βρόντη. Παίζουν: Έλενα Ευσταθίου, Μάριος Δημητρίου, Μάριος Χατζηβασιλείου, Μάρα Κωνσταντίνου, Βασίλης Χαλαλάμπου, Μαρίνα Βρόντη, Πολυξένη Σάββα, Άγγελος Χατζημηνιάλης, Σταυριάνα Καδή. €18 / 22 / 25

Ταμείο Θεάτρου:
77777745, boxoffice@rialto.com.cy

Εισιτήρια εκδίδονται:
Στο ταμείο του Θεάτρου:
Δευτέρα - Παρασκευή 10:00 - 15:00 & 90' πριν την έναρξη των παραστάσεων.
• Σε ηλεκτρονική μορφή www.rialto.com.cy
• Τηλεφωνικά 77777745

Κρατήσεις θέσεων γίνονται τηλεφωνικά και ισχύουν μέχρι και πέντε μέρες πριν από κάθε παράσταση.

*Το κοινό παρακαλείται όπως προσέρχεται έγκαιρα.

77777745
rialto.com.cy

Θέατρο Ριάλτο

ΜΑΤΙΕΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΟΝΔΙΝΟ

Κήπος κυανών ψιθύρων

Η αίσθηση που προκαλούν τα έργα της Στέισι Γκίλιαν Αμπε από την Ουγκάντα οδήγησαν στην παράταση της έκθεσης στην γκαλερί Unit έως τις 28/2. Ο τίτλος της, «Κήπος κυανών ψιθύρων», προέρχεται από τη χρήση του μπλε ίντιγκο από την εικαστική, που χρησιμοποιεί πολλούς συμβολισμούς ταυτότητας και θηλυκής υπόστασης. Η περιπτώσή της εντάσσεται στο ευρύτερο ρεύμα υποδοχής Αφρικανών εικαστικών στη Δύση.

ΑΓΟΡΑ ΤΕΧΝΗΣ

Μιχαήλ Αγγελος

Ο οίκος Christie's έχει προγραμματίσει για τις 4 Φεβρουαρίου μια πολυαναμενόμενη δημοπρασία, στη Νέα Υόρκη, με έργα μεγάλων δασκάλων. Ανάμεσά τους ξεχωρίζουν τα σχέδια του Μιχαήλ Αγγελου για μέρος της Καπέλα Σιστίνα, από τα λίγα που είχαν παραμείνει σε ιδιωτικά χέρια. Στην ίδια δημοπρασία, προβάλλεται ως ιδιαίτερος σημαντικό ένα έργο του Καναλέτο με μια εντυπωσιακή θέα της Βενετίας (την ημέρα της Ανάληψης).

ΛΟΝΔΙΝΟ

Μαρία Αντουανέτα

Η Συλλογή Ουάλας στο Λονδίνο κατέχει σημαντικό αντικείμενα και έργα τέχνης που σχετίζονται με τη Μαρία Αντουανέτα. Από τις 2 Φεβρουαρίου έως τις 31 Μαρτίου προτείνεται μια διαδρομή μέσα στο μουσείο με άξονα αυτά τα εκθέματα, από το κομψό σεκρετέρ έως τα κρηπίδια που είχαν κατασκευαστεί για τα διαμερίσματά της στις Βερσαλλίες. Έχει στηθεί ένα κινήρι θησαυρού που επιτρέπει τη σύνδεση με τον κόσμο της Μαρίας Αντουανέτας.

ΠΑΡΙΣΙ

Η δύναμη της αφαίρεσης

Στο Μαρρέ, στο Παρίσι, η γκαλερί του Ταντέους Ρόρακ (Thaddaeus Ropac) παρουσιάζει τη μεγάλη διαδρομή της Αυστριακής εικαστικής Μάρτα Γιούνγκβιρτ (Martha Jungwirth). Γνωστή επί τρεις και πλέον δεκαετίες για τη δυναμική και προσωπική ερμηνεία στην ανεικονική ζωγραφική, η Γιούνγκβιρτ ξετυλίγει σταθμούς της διαδρομής της με έργα ισχυρών χρωματικών χειρονομιών. Κεντρικό έργο, μια μεγάλη εγκατάσταση-κόλαζ αποτελούμενη από 131 μέρη.

ΧΑΑΡΛΕΜ

Κόμπα Ριτσέμα

Η Ολλανδή ζωγράφος Κόμπα Ριτσέμα (1876-1961) γνωρίζεται, όπως πολλές γυναίκες εικαστικού του παρελθόντος, ανανέωση του ενδιαφέροντος για το πολύπλευρο έργο της. Η Ριτσέμα (το όνομα Κόμπα από το Jacoba), συνδεδεμένη με τη γενετήριά της, την ολλανδική πόλη Χάαρλεμ, βρίσκεται στο επίκεντρο αυτήν την περίοδο στο ονομαστό Μουσείο Φρανς Χαλς. Νέα έρευνα για το έργο της της προσδίδει πρόσθετη αξία και την αναδεικνύει ως σημαίνουσα προσωπικότητα.

Η παλιά στάση του τραμ, που κατασκευάστηκε το 1914, είναι ένα από τα ελάχιστα κτίρια που γλίτωσαν από τον βομβαρδισμό του Ρότερνταμ, τον Μάιο του 1940.

Μνήμη από το παλιό Ρότερνταμ

Η ειδήση πως μια στάση του δικτύου τραμ στην πόλη του Ρότερνταμ αποκαταστάθηκε και εντάσσεται πλέον σε ένα τελετουργικό αστικής μνήμης, είναι ικανή να προκαλέσει σκέψεις για το παρόν και το μέλλον των πόλεων (Tramhuis Rotterdam).

Είναι μια στάση, αναπαυτήριο και σημείο συνάντησης, κατασκευασμένη το έτος 1914, μια νοσταλγική σελίδα από την προπολεμική πόλη, η οποία απώλεσε το ιστορικό κέντρο της σχεδόν σε απόλυτο βαθμό στη διάρκεια του τρομερού γερμανικού βομβαρδισμού τον Μάιο του 1940.

Το νέο τοπίο του Ρότερνταμ, το οποίο είχε διάφορες χρήσεις έως τώρα σαν κιάκι ή καφέ, μετατράπηκε σε ένα σημείο για την ιστορία της πόλης, με οργάνωση βιωματικών περιπάτων.

Για το Ρότερνταμ, αυτή η ένταξη του μικρού ιστορικού κτιρίου στη σύγχρονη ζωή αποκτά ιδιαίτερο και ευαγνώστο συμβολισμό λόγω ακριβώς της απώλειας χιλιάδων ιστορικών κτιρίων στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ο βομβαρδισμός των Γερμανών είχε στόχο την παράδοση

της Ολλανδίας. Μετά την καταστροφή του Ρότερνταμ υπήρχε σαφής απειλή πως θα ακολουθούσε η Ουτρέχτη. Το παλιό ιστορικό κέντρο του Ρότερνταμ αφανίστηκε, υπήρχε εκατόμβη νεκρών και η καταστροφή ήταν απόλυτη.

Λίγα κτίρια διασώζονται σήμερα από το παλιό κέντρο. Είναι το δημαρχείο, η εκκλησία Laurenskerk, το παλιό Ταχυδρομικό Μέγαρο και λίγα ακόμη. Ολος ο προπολεμικός ιστός στον παλιό ιστορικό πυρήνα αφανίστηκε.

Δεν μοιάζει να ήταν στη φύση του μεταπολεμικού Ρότερνταμ η

νοσταλγική νότα που μεταφέρει το Tramhuis Rotterdam. Γι' αυτό αποκτά ίσως και μια ιδιαίτερη συμβολική αξία.

Μετά το 1945, το Ρότερνταμ επέλεξε χωρίς χωρίς δεύτερη σκέψη να σαρώσει τα ερείπια της παλιάς πόλης και να γίνει μια πόλη στραμμένη στο μέλλον. Να γίνει μια πόλη της καινοτομίας, εισάγοντας τις πρωτοποριακές το 1950 αντιλήψεις για τον αστικό ιστό.

Σε αντίθεση, λοιπόν, με άλλες πόλεις, όπως η Βαρσοβία που ξανάχτισε την κατεστραμμένη παλιά πόλη, το Ρότερνταμ έγινε

έναν πόλο έλξης της μοντέρνας αρχιτεκτονικής προσελκύοντας σημαντικούς αρχιτέκτονες του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα. Η σιλουέτα της μεταπολεμικής πόλης είναι γεμάτη ουρανοξύστες και συμπυκνώνει μια ανθολογία νεωτερικών κατασκευών. Όπως είχε πει ο αρχιτέκτονας Ρεμ Κούλαας το 2015, «αν βάλεις στο μίξερ τα τελευταία 50 χρόνια της αρχιτεκτονικής και τα έβγαζες σαν κομμάτια σε μέγεθος κτιρίων, θα κατέλυγες πιθανότατα με κάτι που μοιάζει με το σύγχρονο Ρότερνταμ».

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Σπάνια ελληνικά μουσικά έργα σε πρώτη ηχογράφηση

Ο Δημήτρης Μπτρόπουλος ήταν ασκητικός τύπος. Το δωμάτιό του θύμιζε κελί μοναχού: μονό κρεβάτι και στο μικρό κομοδίνο η Αγία Γραφή. Στον τοίχο, πάνω από το προσκεφάλι του, ο Εσταυρωμένος. Αφοσιωμένος στη μουσική. Το εκπληκτικό του μνημονικό του επέτρεπε να «φωτογραφίζει» συμφωνίες και κοντσέρτα, και να καθοδηγεί τις ορχήστρες από μνήμη. Ασκητική φιγούρα ο ίδιος, όπως και το μνήμα του στο Α' Νεκροταφείο, με τον λιτό, περήφανο οβελίσκο να ορθώνεται δεξιά από την είσοδο του παρεκκλησίου του Αγίου Λαζάρου, του παλαιότερου του κοιμητηρίου (ανεγέρθηκε το 1840).

Ο Μπτρόπουλος πέθανε το

1960 διευθύνοντας σε πρόβα την Τρίτη Συμφωνία του Μάλερ στη Σκάλα του Μιλάνου. Η εύθραυστη καρδιά του τον πρόδωσε: ήταν 64 ετών.

Ο Μπτρόπουλος διέδωσε με πάθος έργα συγχρόνων του συνθετών. Υπήρχε όμως και ο ίδιος συνθέτης, στα νιάτα του. Τρία άγνωστα, εν πολλοίς, έργα του περιλαμβάνονται στην ηχογράφηση που μόλις κυκλοφόρησε από την εταιρεία Melism: 14 Invezioni πάνω σε ποιήματα του Καβάφη για μεσόφωνο και πιάνο (1925) Σονάτα σε μι ύψωση μεζόφωνο «Η ψυχή μου» για πιάνο (1912-1914) και το Un Morceau de Concert για βιολί και πιάνο (1913). Παρουσιάζονται εδώ σε παγκόσμια

Σπάνιες, άγνωστες και ξεχασμένες συνθέσεις Ελλήνων μουσουργών παρουσιάζει η εταιρεία Melism σε ένα σετ τεσσάρων cd.

πρώτη ηχογράφηση, ερμηνευμένα με ακρίβεια και δημιουργική φροντίδα από την Αγγελική Καθαρίου (μεσόφωνο), τη Νίνα Πισαρέβα Ζιμπαλιστ (βιολί) και τον Νικόλαο Σαμαλτάνο (πιάνο).

Στεκόμαστε ιδιαίτερα στον Μπτρόπουλο για ευνότους λόγους. Όμως, το τετραπλό αυτό cd περιλαμβάνει και άλλα σπάνια και ακριβά έργα της ελληνικής «λόγιας» μουσικής φιλολογίας: του Γιάννη Κωνσταντινίδη, του Γιάννη Α. Παπαϊωάννου, του Νικολάου Μάντζαρου [τον γνωρίζουμε από τη μελοποίηση του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν» (1829) του Σολωμού, του οποίου το 1865 η πρώτη στροφή καθιερώθηκε ως ο Εθνικός Ύμνος της Ελλάδας,

όμως ο Κερκυραίος συνθέτης έχει πλούσιο και πολύ ενδιαφέρον έργο στο ενεργητικό του], καθώς και των Γιώργου Λεωτσάκου, Ρένας Κυριακού, Κωνσταντίνου Κυδωνιάτη, Φαίδρου Καβαλλάρη, αλλά και του Μίκη Θεοδοωράκη (ηχογράφηση στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών). Ερμηνεύουν επιπλέον ο πανίστας Κυπριανός Κατσάρης, ενώ ο μαέστρος Χρήστος Κολοβός διευθύνει ένα μικρό μουσικό σύνολο αποτελούμενο από πνευστά και κρουστά (συμπεριλαμβανομένων σε αυτό ξυλόφωνο και βιμπράφωνο).

Ένα ελληνικό μουσικό ταξίδι όλο το σετ των τεσσάρων δίσκων, από αυτά που δεν συμβαίνουν συχνά.

Cyprien Katsaris & Nikolaos Samaltanos Present Greek Rarities from the 19th and 20th Centuries Melism

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Ο Βασίλι Γκρόσμαν στη Γερμανία το 1945, με τη στολή του Κόκκινου Στρατού. Ο Γκρόσμαν υπηρέτησε το σοβιετικό καθεστώς, έως ότου αποφάσισε να πει την αλήθεια, όπως την είδε υπό το ζοφερό φως του Αουσβιτς και του γκουλάγκ.

Καλό και καλοσύνη

Κλεινουν τον φετινό Φεβρουάριο τέσσερα χρόνια από την εισβολή του ρωσικού στρατού στην Ουκρανία (24 Φεβρουαρίου 2022). Η εισβολή και το φονικό χιλιάρων ανθρώπων έγινε, όπως πάντα στην Ιστορία, στο όνομα του καλού: να αποναζιστικοποιηθεί η χώρα! Υπάρχει άραγε κάτι, αναρωτιόμαστε ανήμποροι, που μπορεί να αντιπαλέψει το πανίσχυρο ιστορικό καλό, σε όλες τις εκδοχές του, και ποιο είναι αυτό; Προσφεύγω για την απάντηση σε έναν Ουκρανό συγγραφέα, τον Βασίλι Γκρόσμαν (1905-1964), αφομοιωμένο Εβραίο από το Μπερντίτσεφ.

Ο Γκρόσμαν υπηρέτησε υπάκουα το σοβιετικό καθεστώς, χωρίς να γίνει ποτέ μέλος του Κόμματος, έκλεισε τα μάτια του απέναντι στα σταλινικά εγκλήματα και κάποτε συνυπέγραψε και επιστολή που δημοσιεύθηκε στην «Πράβντα» (15 Ιουνίου 1937), όπου καταγγέλλεται αντισοβιετική συνωμοσία δεξιών και τροτσκιστών. Ηρθε όμως κάποτε η ώρα της μεταστροφής και αποφάσισε να πει την αλήθεια, όπως την είδε υπό το ζοφερό φως του Αουσβιτς και του γκουλάγκ. Αυτό ακριβώς έκανε σε όλα τα μεταπολεμικά έργα του και κυρίως στο οργυρικό «Ζωή και πεπρωμένο», το οποίο ολοκλήρωσε το 1960. Τον καιρό που το τέλειωνε δεν ένιωθε καμιά χαρά και καμιά έξαρση – δάλωνε σε γράμμα στον φίλο του Σεμίον Λίπκιν (24 Οκτωβρίου 1959) – αλλά μόνο αγωνία αν έχει δίκιο σε όσα γράφει: «Εχω δίκιο ενώπιον των ανθρώπων και συνεπώς ενώπιον του Θεού;» (Sémion Lipkine, «Le destin de Vassili Grossman», L'Age d'Homme, 1990, σ. 51).

Η ΚGB στις 15 Φεβρουαρίου 1961 κατάσχεσε το έργο, τα χειρόγραφα, τα δακτυλόγραφα, τα πρόχειρα, τις σημειώσεις, τα πάντα. Το μυθιστόρημα δεν εκδόθηκε ποτέ στη χώρα του όσο ζούσε (πέθανε το 1964 από καρκίνο), όσο και αν πάσχιζε ο ίδιος για αυτό.

Αντίγραφο

Τόσο αφέλις ήταν τάχα που πίστευε ότι ένα τέτοιο έργο θα ήταν ποτέ δυνατόν να εκδοθεί στη Σοβιετική Ένωση; Όχι και τόσο: είχε φροντίσει να εμπιστευθεί χειρόγραφο του μυθιστορήματος σε δύο ανθρώπους, χωρίς να ξέρει ο ένας για τον άλλο. Επειτα από ασύλληπτες περιπέτειες, το ανεκτίμητο έργο σώθηκε και εκδόθηκε για πρώτη φορά στο ρωσικό πρωτότυπο το 1980 (L'Age d'Homme, Λωζάνη), με αρκετά προβλήματα στο κείμενο, και σε οριστικά έκδοση στη Μόσχα το 1990

(για μια πρώτη εικόνα της εκδοτικής αυτής οδύσσειας, βλ. Myriam Anissimov, «Vassili Grossman, Un écrivain de combat», Seuil, 2012, σ. 590-613, 663-678). Το έργο μεταφράστηκε σε δεκάδες γλώσσες, μεταξύ των οποίων και στα ελληνικά: Βασίλι Γκρόσμαν, «Ζωή και πεπρωμένο», μτφρ. Γιώργος Μπλάνας, Γκοβόστης, 2013, όπου και παραπέμπουμε.

Δεν είχα διαβάσει τίποτε δικό του – δεν θυμάμαι αν ήξερα καν το όνομά του – έως το 1988, που έπεσα πάνω σε μια εκτενή και θαυμαστική αναφορά του Λεβινάς στη «Ζωή και πεπρωμένο», σε ένα ταλμουδικό μάθημα (που έγινε το 1985), υπό τον τίτλο «Aude-là du souvenir» (Emmanuel Levinas «A l'heure des nations», Minuit, 1988, σ. 101-105). Από το συγκλονιστικό βιβλίο ο Λεβινάς διάλεξε να σταθεί στην περίπτωση του Ικόνικοφ. Όσοι έχουν μια στοιχειώδη γνώση του έργου του Λεβινάς αντιλαμβάνονται αμέσως τον λόγο. Ο παράξενος γέρος, τον οποίο όλοι αποκαλούν σαλό, αφού γνώρισε τα σοβιετικά στρατόπεδα

Η παράλογη, κουτή, ανεξήγητη καλοσύνη υπάρχει στην καρδιά ακόμη και των κακούργων και μπορεί ανά πάσα στιγμή, απρόσμενα, να εκφραστεί, να γίνει πράξη.

και ψυχιατρεία, είναι τώρα κρατούμενος σε ναζιστικό στρατόπεδο. Εκεί δει με τα ίδια του τα μάτια την εκτέλεση είκοσι χιλιάδων Εβραίων από τους ναζί (σ. 34) και τον θάνατο αμέτρητων αγροτών από τους κομμουνιστές, την περιόδο της κολεκτιβοποίησης (σ. 35). Αυτά τα αποτρόπαια εγκλήματα έγιναν όλα στο όνομα του καλού. Οι άνθρωποι δεν σκοτώνουν ποτέ για χάρη του κακού, μόνο το καλό οπλίζει το χέρι τους. Αυτή η εμπειρία θα οδηγήσει τον Ικόνικοφ να χάσει την πίστη του στον Θεό και να μην πιστεύει πια στο καλό, αλλά μόνο στην ανθρώπινη καλοσύνη (σ. 34, 36). Στη διαθήκη του θα το εξηγήσει αναλυτικότερα: «Ναι, δίπλα σ' αυτό το αποτρόπαιο Καλό, με κάπα κεφαλαίο, υπάρχει η καθημερινή ανθρώπινη καλοσύνη, η καλοσύνη μιας γριάς, που δίνει ένα κομμάτι ψωμί στον φυλακισμένο, η καλοσύνη ενός στρατιώτη, που επιτρέπει

στον πληγωμένο εκθρόνο να πει νερό από το παγούρι του, η καλοσύνη της νιότης προς τα γηρατειά, η καλοσύνη του αγρότη, που κρύβει έναν γέροντα Εβραίο στη σοφίτα του, η καλοσύνη ενός δεσμοφύλακα, που βάζει σε κίνδυνο τη δική του ελευθερία, για να περάσει κρυφά τα γράμματα ενός φυλακισμένου – όχι στους ιδεολογικούς συντρόφους του, αλλά στη γυναίκα και στη μητέρα του – και η καλοσύνη που δεν βρίσκει τρόπο να εκφραστεί, αλλά υπάρχει βαθιά στην καρδιά, μια καλοσύνη χωρίς μάρτυρες, βουβή – άσκοπη θα σπεύδαμε να τη χαρακτηρίσουμε – ασυναισθητή, άσχετη με οποιοδήποτε σύστημα κοινωνικού ή θρησκευτικού καλού» (σ. 464).

Αυτή η παράλογη, κουτή, ανεξήγητη καλοσύνη υπάρχει στην καρδιά ακόμη και των κακούργων και μπορεί ανά πάσα στιγμή, απρόσμενα, εκεί που δεν το περιμένεις, να εκφραστεί, να γίνει πράξη. Είναι εντελώς ανίσχυρη, μα εδώ ακριβώς βρίσκεται η δύναμή της: «Η καλοσύνη είναι ισχυρή μόνον όσο είναι ανίσχυρη» (σ. 466). Μόλις ο άνθρωπος πάει να της δώσει δύναμη για να την κάνει αποτελεσματική, η καλοσύνη χάνεται, εξαφανίζεται. Το κήρυγμα της Εκκλησίας τη μαράνε, ακόμη και η διδασκαλία του Ιησού της στέρνεσε τη δύναμή της (σ. 466). Μόλις ο άνθρωπος πάει να της δώσει δύναμη για να την κάνει αποτελεσματική, η καλοσύνη χάνεται, εξαφανίζεται. Το κήρυγμα της Εκκλησίας τη μαράνε, ακόμη και η διδασκαλία του Χριστού στο Ματ. 25: 31-46 [«επεινάσα γαρ, και εδωκάτε μοι φαγείν (...)»] είναι ακριβώς αυτή η ιδέα της καλοσύνης, που αδυνατεί να εξηγήσει τον εαυτό της [«πότε σε είδομεν πεινώντα και εθρέψαμεν (...)»].

Αθάνατη

Η καλοσύνη δεν σβήνει ποτέ από την καρδιά, είναι αθάνατη. «Και το μυστικό αυτής της θανάσιμης βρίσκεται ίσα ίσα στην απουσία δύναμης που τη διακρίνει. Δεν μπορεί να ηττηθεί. (...) Η Ιστορία δεν είναι η πάλη του καλού ενάντια στο κακό. Είναι η προσπάθεια του πανίσχυρου κακού να συντριφεί το μικρό σπόρο της ανθρώπινης καλοσύνης. Αφού δεν τα κατάφερε μέχρι σήμερα, δεν θα τα καταφέρει ποτέ» (σ. 466)!

Δεν θα τα καταφέρει ποτέ, γιατί αυτή η καλοσύνη είναι ανίκητη μέχρι θανάτου: ο Ικόνικοφ εκτελέστηκε από τους ναζί γιατί αρνήθηκε να δουλέψει στην κατασκευή ενός στρατοπέδου εξόντωσης (σ. 599), δεν μπορούσε να το κάνει, απλώς δεν μπορούσε να το κάνει (σ. 349)!

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

ΑΝΤΡΕΑΣ ΧΕΙΜΩΝΙΔΗΣ
«Η πρώτη αχτίδα του ήλιου»
εκδ. Ηλία Επιφανίου,
Λευκωσία 2025, σελ. 300

Ο Αντρέας Χειμωνίδης είναι από τους ανθρώπους που αγαπουν πραγματικά τον τόπο τους και η αγάπη τους αυτή εκφράζεται με κάθε τρόπο. Ο Αντρέας Χειμωνίδης έχει αφιερώσει πολύ συγγραφικό και ερευνητικό χρόνο στην αγαπημένη του Λάπηθο, τη γενέτειρά του, την οποία αναγκάστηκε να εγκαταλείψει εξαιτίας της τροχιακής εισβολής, σε ηλικία 14 ετών. Ο Αντρέας Χειμωνίδης είναι συγγραφέας των σημαντικών μονογραφιών για τη Λάπηθο, «Λάπηθος, Λάπηθος και Ιμερόεσσα, 5000 χρόνια ιστορίας» (Λευκωσία 2018) και το 2021 η πολυσέλιδη έκδοση «Λάπηθος εν τύποις 1878-1960». Το τελευταίο του βιβλίο «Η πρώτη αχτίδα του ήλιου» υπάρχει φυσικά και η Λάπηθος, η καλύτερη η Λάπηθος και η ιστορία της είναι η εργαλειοθήκη που παρέχει στον συγγραφέα κάθε φορά το κατάλληλο εργαλείο, προκειμένου να φτιάξει την ιστορία του, ή ίσως και μία κλειδοθήκη, από την οποία ο Χειμωνίδης παίρνει τα κατάλληλα κλειδιά για να ξεκλειδώσει τις μνήμες του τόπου, για να συγκροτήσει το δικό του παρελθόν. Η ιστορία που αφηγείται ο Χειμωνίδης ξεκινάει από τα χρόνια των Φράγκων, χιζεται το παρελθόν σιγά-σιγά, ολοκληρώνεται το ιστορικό μας μελιό της, λύπες, χαρές, χρώματα... πανταχού παρούσα η Λάπηθος, ώπου αυτή κάθεται, η μόρα επιστρέφει, οι μνήμες θρυμματίζονται, η ανάγκη για επανασύνθεσή τους αδύραχη... και ξεχωρίζω «[...] Οι πετεινοί και οι τσαουσιόγκουλοι γεμίζουν τις παρυφές του βουνού απ' άκρη σ' άκρη. Μα πιο πολύ πέρα από την Ασπρογρή στην πάντα του κεφαλόβρυσου. Στον Κατσούρη επορουβήσαν τα αθασούθκια, η γη είναι ολοπράσινη κεντημένη με όλων των λογίων τα χρώματα», γιατί αυτή είναι και η Λάπηθος που κλεφτά κι εγώ είδα την άνοιξη.

500 ΛΕΞΕΙΣ

με τη

ΧΡΥΣΑ ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ

Η Χρύσα Κοντογεωργοπούλου είναι ποιήτρια, διδάκτωρ Αρχαιολόγος του ΕΚΠΑ και διπλωματούχος ξενόγος. Εργάζεται στη Διεύθυνση Μνημείων του ΥΠΠΟ. Τιμήθηκε με το βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών (Αικ. Σταθοπούλου) το 2021. Πρόσφατα έργα, η ποιητική συλλογή «Σύσκια ή το κάστρο του Ντουίνου» (εκδ. Περισπωμένη) και το εικονογραφημένο παραμύθι «Η Μαρία Κάλλας και τα κρυστάλλινα σκαλοπάτια της οκτάβας» (εκδ. Περισπωμένη).

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

«Τα ποιήματα του Νάρκισσου» (εκδ. Περισπωμένη) του Πωλ Βαλερύ, τη «Μνηστή του βασιλιά» του Ε.Τ.Α. Χόφμαν (εκδ. Κίχλη), τα «Αγάλματα του νερού» της Φλερ Γιέγκι (εκδ. Αγρα) και τη «Μεταθανασία» του Ηλία Στόφουλα (εκδ. 24 Γράμματα).

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα κάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Θέλοντας να γράψω κριτική για ένα πολύ ιδιαίτερο ποιητικό βιβλίο (το «Direct Orient» της Ελένης Κεφάλια, δις βραβευμένο ήδη), έμαθα «Το Σπίτι» του Χούλιο Κορτάσαρ και είδα πώς ο Ιψεν μπορεί να «παίζει» και σε λατινοαμερικανική εκδοχή.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο; Ποτέ! Κάθε βιβλίο μου δίνει πάντα κάτι!

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Ιδανικά στο βουνό, χειμώνα, στη θαλπωρή φωτιάς - τζακιού ή ξυλόσποντας - να μυρίζει ξύλο κι έξω να φαίνονται τα έλατα και οι βουνοκορφές. Το καιροί, στην ακρογιαλιά. Ετσι ακριβώς, το περασμένο καλοκαίρι διάβαζα «Τα Μάγια» του Χέρμαν Μπροχ (εκδ. ΕΡΜΑ) δίπλα σε ένα νησιώτικο «καστρόσπιτο» στην... Αττική. Παραδείσια κατάσταση. Εκεί γράφτηκαν αρκετά ποιήματα από τη Σύσκια.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Αγαπώ όλα τα είδη της τέχνης του λόγου, μοιάζει με κπιουρική σε έναν κήπο με λέξεις-λουλούδια. Αν μπει σε έναν κήπο, δεν θα δεις μόνο τριαντάφυλλα αλλά και άλλα άνθη! λιγότερο ίσως να αγαπώ την επιστημονική φαντασία, ίσως να μη μου σκεπεί την ίδια θέληση, όπως ένα άνθος χωρίς άρωμα.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο; Η πρωτοτυπία. Η δύναμη της περιγραφής ως πλαίσιο πλοκής.

Τα νοήματα και η μεαστρία του δεσιματός τους.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Θα ήθελα να δω σε ταινία «Το Βουνί» της Λουίζας Παπαλοΐζου (εκδ. Το Ροδακίνο). Συνδυάζει το «εργόχειρό» μου, τη λογοτεχνία δηλαδή, με το «διακονημά» μου, την αρχαιολογία.

Ποια είναι η ιστορία πίσω από τον τίτλο «Σύσκια ή το κάστρο του Ντουίνου»;

Είναι δύο ιστορίες: η πρώτη είναι η λέξη Σύσκια που άκουσα από την αιμινιστη Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα... οι ίσκιοι με την έννοια της δροσιάς, όπως ίψεν μπορεί να «παίζει» και σε λατινοαμερικανική εκδοχή. Τότε ανοίχτηκε μπροστά μου και όλη η βιοποικιλότητά της: μικροί και μεγάλοι ίσκιοι. Όπως αυτός του κάστρου του Ντουίνου, εμβληματικού τοποσώμου της ευρωπαϊκής διανόησης του 19ου αιώνα. Η δεύτερη, το «καστρόσπιτο» του αττικού γιολού, όταν πλιόλουστο έλαμψε εμπρός μου ως η ελληνική εκδοχή του Ντουίνου.

Ποιο είναι το κεντρικό θέμα των ποιημάτων σε αυτή τη συλλογή σας;

Οι ίσκιοι. Οι μεγάλοι ίσκιοι, καλοί και λιγότερο καλοί, οι ίσκιοι όσων έφυγαν - ανάμεσά τους και ο Ρίλκε φυσικά. Στο βιβλίο προσκαλούνται όπως σε μια προσωπική Νέκεια... είναι οι ίσκιοι που είναι στα ριζώματά μας, αυτοί των γεννητόρων μας, αλλά και οι φυσικές σκιές, τα παιχνίδια φωτός και σκιάς! Διότι «δεν είναι πόσο φως, αλλά/ το ποσοστό του σκοταδιού που πάντοτε το συμπληρώνει...» όπως κι η σκοτεινιά της νύχτας δε μετρά/ παρά με τα άστρα που την καταυγάζουν». Και βέβαια είναι η αναζήτηση αυτού του σημείου όπου συναντάμε τους ίσκιους, εκείνο το μεταίχμιο «ανάμεσα στην Κυριακή και στη Δευτέρα Παρουσία/ ανάμεσα στο αληθές και το αναληθές ανέστη... εκεί που κάποτε ο Χρόνος σου επιτρέπει/ κι από τις δυο μεριές να βλέπεις/ και τον γκρεμό μπροστά/ και το ποτάμι πίσω».

Ο **ιπτάμενος** μηχανικός Τζος Κόσαντα της NASA σε διαστημικό περίπατο τον Δεκέμβριο του 2022, κατά τη διάρκεια εργασιών στον Διεθνή Διαστημικό Σταθμό. Ο ίδιος μπορεί να μην αισθάνεται βαρύτητα, όμως τα πάντα στο σύμπαν -πλανήτες, αστέρια, γαλαξίες, μαύρες τρύπες...- διέπονται από τους νόμους της.

Κλαούντια ντε Ραμ, καθηγήτρια Φυσικής στο Imperial College

Η βαρύτητα σε κάνει να πετάς

Ο «παράφρονος σολίστας» της συμπαντικής ορχήστρας της δημιουργίας και τα μυστικά του

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΚΟΥ**

Αν φανταστούμε το σύμπαν σαν μια καλοκουρδισμένη ορχήστρα, οι δυνάμεις της φύσης ακολουθούν πιστά τον ρυθμό της Κβαντομηχανικής. Η βαρύτητα, ωστόσο, παραμένει ο «παράφρονος» σολίστας. Επιμένει να εκτελεί μια δική της παρτιτούρα, αγνοώντας τον μαέστρο και αρνούμενη να συντονιστεί με τους υπόλοιπους. Παρόλο που κρατάει ολόκληρους γαλαξίες ενωμένους, είναι στην πραγματικότητα μια δύναμη εκπληκτικά ασθενής στις μικρές κλίμακες – τόσο «λεπτή» που παραμένει ασύμβατη με τα μοντέλα που περιγράφουν τον υπόλοιπο μικρόκοσμο.

Η Κλαούντια ντε Ραμ (Claudia de Rham), η Ελβετίδα φυσικός που ζει και εργάζεται στην Αγγλία, προσεγγίζει αυτό το αινιγματικό με μια σπάνια διττή ιδιότητα. Καθηγήτρια στο Imperial College και βραβευμένη ερευνήτρια, έχει παράλληλα αναμετρηθεί με τη βαρύτητα στο φυσικό της πεδίο: ως πιλότος αεροπλάνων, ως δύτης και ως υποψήφια αστροναύτης της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Διαστήματος.

Η άμεση επαφή της με τη βαρύτητα, από το πιλοτήριο μέχρι τον βυθό, της χάρισε την τόλμη να αναζητήσει νέες απαντήσεις. Η Ντε Ραμ επανέφερε στο προσκήνιο τη θεωρία της μαζικής βαρύτητας, προτείνοντας ότι το σωματίδιο της βαρύτητας, το βαρυτόνιο, έχει μάζα. Αυτή η ιδέα προσφέρει μια νέα οπτική για την επτααχονόμηνη διαστολή του σύμπαντος, συμπληρώνοντας τα κενά που αφήνει η κλασική θεωρία του Αϊνστάιν.

Με αφορμή την πρόσφατη ελληνική έκδοση του πρώτου της βιβλίου με τίτλο «Η γοητεία της πτώσης: Μια ζωή σε αναζήτηση της βαρύτητας» (εκδόσεις Ροπή), συζητάμε μαζί της για την αινιγματική δύναμη που, ενώ μας κρατάει

κολλημένους στο έδαφος, αποτελεί ταυτόχρονα το μοναδικό μας «παράθυρο» για να αποκωδικοποιήσουμε τα μυστήρια του σύμπαντος.

– Στο βιβλίο σας μιλάτε για την «αναζήτηση της βαρύτητας». Νιώθετε πως η έρευνά σας αποτελεί συναρπαστική καταδίωξη ενός φευγαλέου μυστικού;

– Ο όρος «καταδίωξη», πράγματι, μπορεί να χρησιμοποιηθεί εδώ ποιητικά. Καταδιώκεις κάτι όταν προσπαθείς να το προλάβεις μη σου ξεφύγει, συνειδητοποιώντας όμως ότι η πλήρης κατανόησή του ξεγλιστρά συνεχώς μέσα από τα χέρια σου. Αυτό όμως συμβαίνει επί αιώνες με τη βαρύτητα: από τον Νεύτωνα μέχρι τον Αϊνστάιν, κάθε φορά που νιώθουμε ότι την «πιάσαμε», εκείνη μας αποκαλύπτει μια ακόμα βαθύτερη πτυχή της. Αν ο Νεύτων την είδε ως μια απλή έλξη μεταξύ σωμάτων, ο Αϊνστάιν μας έδειξε ότι η βαρύτητα δεν είναι μια άορατη έλξη, αλλά η ίδια η μορφή του σύμπαντος. Φανταστείτε τον χώρο και τον χρόνο σαν ένα τεντωμένο σεντόνι: η βαρύτητα είναι οι καμπύλες που δημιουργούνται πάνω του από το βάρος των άστρων και των πλανητών. Σήμερα, η έρευνα προσπαθεί να κάνει το επόμενο άλμα, αναζητώντας τα «νήματα» από τα οποία είναι πλεγμένο αυτό το σεντόνι.

– Πώς όλη αυτή η έρευνα αφορά τον μέσο άνθρωπο, που δεν καταλαβαίνει τις έννοιες της φυσικής;

– Είναι μια έρευνα σημαντική, ακριβώς επειδή τη θεωρούμε δεδομένη. Η τεχνολογία που μας επιτρέπει να συνομιλούμε μέσω Zoom αυτή τη στιγμή απαιτεί εξαιρετική κατανόηση της βαρύτητας. Το σήμα ταξιδεύει μέσω δορυφόρων, όπου ο χρόνος κυλάει διαφορετικά απ' ό,τι στη Γη, επειδή η βαρυτική έλξη είναι ασθενέστερη.

Αν δεν γνωρίζαμε πώς μεταβάλλεται η ροή του χρόνου ανάλογα με το περιβάλλον, οι δορυφόροι μας θα ήταν άχρηστοι και οι τοποθεσίες των GPS θα έφεταν έξω. Ζούμε αυτή την «πολυτελή» ζωή σήμερα χάρη στην πρόοδο της φυσικής.

– Έχετε αναφέρει ότι το πιο κοινό χαρακτηριστικό μιας θεωρίας είναι να «προβλέπει την ίδια της την αποτυχία». Τι εννοείτε;

– Όταν μια θεωρία σταματά να

λειτουργεί, δεν είναι το τέλος, αλλά μια σπουδαία ευκαιρία. Η θεωρία του Αϊνστάιν ήταν έντιμη μαζί μας: μας προειδοποίησε ότι υπάρχει ένα όριο στις γνώσεις μας. Στο εσωτερικό μιας μαύρης τρύπας ή στη στιγμή της Μεγάλης Εκρηξης, τα μαθηματικά μας «τρελαίνονται» και βγάζουν ασυναρτησίες. Αυτό είναι το σήμα της Φύσης ότι οι έννοιες που ξέρουμε –όπως ο χώρος και ο χρόνος– εκεί απλώς δεν υπάρχουν. Χρειαζόμαστε, λοιπόν, ένα νέο «κλειδί», μια ολόφρεσκη ιδέα που θα μας επιτρέψει να δούμε τι κρύβεται πίσω από την αυλαία, εκεί που οι σημερινοί νόμοι σπκνώνουν τα χέρια ψηλά.

– Στο βιβλίο σας περιγράφετε την εμπειρία σας σε μια αιώρα στον Αμαζόνιο σαν μια στιγμή «κατάκτησης της βαρύτητας». Πώς μπορεί η πτώση να είναι γοητευτική αντί για τρομακτική;

– Συχνά τη φοβόμαστε επειδή τη συνδέουμε μόνο με την πρόσκρουση, όμως η ίδια η πτώση είναι η μόνη στιγμή που γινόμαστε «ένα» με τη δομή του σύμπαντος. Όταν αφήνεται στην ελεύθερη πτώση –είτε στην αιώρα είτε στο Διάστημα– για μια στιγμή νιώθεις σαν να αιωρείσαι εκτός χώρου και χρόνου. Μόλις την αποδεχτείς, η βαρύτητα παύει να είναι ο δεσμοφύλακός σου και γίνεται ο σύμμαχος που σου επιτρέπει να «πετάξεις». Αυτή η οπτική προσφέρει παρηγορία ακόμα και σε ανθρώπους που έχουν βιώσει την τραγική πλευρά της βαρύτητας –οι κογένοιες θυμάτων ατυχημάτων μου έχουν πει ότι η κατανόηση της φύσης της πτώσης τους βοήθησε να δουν την απώλεια μέσα από ένα διαφορετικό, λιγότερο βίαιο πρίσμα.

– Πώς θα εξηγήσατε τι είναι η σκοτεινή ύλη («dark matter») σε ένα παιδί;

– Θα του έλεγα ότι κάποια

πράγματα δεν τα βλέπουμε, αλλά υπάρχουν. Η σκοτεινή ύλη είναι διαφανής, όμως έχει βάρος. Φανταστείτε ότι κάθε γαλαξίας είναι βυθισμένος σε ένα τεράστιο σύννεφο σκοτεινής ύλης. Μπορείς να περάσεις από μέσα του χωρίς να το νιώσεις. Είναι σαν να μιλάμε για διαφορετικά είδη ζώων σε ένα σαφάρι, είδη που συνυπάρχουν στον ίδιο χώρο αλλά δεν επικοινωνούν ούτε επηρεάζουν το ένα το άλλο. Ίσως υπάρχουν ολόκληροι κόσμοι από σκοτεινή ύλη που δεν θα κατανοήσουμε ποτέ.

– Ποια η σημασία του «ουρανού τόξου της βαρύτητας»;

– Μέχρι τώρα, μελετούσαμε το σύμπαν μόνο με τα «μάτια», χρησιμοποιώντας το φως. Όμως το φως σταματάει μπροστά σε εμπόδια. Τώρα, χάρη στα βαρυτικά κύματα –αυτό που λέω «βαρύφως»– είναι σαν να αποκτήσαμε «ακοή». Η βαρύτητα δεν σταματάει ποτέ – διαπερνά τα πάντα. Αυτό μας επιτρέπει να «ακούσουμε» τι συνέβη στην ίδια τη γέννηση του σύμπαντος, τότε που το φως δεν υπήρχε ακόμα. Όπως το απλό φως χωρίζεται στα χρώματα του ουρανού τόξου, έτσι κι εμείς ψάχνουμε να δούμε αν οι διαφορετικοί «ήχοι» της βαρύτητας μας λένε διαφορετικές ιστορίες για την αρχή του κόσμου.

– Αν η βαρύτητα ήταν ανθρώπινος χαρακτήρας, πώς θα τη φανταζόσασταν;

– Στο βιβλίο μου μιλάω για το βαρυτόνιο σαν έναν φίλο που δεν σε εγκαταλείπει ποτέ. Είναι ένας χαρακτήρας που αποτελεί την ίδια τη δομή της πραγματικότητας. Μπορεί να αισθανόμαστε «φυλακισμένοι» της βαρύτητας, όμως εκείνη παραμένει αιώνιος σύντροφος που μας δίνει σχήμα και υπόσταση. Χωρίς αυτήν, δεν θα υπήρχε έδαφος για να σταθούμε, ούτε ουρανός για να κοιτάζουμε.

Η Κλαούντια ντε Ραμ στο βιβλίο της «Η γοητεία της πτώσης: Μια ζωή σε αναζήτηση της βαρύτητας», που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ροπή, μιλάει για την αινιγματική δύναμη που, ενώ μας κρατάει κολλημένους στο έδαφος, αποτελεί ταυτόχρονα το μοναδικό μας «παράθυρο» για να αποκωδικοποιήσουμε τα μυστήρια του σύμπαντος.

Από το κύτταρο στη Σελήνη

1. Το ιατρικό «στοπ» της ESA

Το 2008, η Ντε Ραμ έφτασε στην τελική επιλογή των 42 υποψηφίων αστροναύτων της European Space Agency (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Διαστήματος) ανάμεσα σε 10.000 άτομα. Μια ακτινογραφία αποκάλυψε σημάδια από παλιά περιπέτεια υγείας, σταματώντας την πορεία της προς το Διάστημα. Ο αποκλεισμός αυτός την περιόρισε στη θεωρητική φυσική, λειτούργησε όμως ως επιταχυντής για την επιστημονική της έρευνα.

2. Είμαστε «αρχιτέκτονες» της βαρύτητας

Είμαστε πλάσματα της βαρύτητας και η ύπαρξή μας εξαρτάται από αυτή τη δύναμη. Η Ντε Ραμ εξηγεί στο βιβλίο της ότι η βαρύτητα είναι ο γλύπτης που έδωσε σχήμα σε κάθε κύτταρό μας. Από την πυκνότητα των οστών μέχρι τον τρόπο που η καρδιά αντλεί αίμα, είμαστε μηχανές πλασμένες για να ισορροπούν μέσα της.

3. Το πείραμα στη Σελήνη

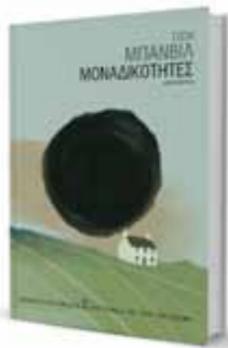
Το 1971, ο αστροναύτης Ντέιβιντ Σκοτ της αποστολής Apollo 15 έδειξε ότι η βαρύτητα είναι μια δύναμη δημοκρατική. Αφισε ένα σφυρί και ένα πούπουλο να πέσουν ταυτόχρονα στη Σελήνη. Τα αντικείμενα ακούμπησαν το έδαφος μαζί. Το πείραμα επιβεβαίωσε την Αρχή της Ισοδυναμίας: η βαρύτητα επιταχύνει τα πάντα με τον ίδιο τρόπο, ανεξάρτητα από το βάρος τους.

4. Ο χορός των μαύρων τρυπών

Όταν δύο μαύρες τρύπες συναντιούνται, περιφέρονται η μία γύρω από την άλλη με τρομακτική ταχύτητα, σε μια κίνηση που μοιάζει με βίαιο χορό που ανακατεύει το σύμπαν. Καθώς ενώνονται, δημιουργούν «ρυτίδες» στον χώρο και στον χρόνο, όπως οι κύκλοι στο νερό. Η ανίχνευσή τους αποδεικνύει ότι η βαρύτητα μπορεί να κάνει ολόκληρο το σύμπαν να τρέμει.

5. Το άλμα του Ιβ Κλάιν

Η Ντε Ραμ χρησιμοποιεί στο βιβλίο της το εμπνευσμένο έργο «Leap into the Void» του Ιβ Κλάιν (1960) για να εξηγήσει την Αρχή της Ισοδυναμίας. Κατά την πτώση, ο καλλιτέχνης βιώνει «μηδενική βαρύτητα». Η έλξη της Γης υπάρχει, η αίσθηση του βάρους όμως εξαφανίζεται πλήρως. Αυτή είναι η απόλυτη απουσία κάθε δύναμης αντίστασης.

Ο Μπάνβιλ επαναφέρει στις «Μοναδικότητες» ορισμένους διακριτούς χαρακτήρες από παλαιότερα έργα του.

Η ανθρώπινη ύπαρξη διαθέτει εξαιρετικές δυνατότητες πρόσληψης και αξιοποίησης των φαινομένων της περιρρέουσας ατμόσφαιρας, ενώ την ίδια στιγμή είναι έτοιμη να καταρρεύσει, διαπράττοντας δυστυχώς το τραγικό Σφάλμα.

ΤΖΩΝ ΜΠΑΝΒΙΛ
Μοναδικότητες
μτφρ.: Τόνια Κοβαλένκο
εκδ.: Καστανιώτη, 2025, σελ. 380

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΕΗ**

Πρόκειται για το πρόσφατο, πολυφωνικό, θεατρογενές, σημασιολογικά πολύπτυχο, άρτια δομημένο μυθιστόρημα του πολυβραβευμένου, γονιδιακά πρωτεύοντος, εμφανώς δημοφιλούς στη χώρα μας Τζων Μπάνβιλ, (Γουέξφορντ, Ιρλανδία, 1945). Ως κάτοχος ενός υπερεσυγγώνιου ιδιώματος, αλλά και ως αυθεντικός συνεχιστής μιας μεγάλης αφηγηματικής σχολής, η οποία διερευνά συνειδητά τις ανθρώπινες σχέσεις με τόλμη, φαντασία και άφθονα γνωσιολογικά εφόδια στη διάθεσή της, ανατρέποντας τρέχουσες και μη συμβάσεις, ο εν λόγω αρχιτέκτονας λόγου δεν διστάζει, ως γνωστόν, να φτάσει στα άκρα της διηγητικής περιπέτειας.

Αδιαφορώντας αν είναι για ορισμένους λίγο-πολύ «δυσνόητος», αθεράπευτα πεισιθάνατος ή μακάβριος, μας έχει παραδώσει ένα αρκούντως επιδραστικό και όντως στερεό από κάθε άποψη έργο, το οποίο αν και πολυποίκιλο, συνεχεται από την ίδια δημιουργική πνοή.

Οι κύριοι φορείς της παρούσας ασίγαστης εξιστόρησης είναι οι εξής: α) ο σκοτεινός, διαβόητος πρώην ισοβίτης Φίλιξ Μόρντοντ, β) οι μεσολικοί απόγονοι ενός επιστήμονα με μίαν όντως πανίσχυ-

ρη, διαχρονική ορμή προς έρωτες, ονόματι Αδάμ Γκόντλι ο Πρεσβύτερος, ο οποίος έχει προλάβει αποδεδειγμένα να διαπρέψει στους χώρους της κβαντικής φυσικής, γ) ο διαρκώς προβληματιζόμενος, επί πληρωμή βιογράφος του Γουίλιαμ Τζέιμς, στο επώνυμο του οποίου σημειωτέον ακούγονται τα αρχικά του ίδιου του Τζων Μπάνβιλ, δ) η κατάκοπη οικονόμος των απογόνων του Αδάμ Γκόντλι, η οποία κατ' ανάγκην αναλαμβάνει τα καθήκοντα της σπιτονοικοκυράς του Φίλιξ Μόρντοντ και ε) η Άννα Μπέρενς, η μάλλον αιγιματική, διαχρονικά γοητευτική εκπρόσωπος της τάξης των αριστοκρατών, με σαφείς όμως τάσεις αυτοκαταστροφής.

Σημειώνω ότι το ζευγάρι των ως άνω απογόνων του επιστήμονα, ήτοι ο ανώριμος εντέλει Αδάμ Γκόντλι ο Νεώτερος και η Έλεν, η αλκοολική σύζυγός του, η οποία παρά τις προσπάθειές της δεν θα μπορέσει ποτέ να γίνει μητέρα, συνοψίζουν με τη συμπεριφορά τους πώς είθισται να αντιμετωπίζουν τα άτομα με ελλιπή ψυχοπνευματική συγκρότηση τα ποικίλα οριακά αδιέξοδα της καθημερινότητας.

Όλοι τους πάντως φαίνεται ότι παραπατούν συνεχώς στην προσπάθειά τους να ισορροπήσουν ανάμεσα στην πραγματικότητα ως έχει και στην πραγματικότητα όπως τη βιώνουν.

Οφείλω, ως εκ των πραγμάτων,

να επισημάνω ότι στην αφηγηματική σκηνή επαναφέρονται συστηματικά ορισμένοι βασικοί, διακριτοί χαρακτήρες από διάφορα έργα του Τζων Μπάνβιλ, τα οποία ήδη έχουμε προσεγγίσει τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Όπως φέρ' ειπείν συμβαίνει στην περίπτωση του Φίλιξ Μόρντοντ, ο οποίος μας εισάγει μάλιστα στο πεδίο του δράματος. Πρόκειται ασφαλώς για μια κομψή μεταμφίεση του μοιραίου, κεντρικού ήρωα, ο οποίος μας περιμένει στο «The Book of Evidence» (1989) ή «Το βιβλίο της αλήθειας» της Ωκεανίδας (1998). Το δε προαναφερόμενο μεσολικό ζευγάρι προέρχεται αναμφίβολα αυτούσιο από το μυθιστόρημα «The Infinities»

(2009) ή αλλιώς «Απειροί κόσμοι» του Καστανιώτη (2010). Εκεί αποτυπώνεται ευφύως ο βίος και η πολιτεία του διάσημου εισηγητή της θεωρίας των παράλληλων κόσμων και αναμφισβήτητου πρωτοπόρου στο πλαίσιο της εξαπληκτικής μαθηματικής έρευνας Αδάμ Γκόντλι.

Συγκρατώ ότι κι εδώ αποδίδεται ιδιαίτερη μέριμνα προκειμένου να τονισθεί δεόντως ότι η ανθρώπινη ύπαρξη διαθέτει, εκτός των άλλων, και δη εξ αντικειμένου, εξαιρετικές δυνατότητες πρόσληψης και περαιτέρω αξιοποίησης των φαινομένων της περιρρέουσας ατμόσφαιρας, ενώ την ίδια ακριβώς στιγμή είναι έτοιμη να καταρρεύσει ανέκκλητα, διαπράττοντας δυστυχώς το τραγικό Σφάλμα.

Το δεδομένο κειμενικό σύμπαν, προσιτό και ενδελεχώς προβλεπόμενο, καθίσταται αμέσως κτήμα μας. Τόσο οι προ πολλού εξοικειωμένοι αναγνώστες με τις προσωποπαγείς, καθ' όλα ασφαλείς διηγητικές μεθόδους του Τζων Μπάνβιλ, όσο κι εκείνοι, οι οποίοι προσέρχονται πρώτη φορά στον κειμενικό κόσμο του, εισπράττουν τις ομολογούμενες ποιότητες της συγκεκριμένης, εμφανώς εξασκημένης αυτών γραφής, χωρίς, το τονίζω αυτό, κανένα απολύτως πρόσκομμα. Η καθ' όλα έμπειρη μεταφράστρια απέδωσε με εμφανή άνεση κι άλλη τόση συνέπεια το πνεύμα αλλά και το καθ' όλα απαιτητικό γράμμα του πρωτοτύπου.

Τις περιπέτειες και τα μυστικά του οίκου των Γκόντλι αφηγείται με αριστοτεχνική μαεστρία ο Τζ. Μπάνβιλ.

ΤΟ ΠΡΩΙΝΟ ΠΟΥ ΑΚΟΥΕΙ ΟΛΗ Η ΚΥΠΡΟΣ!

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 06:00 - 10:00

cyta
ένα με σένα

Τάσος Τρύφωνος - Χριστιάνα Αρτεμίου
Σύλια Ιωαννίδου - Γρηγόρης Αυγουστή

Κλείτος Κλείτου
Ειρήνη Πελαγία
Η ΓΙΑΓΙΑ ΜΟΥ
Η ΚΥΡΙΑΚΟΥ
του Αντρέα
Νικολαΐδη

18 & 19.03.2026

Δημοτικό Θέατρο
Λευκωσίας

Παραγωγή: **ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΛΩΣΕΩΝ**
Χορηγοί: **OPAP** (part of allway), **more.com**
Χορηγός Επικοινωνίας: **Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Γλαφυρά απέδωσε η Καμεράτα τα ηχοχρώματα της μουσικής και τις συχνά υπαινικτικές ατμόσφαιρες καθενός από τα μέρη του «Εσπερινού».

Καμεράτα στο Μέγαρο, Οσόκινς στο Μπενάκη

Τον «Εσπερινό της Παρθένου» του Μοντεβέρντι παρουσίασε στις 28 Δεκεμβρίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης» η Καμεράτα, Ορχήστρα των Φίλων της Μουσικής. Τα όργανα εποχής, τους μονωδούς και τη Χορωδία Δωματίου Αθηνών διύθυσε ο Ελβετός τενόρος και αρχιμουσικός Εμιλιάνο Γκονζάλες Τόρο.

Όταν εκδόθηκε ο «Εσπερινός», ο Μοντεβέρντι ήταν 43 ετών. Υπηρετούσε ήδη είκοσι χρόνια στην αυλή του δούκα της Μάντουα και δεν ήταν διόλου ευτυχής. Έτσι, αφιέρωσε την έκδοση του έργου στον Πάπα Παύλο Ε', ελπίζοντας σε μία θέση στη Ρώμη. Επιθυμούσε να δείξει το εύρος των ικανοτήτων του και αυτός είναι ο πιο πιθανός λόγος για τον οποίο ορισμένα μέρη του «Εσπερινού» έχουν γραφεί με τον «παλαιό» τρόπο της πολυφωνικής μουσικής της Αναγέννη-

ρας Μπάκα πρόσθεσαν φως στην ερμηνεία, ενώ η εξαιρετικά εστιασμένη, εκφραστική φωνή του τενόρου Χουάν Σάντσο υπήρξε απολαυστική. Με ακρίβεια και εύπλαστο ήχο τραγούδησε τη μουσική η χορωδία, προετοιμασμένη από τον Αγαθάγγελο Γεωργακάτο. Τέλος, η Καμεράτα εμφανίστηκε ενισχυμένη από τους εξειδικευμένους Έλληνες μουσικούς με τους οποίους συνεργάζεται τακτικά. Μετακλήθηκαν επίσης αρκετοί ξένοι για «ειδικά» όργανα, όπως τα κορνέτα και το αρχιλαούτο αλλά και για πιο συνήθη όργανα, όπως η άρπα, τα βιολιά και το κοντραμπάσο. Μαζί, απέδωσαν εξαιρετικά γλαφυρά τα ηχοχρώματα της μουσικής και τις συχνά υπαινικτικές ατμόσφαιρες καθενός από τα μέρη του «Εσπερινού».

Σπάνιο ταλέντο

Το βράδυ της προηγούμενης, στο αμφιθέατρο του Μουσείου Μπενάκη στο 260 της οδού Πειραιώς εμφανίστηκε ο εντυπωσιακά ανερχόμενος Λετονός πιανίστας Γκεόργκις Οσόκινς. Το φιλόδοξο πρόγραμμά του περιλάμβανε έργα Ραχμάνινοφ, Σκριάμπιν, Σοπέν και Λιστ, όπως επίσης τη μεταγραφή της «Σακόν» από τη δεύτερη Παρτίτα (BWV 1004) του Μπαχ από τον Μπουζόνι. Τα δύο μέρη του προγράμματος ξεκίνησαν με συνθέσεις του συμπατριώτη του συνθέτη Αρβο Περτ, τις οποίες ο Οσόκινς ηχογράφησε πρόσφατα, αποσπώντας εξαιρετικές κριτικές. Αναμφίβολα πρόκειται για σπάνιο ταλέντο, έναν πιανίστα με μεγάλη δεξιολογική άνεση και σιγουριά. Ωστόσο, όπως συχνά συμβαίνει με ερμηνευτές της νεότερης γενιάς, αισθάνεται κανείς μια αμχανία σε ό,τι αφορά την απόδοση του συναισθήματος. Κι όταν αυτό συμβαίνει σε έργα του 19ου αιώνα, όπως οι «Μαζούρκες» του Σοπέν, η εμπνευσμένη από τον Δάντη «Σονάτα» του Λιστ, αλλά και τα έργα του Σκριάμπιν, το αποτέλεσμα προβάλλει άκαμπτο, εστιασμένο πρωτίτως στην ανάδειξη των επιμέρους στοιχείων της δομής της μουσικής και πολύ λιγότερο στην απόδοση του πνευματός της. Καταλήγει κάποιος να θαυμάζει την τέχνη μεταγραφής του Μπουζόνι, παρά την ποιότητα της μουσικής του Μπαχ, όπως την αντέληφθη και την απέδωσε ο Ιταλός πιανίστας και συνθέτης. Η αποστασιοποιημένη αυτή ματιά λειτουργήσει καλύτερα στη μουσική του Περτ, όπου η απόδοση ενός συναισθηματικού εγκλωβισμού αποτελεί ζητούμενο.

Πρώτη φορά ακούστηκαν στην Αθήνα ο «Εσπερινός» του Μοντεβέρντι, όπως και ο Λετονός πιανίστας Γκεόργκις Οσόκινς.

σες ενώ άλλα με την τότε «νέα» μουσική γλώσσα της «Δεύτερης πρακτικής», όπως αυτή είχε διαμορφωθεί μέσα από το αναδυόμενο είδος της όπερας. Εικάζεται, επίσης, ότι είναι ο ίδιος λόγος για τον οποίο ο «Εσπερινός» ξεφεύγει από την τυπική δομή της εποχής: αντί για πέντε ψαλμούς κι ένα μεγαλυπύλο η συλλογή περιλαμβάνει αρκετά επιπλέον μέρη, όπως μοτέτα, και μία «Θεοτοκική Λιτανεία» («Θεοτόκε, προσεύχου υπέρ υμών»). Η ιδέα ήταν κάθε φορά να ακούγεται μια συνεκτική επιλογή από τα μέρη αυτά και όχι όλα σε σειρά, όπως συνήθιζαν σήμερα.

Ο Γκονζάλες Τόρο διύθυσε τη μουσική με σιγουριά, φωτίζοντας τα διαφορετικά στοιχεία της: την αυστηρότητα της πολυφωνικής γραφής, τη γλυκύτητα των μοτέτων, τη θεατρικότητα των αντιφώνων, τη φαντασία της ενόργανης συνοδείας. Ο ίδιος τραγούδησε με καλά εστιασμένη, δεξιολογικά ασφαλή φωνή ωραίου ηχοχρώματος. Θετική υπήρξε επίσης η συμβολή των άλλων μονωδών. Οι ωραίες φωνές και το καλαίσθητο τραγούδι της υψιφώνου Μυρσίνης Μαργαρίτη και της μεσοφώνου Θεοδώρας

Sirat ★★★
ΔΡΑΜΑ (2025), 115'
Σκηνοθεσία: Ολιβερ Λαξ
Ερμηνείες: Σέρχι Λόπεζ, Στεφανία Γκάντα

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

Ο Μπεν Αφλεκ στο «The Rip», ένα φιλμ σίγουρα όχι πρωτότυπο αλλά ενδιαφέρον. Και λόγω του καστ.

Η ερμηνεία της Ελι Σκόρτσεφα δίνει πόντους στην ταινία του Στέφαν Κομαντάρεφ.

CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Στον δρόμο για το τελευταίο ρέιβ πάρτι, κάπου στην έρημο. Ένα ταξίδι που δοκιμάζει τα όρια τόσο του πρωταγωνιστή όσο και των θεατών, μέσα από τις αναπάντεχες στροφές της πλοκής και τον σκληρό ήχο.

Αναζήτηση στην έρημο με ήχο από «πριόνια»

Πού μπορεί να φτάσει ένας πατέρας για να βρει την κόρη του

Βραβείο στις Κάννες και δύο οσκαρικές υποψηφιότητες για ένα παράξενο όσο και ενδιαφέρον φιλμ από τον πάντα ανήσυχο δημιουργό Ολιβερ Λαξ. Ένας πατέρας (Σέρχι Λόπεζ), μαζί με τον δεκάχρονο γιο του, αναζητεί τη χαμένη του κόρη στις κοινότητες των αυτοσχέδιων ρέιβ πάρτι, κάπου στις ερημιές του Μαρόκου. Απελπιμένοι, θα ακολουθήσουν μια αλλόκοτη ομάδα βετεράνων ρέιβερ, οι οποίοι διασχίζουν την έρημο με κατεύθυνση ένα τελευταίο πάρτι. Οι δυσκολίες του ταξιδιού ωστόσο, φυσικές και πνευματικές, θα τους φέρουν όλους στα όριά τους.

Σε αυτό ακριβώς το μεταίχμιο-διαχωρισμό μεταξύ σώματος και πνεύματος εστιάζεται και η ουσία του φιλμ του Λαξ, το οποίο γενικότερα εξερευνά τις αντοχές: των πρωταγωνιστών, του θεατή, του ίδιου κινηματογραφικού μέσου, που σπάνια γίνεται φορέας τόσο σοκαριστικών στροφών της πλοκής. Η τελευταία, αν και απλούστατη στο ευρύτερο πλαίσιο της,

ξαφνιάζει τον θεατή με τρόπους που δεν συνήθιζονται στο σύγχρονο σινεμά.

Σημαντικό ρόλο, φυσικά, διαδραματίζει εδώ η μουσική και εν γένει ο ήχος. Τα ηλεκτρονικά «πριόνια», που ακούγονται συχνά-πυκνά μέσα στο φιλμ, δεν αποτελούν απλώς μουσική επένδυση αλλά οργανικό μέρος της αφήγησης, σηματοδοτώντας μεταβάσεις, εντάσεις και ξεσπάσματα: η εμπύθησή άλλωστε στο συγκεκριμένο είδος μουσικής, μαζί και με τη σχετική χημική... υποβοήθηση, αποτελεί εμπειρία παρόμοια με αυτή της ταινίας του Λαξ, με όλο το μεγαλείο και την απελπισία της.

Παράδεισος και κόλαση

Όπου μεγαλείο εννοείται κυρίως το φυσικό τοπίο. Κινηματογραφημένο εντυπωσιακά σε όλη του την απεραντοσύνη, δίνει στο ταξίδι των πρώων ακόμη πιο επικό-υπερβατικό χαρακτήρα. Είναι μαζί ένας εκθαμβωτικός παράδεισος, αλλά και μια κόλαση, έτοιμη

να καταπεί όποιον νομίζει ότι υπάρχει βεβαιότητα στην ανθρώπινη κατάσταση. Ο όρος «Sirat» εξάλλου ερμηνεύεται στα αραβικά ως «μονοπάτι», ενώ σε εσοχαλογικό επίπεδο αναφέρεται στη λεπτή γέφυρα που κρέμεται πάνω από την κόλαση, οδηγώντας στον παράδεισο.

Από όλα τα παραπάνω συνάγεται ο φιλοσοφικός χαρακτήρας ενός φιλμ, το οποίο πάντως μεταχειρίζεται τα πιο ωμά μέσα προκειμένου να τον μεταδώσει. Αν και αναμφισβήτητα μοντέρνα, η προσέγγιση αυτή είναι τουλάχιστον ρισκαδόρικη, διακινδυνεύοντας να αποξενώσει τον λιγότερο εξοικειωμένο θεατή. Αντιθέτως, χείρα βοηθείας του τείνει ο χαρακτήρας του (εξαιρετικού) Σέρχι Λόπεζ, ενός γνήσια τραγικού ήρωα, ο οποίος κάνει το δικό του ταξίδι συνειδητοποιώντας, μέχρι που αποφασίζει να αφηθεί εντελώς και να παρασρθεί από τη σκόνη της τυχαίας και των μουσικών δυνάμεων που κυβερνούν το σύμπαν.

HOME CINEMA

Ναρκοτικά, διαφθορά και δύο σούπερ σταρ

The Rip ★★★
ΘΡΙΛΕΡ (2026), 113'
Σκηνοθεσία: Τζο Κάρναχαν
Ερμηνείες: Ματ Ντέιμον, Μπεν Αφλεκ

Δύο από τους κορυφαίους κολιγουντιανούς αστέρες της εποχής μας πρωταγωνιστούν σε ένα φιλμ που νιώθει ότι έχεις ξαναδεί, ωστόσο παρακολουθεί κάποιος ευχάριστα στην πλατφόρμα του Netflix. Μια ειδική μονάδα της αστυνομίας του Μαϊάμι εντοπίζει μια τεράστια ποσότητα μετρητών σε μια γιάφκα του καρτέλ ναρκωτικών. Όσο όμως η ομάδα βρίσκεται ακόμη εκεί, τα... νέα θα μαθευτούν, με αποτέλεσμα μια σειρά από επίδοξους διεκδικητές, εντός και εκτός αστυνομικού σώματος, να καταφτάσουν πεινασμένοι για τη λεία. Γρήγοροι ρυθμοί, ατμόσφαιρα, αρκετές ανατροπές και, δύο πρωταγωνιστές που κάνουν από μόνιους τα πάντα πιο ενδιαφέροντα,

συνθέτουν ένα σύνολο που, όπως είπαμε δεν είναι ακριβώς πρωτότυπο, αλλά ξεπερνά τον μέσο όρο ποιότητας της πλατφόρμας. Ηθική και διαφθορά, απόκρυψη και αποκάλυψη είναι τα κυρίαρχα διπολα σε θεματικό επίπεδο, παρόλο που τον τελευταίο λόγο έχουν ως συνήθως τα όπλα. Αξίζει να σημειωθεί ότι, πλυν των δύο σταρ, στην ταινία εμφανίζονται ακόμη οι υποψήφιοι για Οσκαρ Στίβεν Γέουν («Mina») και Τεγιάνια Τέλιουρ («Μία μάχη μετά την άλλη»).

Τα μαθήματα της Μπλάγκα ★★★

ΔΡΑΜΑ (2023)
Σκηνοθεσία: Στέφαν Κομαντάρεφ
Ερμηνείες: Ελι Σκόρτσεφα, Ιβάν Βαρνέφ

Από την πλατφόρμα του Cinoβο επιλέγουμε το πιο πρόσφατο φιλμ του πολυβραβευμένου Στέφαν Κομα-

ντάρεφ, ο οποίος ολοκληρώνει με αυτό την τριλογία του γύρω από την ηθική κρίση της βουλγαρικής κοινωνίας. Η ηλικιωμένη Μπλάγκα, και διαφθορά, απόκρυψη και αποκάλυψη είναι τα κυρίαρχα διπολα σε θεματικό επίπεδο, παρόλο που τον τελευταίο λόγο έχουν ως συνήθως τα όπλα. Αξίζει να σημειωθεί ότι, πλυν των δύο σταρ, στην ταινία εμφανίζονται ακόμη οι υποψήφιοι για Οσκαρ Στίβεν Γέουν («Mina») και Τεγιάνια Τέλιουρ («Μία μάχη μετά την άλλη»).

Οι μεγάλες κινηματογραφικές μουσικές του

2007	2010	2011	2013	2014	2018	2026
Συνθέτει τη μουσική για την κινηματογραφική ταινία «Βαλς με τον Μπαϊρ» του Αρι Φόλμαν. Είναι το πρότζεκτ με το οποίο αποκτά ευρύτερη αναγνώριση.	Η σύνθεση «On the Nature of Daylight» (2004) ακούγεται στο «Shutter Island» του Σκορσέζε, ακολουθώντας το «Arrival» (2016) του Βιλνέβ, η «Ιστορία της Θεραπείας» (2021) και το φρετινό «Αμνέτ».	Γράφει τη μουσική για την ταινία «Sarah's Key» του Ζιλ Πακέ-Μπρενέρ.	Συνεργάζεται ξανά με τον Αρι Φόλμαν γράφοντας τη μουσική για την ταινία «The Congress».	Η σύνθεσή του για την τηλεοπτική σειρά «The Leftovers» του HBO είναι από τις κορυφαίες στιγμές του.	Συνθέτει τη μουσική για την ταινία «Hostiles» του Σκοτ Κούπερ.	Η μουσική του για την ταινία «Αμνέτ» τον φέρνει για πρώτη φορά υποψήφιο για το Όσκαρ καλύτερης μουσικής επένδυσης.

AGATA GORBONSKA / © 2025 FOCUS FEATURES LLC

AGATA GORBONSKA / © 2025 FOCUS FEATURES LLC

Στιγμές από την ταινία «Αμνέτ» της Κλόε Ζάο, η οποία επικεντρώνεται στην ψυχολογική κατάρρευση της συζύγου του Σαίξπηρ, Αγκνες, μετά τον θάνατο του 11χρονου γιου του ζευγαριού από πανώλη. Η Τζέσι Μπάκλεϊ (επάνω και δεξιά με τον συμπρωταγωνιστή της Πολ Μέσκαλ), που την υποδύεται, θεωρείται ένα από τα μεγάλα φαβορί για το φρετινό Όσκαρ Α΄ γυναικείου ρόλου. Η μουσική του Ρίχτερ δεν εικονογραφεί την τραγωδία των Σαίξπηρ· αντιθέτως, μοιάζει να ακούει τον πόνο τους.

AGATA GORBONSKA / © 2025 FOCUS FEATURES LLC

Μαξ Ρίχτερ, συνθέτης

Ήταν το τέλειο πρότζεκτ

Το soundtrack της ταινίας «Αμνέτ» και η πρόκληση να αποτυπώσει τον Σαίξπηρ συναισθηματικά

Της ΜΑΡΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η μουσική του Μαξ Ρίχτερ είναι λιτή, σχεδόν ασκπτική στη μορφή της, αλλά ικανή να αρθρώσει συναισθήματα μεγάλου εύρους και έντασης, από εκείνα που δύσκολα χωρούν σε λέξεις. Με τη δουλειά του στη νέα ταινία «Αμνέτ», ωστόσο, ο συνθέτης εισέρχεται σε ένα ιδιαίτερα φορτισμένο έδαφος: το σύμπαν του Σαίξπηρ, του πένθους και της μητρότητας. Η κινηματογραφική μεταφορά του πολυδιαβασμένου μυθιστορήματος της Μάγκι Ο' Φάρελ από τη βραβευμένη με Όσκαρ για τη «Χώρα των νομάδων», Κλόε Ζάο, εστιάζεται στην ψυχολογική κατάρρευση της συζύγου του Σαίξπηρ, Αγκνες (Τζέσι Μπάκλεϊ, οσκαρικό φαβορί), μετά τον θάνατο του 11χρονου γιου του ζευγαριού από την πανώλη. Την ώρα που η οικογένεια θρηνεί, ο Σαίξπηρ (Πολ Μέσκαλ) διοικητεύει τον δικό του πόνο στη δημιουργία του διασημότερου έργου του, «Αμνέτ». Με την απώλεια ως κεντρικό άξονα της αφήγησης, η ταινία δεν ακολουθεί τη γνωστή δημόσια διαδρομή του θεατρικού συγγραφέα, αλλά κινείται στους αγροτικούς ρυθμούς της ζωής στο Στράτφορντ, εξερευνώντας τη μυστική σχέση της Αγκνες με τη φύση και αντλεί στοιχεία από τη λαογραφία και τον μύθο.

Για τον Ρίχτερ, η πρόσκληση να γράψει τη μουσική ενός τέτοιου έργου υπήρξε σχεδόν αυτονόητη. «Λατρεύω τον Σαίξπηρ, πώς θα μπορούσε κανείς να μην τον αγαπήσει;» μας λέει μέσω Zoom. «Είναι ένας απίστευτος συγγραφέας αυτών των παγκό-

σμιών αριστουργημάτων. Με τον καιρό, γίνονται μέρος του κόσμου μας. Επίσης, αγαπώ πολύ την ελισαβετιανή περίοδο από μουσικής πλευράς. Για μένα, ήταν το τέλειο πρότζεκτ, που ένωνε όλα αυτά τα πράγματα για τα οποία τρέφω μεγάλη αγάπη και μου έδινε χώρο να τα εξερευνήσω μέσα από την ψυχολογική αφήγηση της ταινίας».

Διαχρονική ιστορία

Το «Αμνέτ», βέβαια, δεν είναι μια ταινία εποχής με τη συμβατική έννοια (ελάχιστα στοιχεία της ταινίας είναι αμιγώς ιστορικά) και ο Ρίχτερ ήταν ξεκάθαρος από την αρχή ότι η μουσική δεν απέβλεπε σε ιστορική αναπαράσταση. «Πρόκειται για μια ελισαβετιανή ιστορία, αλλά στην πραγματικότητα είναι διαχρονική. Θα έλεγα πως είναι περισσότερο ψυχολογική παρά ιστορική, κατά κάποιον τρόπο. Έχει, επίσης, στοιχεία λαογραφίας, μια αίσθηση γήινης μαγείας, σαν να έχει μπει κέρι μάγισσας. Και είναι, βεβαίως, μια ιστορία για τη μητρότητα και την οικογένεια, δηλαδή για οικουμενικά πράγματα που υπερβαίνουν την εκάστοτε εποχή τους. Ήθελα, λοιπόν, να δημιουργήσω μια μουσική που να ασχολείται πραγματικά μόνο με την ψυχολογική πραγματικότητα των χαρακτήρων».

Η συνεργασία του Ρίχτερ με τη Ζάο ξεκίνησε νωρίς και εξελίχθηκε οργανικά, παράλληλα με την ίδια την ταινία. Ο συνθέτης θαύμαζε ήδη τη δουλειά της στη «Χώρα των νομάδων», χαρακτηρίζοντάς την «εξαιρετικά ταλαντούχα, δημιουργική προσωπικότητα, σκηνοθέτιδα, οραματίστρια». Οι

A.P. PHOTO / FEBRUARIU NOROZD

«**Ήθελα** να δημιουργήσω μια μουσική που να ασχολείται πραγματικά μόνο με την ψυχολογική πραγματικότητα των χαρακτήρων», λέει ο Μαξ Ρίχτερ στην «Κ» για τη μουσική επένδυση της ταινίας «Αμνέτ».

συζητήσεις τους βρήκαν γρήγορα κοινό έδαφος. «Φαινόταν ότι είχαμε πολλές παρόμοιες ιδέες, τις ίδιες ιδέες για τη μουσική, για την τεχνολογία, για τα πράγματα που θα μπορούσαν να διαμορφώσουν την υφή της μουσικής. Η Κλόε ήταν πολύ υποστηρικτική σε όλη τη διάρκεια. Με άφησε πραγματικά ελεύθερο. Εγγραφα αρκετό υλικό βασισμένο στο σενάριο, περίπου μισή ώρα μουσικής, και το χρησιμοποιούσαν ενώ γυρίζαν την ταινία, ενώ έκαναν αναζητήσεις τοποθεσιών, ενώ σχεδιάζαν... Έγινε, κατά κάποιον τρόπο, το soundtrack της δημιουργίας της ταινίας. Στη συνέχεια, αυτά τα κομμάτια κατέληξαν και στο μοντάζ. Η όλη διαδικασία ήταν πολύ οργανική. Η μουσική εξελίχθηκε παράλληλα με τα υπόλοιπα στοιχεία της ταινίας».

Ανατροπή στο τέλος

Ένα από τα πιο συζητημένα στοιχεία του «Αμνέτ» είναι, η χρήση του διάσημου έργου του Ρίχτερ «On the Nature of Daylight», μιας σύνθεσης με μακρά κινηματογραφική θητεία, από την «Αφιξη» του Ντενί Βιλνέβ μέχρι το «Νησί των καταραμένων» του Μάρτιν Σκορσέζε. Στο «Αμνέτ», το κομμάτι ακούγεται στην κορύφωση της ταινίας, σε μια τελική σκηνή που κάνει τους θεατές παγχοσμίως να κλαίει με λυγμούς. Η ένταξη του στο soundtrack, ωστόσο, δεν είχε προγραμματιστεί εξ αρχής.

Ο Ρίχτερ εξηγεί όλη την ιστορία: «Όταν ήρθε η στιγμή να γράψουμε τη μουσική της ταινίας, εγώ απλώς έγραψα ένα μικρό θέ-

μα που κατέληξε στους τίτλους τέλους, αλλά τότε θεωρούσα αυτονόητο ότι θα ακουγόταν στο τέλος της ταινίας».

Η Κλόε, όμως, ήταν πολύ παθιασμένη με το «On the Nature of Daylight», και αυτό έχει να κάνει με το πώς προέκυψε. Στο αρχικό σενάριο, η ταινία τελειώνει με τον Αμνέτ να πεθαίνει πάνω στη σκηνή. Δεν υπήρχε η τελευταία σελίδα. Η Κλόε, όμως, δεν ήταν ικανοποιημένη με το τέλος. Και τέσσερις ημέρες προτού ολοκληρωθούν τα γυρίσματα, η Τζέσι Μπάκλεϊ της έστειλε το «On the Nature of Daylight», ένα κομμάτι που η Κλόε δεν γνώριζε. Πήγαινε στα γυρίσματα ακούγοντας αυτή τη μουσική και είχε ένα όραμα για το τέλος της ταινίας. Είπε: «Σεχάστε τι υποτίθεται ότι θα κάνουμε σήμερα. Ξαναγράψουμε την ταινία και θα κάνουμε αυτό».

Ο Ρίχτερ δεν δυσκολεύτηκε να αποδεχθεί την απόφασή της. «Η δική μου αίσθηση ήταν ότι, παρόλο που είχα υποθέσει πως θα έγραφα μουσική για το τέλος της ταινίας, είναι η ταινία της Κλόε. Αυτό το κομμάτι έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση και στο «δέσιμο» του τέλους της ταινίας για εκείνη. Εγώ απλώς ένιωσα ότι έπρεπε να το αποδεχτώ και να το ακολουθήσω».

Το αποτέλεσμα της δουλειάς του Ρίχτερ δεν εικονογραφεί τον Σαίξπηρ. Αντιθέτως, φαίνεται να τον ακούει: τον απόηχο του πένθους, τις σιωπές και την ιδιωτική απώλεια, που ενδέχεται να γέννησε μία από τις πιο εμβληματικές τραγωδίες της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Υμνος στη μητρότητα

Θα έλεγα πως η ταινία είναι περισσότερο ψυχολογική παρά ιστορική. Έχει, επίσης, στοιχεία λαογραφίας. Και είναι, βεβαίως, μια ιστορία για τη μητρότητα και την οικογένεια.

Αριστή συνεργασία

Η Κλόε ήταν πολύ υποστηρικτική σε όλη τη διάρκεια. Με άφησε πραγματικά ελεύθερο. Εγγραφα αρκετό υλικό βασισμένο στο σενάριο, περίπου μισή ώρα μουσικής.

**BIG BANG
ORIGINAL
UNICO**

**H
U
B
L
O
T**

Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361